

БОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
Том LII, 2 ФИЛОЛОГИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ 1956—1957
ANNUAIRE DE L'UNIVERSITÉ DE SOFIA
Tome LII, 2 FACULTÉ PHILOLOGIQUE 1956—1957

ТОПОНИМИЯТА
НА
ПЪРВОМАЙСКА ОКОЛИЯ

ИВАН ДУРИДАНОВ

DIE ORTSNAMEN
DES KREISES PÄRWOMAI

von IVAN DURIDANOV

ДЪРЖАВНО ИЗДАТЕЛСТВО „НАУКА И ИЗКУСТВО“
София — 1958

УВОДНИ БЕЛЕЖКИ

1. Първомайска околия, чиято топонимия е предмет на настоящето проучване, заема най-източния ъгъл на Пловдивския окръг и граничи на север с Чирпанска околия, на запад — с Асеновградска, на изток — с Хасковска и на юг — с Кърджалийска. Грубо очертана, тази околия представя един триъгълник, който лежи главно южно от р. Марица, но основата му се намира малко на север от левия бряг на Марица (селата Градина, Крушево и Добри дол), а върхът му обхваща малък дял от Родопската област. В тези граници Първомайска околия брои 51732 жители (1956 г.) и обхваща 24 селища, с околийски център гр. Първомай. По-голямата част от околията представя равнина, а само южният ѝ край е зает от планински възвишения и била, които я свързват с Родопите. Значителен брой села са разположени покрай двете главни реки Каялийка и Мечка, десни притоци на р. Марица, поради благоприятните условия за живот в тези места.

В говорно отношение Първомайска околия влиза в пределите на севернотракийските диалекти, които представят преходно звено между североизточните и родопските говори.¹ Говорите на селата, разположени северно от р. Марица, имат общи особености с Чирпанския диалект.² Диалектни различия (главно в областта на фонетиката) се наблюдават и в селата южно от р. Марица, както ще се види и от облика на местните названия.

2. Първият етап на топонимичното проучване на Първомайска околия представляше събирането на цялостния материал от всяко селище, като в продължение на три лета (1951—1953 г.) бяха посетени последователно всички селища. Навсякъде бяха прегледани внимателно най-старите емлячни регистри (наричани още партидни книги). Наред с това бяха събрани сведения непосредствено от 58 местни жители (техният списък е приложен в края на работата), добри познавачи на землището на своите села. Те помогнаха много за изчерпателното обхващане на материала от местни названия с необходимите данни за местоположението и характеристиката на назованите географски обекти. Същевременно, доколкото позволяваше краткото време (средно по два дни на селище), бе обърнато внимание върху поселищните и археологическите данни, свързани с историята на местните названия. Освен местни предания бяха използвани кри-

¹ Ст. Стойков, Българска диалектология, литографно издание, София, 1954, стр. 73—74.

² Ст. Стойков, Отчет за опитните диалектоложки проучвания в Първомайско, Известия на Института за бълг. език, кн. I, 1952, стр. 253.

тично и ръкописните записки върху историята на Първомайско, останали от покойния дългогодишен учител от гр. Първомай Райчо Божанов. Ценни исторически данни, събирани през 1938 год. (въз основа на предания), бяха намерени в летописните книги на училищата в с. Бодрово и с. Езерово.

3. Планът на тая работа се различава съществено от подредбата на въпросите и материала в първия ми труд „Местните названия от Ломско“, като е съобразен с типовата програма (проект) за топонимично проучване на околия, която програма бе обсъждана през м. март 1956 г. в секцията за балканско езикознание и топонимия при Института за български език. В тая програма са набелязани по следния начин задачите, които стоят за конкретно разрешение и в настоящата работа: „Главна задача на топонимичното изследване е да даде правилна и всестранна лингвистична интерпретация на материала, а това означава не само да се тълкуват отделни неясни местни названия, което е неизбежно, но преди всичко да се долови типичното в процеса на образуването и функционирането на местните названия. Топонимичният материал заема определено място в общата система на речниковия състав на даден език и говор, следователно при разглеждането на този материал следва да се държи сметка за развоя на фонетичната система, структурата и речника на съответния диалект. Подялбата на местните названия с оглед на лексическото значение на основните им думи и словосъчетания дава възможност да се изяснят принципите на наименуване на географските обекти, а също така да се направят системни изводи за културната и поселищната история.“¹

1. 10. 1956.

¹ Вж. Ив. Дуриданов, Програма за топонимично проучване на околия, София, 1956, стр. 3.

ГЛАВА ПЪРВА

КРАТЪК ОЧЕРК ВЪРХУ ПОСЕЛИЩНАТА ИСТОРИЯ НА ПЪРВОМАЙСКО

Археологическите данни показват, че Първомайска околия е била сравнително добре населена още през тракийската епоха благодарение на благоприятните условия за живот (плодородна почва и изобилна вода). Голям брой тракийски селища са били съсредоточени около родопския масив Драгойна.¹ В землището на с. Езерово бе намерен, както е известно, прочутият пръстен с единствения надпис на тракийски. Би трябвало да се очаква, че дълговековното обитаване на този край от траки ще остави известни следи върху названията поне на по-големите географски обекти. Такива следи обаче не можем да открием. Двете по-големи реки, които текат през Първомайско, носят късни названия (Мечка и Каялийка). В старинното име на планината Драгойна едва ли може да се крие тракийски елемент. В първия дял на названието Бона-касаба (местност при с. Сталево), означаващо древно селище, по-вероятно е да е запазено име от латински произход, отколкото от тракийски. Остатъци от римски селища се намират в землищата на селата Бодрово и Воден (според наблюдения на д-р Ив. Велков).

Безспорно е, че нашествието на славяните през VI век в днешните български земи е дало отражение и върху топонимията на Първомайско. Но както за много български краища, така и за Първомайска околия не притежаваме писмени документи, от които да съдим доколко славяните са възприели някои чужди местни названия и какви нови названия са установили при заселването си из тукашните земи. Най-ранното, единствено засвидетелствувано старо славянско название от този край е от X век — *Вохобъшу* (в нотиции, които водят началото си от времето на императора Лъв Философ), с което се е означавал един от десетте епископски центрове в Пловдивската епархия и за което се предполага, че е тъждествено с днешното название на местност *Буково* при с. Пилашево.²

През Средните векове Първомайска околия заедно с Родопската област³ и по-голяма част от Тракия е попадала под продължително византийско влияние. Основавайки се на археологически данни

¹ Вж. Ив. Велков, Драгойново — един тракийски селищен център, Сб. Г. Караров, ч. II, София, 1955, стр. 85 сл.

² Вж. К. Иречек, Пътувания по България, Пловдив, 1899, стр. 390; П. Мутафчиев, Към църковно-историческата география на Пловдивско, Сб. в чест на Пловдивския митрополит Максим, София, 1931, стр. 110.

³ Вж. К. Иречек, пос. съч., стр. 398.

за съществуването на градища (известни днес под название *Голямия Хасар*) от XI—XII век в землището на селата Драгойново и Искра (Попово), следва да приемем, че през периода на византийското владичество се засилил гръцкият елемент в Първомайско. Интересно е да се отбележи, че по време на Освобождението около една трета от населението на с. Драгойново (в северните поли на Драгойна) е било гръцко (425 души). Според преброяването от 1884 год. доста гърци (67 души) е имало в гр. Първомай. Гърцизацията на Първомайска околия, както ще се види по-нататък, е оставила слаби следи върху топонимията ѝ.

Същото може да се каже и за влиянието на румънския (респ. аромънския) елемент в тая околия. К. Иречек предполага, че през Средните векове в Родопската област са живели много по-голям брой власи, отколкото днешните скитащи пастири, и посочва първото сведение за тях от XIV век (от Кантакузен).¹ Малко по-късно балканистът Г. Вайганд привежда кратки данни за няколко аромънски селища в същата област, без да засяга Първомайския край.² Тези проучвания впоследствие не продължиха и въпросът за заселението и движението на раннорумънско и аромънско население в Родопската област и Тракия не е подробно изяснен до днес.³ По време на Освобождението румънски елемент е установен само в с. Градина — 85 души (1884 г.), който бързо намалява през следните години. Малкото румънски местни названия в землищата на селата Татарево и Пилашево са вероятно старинни, тъй като в тези села не е запазен никакъв спомен за влашко население в миналото.

Засага остава неясно доколко други исторически събития отпреди нашествието на турците са внесли промени в етничните отношения на Първомайско. Така например известно е, че от XI век нататък южна България била кръстосвана няколкократно от тюркски племена (кумани и печенеги). В началото на XIII век кумански пълчища взели дейно участие в походите на Калоян срещу латинската империя на кръстоносците. Забележително е названието *Куманово* (местност при с. Пилашево — Буково), което е образувано на българска почва и което може да е възникнало във връзка с куманско заселище, чието население постепенно било асимилирано.

През епохата на турското робство в Първомайска околия се настанява значително по брой турско население и този факт намира ярко отражение върху топонимията. От местни предания се установява, че в този край са съществували следните чисто турски села: Мусаджиклар (днес Воден), Язлакьой, Чилингирмахле, Кушумахле, Муранли, Гьокчелер, Дерекьой и др. Турски облик са имали първоначално и селата Крушево, Любеново, Православен и Скобелево.

¹ К. Иречек, пос. съч., стр. 402.

² G. Weigand, Rumänen und Aromunen in Bulgarien, Leipzig, 1907, стр. 52 сл.

³ Вж. напоследък статията на D. Mascia, Despre dialectele limbii române, сп. Limba română, V, 1956, кн. 1, стр. 14 сл. и приложената там карта от акад. Е. Петровиц за пътищата на румънските пастири от XVIII — XIX век във връзка с летуването и зимуването им.

Освен това доста турци живели в редица български села като Бяла река, Винаца, Искра (Попово), Бодрово, Сталево (Преслав) и др.

Географското положение на по-голямата, полската част от Първомайска околия, през която минавал стар път¹ от Пловдив за Цариград, било неблагоприятно за запазването на стари селища тук в началото на турското робство, а също и по-късно. Само в южния край на околията, в полите на родопските възвишения са оцелели стари български села като Попово (днес Искра) и Буково (днес Пилашево). Някои села, макар и смятани за стари по предание, като Драгойново, Брягово, Леново, Първомай и др., са носели турски названия преди Освобождението, което показва, че в поселищната им история е имало прекъсване. Несъмнено е, че при тяхното възобновяване по-късно (от края на XVII век насам) са им били дадени турски названия било по почин на турските власти, било от страна на българското население, което свързвало новооснованото село с името на някой турски чифликчия. Във връзка с нуждата от работна ръка в турски чифлици възникнали селата Бяла река, Градина, Каражалово, Първомай, Сталево и др. През турската епоха изчезнали следните села в Първомайско: Аяпларе, Чамурли, Карабунар, Киманли, Муранли, Чулфакьой, Карадима, Гювендикли, Желеплер, Йорожик и др. (относно причините за изчезването на някои от тях вж. по-нататък). След Освобождението запустели следните турски села поради изселване на жителите им: Тюркменконак, Язлата (Язлакьой), Чилингирмахле, Кушумахле, Гьопчулер, Еникьой и др.

1. БОДРОВО

Преди около 140 години селото е е намирало източно на 300—500 м. в местността, наричана днес *Старото село*. Възникнало в края на XVIII в. и носело название *Бодурово* по прякора на първия заселник *Бодура*. Това название е отбелязано най-рано в надпис от 1858 г. над входната врата на църквата Св. Георги: *Бѣдѣрово*. В началото на XIX в. селото брояло 10—15 сламени къщи, които били пръснати по доловете и хълмовете наоколо. Помни се, че то било най-малко между околните села. В съседство с него имало две по-стари селища: едно с неизвестно име в местността Стария юрт или Караивановските келеми (изт. на 3 км. от днешното с. Бодрово); друго, наричано Аяпларе, разположено на северозапад, покрай р. Каялийка, в местността Бъзлянока. Тези две селища изчезнали доста рано, неизвестно по какви причини. Според друго предание с. Бодрово води началото си от тези две селища. Селцето Бодурово, което се задържало на старото си място до 1817 г., поради гористия характер на местността било изложено на чести грабежи и нападения от страна на разбойници. Затова жигелите му били принудени да приемат поканата на местния турски чифликчия да се заселят на днешното място и да му

¹ За тоя път вж. K. Jireček, Die Heerstrasse von Belgrad nach Constanti-nopol und die Balkanpässe, Prag, 1877, стр. 45, 97 (бълг. превод стр. 36, 97).

работят ангария. От своя страна той поел задължение да ги предпазва от нападения. След смъртта на турчина бодуровчани изпаднали в зависимост от български чорбаджия, който закупил чифлика. Преди Освобождението селото било увеличено с преселници от Хасковско, от с. Устово (Смолянско) и др. и нараснало до 30 къщи според спомена на стари хора. Стари родове са: Чакаловци, Горовци, Дойчовци, Тонковци, Дянковци, Калайжиевци, Мадънцовци, Карагачовци, Тополовци, Келешовци, Караивановци, Пауновци, Чановци, Акабалиевци, Дилберовци и др. Според преброяването от 1884 г. селото брояло 1150 жители, от които 3 турци, 1 от неизвестна народност и останалите всички българи. След Освобождението тук дошли още преселници от родопските краища и от някои села на Първомайско (Православен и др.), а също така се заселили и няколко семейства цигани. Преди 1887 г. селото било преименувано *Бодрово*.

Според наблюдения на д-р Ив. Велков късни римски селища е имало в местността Гробицето (с. зап. на 1 км, по левия бряг на р. Каялийка), в местността Манастира (зап. на 1 км, по долчината на р. Кавакдере) и в Геренето (северно от селото, по пътя за с. Филево). За развалини от старо селище в м. Аяпларе (с. зап. от селото) говори П. Делирадев.¹

2. БРЯГОВО

Разположено е по стръмните брегове на р. Каялийка. Старо селище. Според местно предание преди 250 години било южно на 1 км от днешното му място в м. Мариновия връх покрай кладенеца Мариновия кайнак. Жителите му произхождали от хасковските села. Старото му име *Каралън* (писано официално *Караалан*). Местни хора тълкуват това название във връзка с ранното повяхване и почерняване на детелината, която изобилно растяла на Мариновия връх. По липса на достатъчно вода селото се изместило около Поповия кайнак (днешната южна част на селото). Първи слезли жителите дядо Марин (от рода Фасульовци) и Кара Иван. Тук се заселили най-напред 33 семейства, като изсекли гората и образували Фасульовската махла. За етнографията е интересно да се спомене, че местността, избрана за заселване, била очертана с бразда („обиорана“) от двама братя-близнака, които водели впрегнати в рало два вола-близнака. На новото място селото се разраснало, като се простряло и върху левия бряг на р. Каялийка. Тук възникнала Чаковската махла, а малко по-късно до нея — Драчовската махла. В Чаковската махла преди Освобождението имало гъркомани. Също така имало малко турци.

Стари родове са: Караивановци, Ковачевци, Продановци, Къндевци, Добриковци, Стальовци, Куртевци, Змияровци, Божановци, Маризовци, Хаджийоловци, Хаджистойковци, Оргувци, Кеменежиевци, Чаковци, Топчиевци, Трончовци, Коловци, Кюркчиевци, Глуховци, Та-

¹ П. Делирадев, Принос към историческата география на Тракия, т. II, София, 1953, стр. 309.

насчовци, Гуньовци, Найдъовци, Сакаровци, Чуфчиевци, Божовци, Жангъзовци, Ъргилъовци и др.

Заселници от други места са идвали рядко. По-често явление е изселването, и то особено след Освобождението. Наброяват се около 250 семейства, изселили се в Хасковско (с. Сираково, с. Въгларово), Асеновградско, в други села на Първомайско (напуснати от турците), а също така в София. През 1906 г. селото бива преименувано *Брягово*.

В землището на селото са съществували в миналото следните села:

а) Българско с. Чамурли в м. Чамурлията, на границата със землището на с. Искра; било изселено преди повече от 200 години в Хасковско, където запазило същото име до 1906 г., когато бива преименувано *Динево*.

б) Българско с. Карабунар (зап. на 5 км), преселено също преди повече от 200 години според местно предание в Старозагорско под име *Шекърбунар* (днес *Сладък кладенец*).

в) Българско с. Чилфътъ (ю. на 6 км) към Буковската рѝка, изчезнало преди Освобождението. У Пилашево и Искра същата местност се нарича *Чулфата* (*Чулфътъ*).

г) Българско село в м. Тикята (зап. на 5 км); изселено преди Освобождението отвъд р. Марица, към Търново-Сеймен (неизвестно точно къде).

д) Турско с. Тюркменконак (зап. на 1.5 км), преселило се в Старозагорско преди Освобождението под име *Тюркменмахле* (днес *Българени*).

е) Турско с. Язлата (изг. на 6 км); през 1884 г. брояло 544 жители. Изселило се през 1886 г. в Мала Азия (Турция).

Село Брягово през 1884 г. е брояло 2173 жители, от които 2147 българи, 4 турци, 1 грък и 21 цигани.

3. БЯЛА РЕКА

Разположено е в равнина, на стария път Пловдив — Хасково. В едно по-далечно време то съществувало като част на близкото с. Мисилим (днес Православен). По-късно, преди повече от 120 години, се отделили около 20 къщи, които се заселили североизточно от Православен, от двете страни на дола Чаталдере. Според друго предание, което не противоречи на изложеното, най-старото заселище на Бяла река било североизточно на 4 км от днешното му местоположение и тук носело название *Гяурмахле*. Това название, дадено от турците, безспорно говори за българския облик на селото. Впоследствие неизвестно по какви причини Гяурмахле се присъединило към с. Мисилим (Православен), а оттук се изместило около чифлика на стар турчин, известен под прякор *Читак*, както било наречено и самото село.¹ През 1906 г. доста произволно било преименувано на

¹ Споменато у пътешественика Женне (Jenne), който минал край *Ишатак* = *Читак* в 1786 г. (вж. Ст. Андреев, Стари пътувания през България, сп. Бълг.

Бяла река (местен изговор: *Бяла рѣка*). Стари родове са: Казаците, Гърците, Гоговци, Каракашови, Аргировци и др. През 1884 год. селото е брояло 698 жители, от които 689 българи и 9 цигани.

Северозападно близо до селото има две могили, които са разорани.

4. ВИНИЦА

Намира се в северозападния кът на Първوماйска околия, недалеч от десния бряг на р. Марица. Твърди се по предание, че е много старо. Местило се е няколко пъти. Най-напред е било в м. Гимелъкъ (Големия юрт), с. изт. на 1 км, край р. Марица. Тук българите служели като гемиджии на турците при пренасянето на зърнени храни и други стоки със салове и гемии по р. Марица. Поради непоносимия гнет от страна на турците селото се предвигило в м. Малкия юрт (изт. на 200 м от днешното му местоположение), където се задържало за кратко време; по-нататък поради мор се изместило малко на запад, оттук — в м. Голямото меше (ю. на 2.5 км. от днешното му местоположение), от където поради недостиг на вода (намирала се дълбоко под земята) се завърнало на днешното място.

Старото название на селото е било *Бѣдърли* (*Бѣдърлъ*, писано официално: *Бадърлиш*, *Бадарлиш*), което стои във връзка с името на основателя на селото, турски чифликчия *Хаджи Бѣдър* (след смъртта му обявен от турците за светец). През 1906 г. е преименувано *Виница*.

Най-стари родове са: Кълвѣновци, Костадинолу (Костадиновци), Марковци, Младеновци, Вълкоолу (Вълковци), Пеньоолар (Пеньовци), Чобановци, Вѣтовци, Тодѣрчоолар, Узѣнолар (Узуновци), Гѣшолар, Ташолар, Спасовските, Ристѣовци, Митколар, Славовци, Саллаците, Димолар и др.

Преди Освобождението в селото е преобладавал българският елемент, но е имало и доста турци. През 1884 г. брояло 583 души, от които 497 българи, 63 турци, 1 грък и 22 цигани. В следващите няколко години (до 1900 г.) турците се изселили.

Южно от селото до ж. п. спирка има надгробна могила. Две други могили са били разкопани и са се намирали — едната южно на 0.5 км, а другата — югоизточно на 200 м.

5. ВОДЕН

Лежи в югоизточните подножия на скалистите върхове Голямо и Малко Айнини, които представят дялове от планината Драгойна. Преди Освобождението селото брояло 120 къщи и се състояло предимно от турци и малко цигани. През 1884 г. показва 474 жители, от които 11 цигани, 1 еврей и останалата част турци. В миналото селото се е наричало *Мусаджиклар* или *Мусамхле* (български из-

турист, XXI, 1929, кн. 2, стр. 30); в карти от началото на XIX в. — *Tschatak* (вж. Franz von Weiss, Karte der Europäischen Türkei, Paris, 1829).

говор: *Мусамхле*). През 1906 г. е било преименувано *Воден*. След Освобождението в продължение на около двацет години голяма част от турското население се изселва в Дедеагач (40 къщи) и в Мала Азия (около 60 къщи), но и до днес остават около 20 къщи. На мястото на турските изселници идват българи, главно от съседното с. Пилашево (Буково) — от родовете Стайковци, Колювци, Пилашевци, Митковци, Фильовци, Шоповци и др. Стари турски родове са: Хаджиолар, Йонѣзоллар, Шабанолу, Мехмедолу, Ахмедолу, Юсейн-олу, Исѣфолу и др.

Непосредствено северно от селото в м. Митковите камъни личат остатъци от тракийско градище (според наблюдения на д-р Ив. Велков). Южно на 2 км, към землището на съседното с. Брястово, Хасковско, се намира гориста височина, наричана *Хасара* или *Градъщето*. Според сведения на местни жители тук имало останки от крепост, от каменни основи и керамика.

6. ГРАДИНА

Разположено е на левия бряг на р. Марица, в подножието на малък хълм, наричан *Байря*. Най-старото му име е *Чакърджий*, което стои навярно във връзка с прякора на турски чифликчия. В миналото селото е носело и название *Кичук Стамбол* („Малък Цариград“). Според П. Делирадев това название се среща у нас като вторично селищно име и се отнася или към стари исторически градове (Преслав), или към големи селища, отдавна изчезнали, чието име не е запазено.¹ Наистина в м. Юреня са намирани остатъци от древно селище, отломъци от каменни зидове, керамични фрагменти, стари купове и монети. Северно от църквата Св. Георги в селски двор също са намирани стари монети.

Селото се местило в м. Юрта (с.изт. на 0.5 км), където и днес личат остатъци от селище — стари зидове, тухли, керемиди и пр. По-късно, още преди Освобождението, се предвигило на сегашното си място, като най-напред възникнала Горната махла. Тогава брояло около 60 български къщи. Долната махла (в южния край на селото) е нова, заселена след Балканската война, и то от жители на Горната махла. Най-стари родове са: Диколови (Диколу), Маринкови, Митрьолар и др. В турско време жителите на селото били главно българи. В западния му край имало няколко богати турци, на които българите работели ангария. Помни се също, че малко на запад от селото съществувало малко турско селце *Киманлий*, което изчезнало преди Освобождението по неизвестни причини.

Според първото преброяване от 1884 г. селото брои 1711 души, от които 1581 българи, 85 румъни, 35 цигани, 9 турци и 1 грък. През 1892 г. румъните намаляват на 49 души, а след това изчезват съвсем (до 1900 г.). През 1906 г. селото е преименувано *Царско село*.

¹ П. Делирадев, Принос към историческата география на Тракия, т. II, стр. 309.

В м. Бейкър (с. зап. на 2 км) има няколко надгробни могили, които не са разкопавани. В м. Язмото (Манастиря) се намира малък параклис на Св. Киряк.

7. ДЕБЪР

Преди около 300 години в околността на сегашното с. Дебър съществували две български села, чиито имена не са запомнени: едното в м. Църквището (ю. на 1 км), а другото — в м. Чукуръ или Шумтевия бунар (изт. покрай р. Мечка). Местността, в която е разположено днешното село, по това време била покрита с гъсти дъбови гори, през които минавал стар път за Цариград. По нареждане на турските власти двете гореспоменати села били заставени да се заселят покрай този път със задължение да пазят прохода през гората. Жителите на новооснованото селище като дервентджии се ползвали с привилегия да не плащат други данъци. Тогава селото получило име *Енймахле*, *Дервентенимахле*, или просто *Дервент*. Първото от тези названия, *Енймахле*, се споменава от френския пътешественик Пол Люкас¹, който пътувал през Тракия в 1706 год.; още: *Nie Derbend Novi mallalle* в картата на F. Friedl, *Karte des grössten Theils des europaeischen Osman. Reichs* . . . , Wien, 1828.

Най-стари родове са: Сечковци, Караславовци, Гошоолар (Гошовци), Учижиите (Фучижиите), Честемѐнето и др.

В околността на с. Дебър са изчезнали следните села:

а) Муранли (сев. на 4 км), изселено още преди Освобождението.
б) Чилингирмахле (писано официално *Чилингирово*), което се намирало източно на 2 км; престанало да съществува след Освобождението, когато жителите му, изключително турци, се изселили в Турция през 1882 г.

в) Кушумахле (писано официално *Кушия* и *Кошукьой*), също турско село, изселено през 1886 г. в Мала Азия (Турция).

По време на Освобождението селото е било едно от най-големите села в околията: в 1884 г. брояло 2342 души, от които 2316 българи, 3 турци, 4 гърци, 19 цигани. През 1906 г. е преименувано Дебър.

По указание на П. Делирадев в м. Антрапеза била намерена надгробна плоча с надпис.²

8. ДОБРИ ДОЛ

Най напред, преди Освобождението на днешното място на селото, разположено недалеч от левия бряг на р. Марица, съществувал чифлик, собственост на грък. По време на Освобождението този чифлик бил закупен от българина Хаджи Стамо от Чирпан. Във връзка с нуждата от работна ръка при чифлика се заселили няколко

¹ Вж. В. Миков, Стари пътешествия през българските земи, преведени на български език, сп. Архив за посел. проучвания, г. I, 1938, кн. 1, стр. 112.

² П. Делирадев, пос. съч., стр. 310.

къщи: на дядо Вълбо Калоферов, Иван Попов и Илиа Начов от Каражалово (Първомайско), дядо Пенчо Иванов от с. Западно Шивачево (днес Гита), Чирпанско, Демир Атанасов (от с. Дебър). Това станало преди около 40 години. По-късно селото нараснало с преселници най-много от Каражалово (40 къщи), от Драгойново, Езерово и други села на Първомайска околия, от Чирпанско, Хасковско и пр. Отначало селото било известно под названието *Чифлика*. През 1925 год. бива преименувано *Добри дол* във връзка с местоположението му на дола Чомлекдере.

Източно от селото на 200 м е Калето, стара крепост с кръгла форма, на височина около 30 м и с диаметър 250 — 300 м. В подножието му и в равнището между Калето и селото се намират изобилни следи от тракийско и римско селище — керамични отломъци (от гърнета, гревни, пръстени), а също римски монети.¹ Голям брой от тези находки се съхраняват в общината. В м. Костакото кале (сев. на 0.5 км) личат също развалини от стара крепост. Намират се остатъци от глинени съдове. Северозападно от селото на 300 м се издига голяма могила, наречена Мъзълвата могила.

9. ДРАГОЙНОВО

Разположено е в южния дял на околията, покрай р. Каялийка, северно от планината Драгойна. Много старо селище. Първото му място преди повече от 300 години било в м. Язлата, която се намира в северното подножие на Драгойна. Поради заселения гнет на околните турци, които живеели в м. Стария юрт (западно по левия бряг на р. Каялийка), селото се изместило в м. Синьото дере, към землището на с. Брягово на запад. Тук то брояло около 30 български къщи и постепенно се увеличило с преселници от родопските краища (Златоград и Кърджалийско). Старото му название е *Козлукъ* (ъ). Запомнени са няколко местения на селото: в м. Геренъ (източно на 1 км) оттук поради мор — в м. Ямите (в подножието на Драгойна), гдето се застояло само едно лято, по-нататък — в м. Лозините (изт. на 1 км) покрай р. Каялийка. Тук се задържало по-дълго време, но поради появяването на много змии се предвижда още по-на запад в м. Чеира. През втората половина на XVIII век турците напуснали м. Стария юрт и се заселили северно на 3 км в м. Новата язла. Тогава козлучани се върнали отново на изток, като заели сегашното си място.

Стари родове са: Вакриловци, Гюзелевци, Цвятковци, Тодевци, Мутовци, Драндаревци, Гечевци, Желевци, Степановци, Дардановци, Чоевци, Балтовци, Миталовци, Зарковци, Бечиновци, Тянковци, Янчовци, Демировци, Кабаковци, Гургульовци, Радевци, Кумчовци, Коевци, Дъсковци, Нацковци, Трандафиловци, Кокалановци, Ангүшевци и др.

Преди Освобождението в селото е имало доста гърци. Между тях и българите се водела ожесточена борба, при което турската

¹ Вж. още П. Делирадев, пос. съч., стр. 310.

власт подкрепяла гърците. През 1884 г. селото е брояло 1359 души, от които 890 българи, 425 гърци, 40 цигани, 3 турци и 1 от неизвестна народност. През 1906 г. бива преименувано *Драгойново*.

Южно в м. Добря келемя се намира надгробна могила; южно от тази могила се откриват фрагменти от глинени съдове, които са свидетелство за тракийско селище от IV—III в. пр. н. е.¹ Източно от м. Църквището (южно от селото) личат следи от римско селище.² Местността Голямия хасар (ю. на 1 км) има вид на стара крепост, която според керамичните фрагменти се отнася към XI—XII век.

10. ДЪЛБОК ИЗВОР

Лежи в неравна местност, до границата между Първомайска и Асеновградска околия. На днешното му място преди около 250 години съществувало турско село, наричано *Йорожийк*. Тук се събирали пътища от Родопската област. По тях вървяла турската поща, която по-нататък през с. Дебър се отправяла за Одрин и Цариград. Във връзка с това в селото имало пощенска станция с кула, където се сменявали конете. Според запазено предание местни турци нападнали държавната хазна и я ограбили. За това правителствените власти наказали строго разбойниците, част от които били заловени и избити, а други се пръснали и се заселили югоизточно на 3 км, където основали с. Дерекьой, наблизко до съществуващото по това време българско с. Карадима. Поради гнета на турците българите от последното село, което брояло 150—200 къщи, били принудени да се изселят. Повечето семейства се установили на мястото на старото напуснато турско село Йорожик. Новото българско селище добило название *Кодбунар*. Югозападно от него на 2 км съществувало турско с. Гьопчулер (писано официално: *Гьокчелер*), чиито жители се изселили през 1902 г. в Мала Азия (Турция). По предание старо селище имало и в м. Къзларето (ю. изт. на 4 км).

Стари родове са: Гешеви, Джангџето (тези два рода произхождат от изчезналото с. Карадима), Цървенякови, Рунтолевци, Манахлето, Солациите, Ковачевци, Кременарови, Гърковци, Кулешови, Куковци и др.

През 1884 г. селото е брояло 2040 българи, 29 цигани и 1 турчин. През 1906 г. бива преименувано *Дълбок извор*.

Западно от селото се намира голяма изкуствена могила. Остатъци от старо селище (части от дебели зидове) личат в м. Белия бряг (ю. изт. на 4 км). В м. Текията (ю. на 4 км) е имало турски параклис, който е бил разрушен.

¹ Вж. Ив. Велков, в Сб. Г. Кацаров, ч. II, стр. 85.

² Пак там, стр. 90.

11. ЕЗЕРОВО

Разположено е северно от разклоненията на планинския масив Драгойна, на двата бряга на р. Каялийка. Старо българско селище. Първоначално заемащо място в м. Горния юрт (зап. на 3—4 км), на десния бряг на р. Каялийка до стар път Пловдив — Хасково. Поради безчинствата на пътуващите по този път турци жителите му се преместили по-на изток в м. Юртя, но и оттук били прогонени и найсетне се установили на днешното място. В околността по това време имало обширни и гъсти дъбови гори. Старото название на селото било *Едй-дуралъ-махлесй* или *Едй-махлѐ-дуралъ-къю*. Друго име, запазено до най-ново време, е *Дипсийзгьол*, което стои във връзка с пресъхнало дълбоко блато, чието място не е точно известно (според едни — в източния край на селото, според други на югозапад от него, в м. Лъката; в последната местност през 1911 г. поради изобилни дъждове и наводнение се образувало отново блато). В това блато често се давал добитък на турски и български кервани. По смътно предание най-старото име на селото било *Палихѐро*, което не би могло да се обясни без наличието на гръцки елемент в този край от преди турското нашествие. Спомен от това название се пази и до днес в прякорното нарицателно *палихѐра*, познато в съседното с. Бодрово със значение „нехайно облечен човек“.

Стари родове са: Котьовци, Паляновци, Кондевци, Генъовци, Тупковци, Карагьуровци, Бозуковци, Божовци, Гълъбовци, Дурлаковци, Чакъровци, Кьбраловци, Недьовци, Кузмовци, Чалъковци, Капашиковци, Будовци, Чобановци, Чотовци, Чильовци, Камбуровци, Мутовци, Боювци, Карамановци и др.

През 1884 г. селото е брояло 1198 души, от които 1165 българи, 3 турци, 5 гърци и 25 цигани. През 1906 г. бива преименувано *Езерово*. След Освобождението 10 къщи се изселили в с. Зетъво, Чирпанско, и 34 къщи в Хасково.

В м. Клисечейр (ю. зап. на 4 км) се намират следи от постройките, парчета от тухли и др., остатъци от тракийско светилище (по наблюдения на д-р Ив. Велков). В същата околност, в м. Пърженакъ през 1912 г. е бил намерен при копаене на кладенец известният в науката пръстен с единствения надпис на тракийски език.

12. ИСКРА

Намира се в най-южния край на околията, от двете страни на р. Каялийка (в горното ѝ течение). Това е едно от най-големите и най-старите села в околията. Най-напред било в м. Попово (ю. на 5 км). Поради засилени безчинства от страна на турците част от жителите му (30—40 къщи) се вдигнали и се заселили на днешното място, а останалата част отишли по-далеч, в Пловдивско и там основали съществуващото и днес с. Поповица (Асеновградска околия). Интересно е, че на новото място в Първомайско селото получило друго, турско название: *Кържиларе* (писано официално: *Караджилар*).

Стари родове са: Чалъковци, Гайдажиевци, Политовци, Бичовци, Бъбърровци, Спиртовци, Кумчовци, Катранжиевци, Радъовци, Боспоchieвци, Караивановци, Маноловци, Акабалиевци, Грудъовци, Налбантовци, Карандоновци, Тодевци, Ильчевци, Шахановци, Хубеновци, Алъмовци, Топузовци и др.

През 1884 г. селото е брояло 2417 души, от които 1544 българи, 824 турци, 4 гърци и 45 цигани. В следните няколко години турците се изселват напълно. През 1906 г. селото бива преименувано *Попово*, а през 1950 г. — *Искра*, по име на загиналата партизанка Клара Аврамова Ешкенази.

Северозападно на 2 км от селото се издига продълговато възвишение с три върха. Върху средния, най-висок връх Голямия хасар се намират остатъци от градище, което по мнение на д-р Ив. Велков датира от XI—XII век. Остатъци от тракийско светилище личат върху северния връх Малкия хасар (отломки от зидове и керамика). Източно на 2 км се издига друга височина — Калето с остатъци от зидове.

13. КАРАЖАЛОВО

Едно от най-големите села в Първомайска околия, разположено южно от ж. п. линия Пловдив — Свиленград. Възникнало към средата на XVII век. Било обкръжено от гъста дъбова гора. Основателят му бил турски чифликчия Каражъ Халил, който се нуждаел от работна ръка за своя чифлик (прякорът *Каражъ* му бил даден поради голямата му страст към лов на сърни). Селото било названо с името на своя основател *Каражълово*. В околността се появили по същото време още две села: *Желеплере* (западно на 300 м) и *Гювендикли* (зап. на 4 км), които били основани от двамата братя на Каража Халил, известни с прякорите *Желепък* и *Гювендията*. С. Желеплере (писано официално: *Джелеплер*) се изселило през 1885 г. в М. Азия (Турция), а с. Гювендикли (официално: *Гювендикли*) — през 1886 г. също в Турция.

Най-стари български родове са: Хажиенъови, Хажикольови, Марколовци, Сърбоолу (Сърбооловите), Гогането, Бояжieto (дошли от „Арнаутлука“, вероятно западна Македония), Нинкоолар, Кольоолар, Стамболовите,

Западно от селото на 3—4 км съществувало турско селце Кушуери или Кушия, което се изселило през 1884 г.

През първата половина на XIX век Каражалово брояло около 160 къщи, от които половината български и половината турски. Турците наричали селото *Караджалар*. През 1884 г. селото е брояло 1393 души, от които 699 българи, 665 турци, 2 гърци, 27 цигани. В следващите няколко години турците се изселили.

Остатъци от старо селище се откриват в м. Мандрата (зап. на 2 км). Източно до селото е имало могила, която е разорана. В м. Гвиндикли (зап. на 5 км) съществува друга надгробна могила.

•14. КРУШЕВО

Лежи недалеч от левия бряг на р. Марица. Първоначално било турско селище, наричано *Халъткъой* (*Халътъово* сред българското население от околните села). Преди Освобождението брояло около 80 турски къщи. Българи прихождали от околните села да работят на турците като „аргати“. След Освобождението турците започнали да се изселват, като на тяхно място идвали българи главно от южната половина на околията. През 1884 г. селото брои 215 турци и 47 българи. Тогава било преименувано *Крушево*. Първи български заселници са: дядови Василови от с. Буково (днес Пилашево), Господин Грозев и дядо Атанас Петков от Първомай, Юрдан Димитров от с. Драгойново. По-късно притокът на българи се увеличил от селата Градина, Сталево, Дебър, Каражалово, Брягово и др. Има и преселници от Чирпанска и Асеновградска околия.

Южно до селото има две малки могили. Североизточно на 5 км в м. Менешево има също надгробна могила. Според предание в м. Мездрата (ю.изт. по левия бряг на р. Марица) имало „латинско гробе“.

15. ЛЕНОВО

Намира се в крайния югозападен ъгъл на Първомайска околия. Според старо предание най-напред заемало място в Юртищата (северно) преди повече от 200 години. Старото име на селото е турско — *Кетенлик*, въпреки че жителите му били изключително българи, които се занимавали с кюмурджийство (правели дървен кюмур) и отчасти със сеене на лен и коноп. В селото живеел само един турчин — бей. Тук идвали турци от съседното с. Иллера (днес Извор, Асеновградско). Поради продължителен мор жителите на Кетенлик се вдигнали и се заселили на днешното място. Стари родове са: Делимиткови, Топузови, Келешевци, Жингъзовци, Гьорговци, Вельови, Мутьовци, Терзигьорговци и др. Северозападно на 4 км, към землището на с. Извор, Асеновградско, съществувало в миналото турското с. Еникъой (Еникю), което се изселило.

През 1884 г. с. Кетенлик е брояло 958 българи, 7 цигани и 8 турци, които за две-три години се изселили. През 1906 г. бива преименувано *Леново*.

Източно на 2-км. се простира неравната местност Хасъръ, в която са намерени мраморна плоча, каменно корито и медни монети, които са византийски и датират от XIII век по мнение на Т. Герасимов. Южно на 2,5 км. се намира малка надгробна могила.

16. ЛЮБЕНОВО

Разположено е край десния бряг на р. Марица, на 3 км североизточно от гр. Първомай. Възникнало първоначално като турско селце, наричано *Юртичи*. Преди земетресението от 1928 г. се намирало северозападно на 1 км, в м. Старото село. Първите български заселници,

дошли преди около 200 години (не се помни от къде), са родовете на Хаджи Иван и Хаджи Райо, които закупили земя от турците. По-късно се заселили и други българи, които работели ангария в турските чифлици.

През 1884 г. селото брои 393 българи, 236 турци и 13 цигани. В продължение на десетина години турците се изселили. След напускането им българското население се увеличило с преселници от Хасковско и Първомайско (Езерово, Филево, Дебър, Драгойново). От 1906 г. селото носи название *Любеново* в памет на Любен Каравелов.

Сред самото село е имало голяма могила, която е била разкопана; тук били намирани гърнета и други надгробни съдове и кости. Остатъци от старо селище (каменни зидове, тухли и глиени съдове) се откриват северно от селото, в м. Баалтък, където има язмо с нов параклис на Св. Възнесение Господне.

17. ПИЛАШЕВО

Разположено е южно от планинския масив Драгойна. Много старо село. Първоначалното му заселище било в м. Ляскова пещура (ю. на 5 км). Тук се наричало *Буково*. Състояло се от две махли — Малко и Голямо Буково, отдалечени една от друга на около 0.5 км. Жителите му били изключително българи. Разселването му станало много отдавна във връзка с разработка на някаква мина за манган в планинските склонове югоизточно от днешното село. Голямо Буково се вдигнало и се заселило в м. Двете ряки (ю.изт. на 2 км), а Малко Буково — в м. Катранжицко (ю. на 1.5–2 км от днешното село). Все по същото време в близката околност съществувало и друго българско село, вероятно от по-нов произход, запомнено под име *Чулфакъй* (зап. на 4.5–5 км от днешното село), което по-късно се изселило в Чирпанско (неизвестно точно къде). Знае се, че Голямо Буково се местило още в м. Юртя (изт. на 1 км). След известно време, преди повече от 200 години поради мор Голямо и Малко Буково напуснали местностите Юртя и Катранжицко и се заселили купом на сегашното си място, което било известно под името *Ючбунар* (наоколо имало три кладенци, чиито названия са запазени и до днес: *Дедебунар*, *Кожабунар* и *Дудбунар*). От тогава нататък селото носело две имена: *Буково* сред българското население и *Ючбунар* сред турското (в географските карти последното е погрешно предавано като *Лочбунар*, такава форма е неизвестна).

Стари родове са: Катранжиевци, Умүровци, Денгьдзовци, Кавалжиевци, Караивановци, Девежиевци, Костовци, Стойковци, Гьорговци, Петковци, Арабажиевци, Шейтановци, Станчовци, Московци, Карастояновци, Зуруновци, Буюклиевци, Близнаковци, Йондовци и др.

През 1884 год. селото е брояло 1151 души, от които само 2 турци, останалите — българи. Преселници от други краища почти не е имало. Често явление е изселването, и то в ново време. Така след Освобождението около 50 къщи се заселили в съседното турско с. Воден

(Мусаджиклар), което силно намаляло поради напускането на много турски семейства; освен това повече от 50 къщи отишли в с. Въгларево и Сираково (Хасковско), които били също изоставени от турците; голям брой буковчани се установили в самия гр. Хасково, а около 30 къщи се пръснали из Чирпанска околия. След 9 септември 1944 г. селото бива преименувано *Пилашево* — по фамилното име на загиналия антифашист Георги Петров Пилашев (родом от същото село).

Северно от селото, на 300 м в м. Ранчелия се издига Градището с остатъци от византийско селище. Предполага се, че тук е бил старият епископски център Буково от X век.¹ Близко до първоначалното селище на Буково, северно от м. Иванов чеир в м. Долапчетата, Хожовия гроб и Жълта пещура по местно сведение имало издълбани 20–30 ниши; тези ниши по мнение на д-р Ив. Велков имат връзка с култовия живот на траките.

18. ПОРОЙНА

Разположено е в равнище между р. Мечка и Тополовската ряка, които се сливат северно от него. Преди Освобождението на същото място е имало турско село под название *Дерекъй* (Долно Дерекъй).

През 1884 г. селото е брояло 381 турци и 78 цигани. От 1887 г. турците започнали да се изселват и за две-три години опразнили селото. На тяхно място дошли български семейства предимно от околните села, най-много от с. Дълбок извор, но има и от с. Брягово (10 къщи). През 1906 г. селото бива преименувано *Поройна*. По-големите родове тук са: Кръстановци Гиженовци, Терзийовци, Шейтановци, Бърдүците, Чанковци, Мурътъето (Муратьеви), Тангърговци, Меретьеви, Кичеците, Күртювци, Глушковци, Одаджиевци и др.

В м. Балталтък (ю.изт. на 4 км) има две надгробни могили.

19. ПРАВОСЛАВЕН

Намира се на около 3–4 км югозападно от стария път Пловдив—Хасково, покрай дола Пожардер. Разположено е в полегата местност. Смята се от местните жители за старо селище. Предишното му име е *Мисилим* (писано официално *Мюселим*). Помни се, че преди около 120 години близо 20 къщи се вдигнали и основали сегашното с. Бяла река (Читакъ) на североизток.

Стари родове са: Хажимавровци, Каракольниковци, Памуците. Преселници са: Празникъвци (от с. Бодрово), Карамитъовци (от с. Горски извор, Хасковско), Хажиянеловци (от с. Катунница, Асеновградско), Жельовци (от съседното с. Бяла река) и др.

В околността е съществувало турско с. Язлата (Язлакъй), югозападно на 2 км, което се е изселило през 1886 г. в Мала Азия (Турция).

¹ Вж. П. Делирадев, Принос..., т. II, стр. 314.

звание на селото изчезнало, а турското, запазено до днес, било видо-изменено с българска наставка — *Татарево*. Помни се, че турци не са живели в селото.

Стари родове са: Нончови (Нончоолар), Янчоолу, Пауньовци, Коевци, Кюмурджиите, Тилевци, Геньовци, Църнелевци, Митковци, Куковци, Вълчовци, Хучежиите, Чалдоловци, Деведжиите, Чиловци, Гъжевци, Хантарите и др.

През 1884 г. селото брои 1379 българи, 13 цигани и 1 грък.

Остатъци от старо селище (каменни основи, монети) са намирани в м. Язмото (Блатището). Монети са изравяни и в м. Дълбокото дере (с.зап. на 3 км).¹ Северно на 2 км се намира изкуствената Голяма могила.

24. ФИЛЕВО

Разположено е на стария средновековен път за Цариград, от двете страни на р. Каялийка. Възникнало преди 300 години. Първите три рода, които основали селото, Фиданите, Топалете (Яньовци) и Касовци, дошли из областта на р. Дрин (Югославия). Те били карани като роби от турците, които им позволили да се заселят тук. След това селото се увеличило с преселници главно от хасковските села, а по-малко от Чирпанско, Първомайско и др. Някои от тези преселени родове са: Карамушето и Боевци от с. Драгойново; Кондьовци, Павловците, Зъбеците от с. Драгойново; Юруците от Хасково, Дърмънето от с. Вългарево, Хасковско; Поповите и Кисовци от с. Ябълково, Хасковско, Гайдарето и Гочовци от с. Сусам, Хасковско; Калиновци, Съботинето и Буюклиевци от с. Сърница, Хасковско; Петинките от с. Православен; Добръвци от с. Зап. Шивачево, Чирпанско; Готковци от с. Белащица, Пловдивско и др. Най-старото название на селото е *Каяли*. Засвидетелствувано е от XVI в. *Sagiali* в пътни бележки на дубровнишки търговци², в стари карти, френско издание, от XVII в. *Sayali*, напр. у S. Sanson, Le cours du Danube depuis sa source jusqu'à ses embouchures, 1692; у Bapt. Nomanpo Danubii fluminis pars infima... (изд. към 1700 г.).

Селото семестило преди Освобождението, за да избегне безчинствата на пътуващите турци, в м. Юргвето (с.зап. на 0.5 км), където се задържало около 50 години, но след това турските власти принудили българите да се завърнат на старото място, за да пазят пътя.

През 1884 г. селото брои 716 жители, всички българи. През 1906 г. бива преименувано *Върбица*, а след 9 септември 1944 г. — *Филево* по името на загиналия антифашист Фильо Запранов.

В м. Пещвето (северно от селото) са намирани остатъци от тухли. В м. Старите лозя (ю. на 1 км) са откривани остатъци от старо селище, основи на къщи, купове и др.³

¹ За други археологически находки вж. П. Делирадев, Принос... т. II, стр. 315—316.

² Ив. Дуйчев, Един дубровнишки пътепис за нашите земи през XVI в., Известия на геогр. дружество, III, 1935, София, стр. 243.

³ Вж. повече у П. Делирадев, Принос... т. II, стр. 316.

ГЛАВА ВТОРА

НАЗВАНИЯ НА ВОДИ И РЕКИ

При изясняване на произхода и значението на местните названия е особено важно да се определи тяхната старинност, доколкото това е възможно при липсата на исторически засвидетелствуван материал. Въз основа на относително разграничените по време местни названия може да се направят изводи за историята на езика и културата и за етногенезата на населението от определена област. При решаването на поставения въпрос е необходимо да се вземат под внимание и данните от историята на поселищните отношения.

В Първомайска околия реките са сравнително малко, ако не се броят непостоянните и често пресъхващи потоци по доловете. Известно е, че речните названия са твърде устойчиви¹ и обикновено не се заменят с нови, въпреки че могат да изменят съществено фонетичния си облик. Смяна на речни названия с други може да се наблюдава там, където са станали коренни промени в етничните отношения. Както вече се отбеляза, в Първомайско не можем да посочим речни названия с древен произход. Със сигурност може да се твърди, че от стария тракийски език не е наследено нито едно название на река. Не изглежда да е тракийско и единственото неясно название на малка река при с. Леново *Коцара* (известно сред местното население още с новото име *Наанската рѣка*), което стои без съмнение в етимологична връзка с МН *Кодърица* (Бод.), също неясно. Само за малък брой речни названия може да се предполага, че са относително старинни (възможно отпреди турското нашествие в Тракия), но от кой век приблизително датират, остава неизвестно. Такова е например *Величка рѣка* (ляв приток на Мечка рѣка при с. Леново), чийто първи елемент по всяка вероятност е производно от изчезнало селищно име **Велика* или **Велико*, каквото днес не съществува, а също така не е запазен спомен за него в никакво предание. Трудно е да се определи доколко са стари други две названия от същия тип: 1) *Буковската рѣка* (десен приток на р. Узундере при с. Пилашево), наречена по името на старото селище *Буково*, съществувало вероятно още през XI—XII век (вж. по-горе стр. 19); названието на реката е възникнало по-късно от селищното име. 2) *Топдоловската рѣка* (ляв приток на Мечко-късно от селищното име. срв. СН *Тополово* (Асеновградско), ка-рѣка, при с. Дълбок извор), срв. СН *Тополово* (Асеновградско), известно още през турско време (същата река у с. Леново е позната под названията *Чанардере* или *Чинар-рѣка*, които вероятно се отнасят към първите векове на турското робство). Названието *Душкоска рѣка* (Пил.) е навярно от ново време, като се има предвид, че е свързано с името на малко селце *Душкуу* или *Душката* (Кърджалийско), което сигурно не е старо (при преброяванията до 1910 год. не е смятано за отделно селище).

¹ Вж. по тоя въпрос Вл. Георгиев, За произхода на древното население от североизточната част на Балканския полуостров, Сб. Г. Кацаров, ч. II, София, 1955, стр. 305.

Една от двете най-големи реки в околията носи название **Мечка рѣка** (десен приток на р. Марица). Така се нарича още река в Средногорието, начален клон на р. Луда Яна (ляв приток на р. Марица); срв. още рус. *Медведица* (десен приток на Волга източно от гр. Калинин; ляв приток на р. Дон, и др.), хуцул.-укр. *Medveden, Medvedia* и пр., които Ст. Храбец¹ смята за производни от местностни названия. Фонетичният облик на нашето название, което също изглежда да е възникнало от първоначално местностно название (срв. *Мечка*, с. в Панагюрско, също първоначално означение на местност), не свидетелствува за неговия старинен характер, но във всеки случай не е и ново, като се има предвид, че принадлежи на сравнително голяма река. Мъчно е да се допусне, че някакво друго, по-старо българско (славянско) име на тази река е могло да бъде изместено през епохата на турското робство от ново, също българско. При компактната колонизация на турско население в Първомайско е била възможна единствено замяната на старото славянско название с турско, както е станало с названието на другата голяма река в Първомайско — **Каялийка**.

Измежду другите речни названия със земеписно („топографично“) значение² изглежда старо **Чурѣшката рѣка** (горно течение на р. Каялийка), познато у с. Искра (Попово), което е едно от най-старите селища в околията. Мъчно е да се приеме, че са наследени от далечно минало следните названия от същия тип (земеписни): *Голѣмата рѣка*, десен приток на Марица при с. Каражалово, известна е още с късното название *Кушудере*; *Старата рѣка* — означава старо корито на реки при с. Каражалово, Любеново и Сталево, а така също — продължение на Омурската рѣка при с. Крушево; *Рѣката*, както се нарича обикновено единствената (или по-значителната) река в землището на дадено село (напр. при с. Воден и Каражалово) или за краткост се употребява успоредно с друго название (напр. наред с *Каялийка* у селата Бодрово, Брягово, Езерово, Скобелево и Сталево, и наред с *Чулфанската рѣка* у с. Пилашево). Подобни названия, могат да се появят и след ново заселване покрай същите реки, особено като се има предвид, че споменатите селища, с изключение на Пилашево (Буково), са нови. Названието *Луда рѣка*, под което е позната р. Каялийка само у с. Драгойново, вероятно представя превод на турското *Делидере*, което се употребява успоредно в същото село.

Стари българско славянски названия на води са:

Мъртвица, дол със слабо течеща вода, приток на р. Каялийка при с. Филево. Нечленуваната форма е белег за старинността на названието, което не е познато като нарицателно в този край. Интересно е да се отбележи, че в Ломско, където *мъртвица* се среща като нарицателно със значение 'място със северно изложение, застояла вода, мочурище' (същото значение и у Гер. Реч., ч. III, стр. 89), съответното местностно название има членувана форма — *Мъртвицата*.³

Матката, мочурлива местност при с. Виница; *Матките*, бластиста местност при с. Дебър. Като нарицателно *матка* е свършено непознато в тукашния край. Срв. стб. матница 'извор' (Mikl. Lex., стр. 364), запазено в Ломско.¹

Радѣвница, дял от дол с течеща вода при с. Татарево. — С изместено ударение от първоначално **Радѣвница* (срв. *Габрѣвница*, село в Михайловградско, от *Габровница*), което е производно от изчезнало селищно или местностно название **Радѣво* (срв. *Радѣво*, село в Трънско) или от първоначално съчетание **Радѣва река* (срв. това название на река при с. Николаево, Казанлъшко). Значението на *Радѣвница* е напълно неясно за местното население, а освен това не е запазено никакво предание за селище *Радѣво* и под.

Старо название от румънско (респ. аромънско) потекло е **Хардѣпеля** (дол с течеща вода при с. Татарево), нечленувано *Хардѣпелъ* < **Хартѣпелъ* от рум. *hirtop* 'овраг, изровено от вода място, дол' (заемка от стб. *врѣтопъ*) + умалит. наставка *-el*. Значението на названието е неясно за местното население, което е изключително българско; освен това не е запазен никакъв спомен за някогашни румънски заселници в околността. Очевидно названието е спечеляло като следа от изчезнало румънско заселище в по-далечна епоха (вероятно преди XV век).

Заслужава внимание още названието **Вришчетата** (сще: *Уришчетата*), четири чешми с местността наоколо при с. Пилашево (Буково). Като нарицателно *вришче* (от. нгр. *врѣтъ* 'извор') не е познато днес в тукашния край, следователно *Вришчетата* е по-късна, побългарена форма на старо гръцко название. Възможно е и друго, а именно съществителното *вришче* да е съществувало някога в местния говор (запазено е в съседната Асеновградска околия) и в такъв случай названието е възникнало на българска почва.

Останалите названия на води са изключително от ново и най-ново време. Обективни признаци за това са:

- 1) Турското потекло на названието (от типа *Мандагьол*, *Соуксу*).
- 2) Наличието на турска заемка, използвана и като название или като негов съставен елемент (от типа *Геризъ*, *Клѣюнкия*, *Пайдов бунѣр*, *Поповата чешма*, *Каменен кайнак*).
- 3) Връзката на названието с поземни отношения в близкото минало (от типа *Златаноското кладенче*).

Неопределени по старинност са названия като *Блатището*, *Бялата вода*, *Изворето*, *Потокъ*, *Язмото* и пр.

В Първомайско преобладават значително названията на чешми, кладенци и долове със слабо течеща или непостоянна вода. В селата, разположени в полето, поради еднообразието на терена е твърде обикновено явление названието на даден кладенец или чешма да се свързва и със самата местност, в която се намират те. По тоя начин съответното име изпълнява двойка функция — означава водата, а така също и определен дял от землището.

¹ Ив. Дуриданов, пос. съч., стр. 112.

¹ Вж. Ст. Храбец, *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, Kraków, 1950, стр. 95.

² Проф. В. Ташицки поставя на първо място по старинност земеписните местни названия (вж. *Słowiańskie nazwy miejscowe*, Kraków, 1946, стр. 51).

³ Вж. Ив. Дуриданов, *Местните названия от Ломско*, София, 1952, стр. 138.

Названията на реки и води в Първомайско с оглед на първичното им, словообразователно значение можем да разпределим в следните групи¹:

А. Земеписни („топографични“) названия.

Б. Названия от други местни названия.

В. Културноисторически названия.²

Г. Посесивни названия.³

Особена трудност представя групирането на двучленните названия. С повторението им на две места, както постъпва полският езикувед Ст. Храбец⁴, се нарушава логичният принцип на всяка класификация, който изисква всяка единица с оглед на избора критерий да заеме строго определено място. Огнсно селищните названия П. Зволински⁵ предлага да се вземе за основа подчиняващият елемент, т. е. съществителното (напр. *ливада*, *кладенец*, *пазар* и пр.) с изключение на ония названия, при които като втори компонент се явяват термини, уточняващи вида на обекта (напр. *село*, *махла*, *колиби*, *чифлик* и пр.).⁶ Според мен би могло да се излезе в случая от оня признак, който е послужил като основен при наименоването на обекта и който може да се изразява от първия или втория компонент на названието или от цялото съчетание.⁷ Така например название като *Бялата вода* можем да отнесем към оная подгрупа от земеписните названия, в която се вреждат названия във връзка с различни природни свойства на обекта (цвет, вкус, мирис и пр.), защото чрез признака 'бял' назованият извор е отличен от другите води в землището. Но название като *Бялата чешма* следва да бъде отнесено към културноисторическите названия на води, тъй като определящият признак е свързан с известна човешка дейност (белосването на чешмата), а не е природно свойство на обекта. При название като *Чурешката рѝка* същественият от топонимично гледище признак се изразява от прилагателното, тъй като по тоя признак е наречена реката, диференцирана по тоя начин от други реки в землището. Но название като *Дъбуу* (= Дъбово) *корито* (чешма) принадлежи към културноисторическите названия, тъй като в дадения случай признакът 'дъбов' е второстепенен от гледна точка на топонимията, защото с него се характеризира не непосредствено географският обект, а пред-

¹ Разграничението на тия групи в общи черти отговаря на класификацията на проф. В. Ташицки, вж. пос. съч., стр. 45 сл. Срв. още: P. Zwoliński в *Sprawozdania Polskiej Akademii Umiejętności*, т. LI, 1950, № 8, стр. 495 сл., и St. Hrabec, пос. съч., стр. 56 сл.

² Според терминологията на В. Ташицки „културни“, пол. *kulturalne* (пос. съч., стр. 45).

³ Според терминологията на д-р Jan Svoboda — *názvy posesivní* (вж. сп. *Slavia*, XXI, 2—3, 1953, стр. 455), съответно на полски *nazwy dzierżawcze* (вж. W. Taszycki, пос. съч., стр. 45).

⁴ St. Hrabec, пос. съч., вж. напр. *Romanów Bród* (стр. 57 и 111), *Biały Potok* (стр. 59 и 66).

⁵ Вж. *Sprawozdania Polskiej Akademii Umiejętności*, т. LI, 1950, № 8, стр. 496.

⁶ От краткото съобщение за съжаление не може да се добие представа за подробностите при подобна разпределба на двучленните местни названия.

⁷ Вж. примери за подобен начин на класифициране в работата ми „Местните названия от Ломско“, стр. 177, т. 2, 4 и 6.

метът, по който той е наречен. Необходимо е да се изтъкне, че в отделни случаи може да се допусне известен субективен елемент при оценката на меродавния признак за наименоването на даден обект и в това се състои недостатъкът на предложения критерий. Освен това за неговото точно приложение е нужно да се познава добре връзката между значението на двата компонента на названието и конкретните особености на обекта или конкретният повод, който е породил съответното название. А това не във всички случаи е възможно, особено когато имаме работа с названия от типа *Камenen кайнак*, означаващо 'кайнак (извор) с каменно корито'; ясно е, че подобно название следва да бъде отнесено към културноисторическите имена, тъй като определящият елемент, изразен чрез прилагателното, не означава природно свойство на почвата при извора, а сочи признак на коритото, което е продукт на човешка дейност. Понякога може да се случи едно и също название да принадлежи към две различни групи или подгрупи въз основа на различното конкретно словообразователно значение. Например *Хуменско дере* при с. Драгойново стои във връзка с особености на почвата (от *хума*), но същото название при с. Бодрово е произлязло по друг път: долът минава през местността *Хумата*. С известна условност е свързана разпределбата на названия, съдържащи като втори компонент *бунар*, *чешма* и под., които са географски термини, означават вид на обекта и същевременно — продукт на човешка дейност. Подобни названия условно поставяме към земеписната група.

Турските названия на води и реки представят значителен процент в Първомайско и поради това ще бъдат разгледани в отделна група. Към тях не се отнасят ония названия, които съдържат в състава си турски думи, употребявани и в самия български говор (напр. *азмак*, *дере*, *гьол*, *бунар* и пр.).

1. БЪЛГАРСКИ И ВЪЗНИКНАЛИ НА БЪЛГАРСКА ПОЧВА НАЗВАНИЯ

А. Земеписни названия на води

Към тая група се отнасят онези названия, които означават по начало вида на обекта (това са географски термини *река*, *вода*, *извор* и пр.), или са възникнали във връзка с някаква негова особеност или във връзка с особености на окръжаващата го природа. В зависимост от това тук можем да различим няколко подгрупи.

1. НАЗВАНИЯ, ОПРЕДЕЛЯЩИ ВИДА НА ОБЕКТА

Българско-славянските названия тук са сравнително малко на брой: *Блатището* (Тат.); *Изворето* (Бод.); *Кладенчето* (Д. изв.); *Матката* (Вин.), *Матките* (Деб.) — вж. по-горе стр. 25; *Мъртъйца* (Фил) — вж. стр. 24; *Потокъ* (Бод., Бр., Др.); *Рѝката* (Бод., Бр., Вод., Ез., Кар., Пил., Скоб., Стал.). От грѝцката заемка *геран*, която се среща рядко в Първомайска околия, е названието *Геранчетта* (Бод.).

Много повече са названията от турски заемки, употребявани в местните говори: *Азмакъ* (Дизв., Кр., Скоб.), *Язмакъ* (Стал.), *Азмаците* (Първ.) — от тур. *azmak* 'локва, суходолие'; *Аркъ* (Бод., Ез., Прав., Стал.) — от тур. *ark* 'канал, вада'; *Бентя* (Кар.); *Бунарето* (Прав.); *Бунарчето* (Др., И.); *Геризъ* (Фил.) — от тур. *geriz* 'подземен канал'; *Гьолчето* (Др.); *Гьольвето* (Бод., Фил.); *Гьолууту* (Бод.); *Гьоля* (БР, Др.); *Дережикъ* (Скоб.), *Дережикя* (Кар.) — от тур. *deresi* 'малък дол'; *Деренцата* (Бр.); *Деренцето* (Д. изв.); *Дерето* (Стал.); *Кайнакъ* (Др., Стал.), *Кайнаците* (И.), *Кайначеата* (БР) — от тур. *kaunak* 'извор'; *Чешмата* (И.).

Към тая подгрупа спада още названието *Канълъ* (Скоб.).

2. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОСТРАНСТВЕНИ БЕЛЕЗИ И РАЗЛИЧНИ СВОЙСТВА НА ВОДАТА

Названията, които принадлежат към тая подгрупа, с изключение на едно, са всички двучленни (прилагателно + съществително). Същественият признак, по който са наречени водите, тук се изразява от първия компонент — прилагателното. Като втори компонент тези названия съдържат съществителни, означаващи вида на обекта (хидрографски термини); повечето от тях се срещат в първата подгрупа (вж. по-горе).

От пространствени белези на обекта са произлезли следните названия: *Големия гьол* (Скоб.); *Голямата рѣка* (Кар.); *Голямото дере* (И.); *Дълбокото дере* (Бод.), *Длибѣко дере* (Ез., Лен.), *Дълбоко дере* (Деб.), *Дълбокото дере* (Първ., Тат.); *Малкия дережикъ* (Кар.) — за *дережик* вж. по-горе; *Малкото дере* (Лен., Тат.). Прилагателното *къорав* има преносно значение в названията: *Къоравия бунар* (Кар.) — от дълбочината на кладенеца; *Къоравя рѣка* (Кар.) и *Къоравото дере* (Кар.) — тук *къорав* означава, че водата не се изтича, застава.

По цвета на водата са наречени следните води: *Бозавото бунарче* (Д. изв.); *Бялата вода* (Гр.); *Сивата вода* (Пил.); *Синия гьол* (Скоб., Стал.); *Синия кайнак* (Др.) — за *кайнак* вж. по-горе; *Синьото дере* (Др.).

По различни свойства на водата са наречени следните обекти: *Луда рѣка* (успоредно название на р. Каялийка у Др.); *Студената вода* (Вод.); *Студената водица* (И.); *Прѣдлата* (Пил.) — поради въздействието на водата, когато се пие; *Грескавия кайнак* (И.) — поради въздействието на водата върху болни от треска (за *кайнак* вж. по-горе). Тук се отнасят още: *Суотѣ дере* (БР), наречено така поради непостоянната вода в дола; *Гьолското дере* (Др.), *Изорско дере* (Др.) — от *Изворско*.

3. НАЗВАНИЯ ОТ ОСОБЕНОСТИ НА ПОЧВАТА И НА ОКРЪЖАВАЩАТА МЕСТНОСТ

Тук спадат малък брой названия, едноосновни и двучленни. Последните съдържат като втори компонент съществителното *дере*: *Каменивото дере* (Др.); *Хуменото дере* (Ез.); *Хуменско дере* (Др.); *Гѣвно-*

то дере (Вод., Пил.) — от *Тъмното. Във връзка с почвата стои още названието *Тиклитѣ* (дол, Бод.) — *тикла* (от лат.) е глинеата почва. Останалите названия, всички едноосновни, означават форма или някаква друга особеност на местността: *Казанките* (дол, Бр.) — наоксело има дупки като казани; *Чаталъ* (Др.), *Чаталето* (Ез.), *Чаталчето* (Др.) — долове с разклонена форма.

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАСТИТЕЛНОСТТА

Едноосновните названия са сравнително малко тук и представят по начало имена на растения: *Кавачите* (дол, Тат.), *Кавачеата* (кл., Пил.) — от *кавак* (тур.) 'топола'; *Кълниките* (дол, Ез.) — *кълника* е дърво със сини цветове, срв. *калника* 'бяла елха, *Alnus incana*' (Мат. бот. реч., стр. 402); *Мекйшето* (дол, Ез.) — *мекиш* 'Acer tataricum' (Мат. бот. реч., стр. 447). Тук спада и названието *Чаливото* (дол, Фил.) — от *чалия* < тур. *çali* 'храст'.

При двучленните названия растителният вид е означен чрез първия компонент, а вторият компонент уточнява вида на географския обект: *Бѣзоуто дере* (И.); *Върбоуто бунарче* (Кар.); *Габерско дере* (Пил.); *Елуото дере* (Лен.) — от *ела*; *Кайновия кайнак* (Пил.) — от *кайн*, тур. *kaun* 'бреза', а в местния говор означава 'бук' (за *кайнак* вж. стр. 28); *Мѣжарѣвково бунарче* (Пил.) — от *мѣжарѣвка*, *маж-дрѣвка* 'мѣждряк, *Fraxinus opus*' (Мат. бот. реч., стр. 442); *Лескѣ-кайнакъ* (И.) — от *леска* (за *кайнак* вж. стр. 28); *Сливния боаз* (дол, Др.) — от *слива*; *Трѣно дере* (още: *Трѣнто д.*, Тат.); *Чурѣшката рѣка* (И.) — от *черешка*, *череша*; *Чинар-рѣка* (Лен.) — от тур. *çinar* 'явор'.

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЖИВОТНИ И ОБИТАЛИЩАТА ИМ

Всички названия от тая подгрупа са двучленни и най-често съдържат като втори компонент *дере*: *Биволяския гьол* (Стал.); *Дупкиното дере* (Бод.) — във връзка с лисичи дупки; *Кокѣшкиното дере* (Бод.) — имало много киклици (скални яребици), които били уподобявани на кокошки; *Коткино дере* (Пил.) — имало е диви котки; *Хайванско дере* (Др., още: *Ванско дере*), *Хайванското дере* (Ез.) — водата на дола се използва за поене на добитѣка; *Щѣркѣлвия бунар* (Д. изв.).

6. НАЗВАНИЯ С ОГЛЕД НА ОТНОШЕНИЕТО КЪМ ДРУГИ ОБЕКТИ

Названията от тая подгрупа съдържат указание за отношението на обекта към други обекти, най-често също назовани, но може и да не бъдат назовани. Това отношение се изразява обикновено с прилагателните *горей* и *долен*: *Горната чушмѣ* (Кар.) и *Долната чушмѣ* (Кар.), *Горния бунар* (Тат.); или чрез *нов* и *стар*: *Новата чешмѣ* и *Старата чешмѣ* (Фил.); *Новия бунар* (Бод., БР, Вод., Кар., Стал.);

Новото бунарче (Фил.); Старата рѣка (Кар., Кр., Люб., Стал.). Други названия, спадащи към тая подгрупа, са: До азмѣкъ (дол, Люб.) — има азмак (тур. — 'извор'); Наанската рѣка (Лен.) — Наанска е съкратено от Нашенска, по тоя начин реката е разграничена от реките, течеши в чужди землища; Отвѣдно дере (Др.); Пещерското дере (Др.) — във връзка с наличието на пещера.

Б. Названия на води от други местни названия

В Първомайската топонимия е обикновено явление реките и долищата да бъдат наричани според селищата, покрай които или през които те минават. Най-често това са двучленни названия, чийто първи компонент е производно прилагателно от селищно име, а вторият е съществително река или дере. По-горе бяха споменати: Буковската рѣка, Велѣчка рѣка, Душкоска рѣка, Радѣвница и Топѣловска рѣка. Тук ще добавим: Върбицката рѣка (Стал.) — от Върбица, предишно име на с. Филево; Бѣдрокото дере (Фил.), срв. Бѣдрово; Кушицката рѣка (Първ.), Кушицката рѣка (Кар.) — по име на изчезналото с. Кушумахле; Мисилимско(то) дере (Ез.), Мисилимското дере (Бр.), срв. Мисилим, предишно име на с. Православен; Омѣроска рекѣ (Гр.), Омѣроска рѣка (Кр.), срв. Омурово (село в Чирпанско); Сарницката рѣка (Пил.), срв. Сарни (днес с. Сърница, Хасковско); Чирпанското дере (Д.дол), срв. Чирпан; Чулфѣнската рѣка (Пил.), по име на изчезнало село Чулфѣн; Юртицката рѣка (Кар.), срв. Юртици, предишно име на с. Любеново; Язлѣнското дере (Бр.), от име на изчезнало село Язлѣта (Язлѣн). Характерно е, че тези названия обикновено са доста устойчиви и се запазват дори при замяна на съответното селищно име с ново или дори след изчезване на съответното селище.

Не по-малко са долищата в Първомайско, наречени по име на местността, през която или покрай която текат: Балталѣнското дере (Прав.), от Балталѣкъ; Вардарлицкото дере (И.), от Вардарлиятѣ; Габрѣнското дере (Ез.), от Габрѣкъ; Инталско дере (Пил.), от Интала; Келемицкото дере (Бод.), от Келемите; Килицкото дере (Др.), по име на по-малка местност Стѣрата килия; Кѣкаржанско дере (И.), от Кѣкаржа; Кѣрѣквичунуу дере (Ез.), от Кѣрѣквица; Мадѣнското дере (Пил.), от Мадѣня; Мажарско дере (Пил.), от Мажарско; Прѣшленското дере (И.), от Прѣшлякъ; Средѣнските дерета (Бод.), от Средѣкъ; Старосѣлското дере (Бод.), от Старото село; Тахталѣнското дере (Бод.), от Тахтали; Тикицкото дере (Ез.), от Тикѣта; Хасѣрското дере (Стал.), от Хасѣръ; Хѣменско дере (Бод.), от Хѣмата; Хѣдѣрѣнско дере (Ез.), от Хѣдѣрица; Чалийското дере (Др.), от Чалиятѣ; Чамурлицкото дере (И.), от Чамурли; Чамурлѣнско дере (Кар.), от Чамурлѣкъ; Чейрски дерета (Ез.), от Чейря; Чукурско дере (Ез.), от Чукуретѣ; Шѣменско дере (Др.), от Шѣмата; Юлѣжанско дере (Ез.), от Юлѣжа; Язлѣнското дере (Др.), от Язлѣта. Бихме могли да прибавим тук още Иланлѣнско дере (Бр.), което се употребява успоредно с Иланлѣкъ. Измежду названията на реки, освен посочената

по-горе Мѣчка-рѣка, по тоя начин е възникнало и Пундѣбунарската рѣка (И.), от МН Пундѣбунар.

Кладенците и чешмите са назовавани обикновено по име на местността, в която или близо до която (по-рядко) се намират: Гѣорлѣнкия бунар (Бр.), от Гѣорлѣкъ; Демѣралѣнски бунар (Бр.), от Демѣралан; Дранѣнкия бунар (Ез.), от Дранѣкъ; Иланлѣнкия бунар (Бр.), от Иланлѣкъ; Калѣнската чешма (И.), от Калѣто; Курденската чешма (Деб.), от Курден; Плѣкѣрската чешма (Деб.), от Плѣкѣръ; Прѣшленската чешма (И.), в Прѣшленското дере; Светѣг Пѣтра бунарчетѣ (Пил.), от Светѣг Пѣтра; Сливоската чешма (И.), от Сливоу; Соужѣнската чешма (И.), от Соужѣн; Ургѣнски нов бунар (Кар.), от Ургѣн; Хѣдѣрѣнкия бунар (Ез.), от Хѣдѣрица; Чамурлѣнкия бунар (Кар.), от Чамурлѣкъ; Чулѣнчовото бунарче (Стал.), от Чулѣнчъ; Язлѣнската чешма (Др.), от Язлѣта. От имена на селища са: Каралѣнското бунарче (И.), от Каралѣн, старо име на Брягово; Сейменското кладѣнче (Гр.), от Сеймен, предишно име на с. Стражар, Чирпанско.

Към тая група се отнася още Мѣчкина глава (И.), начален поток на Мѣчка-рѣка.

В. Културноисторически названия на води

Според общоприетото определение към културноисторическите („културни“, пол. *kulturalne*) имена се отнасят онези, които от самата си поява са означения на географски обекти и стоят във връзка с определено устройство, учреждения и производи на веществената и духовната култура.¹ Названията на води в Първомайско от тоя тип не се отличават с особено разнообразие. Най-често това са названия на чешми и кладенци, наречени във връзка с различни предмети и приспособления, поставени от човека за използване на водата: Басамаците (Кар.), има поставени камъни за стѣпване (басамак, от тур., е 'стѣпало'); Бурмалиятѣ чешма (Пил.) — на камѣка до нея е имало винт (бурма); Капаклиятѣ (Тат.) — имало е извор, който е бил покрит с камъни, за да се предпази водата от замърсяване (от тур. *kapaklı* 'покрит с капак'); Кѣлѣнкия (И., Тат.), на чешмата е имало кѣлѣн 'трѣба', от тур. *kılın*; Курѣта (Бр.), Дѣбуу коритѣ (Пил.), Каменен кайнак (Бр., Др.) — извор с каменно коритѣ (за кайнак вж. стр. 28); Тенекиения бунар (Деб.); Чѣчурѣ (Бод., Др.), Голямия чѣчур (Бод.), Малкия чѣчур (Бод.). Тук ще причислим още: Бѣлатѣ чѣчурѣ (Стал.), във връзка с белосването на чешмата; Каменното бунарче (Стал.), от каменните прѣстѣни на кладенеца; Развалѣната чешмица (Др.); Съсипания бунар (Др.). Някои води са наречени според близостта им до културни предмети: Мандратѣ (И.); Дѣймѣново(то) дере (Ез.), наблизѣ е имало дѣйми (тур. *dayıma* 'място за лежане на добитѣк като овце, кози; агѣл', вж. SDD, т. I. стр. 407); Юрѣтовѣто бунарче (Д.изв.), от юрт (тур.) 'двор, жилище'. Названието Мандратѣ (чешма)

¹ Вж. W. Taszycki, пос. съч., стр. 23.

у с. Воден и Пилашево с оглед на местното обяснение съдържа скрито сравнение: чешма с хубава вода, която тече като мандра. Според предназначението на водата са наречени: *Банята* или *Банничката* (дол, Бр.); *Бостанжиовия бунар* (БР) — служел за поливане на бостани. Във връзка с опожаряване на местността са възникнали названията *Пожар-дере* или *Пожаръ* (Прав.) и *Горялото дере* (Ез.). Интересно е названието *Маламар-дере* или *Маламарско дере* (Др.), което напомня за някогашно промиване или търсене на злато в този дол (от нгр. *мълама* 'злато'). Религиозна представа е отразена в названието *Язмото* (БР, Кар., Люб., Прав., Скоб., Тат.; Гр., още: *Язмата*), от *аязмо* (от нгр. *а́йа́зъ*) 'свещен извор; чиято вода се смята от населението за лековита' (вж. Бълг. тълк. реч., стр. 19).

Всички названия на води от този тип, както се вижда, са нови.

Г. Посесивни названия на води

Посесивните названия на води в Първомайско са възникнали във връзка с поземните отношения от близкото минало, но има и случаи, особено при названията на кладенци и чешми, когато те посочват лицето, което е построило обекта и се грижи за неговото поддържане, или изобщо е направило някакво приспособление за полесното използване на водата. Интересно е да се отбележи, че в Първомайска околия са изключение на две названия всички останали са двучленни и обикновено представят съчетание от притежателно прилагателно и съществително. В редки случаи, под турско влияние, се срещат съчетания от съществително (лично име или презиме от турски тип на -олу) и съществително. Прилагателните в тези названия са производни от лични (кръстни, семейни и родови) имена и прякори с наставките -ов-, -ин-, -ск- и -овск-. Тези наставки в конкретните случаи не се различават по функция, поради което от топонимично гледище е излишно въз основа на този формален признак да разделяме названията на по-малки подгрупи. Съществителните, които се явяват като втори компонент, обикновено означават вида на обекта (*бунар*, *кладенец*, *дере*, *гьол* и пр.), или (само в едно название) предмет, поставен за използване на водата:

Бунар: *Анговия*¹ б. (Фил.); *Анговския* б. (И.); *Андрійвия* б. (Бр.); *Арабажиевия* б. (Фил.); *Аргировия* б. (БР); *Бальовия* б. (Фил.); *Баркалдовия* б. (Д. изв.); *Бахчовански* б. (Д. изв.); *Божоския* б. (Кар.); *Бойчовия* б. (Д. изв.); *Бойчолоски* б. (Люб.); *Борукловския* б. (Лен.); *Бучовия* б. (Фил.); *Буюклиевия* б. (още *Буюкли-бунар*, Д. изв.); *Вангеловия* б. (Д. изв.); *Ванчовския* б. (Д. изв.); *Ванювия* б. (Д. изв.); *Гажевия* б. (Д. изв.); *Гайдювия* б. (Бр.); *Гальбровия* б. (Деб.); *Ганковия* б. (Фил.); *Гергювия* б. (Пил.); *Гешевия* б. (Тат.); *Гоговския*

¹ Личните имена и прякори, от които са образувани притежателните прилагателни, не се посочват тук, тъй като в много случаи са ясни, а там, където са особени, следва да се потърсят в приложения на края речник при съответното местно название.

б. (БР); *Гроздановия* б. (Деб.); *Гургюлевия* б. (Лен.); *Гърковия* б. (БР); *Даскаловия* б. (Лен.); *Делишванов* б. (Др.); *Дельгъзовия* б. (Пил.); *Дельчевския* б. (Кар.); *Денизовия* б. (Тат.); *Деяновия* б. (Кар.); *Желязковия* б. (Тат.); *Ивановия* б. (Стал.); *Исуховия* б. (Вод); *Кабакъв* б. (Др.); *Каракашовия* б. (БР); *Каракольовския* б. (Прав. още *Бунарето*); *Карамановия* б. (Кар.); *Карапеевия* б. (Д. изв.); *Кечежский* б. (И.); *Кирловия* б. (Д. изв.); *Кичековия* б. (Д. изв.); *Колчов* б. (Д. изв.), още: *Пранговски бунар* (вж. по долу); *Костовия* б. (Фил.); *Кръстовия* б. (Д. изв.); *Кумчовия* б. (Лен.); *Кюркчиевия* б. (Бр.); *Мавров* б. (Ез.); *Мадъновия* б. (Бод.); *Маноловия* б. (Люб.); *Масловския* б. (Деб.); *Мемшивия* б. (Бр.); *Миловия* б. (Д. изв.); *Минчвия* б. (БР); *Митковския* б. (БР); *Мурадъвия* б. (Стал.); *Мъжаревия* б. (Деб.); *Нольовия* б. (Пил.); *Палаковия* б. (Бр.); *Пандов* б. (Др.); *Пейовския* б. (Деб.); *Петърчовия* б. (Кар.); *Поневия* б. (Д. изв.); *Попгергевия* б. (БР); *Поповия* б. (Д. изв.); *Постольовския* б. (Д. изв.); *Пранговски* б. (Д. изв.); *Проданоския* б. (Бр.); *Рупцвия* б. (Деб.); *Сакаровия* б. (Бр.); *Семерджийски* б. (Д. изв.); *Славовския* б. (Стал.); *Спиртовия* б. (И.); *Стайков* б. (Лен.); *Сталевия* б. (Ез., още: *Сталевия кладенец*); *Станчовия* б. (Прав.); *Стойчовия* б. (Деб.; Прав., още: *Бунарето*); *Ташовия* б. (Бр.); *Терзийовия* б. (Фил.); *Тонювия* б. (Прав.); *Хаджиявия* б. (Прав.); *Хаджимавровия* б. (Прав., още: *Бунарето*); *Хаджиминчвия* б. (Д. изв.); *Хаживия* б. (Деб.); *Хажираевия* б. (Люб.); *Хаирлдовия* б. (Деб.); *Харлдовия* б. (Прав.); *Хаушквия* б. (Кар.); *Хубчоловия* б. (Кар.), още *Хубчойолу-бунар*; *Ходжовия* б. (Д. изв.); *Църнелевия* б. (Тат.); *Чавдаровия* б. (Фил.); *Челбевия* б. (Д. изв.); *Черкезовия* б. (Бр.); *Чешмежийовия* б. (Бр.); *Чингървия* б. (Д. изв.); *Шишковия* б. (Стал.); *Шумтвия* б. (Деб.); *Юсүвия* б. (Вод.); *Янвия* б. (Бр.); *Янковия* б. (БР); *Янчов* б. (Др.).

Бунарче: *Анастазовото* б. (Първ.); *Аптиеовото* б. (Стал.); *Бойчово* б. (Кар.); *Буюклиевото* б. (Бр.); *Ванчоолото* б. (Първ.); *Вълоолото* б. (Първ.); *Гадельовското* б. (Първ.); *Грибълъовото* б. (Първ.); *Дърмунджиево* б. (Бр.); *Жевизалиевото* б. (Кар.); *Калайжиовото* б. (Стал.); *Калдъръовото* б. (Пил.); *Каракольовото* б. (Стал.); *Киркоско* б. (Бр.); *Кировото* б. (Стал.); *Кольовановото* б., *Кольовото* б. (Стал.); *Михово* б. (Кар.); *Момчиловото* б. (Първ.); *Мутафкино* б. (Стал., още: *Мутафката*); *Мъчкото* б. (Д. изв.); *Пашалиевото* б. (Първ.); *Пеньово* б. (Кар.); *Петърчово* б. (Стал.); *Поповото* б. (Ез.); *Пянкванъовото* б. (Стал.); *Рабажиеовото* б. (Стал.); *Славчовско* б. (Др.); *Славчевското* б. (Д. изв.); *Солаково* б. (Тат.); *Солаковото* б. (Д. изв.); *Ташовото* б. (Пил., още: *Ташовия кайнак*); *Тонково* б. (Кар.); *Тянкото* б. (Стал.); *Хажиеовото* б. (Пил., още *Маринката*); *Хаджимухмудовото* б. (Д. изв.); *Шевиковото* б. (Д. изв., още: *Юртовото бунарче*); *Шоповото* б. (Д. изв.).

Гьол: *Андръв* г. (Тат.); *Белдимов* г. (Бр.); *Валиновия* г. (Бр.); *Грозколов* г. (Кар.); *Гьорговия* г. (Гр.); *Делиасановия* г. (Люб.); *Калюшин* г. (Деб.), вероятно от лично име *Калуш* или *Калуша*; *Кичуков* г. (Гр.); *Марчовия* г. (Гр.); *Палъновия* г. (Ез.); *Паульовия* г.

(Стал.); *Праматарвия г.* (Ез.); *Ташовия г.* (Бр.); *Ходжовия г.* (Гр.) *Хървия г.* (Др.).

Дере: *Алиев д.* (Прав.); *Андрийско д.* (Лен.); *Балабаново д.* (Стал., още *Балабан-дере*); *Билалоото д.* (Бр.); *Вълнюту д.* (И.); *Гажиково д.* (Прав.); *Гегово д.* (Прав.); *Гърмоново д.* (Прав.); *Дашковото д.* (Др.); *Делипетъоско д.* (Бр.); *Еминево д.* (Прав.); *Жельово д.* (Прав.); *Канево д.* (Прав.); *Картьовото д.* (Бод.); *Кирмово д.* (Бр.), вероятно от турско лично име *Керим*, *Кирум*; *Кобуровото д.* (И.); *Кузмово д.* (Ез.); *Кючуково д.* (Бр.); *Мемшиово д.* (Бр.); *Миткоско д.* (Др., Фил.); *Некезв д.* (Деб.); *Паньовото д.* (Фил.); *Пейово д.* (Др., Ез.); *Пейовото д.* (Стал.); *Пенцовото д.* (Първ.); *Петъовото д.* (Прав.); *Поповото д.* (Стал.); *Пийовото д.* (Ез.); *Пружково д.* (Др.); *Русево д.* (Др.); *Стойково д.* (Бр.); *Стойовото д.* (Първ.); *Тодевото д.* (Др.); *Топуско д.* (Лен.); *Торноото д.* (Фил.); *Тропчовото д.* (Бр.); *Хърловото д.* (Прав.); *Чираково д.* (Др.).

Кайнак (тур. 'извор'): *Ангелов к.* (Др.); *Даражиевия к.* (Кар.); *Дрянков к.* (Бр.); *Калъенжиевия к.* (И.); *Куновия к.* (Лен.); *Мариновия к.* (Бр.); *Попвия к.* (Ез.); *Поповия к.* (Бр., още: *Поповата чешма*); *Спасин к.* (И.); *Ташовия к.* (Пил., още: *Ташовото бунарче*); *Терзийски к.* (Др.); *Точковия к.* (Бр.); *Учужийския к.* (И.); *Халиловия к.* (Деб., Прав.); *Чилингирен к.* (Гр.); *Божовите кайнаци* (Бр.).

Кладенец: *Жевизалиев к.* (Кар., още: *Жевизалиевото бунарче*); *Менешовия к.* (Гр.); *Митъовия к.* (Гр.); *Пенюолу-кладенец* (Гр.); *Сталевия к.* (Ез., още: *Сталевия бунар*); *Трифоновия к.* (Кр.).

Кладенче: *Гьоргоското к.* (Гр.); *Дядовото Гьоргово к.* (Гр.); *Жулаковото к.* (Д. дол); *Златаноското к.* (Гр.); *Нанъовското к.* (Д. дол); *Никоото к.* (Първ.); *Тотъовото к.* (Гр.); *Филиповото к.* (Гр.).

Чешма: *Бонъовската ч.* (Д. дол); *Ваневата ч.* (Бр.); *Въняковска ч.* (Деб.); *Гержиковата ч.* (Бр.); *Данева ч.* (Гр.); *Дельокова ч.* (Бр., още *Д. чушм'ъ*); *Димоска ч.* (Бр., още *Д. чушм'ъ*); *Енчовската ч.* (Др.); *Кавъзвата ч.* (Деб. — 2 пъти); *Караивановата ч.* (Бр.); *Кьорстойковата ч.* (Др.); *Мухтарева ч.* (Др., още: *Нихтаровата ч.*); *Поповата ч.* (Бр.); *Тропчовата ч.* (Бр., още: *Т. чушм'ъ*); *Хажираевата ч.* (Д. дол); *Цвятковската ч.* (Др.); *Чанковата ч.* (Лен.); *Шоповата ч.* (Д. изв.) — *Чешма:* *Гочовата ч.* (Пил.); *Димовата ч.* (Пил.); *Делимерва ч.* (Пил.); *Дойчооловата ч.* (И.); *Ильовата ч.* (Пил.); *Калайжийовата ч.* (И.); *Кечежийската ч.* (И.); *Кирква ч.* (И.); *Кожабашовата ч.* (Пил.); *Меминвата ч.* (И.); *Меминвата ч.* (Пил.); *Мильовичинта ч.* (Пил.); *Мильчоската ч.* (И. — 2 пъти); *Палазовата ч.* (И.); *Поповата ч.* (Вод.); *Трандафиловата ч.* (И.); *Хажимитъоската ч.* (И.); *Шоповата ч.* (Пил.). — *Чешм'я:* *Петровата ч.* (Кр.); *Хажираевата ч.* (Кр.). — *Чушм'я:* *Пейовата ч.* (Стал.); *Чолаковата ч.* (Стал.); *Шопоата ч.* (Стал.). — *Поповите чушм'и* (Ез.).

Чешмишка: *Касовата ч.* (Фил.); *Пачимановата ч.* (Стал.).

Язмо: *Хасановото я.* (Деб.).

Към тая група можем да отнесем още следните названия: *Балакчийското кладенче* (Гр.) — било правено от риболовци (тур. *balıkçı*);

Бежанското дере и *Бежанската чушм'я* (Стал.) — вероятно във връзка с имоти на бежанци наоколо; *Димоото корито* (Пил.); *Селския бунар* (Фил.); *Селското дере* (Пил.); *Циганската чешмица* (И.) — използвана най-вече от цигани, които живеят наблизко. Названието *Маргинското дере* (Др.) е получено от първоначално *Маргин-дере* от по-старо *Мангердере* (вж. по-долу).

Едноосновни *посесни* названия, образувани от лични имена с наставка -ка, са: *Маринската* (Пил., още: *Хажиевото бунарче*); *Мутафката* (Стал., още *Мутафкин бунарче*).

II. ТУРСКИ НАЗВАНИЯ НА ВОДИ

Както вече се спомена, в Първомайско е *живяло* в миналото значително по брой турско население. С това обстоятелство се обяснява и голямото количество специфично турски названия на води в тоя край. Повечето от тях, главно двучленните, са запазили до днес първоначалната си форма (от типа *Гюргендере*, *Карасулук*), а някои са се изменили отчасти фонетично и морфологично под влияние на местните български говори, както ще се види по-нататък. Тъй като в тези говори, като резултат от широко разпространеното двуезичие в миналото, и до днес се употребяват много турски думи, непознати на общобългарски, в известни случаи (особено при едноосновните названия) може да се колебаем дали да смятаме дадено название за възникнало на турска почва или на българска (напр. *Дереклък* от *диреклик*, *дирек* се употребява в говора). Въз основа на лексикалното значение турските названия на води можем да поделим приблизително по същия начин както българските. Интересно е да се отбележи, че преобладават земеписните названия.

А. Земеписни названия на води

1. НАЗВАНИЯ ОТ ГЕОГРАФСКИ ТЕРМИНИ

Почти всички названия от тая подгрупа (с изключение на едно) са двуосновни и представят изафетно съчетание от типа *Батакдере*; в тях и двата компонента са географски термини.

Батак (И.); *Батакдере* (Вод., Пил.), *Батакчешм'е* (Пил.), *Батакчушма* (Ез.) — от тур. *batak* 'тресавище, блато, блатисто място'; *Бичъбол* (Фил.), от *biçik* 'малки долове в подножието на височина' (вж. SDD, т. I, стр. 204) и *göl*; *Буваздере* (Стал.) — от *boğaz dere* 'устие на дол'; *Деребунар* (Ез.); *Дерпаз* (Кар.), изопачено от *dere ağzi* 'устие на дол'; *Кърдере* (Кар.) — 'дол в поле'; *Чушм'ядере* (Стал.) от *çeşmedere* 'дол с чешма'.

2. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОСТРАНСТВЕНИ БЕЛЕЗИ И РАЗЛИЧНИ СВОЙСТВА НА ВОДАТА

Названията от тая подгрупа представят най-често съчетания от прилагателно и съществително. Вторият компонент определя вида на обекта.

Акаржѝ (чешма, Вод.), от *akar* 'течеш' + умал. суф. -са; *Акаржѝдере* (Ез.), вж. *Акаржа*; *Гьѝлчешма* (Пил.); *Делѝдере* (друго име на р. *Каялийка* у Др.) — 'луда река'; *Елѝдере* (Вин.), от *yelli dere* 'ветровит дол'; *Карѝгьѝол* (Първ.) — 'черна локва (блато)'; *Карѝсоук* (Тат.) — от *kara soğuk* 'черна студена (т. е. вода)', или изопачено от *Карасулук* (вж. следващото название); *Карѝсулук* (БР, Вод., Люб.) — 'черно мочурище'; *Кожѝбунар* (Пил.) — 'голям кладенец'; *Куругьѝоля* (Бод.) — 'суха локва (блато)'; *Курудере* (Кар., Люб.) 'сух дол'; *Куружѝдере* (Деб.), от *kuru* 'сух' + умал. суф. -са; *Кьѝрбунар* (Бод., Др., Д. изв., Ез., Прав., Скоб., Тат.) — 'сляп кладенец' (преносно, или в смисъл на 'дълбок', или 'засипан'); *Кьѝрдере* (И., Лен.) — 'сляп дол' (в смисъл 'не се изтича'); *Кьѝжѝдере* (Кар.) — 'малък дол'; *Сатмѝмѝта* (извор, Гр.), от *sıta* 'греска, малария' (от въздействието на водата); *Соужѝк* (чешма, И.), *Соужѝк* (чешма, Фил.), от *soğusak* 'студеничък'; *Соѝксу* (чешма, Вод.) — 'студена вода'; *Соѝкчешме* (Д. изв.), *Соѝкчешма* (Пор.) — 'студена чешма'; *Тузлѝдере* (И.) — 'солен дол'; *Узѝндере* (р., Пил.) — 'тесен дол'; *Чинѝдере* (И.), от *çintik* 'малък, дребен' (вж. SDD, т. I, стр. 355) и *dere*; *Ярежѝбунар* (Кар.), от *ırice* 'едричък, доста голям'.

Тук се отнася още *Гьѝблажѝевия кѝйнак* (Бр.), побългарено от първоначално *gölsü kaunak* 'блатист извор'.

3. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ОСОБЕНОСТИ НА ПОЧВАТА И НА ОКРЪЖАВАЩАТА МЕСТНОСТ

Във връзка с изглед, релеф и форма на местността са възникнали следните названия, всички двуосновни:

Гизлѝжѝкдере (Бр.), *Гюзлѝджѝкдере* (Пор.), от *gözlecik dere* 'дол, който се вижда'; *Казѝндере* (Лен., още: *Казѝня*); *Казѝнското дерѝ* — 'дол, в който има трапове като казани'; *Каранлѝкдере* (Вод.) — 'тъмен дол'; *Сѝрндере* (Стал.) — 'стръмен дол'; *Семѝрдере* (Вод., Ез.) — околната местност изпъква като самар (тур. *seter*); *Чатѝлдерѝ* (БР, Деб., Кр., Пил.) — 'разклонен дол'; *Чукѝрдере* (Др., още: *Чукѝурско дерѝ*) — 'дол с трапища'; *Ямѝчгьѝол* (Скоб.) — 'блато до склон'.

Към тая група принадлежи още побългареното название на една от двете най-големи реки в Първомайско *Каялийка* (приток на р. Марица) — от тур. *kaşalı* 'каменен'. Твърде е вероятно то да представя превод на старо българско (славянско) название *Каменица* или *Камена река* (срв. *Каменица*, ляв приток на р. Вит).

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАСТИТЕЛНОСТТА

Всички названия от тая подгрупа са двуосновни и представят или изафетни съчетания, или съчетания от прилагателно и съществително.

Алатлѝдере (Стал.), от *ahlatlı dere* 'крушов дол'; дол с диви круши; *Алмѝлѝкдере* (Пил.) — 'ябълков дол'; *Бѝклѝужа дерѝ* (Кар.) —

'дол с храсталаци'¹; *Гьѝргѝндере* (Пил.) — 'габров дол'; *Джевиѝзлѝкдере* (Вод.) — 'орехов дол'; *Дудбунар* (Пил.) 'черничев кладенец'; *Кавѝжѝкдере* (БР, Кар., Прав., Първ., още: *Кавѝжѝкѝ*) — 'тополов дол'; *Кавѝкдере* (Бод., И., Стал.) — вж. предходното название; *Кавѝкчешма* (Вод.) — 'тополова чешма'; *Кѝйнкѝйнак* (И.) — 'буков извор' (тур. *kaşın* 'бреза', но в местния говор значи 'бук'); *Кѝздерѝ* (Деб.) — 'орехов дол'; *Сазлѝгьѝол* (Бр.) — 'блато с тръстика'; *Чанѝрдере* (р., Лен., още: *Чинѝр-ряка*) — 'яворов дол'; *Чилѝкдере* (Д. изв.), от *çelik* 'издѝнка, филиз' и *dere* 'дол'.

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ЖИВОТНИ

Тук преобладават названия, които са по строеж изафетни съчетания.

Иланлѝкѝ, *Яланлѝкѝ* (Бр., още: *Иланлѝчко дерѝ*), *Ялѝнлѝкѝ* (Деб.) — от тур. *ulanlık* 'змиярник'; *Довѝндере* (Бр.) — от тур. *doğan dere* 'соколов дол'; *Домѝзгьѝол* (Пор.) — 'свинска локва'; *Домѝздерѝ* (Вод., Д. изв., И.) — 'свински дол'; *Иланѝдере* (Пил.) — 'змииски дол'; *Карѝжѝдере* (Вод.) — от тур. *karaca dere* 'сърнен дол'; *Кокаржѝдере* (Др.) — от тур. *kokarca dere* 'дол, в който има белки (порове)'; *Колнѝдере*, *Коулнѝдере* или *Каванлѝдере* (Ез.) — от тур. *kovanlı dere* 'дол, в който има пчели (на диви пчели)'; *Кушѝдере* (Кар., още: *Голямата рѝка*) — 'птича река'; *Мандѝгьѝол* (Др., Люб., Първ.) — 'биволско блато'; *Мандѝдере* (Бод.) — 'биволски дол'; *Тѝхтѝалѝдере* (Фил.) — от тур. *tahtalı* 'кълвач или див гълѝб' (вж. SDD, т. III, стр. 130).

Б. Културноисторически названия на води

Названията от тая група означават най-често различни предмети, продукт на човешка дейност, в окръжаващата местност. Като втори елемент в изафетните съчетания се явява обикновено съществителното *дерѝ*.

Дермѝндере (Гр.) — от тур. *değirmen dere* 'дол, в който има воденици'; *Капѝндере* (Др.); *Кипрѝдере* (Бр.), *Кьѝпрѝдере* — (Пор.) 'дол с мост'; *Кулѝчешмѝсѝ* (Вод.), наблизо имало турски пост с кула; *Кьѝндере* (Вод.) — вероятно 'дол, в който е намерен кьѝп'; *Мѝнгердерѝ* (Др., още: *Мѝргѝндере* и *Мѝргѝното дерѝ*) — от тур. *tanğır* 'стара медна монета' (вероятно подобни монети са намирани в дола); *Пазѝрдере* (Кр.) — 'дол, покрай който върви път за пазар'; *Сѝйдере* (Стал.) — 'дол, до който има сѝи (овчарски кошари)'; *Сѝнѝрдере* (Вин.) — ст тур. гр. *sınır* 'граница, межда'; *Хамѝмѝдере* (Д. дол) — 'бански дол'; *Чомлѝкдере* (Кр.) — от тур. *çömlek* 'гърне' (в дола са правени глинени съдове, паници и пр.).

Тук се отнасят вероятно още названията: *Гаѝабунар* (Кр.) — от тур. *gaga* 'кьѝон, човка', а преносно и 'кука', следователно 'кладенец с кука (за вадене на вода)'; *Жерѝмѝдере* (Лен.) — от тур.-ар. *semete* 'глоба, обезщетение', вероятно във връзка с глобяване на човек,

¹ Вж. П. Д. Скорчев, *Боклѝужа дерѝ и Шумен*, сп. Бѝлг. език, г. V, 1955, кн. 3, стр. 253.

който е нарушил забрана да се пасе добитък около дола. Единственото едноосновно название от тая група, което може да е възникнало на българска почва, е *Дереклъкъ* (мочурище, Вин.) — тур. *direklik* 'дървени стълбове, подпори' (във връзка с ограда на градини).

В. Посесивни названия на води

Названията от тая група, които са обикновено изафетни съчетания и без изключение са двучленни, отразяват поземните отношения отпреди Освобождението. Когато се явява като определяемо съществителното *бунар*, съответното название е свързано с името на онзи, който е построил или е поръчал да се построи кладенецът.

Балабандере (Стал., още: *Балабаново дере*); *Бейбунар* (Стал.) — 'бейски кладенец'; *Буюклибунар* (Д. изв.) — 'Буюклиев кладенец'; *Дедѐбунар* (Вод., Пил. — 2 пъти) — 'дядов кладенец'; *Манафдере* (Тат.) — 'дол на манаф (турчин)'; *Махмудбунар* (И.); *Мейремгьол* (Кар.) — 'Мейремово блато'; *Мисилимдере* (Д. изв.) — 'мюсюлмански дол'; *Муласандере* (Стал.) — от първоначално *Моллахасандере*; *Некѐздере* (Първ.) — 'дол на Некѐзолар (род)'; *Татардере* (Гр.); *Чиракбунар* (БР).

Г. Други названия на води

По положението си към други обекти са наречени: *Анадере* (още: *Хамандере*, Д. дол) 'главен дол'; *Ескидере* (Люб.) 'стар дол'. В названието може да бъде означен съответен дял на обекта: *Бенбаши* (Стал.) — от тур. *bent başı* 'начало на бента'; *Бенткуйру* (Скоб.) — от тур. *bent kuyruğu* 'край (опашка) на бента'. Във връзка с други местни названия са получени следните имена на води: *Дедѐякъ* (чешма, Вод.) — 'дядова страна (склон)'; *Кушийолудере* (Кар.) — 'дол край Кушийолу (път)'; *Хажилардереси* (Прав.) — в м. Хажилар.

Двойко обяснение може да се предположи относно значението на следните названия на води: *Музагол* (Др.) — от първоначално *Мусагьол* ('блато, при което Муса има ниви'), или от *мига* 'мъжко магаре' (вж. SDD, т. II, стр. 1073); *Пундубунар* (И.) — от *puntu* 'вила, чатал (като приспособление на кладенец)' (вж. SDD, т. III, стр. 1167), или от първоначално *Пундукбунар*, диалектна форма в м. *Пъндъкбунар* (срв. *Пъндъклъкъ*), *Фъндъкпънар* 'лешников кладенец'.

ГЛАВА ТРЕТА

МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ

В местностните названия на Първомайско могат да се различат няколко пласта по потекло, които са твърде неравномерно представени в количествено отношение. Най-древното название тук изглежда *Бона*, оцеляло в хибридно съчетание *Бона-касаба*, с което се именува цялото подножие на височината Хасаръ при с. Сталево. Както

личи от втория елемент (тур. *kasaba* 'градец'), названието *Бона* първоначално е означавало селище, което се потвърждава и от археологични данни (в местността се намират останки от антично селище по наблюдение на д-р Ив. Велков). За тълкуването на *Бона* има две възможности. То би могло да бъде тракийско и в такъв случай може да се свърже с втория елемент на названия като *Βασί-βοῦλον* и *Κασί-βοῦλον*, който акад. Д. Дечев свързва с алб. *bunë* 'колиба' < ие. **bheu-*: **bhu-* 'обикновено съм някъде'.¹ Според мен по-вероятно е името да е от латински произход (от форма за ж. р. на прил. *bonus*); би могло да се приеме, че то е гласяло първоначално *Bona Mansio*, както е засвидетелствувано подобно име в *Itinerarium Burdigalense*, срв. и *Βονομάσιον* в *Acta S. Alexandri*.² Несъмнено е, че *Бона* като название на селище-крепост се е запазило и след идването на славяните в тая област, които са наследили и самото селище. По-късно, в края на XIV век, това селище е било заварено от турците, които прибавили за яснота към названието му нарицателното *касаба*. Вероятно в началото на турско владичество тоя градец е изчезнал, но *Бона-касаба* се е задържало до днес като название на местността.

Не е трудно да се отдели българославянският слой местностни названия в Първомайската топонимия, но за малко от тях може да се твърди със сигурност, че са наследени от по-далечна епоха. Поради липса на писмени данни принудени сме тук да прибегваме до различни съображения и косвени доказателства. Преди всичко може да се предполага, че старинни славянски названия са запазени в южния дял на околията, където населението е било сравнително устойчиво. Освен това трябва да се има предвид и големината на обекта; известно е, че общо взето по-малките местности носят нови названия. На трето място като белег за старинност на дадено название може да служи неговата непонятност (с оглед на първичното му значение) сред местното население и особено неговото преосмисляне по народна етимология. Най-сетне морфологичен признак също може да даде указание за старинността на названието, както ще бъде показано по-долу. Всички тези доводи ни дават основание да говорим за известна старинност (най-често неопределена) на местностните названия, но трябва да се изтъкне, че въз основа на тях в повечето случаи не сме в състояние да определим по-точно в кой век се е появило дадено название, а това значи, че не можем да разграничим най-древния славянски слой (от първите векове на проникване и заселване на славяните в тая област) от по-късните местности названия, възникнали през средните векове до идването на турците, и от най-новите, отнасящи се към периода на турско владичество.

Измежду названията със земеписно значение като старинни сочим: *Бялово* (*Бялуу*, Бод.) — във връзка с цвета на почвата.

Драчовица (Бр., Ез., Пил.) — от името на растението *драч*, а това производно от *драка*, срв. например *скапан драч* 'жълт трън, Cartha-

¹ Вж. Д. Дечев, Характеристика на тракийския език, София, 1952, стр. 49.

² Вж. В. Бешевлиев, Латинските местни имена в Мизия и Тракия, Сб. Г. Кацаров, ч. II, София, 1955, стр. 296.

mus lanatus' у с. Голешево, Санданска (Светиврачка) околия¹, срв. и *Драчево*, местност при с. Бутово, Търновско.² Названието *Драчовица* е напълно неясно за местното население.

Кутловица (Бод.), във връзка със земеповърхната форма на местността, от *кутел* 'сѣд за чукане в него сол и др. нещо, чутура, шиник, крина' (Гер. Реч., II, стр. 435), схърв. *кутао* (род. п. *кутла*) 'черпак' от сгрр. *контѣли(оу)* 'лъжица'.³

Овче поле — голямо равнище при с. Поройна. Това име се употребява само с нечленувано прилагателно за разлика от новите названия от същия тип, в които прилагателното се употребява било членувано, било нечленувано.

Пърженакъ (Бод., Бр., Ез., Лен.), *Пърженіката* (И.). По народна етимология се свързват с гл. *пържа* и се обясняват във връзка с почвата, която бързо се спичала (у Лен. и И.), или им се придава значение 'място, където е горяла гора' (у Бод. и Бр.). Всъщност първичното значение на тия названия е дадено у Н. Геров (Реч., IV, стр. 392) при думата *прѣжина* 'прѣт, върлина' и у Панч. Доп. (стр. 273) — *прѣжинак* 'много прѣжини, прѣтак'; и двете думи са производни от стб. *прѣгъ*. От същия корен е съществителното *пържалки* 'дребни дръвца', което се среща у с. Езерово.

Не може да се реши доколко са старинни други местностни названия със земеписно значение, като например *Лѣката*, *Чуката*, *Голями връх*, *Гола могила*, *Църните камъни*, *Липовица*, *Мечо камене* и пр. Възможно е някои от тях да датират от по-далечно време, но нямаме никакви данни, въз основа на които да ги отделим от новия български слой в Първомайската топонимия. Подобни названия могат да се появят и в най-ново време.

Що се отнася до културноисторическите местностни названия, няма съмнение, че са много стари, вероятно отпреди турското робство, следните: *Светог Иля*, *Светог Пѣтра* и *Светог Танас*, означаващи местности при с. Пилашево (Буково); те дължат своята поява на наличието на параклиси (съществуващи и днес или изчезнали). По форма представят родителен падеж ед. число, който е служел като определение към друго име (например *манастир* или *църква*). Същата форма има и название на местност при с. Присово, Търновско, — *Стугу Марка*.⁴ Ако се приеме, че родителният падеж е изчезнал в българския език около средата на XIV век, безспорно е, че названия с подобна форма са възникнали още по-рано. Изглежда, че са твърде стари и названията *Голям Костадин* и *Малък Костадин* (гористи върхове при с. Драгойново), които са произлезли във връзка с ня-

коя легенда. Вероятно от предание е било породено и старинното название *Жидовица* (Бод.), от стб. жндъ 'евреин', което у народа е добило значение 'исполин'.¹ Не е от ново време и названието *Старо село*, означаващо местност при с. Искра, в която не се намират останки от селище според твърдението на местни жители.

Между посесивните местностни названия също може да се отделят няколко, които са сравнително доста стари. На първо място тук стои названието на планинския масив *Драгойна*. Свързването на това название с името на старото славянско племе *драговити* (*драговичи*) трябва да бъде решително отхвърлено. Видният историк К. Иречек в първите си исторически трудове² изказа предположение, че освен драговичите в Солунско имало и други със същото име, които обитавали в областта на Западни Родопи; за това той се позова и на данни от топонимията, като приведе между другото и названието *Драговина* (върх югоизточно от Пловдивско), което е именно нашето *Драгойна*. По-късно въз основа на проучванията си на място чешкият учен се отказва напълно от това предложение.³ Това не е взел предвид нашият географ П. Делирадев, който неотдавна приповтори първото остаряло схващане на К. Иречек, непочиващо на здрава основа.⁴ Против последното можем да изтъкнем доводи от езиковедско естество: *Драгойна* (или *Драговина*) не може по никой начин да бъде производно от *драговити* (или *драговичи*), от което би се образувало прилагателно *драговитска* или *драговичка* и — ако се субстантивира — *Драговищица*, както се нарича река в Кюстендилско краище. Най-вероятно е, че *Драгойна* (от по-старо *Драгоина*) е по начало прилагателно от ж. р., производно от лично име *Драгой* (или *Драгой*). Че от лични имена на -ой, -оя могат да се образуват притежателни прилагателни с наставка -ин-, е видно от следните названия: *Драгоина Слатина* (местност до с. Расник, Брезнишко)⁵; *Радойна орница* (махла на с. Чешлянци, Кюстендилско)⁶; *Радойно селище* (местност при с. Киселица, същ. ок.)⁷; *Благоина* (местност при с. Зли дол, същ. ок.)⁸; *Богоино бранище* (местност при с. Брусник, Брезнишко)⁹ и др. *Драгойна* е произлязло от първоначално съчетание *Драгоина гора* или *Драгоина планина* (срв. напр. *Радьова планина*, дял на североизточни Родопи). По всяка вероятност с това название е било означено вла-

¹ Вж. подробно у А. Т. Илиев, Българските предания за исполини, наречени елини, жидове и латини, Сб. за нар. ум., кн. III, 1890, стр. 198 сл.

² К. Иречек, История на българите, бълг. прев. под ред. на проф. В. Н. Златарски, София, стр. 78; Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe, Prag, 1877, стр. 72.

³ К. Иречек, Пътвания по България, Пловдив, 1899, стр. 395—396.

⁴ П. Делирадев, Принс към историческата география на Тракия, т. II, София, 1953, стр. 311.

⁵ Вж. В. Миков, пос. съч., стр. 184.

⁶ Вж. И. Захариев, Кюстендилско краище, Сб. за нар. ум., кн. XXXII, София, стр. 467—468. Авторът сочи, че махлата е наречена на името на дядо Радоя.

⁷ Пак там, стр. 478.

⁸ Пак там, стр. 336.

⁹ Вж. Кр. Дрончилов, Бурел, Год. Соф. ун., ист.-фил. фак., кн. XIX, 2, 1923, стр. 150.

¹ Вж. Б. Китанов в Списание на Бълг. академия на науките, кл. прир.-матем., кн. I XVIII, 1943, стр. 88.

² Вж. В. Миков, Произход и значение на имената на нашите градове, села, реки, планини и места, София, 1943, стр. 225.

³ Вж. М. V a s m e r, Die griechischen Lehnwörter im Serbo-kroatischen, Berlin, 1944, стр. 86—87.

⁴ Вж. Ив. Йорданов, *Стога Марка*, сп. Бълг. преглед, ур. Ст. Романски, г. I, кн. 3, София, стр. 431.

дението на някой Драгой, за когото не се помни нищо. Интересно е да се отбележи, че по-късно названието е било преосмислено от народа и днес е схващано като лично име на легендарна българска царица *Драгойна*. Твърде е възможно тая легенда да е била съчинена от някой местен български книжовник по време на Възраждането и впоследствие усвоена от местното население.

Старинното название *Куманово* (*Кумануу*), означаващо местност при с. Пилашево (Буково), има историческо значение, тъй като вероятно е възникнало във връзка с куманско заселище (отпреди XIII в.), изчезнало по-късно. Другата възможност за обяснение на това название като производно от лично име *Куман* трябва да бъде изключена, тъй като подобно лично име не се среща в тая област, нито се оказва свидетелствувано в най-старите регистри за населението (от 1893—1900 г.), доколкото можах да проверя. Не изглежда да е ново и друго местно название с историческо значение от същото село, а именно — *Мажарско* (от по-старо *Маджарско*), за което не е запазено никакво предание. Стари са още следните посесивни названия, които населението също не може конкретно да обясни: *Арнаутското* (Деб.); *Зувийца* (Бр.) и *Зофийца* (И.), производни от женско лично име *София*; *Маврово* (Бр., Др., и Пил.) — от лично име *Мавро*; *Манййца* (Бр.) и *Манейца* (*Маневича*, Др.), означаващи една и съща местност, — от мъжко лично име *Манйя* (срв. *Драгийя*) или *Мане*.

Оскъдно са представени в Първوماйско местностните названия от гръцко и румънско потекло. Обстоятелството, че те са свършено непонятни на местното население, говори за тяхната старинност. От гръцки произход са: 1. *Аитрапеза* (Деб.) — от *Ἀϊτα τράπεζα* 'Света трапеза'; 2. *Лакани* (гориста височина югоизточно от с. Искра) — от нгр. *лахън* 'леген'; вероятно във връзка с котловинка в местността, срв. гръцкото СН *Лекани*, Саръшабанска околия¹, което отговаря отчасти семантично на нашето *Котел*. Гръцки елемент се крие в хибридно название *Вункая* (скалист връх западно от с. Воден): от стара първична форма **Вуно*, нгр. *вон* 'връх', видоизменено на турска почва, като е прибавено турското нарицателно *кауа* 'скала'. От ново време е по всяка вероятност названието *Капцидата* (хълмиста местност при с. Бодрово), от основа на формата за мн. число **каψιδ-ες* от същ. **каψις*, срв. нгр. *каψи* 'изгоряло', възникнало е във връзка с почвата, срв. *червена капсида*, означаващо вид почва у с. Чернозем, Пловдивско²; за *-иц-* от *-ис-* срв. диалектно *ице* от *псе*. Като нарицателно *капсида* е разпространено широко в говора на съседната Асеновградска околия, а навярно се е употребявало и в Първوماйско.

Като румънски засега можем да посочим две местностни названия от тая околия, които са стари: 1. *Варăди* (или *Варăдя*, Пил.),

¹ Вж. В. Н. Трайков, Населените места в Тракия и Македония под гръцка власт, София, 1946, стр. 88.

² Вж. акад. Ив. Странски, Български народни названия на почвата според цвета и овлажняването ѝ, Известия на Почвения институт при БАН, кн. II, София, 1954, стр. 332.

което отговаря на румънското СН *Vărădia* (срв. и в *Tot-vărădia*) и с оглед на това може да се приеме същото етимологично обяснение, което е установено за последното название: именно то се извежда от първоначална форма *Vărad*, респ. *Văradja* <мадж. *vár* 'град, крепост' + топон. наставка *-(a)d-*, към която се е прибавило сетне рум. *-ia*.¹ Следователно названието, което първоначално е означавало селище, съответствува по значение на българското *градище*. Вероятността на това тълкуване на българското название се подкрепя от местно предание, според което в същата местност имало някога селище. Въпросът за разпространението на маджарското *vár* и *vărad* в румънските диалекти изисква специално проучване, от което би могло да се очаква, че ще се уточни и хронологията на българското местно название.² 2. *Лъйчерица* (камениста височина при с. Бодрово), от рум. *lăicér* 'вълненки лим, пътека', + наставката *-iță*, която е от славянски произход.

Значителни по количество са турските местностни названия в Първوماйско. Те са последица от установяването на компактна маса турско население в тоя край в миналото. Може да се предполага, че голям дял от тях са били установени още в първите векове на турското владичество, но почти е невъзможно да ги разграничим от по-късния слой местностни названия. Местностните названия от турски произход ще бъдат разгледани в отделна глава.

Най-голям брой местностни названия, които са български или възникнали на българска почва, датират от последните два-три века. Като определящ критерий тук важат същите моменти, които бяха изтъкнати при названията на водите (вж. стр. 25). Многото турски елементи в този нов слой местностни названия се обясняват със силното турско влияние върху българските говори в Първوماйско.

С оглед на първичното лексикално значение на местностните названия можем да ги поделим на следните пет групи:

- А. Земеписни названия.
- Б. Названия от други местни названия.
- В. Културноисторически названия.
- Г. Посесивни названия.
- Д. Названия, които са по начало лични имена.

Трябва да се изтъкне, че двучленните местностни названия от Първوماйско се отличават с най-разнообразни значения, поради което се срещат трудности при тяхната класификация по значение. За голям дял от тях можем да постъпим по същия начин, както при названията на води (вж. по-горе стр. 26). Например: при названия като *Голата чука* определящият признак се изразява от прилагателното, тъй като по този признак е наречена местността, диференцирана чрез него от други чуки; местното название *Голямия хасар* ще бъде отнесено към културноисторическите названия (във връзка с посе-

¹ Вж. I. Iordan, Nume de locuri românești în Republica Populară Română, Editura Acad. R. P. Române, 1952, стр. 265—266.

² Срв. и *Варăд*, махла към общината Могилица, Смолянска околия.

лищни отношения в миналото), тъй като местността е назована така по наличието на остатъци от стара крепост (в тоя случай признакът 'голям' е второстепенен от гледна точка на топонимията, защото с него не се характеризира непосредствено местността, а предметът, по който тя е наименувана). При названия от типа *Драганова чука*, *Бойчев дъб*, *Янчовата воденица* като определящ признак за назоваването на местността изпъква на първо място принадлежността на ниви или на предмет, който се намира в самата местност или наблизо до нея; но тъй като в някои случаи е важен и вторият признак, изразен чрез определяемостта съществително, то той може да послужи за вторична подялба на посесивните местностни названия на подгрупи. Този единен принцип на класификация на топонимичния материал все пак не може да обхване абсолютно всички местностни названия. Изглежда необходимо няколко от тях да бъдат отнесени едновременно към две групи (или подгрупи) поради безспорната важност на първия и на втория елемент за характеристиката на обекта (напр. названия като *Орловия дъб*, *Чурчульовата сая*, *Дренйвите билинци* и др.).

1. БЪЛГАРСКИ И ВЪЗНИКНАЛИ НА БЪЛГАРСКА ПОЧВА НАЗВАНИЯ

А. Земеписни местностни названия

Местностните названия от тая група представят голям интерес за диалектологията, тъй като разкриват богатството на Първомайските говори по отношение на топографичната номенклатура, на названията на почви, растения и животни. Тези местностни названия свидетелствуват за вярно наблюдение на характера на отделните земеповърхнини форми и на природните признаци, по които дадена местност се отличава от друга. Забележително е, че са малко названията, които в напълно еднаква форма се повтарят на две и повече места.

1. НАЗВАНИЯ ОТ ГЕОГРАФСКИ ТЕРМИНИ

Местностните названия от тая подгрупа са първоначални едноосновни нарицателни, взети обикновено в членуваната им форма. Изключение прави само названието *Рубиница* (*Рубинца*, Пил.), което се обяснява от основа на *рубина* 'рудина (равнище на планина с хубава паша, пасище)' (вж. Гер. Реч., V, стр. 87) + топонимичната наставка *-ица*. Българославянските названия са застъпени общо взето повече в южния дял на околията, а названията от турски съществителни — в северния ѝ дял. Измежду първите заслужават особено внимание *Пазлак* (Пил.) и *Пазлаците* (*Пазлак*, Бр.) — от старинно нарицателно, чието значение е неясно в Пилашево (Буково), а в с. Брягово е добре известно: 'слабо място, мера'. У Гер. Реч. (V, стр. 5) значението на тая дума е определено по-особено: 'камък мермер, мрамор', а у

Панчев (Доп. стр. 245): 'зелена морава, пасище'. Среща се още в Странджанския говор със значение 'камениста местност'.¹ Етимологията на думата е ясна: от представка *па-* + *злак* (срв. *папрат*, *па-вит* и др.). Представката *па-* в дадения случай придава значение на външно сходство², следователно исконното значение на думата е: 'място, където има слаба зеленина (поради особената почва)', а от тук 'пасище, слабо място, каменисто място, камък'.

Останалите славянски названия са следните: *Бърчина(та)* (Др.), *Бърчината* (Ез.), производно от *бърдо*; *Върх* (Тат.); *Дупката* (И., още: *Върхва*; Лен.), *Дупките* (Пил., 2 пъти); *Лочките* (Д. изв.), от *лочка* 'ниско място, падина', у Гер. Реч. (III, стр. 21): '1) локва, 2) дупка, трапчинка от стъпки', срв. и МН *Лочките* у с. Лесново, Мегленско (Македония)³; *Лъката* (Ез., Стал., Фил.), *Лъките* (Пил.); *Лъпата* (Д. изв., И.), *Лъпката* (Др.), от *лъпа* 'ниско място; място, което се понижава постепенно'; *Могилата* (Ез.), *Могилите* (Бод., Бр.), *Могилаката* (Скоб.), *Могиликите* (Вод., Стал.); *Пещурата* (Пил.), *Пещурите* (И.), *Пещурката* (Пил.), от *пещура* 'пещера'; *Полънките* (Бод.); *Поляната* (Др.); *Полянките* (Др.); *Равнак* (Д. изв., Лен.); *Ропите* (Люб.), от *ропа*⁴ 'ниско, изкопано място'; *Сръните* (Лен.); *Срънкът* (Др.), от първоначално *страна* 'наклон, полегато стръмно място'; *Усин* (Бод.); *Чукарката* (Бр.), *Чукарките* (Др.); *Чуката* (Бр. — 2 пъти, Др., Тат.); *Чучките* (Бр., Пил.; Др., още: *Чичките*); умалително от *чука* (*чичка* е получено чрез делабиализация); *Ямата* (Кар., Кр.), *Ямите* (Др., Прав.).

Турските нарицателни, послужили за местностни названия, с малко изключения нямат общобългарска употреба, но се срещат в Първомайските говори. Обикновено те приемат граматическите свойства на българските съществителни (родов признак, членна форма, съответни окончания за мн. число). В един случай се наблюдава преход на турско прилагателно към категорията на съществителните при възприемането му в българските говори, а именно *alçak* 'нисък' означава в Първомайско 'ниско място, низина', а оттук в МН: *Альчак* (Др., Първ., Стал., Тат., Фил.), *Альчаците* (Бр.), *Альчците* (Кар.). В някои случаи е станала известна промяна в първоначалното значение на турското съществително. Например: *ada* 'остров' което се среща като МН *Адата* (Деб., Скоб., Стал.), *Адите* (Кар., Кр.) и *Адаята* (Гр.; разширено въз основа на косвените падежи, срв. вин. п. *adaу*, дат. п. *adaya*), срв. и МН *Адалък* (Д. дол), в българските говори е започнало да означава 'пасище край река, върбалак, водно място, мо-

¹ Вж. Г. п. Аянов, Особени думи и изрази в Странджанския говор, сп. Родна реч, г. XV, 1941—1942, София, стр. 137.

² Р. М. Цейтлин, К вопросу о значениях приименной приставки *па-* в славянских языках, Ученые записки Института Славяноведения, т. IX, Москва, 1954, стр. 220. Авторът е пропуснал думата *пазлак*.

³ Вж. К. Младенов, Местностни наименования в землищата на две села в Македония, сп. Македонски преглед, г. X, кн. 3—4, София, 1936, стр. 160.

⁴ За етимологията на *ропа* (и *рупа*) вж. акад. Ст. Младенов, Студии по славянско и сравнително езикознание, Год. Соф. ун., ист.-фил. фак., XIII—XIV (1917—1918), София, стр. 104.

чурище'; *kaurak* 'хлъзгаво място' в някои села означава днес 'слаба почва, камениста и пясъклива, чакъл, червенка', срв. в МН *Кайречите* (Бр., БР — 2 пъти, Кар., Фил.), *Кайряк* (И. — 2 пъти, Прав.). Останалите названия от турски съществителни са следните: *Баирето* (Бр.), *Баиря* (Гр.); *Буазъ* (Скоб.), от тур. *boğaz* 'устие, теснина'; *Гидикя* (Стал.), от *gedik* 'цъпнатица, теснина'; *Дорукъ* (Стал., Фил.; Люб., още: *Доруците*), от *doruk* 'върх, било'; *Дюзлюкя* (Пил.), от *düzlük* 'равнина, поляна'; *Илмътъ* (Бр.), от *uılma* 'наклон, полегатост, нанадолнище' (вж. Гер. Реч., V, стр. 614 под *ялма*, и SDD, т. III, стр. 1528); *Къръ* (Бод., Бр., Ез., И., Пил.); *Съртъ* (Др.), от *sirt* 'хребет, било'; *Хендџците* (*Фендеците*, Кар.), от тур.-ар. *hendek* 'ров, трап'; *Чукъръ* (Деб.; Прав., още: *Чукурето*), *Чукурето* (Ез.), *Чукърките* (Бр.), от *çukır* 'яма, трап, дол, вдлъбнатина', срв. и *Чикурето* (Люб.), от първоначално *Чукурето* (с -и- от -у- чрез делабиализация или регресивна дисимиляция); *Ямачъ* (Кар., Прав.), от *yamaç* 'склон, полегатост'.

2. НАЗВАНИЯ, ОЗНАЧАВАЩИ ФОРМА, ВИД ИЛИ ИЗГЛЕД НА МЕСТНОСТТА

Тук се отнасят малко названия, които са предимно едноосновни съществителни. С топонимична наставка -ица е образувано само МН *Кутловица* (Бод.), което бе споменато по-горе. Във връзка с релефното очертание на местността са възникнали названията: *Гармадата* (Бр.), *Гармадите* (Др.), от първоначално *грамада* (чрез метатеза на -ра- в -ар- поради хлабавост на учленението), във връзка с наличието на купища камъни или на канари; *Чаталъето* (хълм между два дола при Бод.; височина с два върха, които поотделно се наричат: *Голямия чатал* и *Малкия чатал*, при Бр.). Формата и релефният изглед на местностите може да бъдат означени чрез метафорично използване на съществителни, означаващи предмети от бита и стопанската дейност на народа: *Кавалъ* (Гр.), местността е проточена тясна ивица като кавал; *Казаня* (Лен., Пил.), във връзка с ями, срв. още МН *Казанкини камене* (Др.), канари с издълбани дупки като казани; *Коминето* (Бр.), има канара висока като комин; *Кървавиците* (Пил.), във връзка с големи камъни, разположени във вид на кървавица; *Палешникъ* (Д. дол), имало е ниви с форма на палешник. От сравнение с части на тялото са възникнали: *Опашката* (Бод.), местността се връзва в землището на с. Филево като опашка; *Ушите* (Пил.), две върхчета. Любопитно е МН *Камилата* (Бод.), височина, която има вид на камилска гърбица. По метафоричен път е било създадено *Възяхнат камен* (Др., има два камъка, от които единият е разположен върху другия). Названието *Висока Тодора* (висока продълговата местност със стръмни брегове при с. Бодрово) е неясно откъм конкретно значение за местното население; възможно е то да се дължи на хумористично сравнение с някоя мома с висок ръст. В 13 двучленни названия формата или изгледът на местността се изразява чрез първия елемент, който е прилагателно: *Въргулатия кайряк* (Пил.), диал. *въргулат* 'объл' (за *кайрак* вж. по-горе при 1. подгрупа); *Върла(та) илмъ* (Ез.), за *илмъ* вж. при 1. подгрупа; *Върлите про-*

сойки (Пил.), за *просойка* вж. по-нататък при 8. подгрупа; *Гола могила* (Кр.); *Голата ада* (Скоб.), за *ада* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Голата чука* (Др.), *Голите чуки* (Бр.); *Голото бърце* (Бр.); *Кривия кър* (Бр.); *Околестия пазлак* (Др.), за *пазлак* вж. по-горе; *Шилнестия камъни* (Бр.), *Шилнестия камен* (Пил.), *Шилнески камен* (Др.), във връзка с наличието на остри (шилнестия) камъни. Тук се отнася още МН *Лозгичката* (Бр.), което е по форма прилагателно (с елипса на определяемото съществително), произходно от диал. *лџгам се* (лџгам се) и означаващо стръмния характер на местността. Интересно е по форма МН *Редъ-камене* (Др.), във връзка с разположението на камъни в местността.

3. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОСТРАНСТВЕНИ СВОЙСТВА НА ОБЕКТА

По строеж названията от тая подгрупа представят съчетания от прилагателно, което изразява пространствено свойство на местността, и съществително, означаващо нейния вид или разположение: *Голяма Просойка* (Ез.), за *просойка* вж. по-нататък в 8. подгрупа; *Голямата могила* (Лен., Тат.); *Голямата сръна* (Бр.), *Голямата страна* (Ез.), за значението на *сръна*, *страна* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Големия кайряк* (Стал.), *Голямия кайряк* (Бод., Пил.), за *кайряк* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Големия кър* (Бр.); *Голями върх* (Др.), *Голямия върх* (И.); *Голямия баир* (Деб.); *Голямо равнище* (И.); *Длегата поляни* (Бод., Ез., Пил.; Др., още: *Дълга поляна*), *Глегия пазлак* (Др.), от *Длегия п.* (чрез регресивна асимилация), за *пазлак* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Дълбокия чукър* (Прав.), за *чукър* вж. при 1. подгрупа; *Малка Просойка* (Ез.), за *просойка* вж. по-нататък при 8. подгрупа; *Малката могила* (Лен.); *Малки върх* (Др.); *Малкия кайряк* (Стал.), за *кайряк* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Малкия кър* (Бр.); *Малко равнище* (И.).

Тук се отнасят още: *Голямия и Малкия Харманлък* (гористи местности, Вод.), *Харманлък* от тур. *harman* 'наклон, нанадолнище; срутено място'.

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ВИДА И СВОЙСТВАТА НА ПОЧВА И ВОДА

Видът и свойствата на почвата може да бъдат означени както в едноосновни названия, така и в първия елемент (прилагателно) на синтаксични съчетания. В последния случай определяемото съществително изразява или общо понятие за почва (пръст, земя), или вид почва (*камен*) и най-сетне може да бъде географски термин (*бръг, чука, кър* и пр.). Пряко означение на вида на почвата се съдържа в следните местностни названия: *Кабите* (Прав.), под *каба* (тур.) тук разбират 'рохкава черна пръст (чернозем)'; *Каменакъ* (Тат.); *Камен-*

¹ Вж. Heuser — Şevket, Türkisch-deutsches Wörterbuch, II изд., Истамбул, 1942, стр. 157.

чъата (И.); *Каменивата илмѝ* (Бод., Ез.), за *илмѝ* вж. по-горе при 1. подгрупа; *Пясъкъ* (Стал., още: *Бюкя пясъците*; Кар. и Скоб., още: *Пясъците*), *Пясъците* (Кр., още: *Кумлукъ*; Първ.); *Скалите* (Стал.), камениста местност; *Тиклата* (Др., Стал.), *Тиклата* (Пил.), *Голяма тиклица* и *Малка тиклица* (И.), от *тикла* (от лат. *tegula*) 'каменна, или пръстена плоча' (вж. Бълг. тълк. реч., стр. 865), или 'плосък, тънък камък, плоча' (вж. Гер. Реч., V, стр. 335); *Хумта* (Бод., Бр., Др., Тат.), *Хумката* (Кар.), *Хумникъ* (Кар.); *Чакалкъ* (И.), от *чакъл*. Широко разпространени са в говорите и в топонимията на Първوماйско четири турски съществителни: 1. *бюк*, *bük* 'а) плодородна почва по бреговете или средата на река, б) мочурлива нива или градина' (вж. SDD, т. I, стр. 237), срв. в МН *Бюке* (Др.), *Бюки* (БР), *Бюкуу* (Пил.; от първоначално *Бюково*), *Бюке* (Първ.), *Бюкя* (Скоб., Стал.), *Бюкя-пясъците* (Стал., още: *Пясъкъ*); 2. *герен*, *geren* 'безплодна земя, която се пука, когато съхне след дъжд', срв. в МН *Геренето* (Бод., БР, Кар., Люб., Прав., Стал., Фил.), *Геренчеата* (Д. изв.), *Геренчето* (Бр., Лен., Стал., Тат.), *Геренъ* (Др.), *Гереня* (Бр. — 2 пъти, Деб., Д. изв., Ез., Кр., Лен., Пил., Стал., Тат.); 3. *кумсал*, *kimsal* 'пясъчно място', срв. в МН *Кумсалето* (Прав.), *Кумсалъ* (Деб., Д. изв.); 4. *чамурлук*, *çamluk* 'кално място', срв. в МН *Чамурлукъ* (Кар., Скоб., Фил.), *Чамурлуците* (БР). От турски заемки са още местностните названия: 1. *Килникъ* (Д. изв., Кр.), от *killik* (производно от тур.-перс. *kil*) 'глинесо място', преобразувано или чрез прогресивна дисимиляция на *л* в *н*, или под влияние на български съществителни на *-ник* (срв. *хладилник*, *зимник* и пр.); 2. *Кумлукъ* (Вин., Кр.), от *kımluk* 'песъкливо място'.

Цветът на почвата е послужил като определящ признак при наименуването на следните местности: *Бялата пръст* (Бод., Вин., Тат.); *Белия камен* (Пил.); *Бялия бряг* (Бр., БР, Деб.); *Белия бряг* (Гр., Д. изв., Стал.); *Бяло брегче* (Др.); *Белдица* (Ез.), от първоначално *Беловица*³; *Белокъ* (Бр.); *Бялуу* (Бялово, Бод.); *Желти камен* (Др.), *Жълт камък* (И.); *Жълта пещура* (Пил.); *Златището* (Бод.), във връзка с лъскавината на жълт слюден камък; *Цървенакъ* (Деб., Стал., Тат., Фил.), *Цървенациите* (БР, още: *Цървенакъ*); *Цървената пръст* (Пил.); *Цървения бряг* (И., Кар.); *Червения бряг* (И., Кар.); *Църните камъни* (И.); *Църния камен* (Вод., Пил. — 2 пъти).

Неплодородността на почвата е означена чрез преносно употребеното прилагателно *гладен*, срв. МН *Гладен кър* (Стал.), и чрез съществителното *капан* (също с преносно значение: 'глинеста почва, която бързо изсъхва и става твърда като камък' — 'стиска и не пуска'), срв. в МН *Капанъ* (Пил.), *Капаня* (Бр., Деб., Пор.). Във връзка с други свойства на почвата са възникнали: *Солената пръст* (Лен.);

¹ D. Kelekian, Dictionnaire turc-français, Constantinople, 1911, стр. 1022.

² Вж. още Ст. Младенов, *Геран и геранило*, Известия на Нар. етногр. музей, г. V, 1925, кн. I—IV, София, стр. 91.

³ За *беловица* като вид почва вж. акад. Ив. Странски, *Български народни названия на почвата според цвета и овлажняването ѝ*, Известия на Почвения институт, кн. II, стр. 320.

Солища (Др.); *Съсипаната земя* (Пил.), *Съсипания бряг* (Бр.), *Съсипакъ* (Бод., Бр.), местности с ронлива почва. Тук се отнася още названието *Кайрачката чука* (Бр.), чието прилагателно е от тур. *kaırak* ('хлъзгаво място'), добило значение на 'вид почва (каменлива, чакълеста)'.

По наличието на вода е наречена местността *Гьолцките ливади* или *Гьолцките чеуре* (Пил.). Названието *Блудкавица* (Пил.) стои във връзка с вкуса на вода, но местното население не може да посочи за коя вода се отнася конкретно. Тук принадлежат още МН: *Акакъ* (Скоб., Фил.), *Якакъ* (Д. изв., Лен., Стал.), *Якаците* (Люб.), от тур. *akak* 'канал, дол, размътена вода на река' (SDD, т. I, стр. 81).

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАСТИТЕЛНОСТТА

Значителен дял названия от тая подгрупа представят едноосновни съществителни в членувана форма, които означават конкретно растителния вид, характерен за дадена местност: *Белезмите* (Кар.), от *белизма* 'бузалък, садина, *Andropogon ischaemum*' (вж. Мат. бот. реч., стр. 338, и Панч. Доп., стр. 19); *Борето* (Пил.); *Борчетта* (Пил.); *Бъзлянката* (Кар.), *Бъзлянокъ* (Бод.), *Бъзлякъ* (Бр.); *Върбалакъ* (Скоб.), *Върбинакъ* (Гр., Първ.), *Върбите* (Първ.); *Габеръ* (Стал.), *Габрето* (Лен.; Пил., още: *Дупките*), *Габрѝкъ* (Ез.); *Дранакъ* (Бод., Бр., Ез., И.), *Дренакъ* (БР, Д. изв., Прав., Тат., Фил.), *Дренето* (Тат.); *Дъбакъ* (Др.), *Дъбето* (Прав., Фил.), *Дъбците* (Бр., Кар.); *Дюнята* (Лен.), от дюня 'дюля'; *Дютлукъ* (Пор.), *Дотлукъ* (Д. дол), от първоначално *Дутлукъ* (тур.) 'място, където растат черници'; *Елъхите* (Бод.), *Ехлите* (Лен.); *Желъде* (Първ.); *Киселищата* (Фил.); *Копривата* (Фил.); *Крушакъ* (Гр., Д. дол, Кар., Първ.), *Крушите* (Бр., Др. — 2 пъти), *Крушката* (Лен.), *Крушките* (И.); *Кълниката* (Др., Ез., още: *Кълниките*), от *кълника*, *калника* 'бяла елха, *Alnus incana*, (вж. Мат. бот. реч., стр. 402), или 'Асер *huganum*' (вж. Б. Китанов в Списание на Бълг. акад. на науките, кл. прир.-мат., кн. LXVIII, 1943, стр. 85); *Къпинаците* (Люб.); *Липата* (Бр., Др.), *Липите* (Др.), *Лозините* (Др.), в местността е имало диви лози; *Лозътъ* (Пил.), навярно от дива лоза, тъй като не се помни да е имало тук лозя; *Лучка* (Пил.), от *лучка* 'белушка, гарвански лук, или синчец' (вж. Мат. бот. реч., стр. 437), производно от *лук*; *Мекшието* (Др., Ез.), от *мекши* 'Асер *tataricum* и пр.' (вж. Мат. бот. реч., стр. 447); *Мъжарявките* (Пил.), от *мъжарявка*, *маждрявка* 'маждрян, *Fraxinus opus*' (Мат. бот. реч., стр. 442); *Орехите* (Др.), *Орехъ* (Ез.); *Паприкъ* (Др.), от *папрек* 'пипериче, лисец, или конски папрат' (Мат. бот. реч., стр. 473); *Сливката* (И.); *Тополите* (Кар.); *Хойната* (Ез.), от *хвойна*; *Церя* (Ез., Фил.); *Църниците* или *Чърниците* (Първ.); *Чурешата* (Пил.), от *череша*; *Шафранъ* (Бод., Пил.), от *шафран* (ар.) 'шафраника, *Carthamus tinctorius*; обикновен шафран, *Crocus sativus*' (Мат. бот. реч., стр. 551, и Бълг. тълк. реч., стр. 955); *Щипката* (Бр., Др.); *Шушулка* (Пил.), срв. *шушулковита детелина* 'крилобод, *Lotus siliquosus*' (Мат. бот. реч., стр. 553). Няколко местностни назва-

ния, означаващи растителен вид, са образувани с топонимична наставка -ица или -ово (-уу): *Драчов(и)ца* (Бр., Ез., Пил.), което бе споменато по-горе (вж. стр. 39); *Липовица* (Бр.; И., още: *Липовца*); *Дряновчица* (И., още: *Чейрето*); *Личковица* (Стал.), производно от *лучка* (вж. за него по-горе); *Плънчууцъ* (*Плнчууцъ*, Пил.), производно от *планица* 'вид ягода' (Мат. бот. реч., стр. 480); *Сливоу* (*Сливово*, И.); *Тойнуу* (*Тойново*, Скоб.), от *тойна* 'Аросупит venetum' (Мат. бот. реч., стр. 524); *Трънууцъ* (Бод.), от първоначално *Тръновица*. От турски ботанични имена, които не са навлезли в общобългарски, а се срещат в говорите на Първомайско, са произлезли следните названия: *Армудата* (И.), от *artut* 'круша'; *Армутлукъ* (Д. дол, Кар., Първ.; Кр., още: *Армутлуките*), *Армутлукъ* (Прав., Скоб.), от *armutluk* 'крушак'; *Боруклукъ* (Вод.), от *борук* 'диво грозде' (тур. *buruk* 'стипчав'), срв. *червен борук* 'Vaccinium vitis idaea'¹; *Гергенличъ* (Стал.), от първоначално *герлингич* (чрез метатеза на л и г), срв. тур. *girlengic* 'нискостеблено растение' (вж. SDD, т. II, стр. 640), срв. и в МН *Кироловия герленгич* (Първ.); *Кавакъ* (Вод., Пил.), *Каваките* (Тат.), *Кавачето* (Фил.), *Кавачеата* (Др., Лен.), *Кавачетта* (Бод.), *Каваклукъ* (И.), *Каваклукъ* (Скоб.), *Каваклията* (Бр.), *Каважикъ* (Деб.), *Каважиките* (Бр.) — все от *кавак* 'топола'; *Кайнето* (Др.), от *кауйн* 'бреза', но в местния говор означава 'бук'; *Карагач* (Деб.), *Карагачъ* (Прав.), *Карагачето* (Бр.), от *karaağaç* 'бряст'; *Каранилит* (Тат.), *Каранитлик* (Кр.), от *kara pelit* 'черен желъд'; *Мешето* (Вин., Деб., Кар., Стал.), от *тезе* 'дъб'; *Сазлукъ* (Вод., Люб.), *Сазлукъ* (Кар.), от *sazlık* 'място, обрасло с тръстика'; *Тетражикъ* (Бр.), *Кетръжикъ* (Прав.), от *тетра* 'смордника' (Мат. бот. реч., стр. 523). Тук се отнасят още следните названия: *Дущубакъ* (Люб.), *Тушубакъ* (*Тушубаклукъ*, Кар.), срв. и в *Кутеловия тушубак* (Кар.), *дущубак*, *тушубак* (от тур. *dişbudak*) е 'осен или мъждрян'; *Оксанъ* (Ез.), срв. *оксен* 'мъждрян', *Fraxinus opus* (Мат. бот. реч., стр. 468), а в Хасковско означава 'ясен'.² Ботаничното име може да получи определение и по тоя начин са се появили двучленни местностни названия: *Висока(та) круша* (Ез.); *Голямото меше* (Вин., Стал.); *Долното меше* (Тат.); *Кривия кавак* (Кар.); *Малкото меше* (Стал.); *Превия габър* (Бр., Пил.); *Църните габъри* (И.); *Честите дъбци* (Бод.), *чест* 'гъст'. Числително като определение се среща в следното название: *Двата дъба* (Бр.).

В друг тип двучленни названия растителният вид е означен в първия елемент — прилагателното име, а определяемото съществително представя физиогеографски термин или изразява обща представа за растителността: *Брешнелвия камен* (Бр.), от *брешнел*, *брешнял* (получено чрез метатеза на л и н) — 'бръшлян', *Hedera helix* (Мат. бот. реч., стр. 332); *Дъбовата сръна* (И.), за *сръна* вж. стр. 45; *Кавачка долчина* (И.); *Кайновата радика* (Др.), за *каин* вж. по-горе, а *радика* (вж. по-долу) е 'дребна гора'; *Люляков камен* (Пил.); *Ляскова пещура* (Пил.); *Лясновата гора* или *Лясновата радика* (Др.); *Ягодна поляна* (Тат.). Особено по строеж е МН *Круша-дере* (Първ.), с определение — съществително име.

Във връзка с по-обща представа за растителността са се появили следните местностни названия: *Дребакъ* (Стал.), *Дръбакъ* (*Дребакъ*, Фил.), от *дребак* 'дребна гора'; *Зеленището* (Бр., Др.); *Кабата* (Деб., Д. изв., И., Стал., Фил.), *Кабите* (Ез.), *Кабътъ* (Бр.), от *каба* (тур.) 'тлъста, хубава трева' (*каба* може да означава и вид почва, вж. по-горе стр. 47); *Корията* (Бр., още: *Зувичката кория*; Бр.; Вод., още: *Мезарлукъ*; Ез., И., Кар., Стал.), *Кориите* (Бр., Вин., Деб.; Д. изв., още: *Корията*), *Корийката* (Прав.), *Корийките* (Бр., Стал.); *Орманя* (Кр.); *Пърженакъ* (Бод., Бр., Ез., Лен., Пил.), *Пърженката* (И.), вж. за тях по-горе стр. 40; *Радичката* (Прав.), умалително от *радика* (от нгр. *radiki*), под което разбират 'дребна гора'; *Шумакъ* (Тат., Фил.); *Шумата* (Бр., Др., Д. изв., Пил.). С топонимична наставка се явява тук само МН *Шумковца* (Ез.), от по-старо *Шумковица*. За означаване общия изглед на растителността може да бъдат употребени преносно съществителни, взети в членувана форма: *Качуля* (Др.); *Китката* (И.). В редки случаи тук съществителното е получило определение: *Голямата гора* (Др.); *Малката корийка* (Деб.); *Чаллукъ* (Кар.; Кр., още: *Чаллуките*; Прав., Първ., Стал.), *Чаллуките* (Д. дол), от *çali-lik* 'храсталак, буренак'; *Чалията* (Др.), *Карачалията* (Тат.), *Честите челии* (Бр.), *чест* 'гъст', а *чалия*, *челия* е от тур. *çali* 'храст'.

Накрай можем да прибавим още МН: *Чалийва поляна* (Пил.), чието определение е производно от *чалия* (вж. предходното название); *Орловия дъб* (Ез.), което съдържа едновременно означение на животински вид; *Дрените билюци* (Бр.), чийто втори елемент (от тур. *bölük* 'делница') се отнася към културноисторическите названия.

6. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЖИВОТНИ И ОБИТАЛИЩАТА ИМ

Измежду названията от тая подгрупа преобладават двучленните по строеж, в които първият елемент — прилагателно име — сочи вид животно или птица, обитаващи или обитавали някога дадена местност, а вторият елемент — определяемо съществително — е най-често физиогеографски термин: *Вълча поляна* или *Вълча яма* (Кр.); *Вълчи камен* (Бр.); *Гургулево кише* (Гр.), *кише* е от *къоше* (тур.); *Коткините могили* (Вин.); *Лисичините дупки* (Кар.); *Лисичи камен* (*Лесчиевия камен*, Пил.), *Лисичия камен* (Бр.); *Мечкините камъне* (Пил.); *Мечо камене* (Др.), *Голями Мечо камене* и *Малки Мечо камене* (Др.); *Мечовата дупка* (Др.); *Мрахульния камък* (Др.), от *мрахуль* 'мравка'; *Мулешта поляна* (Бр.), от *муле*; *Орлов камен* (Др., още: *Карталка*); *Орловия дъб* (Ез.); *Прилеповия камен* (Стал.); *Шелменва кория* (Др.), от *шелмен* 'охлюв'. По-особено значение има названието *Посрвов камен* (Др.), чието определение стои във връзка с екскременти на орли. В друго название като определяемо съществително се среща културноисторически термин: *Чурчульовата сая*

¹ Вж. Б. Китанов в Списание на Бълг. акад. на науките, кл. прир.-мат., кн. LXVIII, 1943, стр. 105.

² Вж. Ив. Венедиков, Разкопките при с. Каснаково (Хасковско) през 1945 — 1946, Известия на Археол. институт, кн. XVII, София, 1950, стр. 105.

(Бр.), *чърчуль* 'чучулига', *сая* (тур. *saya*) 'овчарска кошара, агъл' (вж. SDD, т. IV, стр. 1702). Тук следва да отнесем и названието *Овче пдле* (Пор.), което може да бъде колкото земеписно, толкова и културноисторическо, тъй като е свързано с вид човешка дейност (скотовъдство). В едно единствено название липсва определяемо съществително: *Дивечовото* (Др.).

Едноосновните названия от тая подгрупа в повечето случаи съдържат пряко означение на обиталището на животинския вид: *Вълчарница* (Ез.), *Вълчърницата* (Бод.); *Жаблъекъ* (Бр.); *Змийникъ* (Бод.), *Змийнъкъ* (Фил.), *Змийарникъ* (И.), *Змийарницата* (Бр., Др.); *Пръшлякъ* (Бр., И.—2 пъти), у Гер. Реч. (IV, стр. 328) *пръшляк* е обяснено като 'птица от рода на дроплите', но това значение не е познато в местния говор, затова по-вероятно е, че то означава 'място, където се пръшат (разперват крила) птици'; *Свинарникъ* (Бод.), помни се, че тук е имало диви свини.

Топонимична наставка е характерна за пет местностни названия: *Гълъбово* (Лен., още: *Ехлите*); *Каракушица* (Бр.) и *Каракушвица* (Др.), една и съща местност, *Каракушката* (Гр.) — от тур. *karakış* 'вид орел'; *Кармалката* (Стал.), от тур. *kartal* 'орел'.

Рядко явление са и местностните названия, които представят зоологични имена, взети в членуваната им форма без друго формално изменение: *Боялъкъ* (Стал.), от тур. *boğalık* 'юнец над една година'; *Бълаклъкъ* (Др.), от тур. *balak* 'малаче, биволче'; *Гаргите* (Др.); *Гърлите* (Кар.), от *гърла* (*гърла*) 'свиня' (вж. Гер. Реч., I, стр. 251); *Камилата* (И.), във връзка с преминаването на камилски кервани през тая местност; *Каракушъ* (Бр., Кр.), за значението му вж. по-горе; *Котките* (Пил.), в местността е имало диви котки.

7. НАЗВАНИЯ С ОГЛЕД НА ОТНОШЕНИЕТО КЪМ ДРУГИ ОБЕКТИ

В тая подгрупа можем да различим три типа названия по строеж. Към първия тип се отнасят двучленни названия, съчетания от прилагателно и съществително. Чрез прилагателното (*горен, долен, среден, стар, нов* и пр.) се определя най-общо отношението на назовавата местност към друг, сходен на нея или различен обект, а определяемостта съществително обикновено представя физиогеографски термин (по-рядко има друго значение): *Горните герене* (Люб.), за *герен* вж. стр. 48; *Горния бозалък* (Кар.), *бозалък* (тур.) 'селска мера, пасище'; *Горния бюк* (Г. бикъ, Кар.), за *бюк* вж. стр. 46; *Горния герен* (Д. дол); *Горния пясък* (Кар.); *Долни кайреци* (Кар., още: *Долни альчеци*), за *кайряк* (мн. ч. *кайреци*) вж. стр. 46; *Долни пясъци* (Кар.); *Долните герене* (Кар., Стал.); *Долните чички* (Др., още: *Чичките*), за *чичка* вж. стр. 45; *Долните чеуре* (Кар.); *Средната бърчина* (Тат.); *Средния байр* (Д. дол); *Средния бурун* (Бр., Др.), *бурун* (от тур.) 'нос' (като земеписен термин); *Срещни герен* (Лен.); *Новите герене* (Люб.); *Новите лозя* (Бр., Лен., Фил.); *Старата кория* (Др., Ез.); *Стария бозалък* (Кар.), за *бозалък* вж. по-горе; *Старите бозалъци* (Бр.); *Старите лозя* (Бод., Бр., Бр., Гр., Ез., И., Кар., Лен.,

Прав., Скоб., Стал., Тат., Фил.); *Горни ливади* (още: *Горните чеуре*) и *Долни ливади* (още: *Долните чеуре*, Скоб.); *Горните ливади* и *Долните ливади* (Кар.); *Горните чеуре* и *Долните чеуре* (Люб., Скоб.); *Горния кър* и *Долния кър* (Ез.); *Горния пясък* и *Долния пясък* (Стал.); *Горно равнища* и *Долно равнища* (Пил.). В три названия като определяемо се срещат турски съществителни, които някога са били живи в местните български говори, но днес са непознати: *Горни тирлък* (Вин.), от тур. *tirlik*, производно от *tir* 'леха; кютюци на лозе; ограда на оризище' (вж. SDD, т. III, стр. 136); *Горния юренлик* и *Средния юренлик* (Люб.), от тур. *örenlik*, производно от *ören* 'пасище за говеда, равнище' (вж. SDD, т. III, стр. 1115). Две части на една и съща местност с оглед на положението им могат да бъдат разграничени също чрез употреба на прилагателните *горен* и *долен*, при което като втори елемент се запазва общото название на местността: *Горен Герен* и *Долен Герен* (Деб.); *Горен Казъл* и *Долен Казъл* (Лен.), общо име *Казълъ*, за което вж. по-нататък при турски местностни названия; *Горен Кумсъл* и *Долен Кумсъл* (Деб.), за *кумсал* вж. стр. 48; *Горна Скеля* и *Долна Скеля* (Лен.), за *скеля* вж. при културноисторически названия; *Горната Юрия* и *Долната Юрия* (Тат.), за *юрия* вж. при културноисторически названия; *Горни Альчеци* и *Долни Альчеци* (Кар.), за *алчак* вж. стр. 45; *Горни Чаллък* и *Долни Чаллък* (Прав.), за *чаллък* вж. стр. 51; *Горни Чилтък* и *Долни Чилтък* (Д. изв.), от тур. *çeltik* 'оризище'; *Горния Герен* и *Долния Герен* (Тат.), за *герен* вж. стр. 48; *Горния Дотлук* и *Долния Дотлук* (Д. дол), от тур. *dutluk* 'черничева градина'; *Горния Кумлук* и *Долния Кумлук* (Люб.), за *кумлук* вж. стр. 48; *Горния Кушюлу* и *Долния Кушюлу* (Кр.), за *Кушюлу* вж. по-нататък; *Горния чифлик* и *Долния чифлик* (Първ.), общо име *Чифлика*; *Горно Хочиолу* и *Долно Хочиолу* (Бод.), за *Хочиолу* вж. при турски местностни названия. Тук спада още МН *Горно Ахматово* (горен дял на м. *Ахматово* при Бр.), за *Ахматово* вж. при посесивни местностни названия. Срв. още: *Големия Делйюрт* и *Малкия Делйюрт* (Първ.), *Големия Казлър* и *Малкия Казлър* (Бр.), *Голям Кунжели* и *Малък Кунжели* (Ез.).

Широко разпространени са и местностните названия, които представят предложни съчетания. Чрез тях се определя положението на дадена местност с оглед на съседството ѝ с някой друг географски обект или отличителен предмет (дърво, постройка и пр.).¹ В тоя случай съседният географски обект може да бъде означен чрез обикновено нарицателно, но може и да запази собственото си име. Названията от тоя тип са следните: *До агълето* (Кар.); *До аркъ* (Люб., Фил.), *арк* (от тур.) е 'вада'; *До бентя* (Фил.); *До Бюлюкя* (Скоб.), тур. *bölük* 'делница'; *До воденицата* (Д. дол); *До геризъ* (Люб.), *гериз* (от тур.) 'отходен канал, или изобщо канал'; *До гробето* (Деб., Кар., Скоб., Фил.); *До гробищата* (Люб.); *До камене* (Първ.); *До кантонъ* (Кар.); *До карагачъ* (Кар.), тур. *karaağaç* 'бряст'; *До Качаковата*

¹ За значенията на предлозите в подобни съчетания вж. Ив. Дуриданов, Местните названия от Ломско, София, 1952, стр. 166.

воденица (Кар.), До Качковата уденца (Първ.); До кемерчето (Първ.), кемерче (от тур. *keşer* 'свод') е 'мост с форма на дъга'; До кулето (Кар., още: До кантонъ); До лозято (Кар.); До мейрята (Кар.), мейря е от *мер*; До Мечка-ряка (Люб.); До Мешкория (Кар.); До мешето (Кар. Люб.), меше (от тур.) 'дъб'; До Мильовите сай (Първ.), сая (от тур.) 'овчарска кошара'; До Миховто бунарче (Кар.); До могилата (Фил.); До Панталей (Деб.), до оброк на Св. Панталей (днес не съществува); До рйката (Първ.); До Свети Илия (Кар.); До Скобелската кория (Кар.); До Чардаците (Кар.); До Язмото (Кар.); Зад бюлюка (Скоб.), за бюлюк вж. по-горе; Зад могилата (Фил.); Зад мсгилките (Стал.); Зад Съркяя (Стал.); Зад Хасаръ (Стал.); Зад Чуплакъ (Стал.); Над вадата (Д. изв.); Над Кайнакъ (Стал.); Над корийката (Бод.); Под вадата (Д. изв.); Под габеръ (Бод.); Под корийката (Бод.); Под корията (Стал.); Под лозята (Прав.); Под лозято (Скоб., Стал.); Под Мешето (Стал.); Под рйката (Люб.); Под Скалите (Стал.); Под средния Хасаръ (И.); Под старите лозя (Стал.); Под трънвите могили (Деб.); Под Хасаръ (И.); През дерето (Фил.) По-особено по форма (с определяемо) е МН Геренето до Язмото (Кар.). Тук трябва да бъде споменато още названието Прязгол (Др.), което всъщност е префиксално образувание (представка+съществително). Според проучването на полския езиковед М. Караш², названия от подобен тип са рядко явление в българската топонимия. По мои наблюдения, както ще бъде показано в отделна статия, това е вярно по отношение на полските области, докато в планинските се среща значителен брой названия от този тип. В съвременния български език тая словообразователна възможност реално съществува, както личи от посоченото название, което е от най-ново време.

Свършено ограничени са едноосновните местностни названия, които с оглед на значението им са възникнали също във връзка с отношение към други обекти: Капаклията (Д. изв.), от тур. *kapaklı* 'закрит' (в зависимост от по-ниското положение на местността); Кишето (Скоб.), от *кьоше* (тур.); Краището (Ез.); Средокъ (Бод., Др., Пил.), местностите са разположени между два дола; Тевнийцата (Стал.), от по-старо Темница (*Тъмница*), във връзка с положението на местността между два хълма.

Накрай можем да добавим още четири двучленни названия, които също изразяват отношение към други обекти; Двете рйки (Пил.), местността се намира при сливането на две реки (Чулфънската рйка и Узундере); Гереня-лозята (Скоб.), за герен вж. стр. 48; Сйнурска чуча (Др., още: Чучата), местността се намира близо до границата (синура) на землището на с. Езерово; Ослушни камък (Др.), висока канара, от която ясно се чува.

¹ Местните названия, които представят в дадения случай втория елемент, се разглеждат на съответното им място.

² М. Karas, *Nazwy miejscowe typu Podgóra, Zalas w języku polskim i w innych językach słowiańskich*, Wrocław, 1955, стр. 65.

8. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОЛОЖЕНИЕТО НА МЕСТНОСТТА КЪМ СЛЪНЦЕТО ИЛИ ОБЩО

Тук принадлежат малък брой едноосновни местностни названия. Местности с южно или източно изложение, огрявани през по-голямата част на деня от слънцето, носят в Първомайско названия: Припекъ (Бод., Фил.); Припекъвището (Бр.), Припекъюще (Др.), Припекъщото (Пил.); Просойките (Ез., Лен.), от присойка¹ (чрез регресивна вокална асимилация) 'място на припек' (Гер. Реч., IV, стр. 286). В някои говори се среща със същото значение съществителното *гюне*, което представя дателна форма на тур. *gün* 'слънце' и е получено въз основа на израза *güne karşı* 'към слънцето'; срв. МН Гюнѐ (Др.), Гюнѐто (Ез.), Гюнѐта (Бод., още: Елѐзъ; Пил.) — 'а се обяснява с широкия изговор на турското *е*. Местност, наклонена на север, се нарича в Първомайско *усойка*², което се среща в МН Усойките (Пил.). Същото значение имат и названията от турски съществителни: Къзъ (И.), от *kız* 'засенчен', и Къзалтията (Бод.), от *kızaltı* 'сенчесто място' (букв. 'под сянка').

Открити местности, изложени на вятъра, са назовани: Вятърницата (Пил.); Хавата (Деб.), от *hava* (тур.) 'открито място, с чист въздух' (срв. значението на тур. *havadar*).

Б. Местностни названия от други названия

Както се изтъква вече, много местности в Първомайско са получили направо названията на води, което е напълно естествено, тъй като водата е важен физиогеографски белег на местността. Тук тия названия няма да бъдат повторно посочвани, понеже вече са разгледани по-горе (вж. стр. 27 сл.). Освен тях съществуват и други местностни названия, които са производни (изцяло или само първият им елемент) от названия на местности и селища. Преобладават двучленните названия, чийто първи елемент е прилагателно име, производно от друго название. По този начин се означава, че дадена местност се намира в друга, по-голяма, или е съседна на нея, или спада към землището на съседно село. Определяемостта съществително обикновено е физиогеографски термин, а по-рядко може да има друго значение. Названията са следните: Айкънската чуча (Бр.), от МН Айкънъз; Ахматския баир (Бр.), от МН Ахматъво; Балталъжките ямъче (Деб.), от МН Балталъкъ (Пор.), за ямъч вж. стр. 46; Биштовата скеля (Кар.), от МН Бишотъ, за скеля вж. по нататък при културно-исторически названия; Бозалъшки агъл (Скоб.), от МН Бозалъкъ; Буковския баир (И.), от СН Буково (днес Пилашево); Върбичките ге-

¹ За етимологията на присойка от корен *-сой, -си-* (в *сия*) вж. Ст. Младенов, *Етимологически и правописен речник на българския книжовен език*, София, 1941, стр. 523, 655 (вж. *усое*).

² За етимологията на усойка от корен *-сой, -си-* (в *сия*) вж. Ст. Младенов, *пос. съч.*, стр. 655.

³ Названията, от които са производни прилагателните, се разглеждат на съответното им място.

рене (Стал.), от СН Върбица (днес Филево), за герен вж. стр. 48; Гвиндиклицката могила (Кар.), Гвиндиклицки альцеци (Кар.), от изчезнало СН Гвиндиклий, за алчак вж. стр. 45; Дервенските могили (Тат.), от СН Дервент (днес Дебър); Дребачките лозя (Стал.), от МН Дребакъ; Желеплерска кория, Желеплерски альцеци (Кар.), от изчезнало СН Желеплере, за алчак вж. стр. 45; Зувийската кория (Бр., още: Корията), от МН Зувийца; Исизлърски герен (Фил.), от СН Исизлър (днес Сталево), за герен вж. стр. 48; Исизлърските лозя (Фил.), вж. предходното название; Кайлийските герене (Скоб.), Кайлийските герене (Стал.); от СН Каяли (днес Филево); Килички кайрак (Др.), близо до Старата килия, за кайрак вж. стр. 46; Конушкия кър (Тат., още: Конушкото), местността е принадлежала на с. Конуш (Асеновградско); Кушицките герене (Първ.), от изчезнало СН Кушия (Кушумахле); Липовичината страна (Др.), МН Липовица (Бр.), страча 'наклон'; Муранлицкия тирлик (Вин.), от изчезнало СН Муранли, за тирлик вж. стр. 53; Муранлиски пясък (Гр.), вж. предходното название; Саръквата келемъ (Др.), от МН Саръка, за келемъ вж. при културноисторически названия; Саръквата кория, Саръквата поляна (Др.), вж. предходното название; Скобелевския кър (Кар.), от СН Скобелево; Съръковия камен, Съръковия чукур (Пил.), от МН Съръка, за чукур вж. стр. 46; Чамурлицката могила (Бр.), от НВ Чамурлията; Чауговичка бозалъчка (Фил.), от МН Чауговица, бозалъчка е производно от бозалък (тур.) 'пасище'; Чирпанската могила (Гр.), от СН Чирпан; Гвиндиклицки ургане (Кар.), от МН Гвиндиклий, Хасарските ургане (Стал.) от МН Хасаръ, Чуплашките ургане (Стал.), от МН Чуплакъ, за урган вж. при културноисторически местностни названия; Шаранъиската кория (И.), от МН Шаранъната; Юрчицка киприя (Кар.) от СН Юрчиш, киприя от тур. köprü 'мост'.

Едноосновните местностни названия от тая група са прилагателни, обикновено членувани и във форма за среден род, които са производни само от селищни названия и които означават, че дадена местност принадлежи към землището на съответното селище (съществуващо или изчезнало), или граничи с него: Дерекювското (Деб., още: Кютлюкя), от СН Дерекъой (днес Поройна); Езеровско (Бр.), от СН Езерово; Конушкото (Д. изв., още: Конушкия кър), от СН Конуш (Асеновградско); Кушицкото (Бр., Деб.), от изчезнало СН Кушия; Муранлицкото (Деб.), от СН Муранли; Чилингирското (Деб.), от изчезнало СН Чилингирмахле; Юрчицкото (Кар.), от СН Юрчиш (днес Любеново); Язданското (Деб.), от изчезнало СН Язлъкьой.

Към тая група се отнасят още МН: Карадима(та) (Д. изв., Пор.), име на изчезнало селище; Старо Букуу (Буково, Пил.), което представя по форма старо название на изчезналото селище Буково (с допълнително прибавен определителен елемент Старо); Подово (И.), което е по начало също селищно название.

В. Културноисторически местностни названия

Местностните названия от тая група са извънредно богати по съдържание. В конкретното си значение те отразяват разнообразните отношения и активни връзки на човека с природата и поради това

са ценно свидетелство за веществената и духовната култура на даден край. Преобладаващият дял названия от Първомайско, принадлежащи към този тип, съдържат турски елементи, от което може да се съди със сигурност за тяхната поява в новия поселищен период. Тук можем да различим няколко подгрупи.

1. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗЛИЧНИ ВИДОВЕ СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ И С МЯСТОТО НА НЕЙНОТО ВЪРШЕНЕ

По строеж названията от тая подгрупа са едноосновни или двуосновни (съчетания от прилагателно и съществително в повечето случаи). Образования с топонимична наставка са рядко явление.

Много названия са възникнали във връзка със земеделската работа. Разораването на дадена местност за пръв път е пораждало такова живо впечатление, че съответната местност е била назовавана по този признак: Нйвищата (Бод.); Оранкото (И.); Ораната нива (Бр., Др., Пил.). Интересно е названието Новините (Др.), Новните (Бр.), от старинно славянско нарицателно новина 'целина, която е разорана за пръв път' (същото значение у Гер., Реч., III, стр. 277); думата се среща с подобно значение в руски ('целина, неорана земя') и украински¹ ('земя за пръв път изорана'). За да се разшири орната площ, често са посягали към горите, като са ги изсичали, изстребвали и изкоренявали или опожарявали и във връзка с това се обясняват местностните названия: Сяканата кория (Ез.); Требежето (Лен.), Требището (Др., Пил.), от гл. треба; Кюклякя (Прав.), Кюкляците (Кар., Фил.), Кютлюкъ (Гр., Кютлюкя (Кютлюците, Деб.), Кютлюците (Д. изв.; Пор. още: Памуклукъ), все от тур. köklük 'коренище' (кютлюк е с т поради дисимиляция или чрез погрешно свързване с кютук); Кютюклъкъ (И.); Тумрукъ (И.) от тур. totruk 'дънер, пън'; Горялата кория (Фил., още: Дренакъ); Пожаръ (Бод., И.), Пожарето (И.), Пôжарлъкъ (Вод.). За същата цел могилите са били разкопавани и отчасти изравнявани, за да се орат по-лесно, оттук МН като Копана могила (Др., Ез.), Копаната чука (Пил.). Вдлъбнатите местности са били насипвани и изравнената по този начин площ е била наричана долма (тур.) 'добит чрез пълнеж, чрез насип', срв. МН Дулма(та) (Вин., Тат.). Начинът на обработка на земята със старовремски дървени плугове (по-точно: 'рало с несиметричен лемеж или без колесар'²) също е намерил израз в някои местностни названия: Плуговица (Тат.), Плугвицата (Лен.); Пулукъ (Пулуките, Бр.), от тук. pulluk, заемка от български плуг. Първите две названия се смятат от населението за много стари. Изкарването на оборски тор на определено място, за да угние, или събирането на тор от цялото пасище е дало повод да се наименува една местност Торището (Др.). Във връзка с различни земеделски култури, виреещи в Първомайско, са възникнали следните местностни названия: Анасонищата (Пил.);

¹ Б. Д. Гринченко, Словарь украинского языка, Киев, 1907, стр. 568.

² Вж. Хр. Вакарелски Народните земеделски термини у българите и тяхното историческо значение, сп. Български език, г. VI, 1956, кн. I, стр. 40.

Бостанлък (Вод.), *Бостанлък* (Гр., Ез., Прав.), *Бостанлъците* (Кар.); *Конопища* (И.); *Конопищата* (Бод., Лен.); *Памуклук* (Кр.; Пор., още: *Кютлюците*); *Сусамищата* (Лен.); *Чилтик* (Деб.), *Чилтиците* (Д. изв.), от тур. *çeltik* 'оризова нива, оризище'. Ограда на оризище се е наричала *тирлик* (тур.), производно от *tir* (вж. SDD, т. III, стр. 1367); тая дума днес е рядка в българските говори; срв. МН *Тирлъик* (Вин.), *Горни тирлъик* (Вин.), *Муранлишкия тирлъик* (Вин.). Има случаи, когато дадена местност се засява само есенно време, тъй че сеитбата трябва да презимува; срв. МН *Зимница(та)* (Ез.). Нива, която не се оре, изоставена, се нарича в Първомайско *келемя*, по-рядко *келемия*, от тур. *keleme* (за значението му вж. SDD, т. II, стр. 868, и Гер. Реч., II, стр. 360); тая дума също се среща в местностните названия: *Келемите* (Бод., Др., Кар., Люб.), *Кельмиците* (Пил.), *Бяла келемя* (Др.), *Равна келемя* (Пил.), *Саръквата келемя* (Др.). Във връзка с мястото на вършитбата стоят МН: *Хармането* (Лен.); *Харманите* или *Харманските ниви* (Д. дол); *Харманчетата* (Пил.), *Харманчето* (Др., И.). Формата на нивите също е могла да послужи като признак за наименоване на местности: *Кривите ниви* (Д. дол). Нива с форма на продълговата ивица се нарича с турската дума *урган* ('дебело въже'), взета в нейното преносно значение; среща се в следните местностни названия: *Ургането* (Стал.), *Урганието* (Кар.), *Юргането* (БР, Скоб.); *Гвиндиклишки ургане* (Кар.); *Дълги ургане* (Кар.); *Дългите юргане* (БР); *Късите юргане* (БР); *Старите юрганя* (Скоб.), *Хасарските ургане* (Стал.); *Чуплашките ургане* (Стал.).

Развитието на лозарството в миналото е наложило значителен брой местностни названия: *Баалък* (Кар.), *Баалък* (Люб.), *Балък* (Вод., Стал.), *Балъците* (Балък, Скоб.), *Баялък* (Вин.), от тур. *bağlık* 'лозя'; *Корабчетата* (Лен.), *кораб* е 'возен на кола продълговат дървен съд, с който прекарват и мачкат грозде' (вж. Бълг. тълк. реч., стр. 317); *Лозетата* (И.); *Лозята* (БР, още: *Новите лозя*; Вин., Вод., Гр., Д. изв., Кр., Първ., Тат.), *Лозятто* (Бр., И.; Кар., още: *Старите лозя*; Пил., Скоб., Стал.), *Лозя-баир* (Тат.); *Дребачките лозя* (Стал.); *Исизлерските лозя* (Фил.); *Новите лозя* (БР, Лен., Фил.); *Старите лозя* (Бод.; Бр., още: *Старото лозе*; БР., Гр., Ез., И., Кар., Лен., Прав., Скоб., Стал., Тат., Фил.); *Шарапъната* (И.), от тур.-перс. *şarap-hane* 'винарска изба'. Във връзка с градинарството са възникнали местностните названия: *Бахчата* (Бод.), *Бахчите* (Кар., Първ.), *Бахчалък* (И.); *Долапе* (Бод., Първ., Стал.), *Долап* (Гр.), *долап* е 'градинарско колело (за вадене вода)'; *Фиданлък* (Люб.); *Хашламите* (И.), от тур. *aş(ı)lata* 'присад'.

Не по-малко е застъпена и скотовъдната терминология в местностните названия на Първомайско. Различните огради и постройки за добитъка в полето и планината са представляли характерен признак, по който са били наименовани съответните местности: *Агълите* (Кр.), *Ягълето* (БР), *Ягълчетата* (И.), *Бозалъшки агъл* (Скоб.), от тур. *ağıl* 'кошара'; *Бачийщето* (Лен.); *Гермите* (БР), от *гермя* 'част от агъл в поле за агнене' (Панч. Доп., стр. 71), тур. *germe* 'ограда'; *Даамите* (Пил.), *Старите дайми* (Др.), от тур. *dayama* 'място за лежане на добитък като овце, кози; агъл' (SDD, т. I, стр. 407); *Говеждия*

егрек (Бр.), *Камилски егрек* (Стал.), *Оловарския егрек* (И.) — от *Волварския е.*; *Мандрата* (Бод., И., Кар.); *Сайте* (Вин., Кр.), *Сайщето* (Бр.), *Чърчульовата сая* (Бр.), от тур. *saya* 'овчарска кошара, агъл' (вж. SDD, т. IV, стр. 1702; Гер. Реч., V, стр. 122); *Турлуците* (Др.), от тур. *turluk* 'овчарска кошара; агъл за кози' (SDD, т. III, стр. 1399). Широко път, оставен между ниви, градини, лозя и пр. за минаване на добитък, в Първомайско се нарича *скеля* (в Гер. Реч. и Панч. Доп. това значение на думата липсва); тая дума се среща в следните местностни названия: *Скелята* (Бод., Бр., И., Лен., Пил., Пор., Прав., Скоб., Фил.), *Бийдговата скеля* (Кар.), *Говеждата скеля* (Скоб.), *Горната скеля* (Кар.), *Свинската скеля* (Фил.). Във връзка с пладнуване на добитък стои МН *Пладнището* (Др.). Много местности са наименовани във основа на използването им за пасища: *Бозалък* (Бр., БР, Др., Кар., Кр., Сксб., Стал., Тат.), *Бузалък* (Пор., Фил.), *Бузалкуу* (от *Бузалково*, Пил.), *Белите бузалъци* (Ез.), *Горния бозалък* (Кар.), *Молките бузалъци* (Лен.), *Стария бозалък* (Кар.), *Старите бозалъци* (БР), *Чауговичка бозалъчка* (Фил.), от *бозалък* (тур. *bozağılık* 'пасище'); *Ливадите* (Кар., Лен., Първ.), *Горни ливади* (Скоб.), *Горните ливади* (Кар.), *Долни ливади* (Скоб.), *Долните ливади* (Кар.); *Мейрята* (Кар.), *Мерията* (Деб.), *Мерътъ* (Първ.), *Мерята* (БР), от тур.-ар. *mera*, *mer'a* 'пасище, мера'; *Пасището* (Др.); *Сохатя* (Соватя, Прав.), от *суват* (тур.) 'лятно пасище' (вж. Бълг. тълк. реч., стр. 836); *Чеиръ* (Др.; *Чеиря*, Вин.), *Чеиря* (Ез., още: *Клисечеир*), *Чаирите* (Кр.), *Чеирето* (И., още: *Дряновщица*; Скоб.), *Чеирките* (И.), *Чеирчетата* (Първ.), *Голямия чаир* (Вод., И., Пил.), *Горните чеире* (Скоб., още: *Горните ливади*; Люб.), *Долните чеире* (Кар., Люб., Скоб.), *Малките чеирчета* (Първ.), от тур. *çayır* 'ливада, пасище, мера'; *Юрията* (Тат.), от *юрия* 'определена местност за паша на един вид овце, добитък' (Панч. Доп., стр. 333), от тур. *örö* 'място за пускане на добитък, пасище' или *ürü* 'място в полето, където лежи добитъкът' (вж. SDD, т. III, стр. 1116 и 1435). Във връзка с овцевъдството е възникнало и названието на голяма местност при с. Поройна — *Овче поле*.

Различни други дейности на човека са определили названията на следните местности: *Бикчилъница* (Др.), тук имало някога бичкиджийница; *Дъските* (Др.), тук са бичели дъбови дървета; *Кереми-дарницата* (Скоб.), в тая местност е вадена глина за керемиди; *Киречницата* (Бр.), някога тук са пекли вар (тур. *kireç*); *Кюмюрницата* (Др.), *Кюмюрниците* (Ез., Пил.), *Кюмюрлика* (Вод.), във връзка с горене на дървен кюмюр; *Маденя* (Бр., Пил.), *Завивите маденя* (Пил.), от тур.-ар. *maden* 'руда, рудник'; *Пукнат камен* (Др.) *Сякан, камен* (Бр.), *Чушнатите камъни* (Бод.).

2. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДМЕТИ НА ВЕЩЕСТВЕНАТА КУЛТУРА

Имената на различни предмети, които са дело на човека и които изпъкват като отличителен белег на дадена местност, могат да станат без формално изменение и названия на съответните местности.

Тия названия биват по строеж едноосновни или двуосновни. В последния случай първият елемент е прилагателно име, което най-често служи като определяемо към името на предмета.

Наличието на воденици и мостове е пораждало особено трайно впечатление, с което се обяснява и появата на местностни названия, като: *Долната удѣнца* (Стал., Фил.), *удѣнца* е от *воденица* (в резултат на силна редукция на и и изчезване на началното билабиално в), *Старата воденица* (Кр., още: *Килникя*); *Динчицето* (Вин.), от *динка* 'воденица'; *Воденичния кър* (И.); *Удѣнчина кория* (Др.), *Удѣнчина* от *удѣнца* (вж. по-горе); *Вятърницата* (Бр.), тук е имало вятърна мелница; *Рекиния мост* (Стал.), *Сухия мост* (Кар.); *Сухата киприя* (Кар.), *Юрицка киприя* (Кар.), *киприя* е 'мостче', от тур. *köprü*; *Двете киприйки* (Кар.), вж. предходното название. Във връзка с издигане на кантон или постова сграда, наричани *куле* (тур.), са възникнали названия: *Кулето* (И., Люб., Прав., Първ.), *Старото куле* (Стал.). От имена на различни други предмети са местностните названия: *Брусь* (Първ.); *Бялия камък* (Гр.), тук има голям бял камък, който в турско време служел за граница на турски чифлик; *Доланчетата* (Пил.), в местността има издълбани дупки като долапи; *Двете чешми* (Прав.), *Търте чешме* (Трите ч., Бр.); *Чардак* (Лен.), *Чардаците* (Кар.).

3. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОЗЕМНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В МИНАЛОТО

Названията от тая подгрупа са най-често едноосновни, и то представят по начало обикновени съществителни, които означават делитба на земята или начин на нейното владение, но не и нейния собственик. Във връзка с наследственото деление на имота са се получавали по-малки участъци земя, които в Първомайско са наричани обикновено с турски думи, както се вижда и от следните местностни названия: *Бюлюкя* (Скоб.), *Голям бюлюк* (Тат.), *Дренйвите бюлюци* (БР), *Бюлючетата* (Скоб.), от тур. *bölük* 'делница' (от гл. *bölme* 'деля'); *Илиийкъ* (Гр., Др.), *Илиийкя* (Ез., Кар.), *Илиийците* (Бр., БР, Д. изв., Прав., Първ., Тат.), от тур. *ileşik* 'делница' (от гл. *ileşmek* 'разделям, разпределям'); *Пайчетата* (Лен.), производно от *пай*. Същото значение имат названията: *Деленйкъ* (Д. изв.); *Парцелите* (Кар., Фил.), *Парцелето* (И.), които са от най-ново време. Според начина на владее на земята в миналото са наречени местностите: *Вакъва* (И., Лен., Тат.), от тур.-ар. *vakıf* 'недвижим имот, подарен на джамия или черква за благотворителни цели'; *Мездра̀та* (Д. дол), *Мездрата* (Кр.), от тур.-ар. *mezraa* 'поле, орница, нива' или по-точно: 'празно, до никоя мера не принадлежащо място между землищата на няколко села, което се посява от тях в известен определен ред, се нарича мездра'¹; *Ортаклъкъ* (Пил.); *Чифликя* (Лен., Първ.), *Горния* и *Долния чифлик* (Първ.); *Ясакъ* (Бр., БР, И., Пил.; Кр. и Прав., още: *Ясаците*), *Ясаците* (Гр., Кар.; Пор., още: *Ясакъ*), от *ясак* 'бранище' (тур. *yasak* 'забранен').

Тук се отнасят още названията: *Джубиското* (Гр.), от първоначална форма *Джабиското* (изменено вероятно по аналогия на думи

¹ Вж. К. Иречек, *Пътувания по България*, Пловдив, 1899, стр. 85—86.

като *джубе* и др.), а това от тур. *saba* 'безплатно, даром' (местността е била навярно дарение на някой турчин); *Сънърките* (Първ.), от тур.-гр. *sinir* 'граница, межда, синур'.

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОМЕНИ В ПОСЕЛИЩНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Названията от тая подгрупа представляват голям интерес за поселищната история на даден край. Те са по начало съществителни нарицателни, означаващи поселищна единица, които на свой ред могат да имат за определяемо прилагателно име, без да се отнася последното за местността.

При нашата обиколка из Първомайска околия заедно с археолога Ив. Велков можахме да установим в пълно съгласие с данните на археологията, че местностни названия, които съдържат нарицателните *градище*, *кале* и *хасар* (или *хасарче*), са безспорно свидетелство за съществуването на антично или средновековно селище, което е било унищожено в началото на турското владичество. Такива названия в Първомайско са следните: *Градището* (Пил.); *Калето* (Д. дол; И., още: *Оградището*); *Калѐвицето* (*Колѐвицето*, Др.), от първоначално *Калѐище* (с вметнато в за избягване на зева), производно от *кале* (срв. СН *Калѐица*, Троянско, и *Калѐица*, Левинско); *Хасаръ* (Др., И., Лен., Стал.), *Голямия хасар* (Др., още: *Хасаръ*; И.), *Камѐнийвия хасар* (И.), *Малкия хасар* (Др.), *Хасарчето* (И.), *Малкото хасарче* (Др., Стал.), от тур.-ар. *hisar*, диал. *hisar* 'крепост'. За изчезнали стари селища свидетелствуват още названията: *Бѐна-касаба* (Стал.), за него вж. по-горе стр. 39; *Оградището* (И.); *Пещѐто* (Фил.), намирани са остатъци от тухли.

Запустените селища (или дялове от тях) и дворища в новия поселищен период в Първомайско се наричат обикновено с турската дума *юрт*, *юртище*, което съответствува на западнобългарското селище: *Юртъ* (Гр.), *Юртя* (БР, Ез., Пил.), *Юртищата* (И., Лен.), *Юртѐто* (Бод., БР, Прав., Първ., Фил.), *Юрчетата* (Първ.); *Биндиклицките юртѐ* (БР), вж. по-нататък СН *Биндикли*; *Голямия юрт* (Вин.); *Горния юрт* (Ез.); *Долния юрт* (Ез.); *Гьопчулерски юртѐ* (Д. изв.), от изчезнало СН *Гьопчулер* (вж. по-нататък); *Дерѐкювските юртѐ* (Д. изв.), от СН *Дерекъй*; *Малкия юрт* (Вин.); *Стария юрт* (Бод., Др., Тат.); *Старите юртѐ* (Скоб.); *Турски юртища* (Скоб.); *Юртлукъ* (Прав.; Кар., още: *Юртлукците*).

Тук се отнасят още названията: *Конакъ* (Бр.), което стои във връзка с името на изчезналото турско село Тюркменконак; *Старо село* (И.), *Старото село* (Бод., Люб.); *Турски двѐрища* (Скоб., още: *Турски юртища*); *Циганските колиби* (Бр.); *Язлѐта* (Др.—3 пъти), *Язлѐта* (И.), *Новата язлѐ* (Др.), от тур. *yazla* 'място, където се летува; лятно селище (възможно на юруци)'.

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПЪТИЩАТА

Наименуването на местности по пътищата, които минават през тях, е широко разпространено явление и в други български краища. Наричателни, означаващи път, могат да станат, обикновено в члену-

ваната си форма, направо местностни названия: *Друмъ* (Бр., И.); *Друмчето* (Бод., Ез., Стал.); *Калдъръмъ* (Стал., Фил.); *Пътеката* (Кар.); *Кръстомлътъ* (Др.), *Кръстопътя* (Ез.). Формата на пътя също е могла да послужи като различителен признак на дадена местност: *Колдот* (Бод.), има път, който се вие като колело; *Криволицата* (*Криволиците*, Кр.); *Кървавицата* (Лен., още: *Старата църква*), тук минава път, който криви като свинска кървавица. Двучленните названия от тая подгрупа съдържат като определение най-често прилагателно (качествено или относително). В малко от тях прилагателното означава естествен признак на обекта (пътя): *Голямия друм* (Вин.); *Малкия друм* (Вин., Първ.); *Малкото пътче* (Фил.); *Цървените пътеки* или *Червените пътеки* (Др.). В названието *Друмския път*, с което е означена местност при с. Брягово, прилагателното е от *друм*, което е добило значение 'широк междуградски път'. По-големият дял от останалите двучленни местностни названия сочат обекта (най-често съседно село), за който води даден път: *Алмалицки(я) път* (Стал., Фил.), за с. Алмалии (днес Ябълково, Хасковско); *Алтов път* (Гр.), за с. Халтъево (днес Крушево); *Анатемска пътека* (Бр.), за м. *Анатемата*; *Банското шосе* (Фил.), за Хасковските бани; *Буковския път* (Лен.), за с. Буково; *Върбицкия път* (Стал.), *Върбишки път* (Скоб.), за с. Върбица (днес Филево); *Гемийски път* (Скоб.), за р. Марица, където имало гемия за преминаване; *Дерекювски път* (Прав.), за с. Дерекъой (днес Поройна); *Дерменжицки път* (Фил.), за воденица (тур. *değirmen*) на р. Каялийка; *Дребачкия път* (Стал.), за м. Дребакъ; *Желеплерски път* (Кар., Фил.), за изчезналото с. Желеплере; *Кайлицки път* (Скоб.), за с. Каяли (днес Филево); *Каражаловския път* (Фил.), за с. Каражалово; *Каялицкия път* (Стал.), вж. по-горе *Кайлицки път*; *Лозянски път* (Бр., Скоб.), за лозята; *Мавровски път* (Бр.), за м. Маврово; *Машаталански път* (Бр.), за м. Машатала; *Мисилимския път* (Фил.) за с. Мисилим (днес Православен); *Муранлицки път* (Тат.), за изчезналото с. Муранли; *Преславски път* (Скоб.), за с. Преслав (днес Сталево); *Станимашкия път* (Тат.), за гр. Станимака (Асеновград); *Увалицкия път* (Бр., Прав.), за равнината, тур. *ova, ovalık*; *Хасковското пътче* (Стал.), за Хасково; *Чирпански път* (Кр.), за Чирпан; *Чукания път* (Бр.), за м. Чуката; *Юсузлерски път* (Скоб.), за с. Юсузлер (днес Сталево); *Ябълковски път* (Фил.), за с. Ябълково, Хасковско. Интересни по форма са следните две названия, които съдържат като определение членувано съществително: *Гьоля-пътя* (Прав.) и *Чеиря-пътя* (Прав.).

Други двучленни местностни названия показват предназначението на пътя или използването му от определени лица, имащи общ произход или общо занятие: *Гръцката пътека* (Бр.), *Гръцката пътека* (Д. изв.); *Даалицкия път* (Лен.), *Дахлицка пътека* (Др.), *Дахлицката пътека* (Ез.), от *далли* (тур. *dağlı*) '1. размирни турци в края на XVIII в., 2. планинци по южните родопски склонове' (вж. Бълг. тълк. реч., стр. 109); *Дърварски път* (Лен., Фил.); *Помачката пътека* (Бр.); *Хайдуцката пътека* (Др.); *Циганската пътека* (Фил.); *Юручки път* (Скоб.).

В Първомайско не се срещат названия във връзка с речни бродове. По място за преминаване на ж. п. линия е наречена местността *Гечитя* (Скоб.), от тур. *geçit* 'брод, проход'. Тук се отнасят още МН *Гимелъкъ* (Вин.), *Гимилъкия* (Кар.), от тур. *gemilik* 'място, където има гемия за превозване' (в. случая през р. Марица).

6. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ЛЕГЕНДИ, РЕЛИГИОЗНИ ПРЕДСТАВИ И ГРОБИЩА

За вероятния легендарен произход на някои местностни названия (*Жидовица*, *Голям Костадин* и *Малък Костадин*) бе споменато по-горе. Тук трябва да добавим още названието *Анатемата* (Бр., от гр. *anathema* 'проклятие'), чиито конкретно значение не е ясно за населението.

Много названия са произлезли от имена на оброчища и параклиси: *Светог Илй*, *Светог Петра* и *Светог Танас* (Пил.), стари родителни форми (вж. стр. 40); *Светаленка* (Бод.), от *Света Еленка*; *Света Петка* (Лен.); *Света Троица* (Бр., Прав.); *Свети Атанас* (Лен.); *Свети Герги* (Пил.), *Свети Гьорги* (Бод.); *Свети Илия* (Бр., И., Кар., Пил.); *Свети Петър* (И.); *Свети Танас* (И.), *Свето Танас* (Др.); *Светото* (Бр.), съкратено от *Свето четиресет мъченици* (на 22 март); *Константин* (Скоб.). Интересно е названието *Рая* (Пил.), от *рай* (изглежда, че местността е наречена така на подбив поради слабата почва и липсата на вода), срв. и рум. *Raiul*.¹

Известен брой названия съдържат нарицателни, които означават религиозни обекти: *Манастиря* (Бод., Гр.); *Метохъ* (Бод.); *Старата килия* (Др.); *Старата църква* (Лен.); *Църквицата* (И.); *Църквището* (Бр., Деб., Др.); *Чолъева църква* (Др.). В Първомайско е познато и турското съществително *tekke* 'жилище на дервиши' и със значение на 'светилище'; срв. МН *Текето* (Лен.); *Текията* (Д. изв., Лен.); *Тикята* (Бр., Ез.). Интересно е да се отбележи, че в местностите с подобни названия най-често не съществуват съответните религиозни обекти, а археологичните данни говорят за наличието на стари селища (антични и средновековни).

Наличието на гробища в дадена местност или в съседство с нея също е могло да определи названието ѝ: *Гробето* (Бр., И. — 2 пъти, Пил., Прав.); *Геренско гробе* (Кар.), *Геренско* е от *герен*, за което вж. стр. 48; *Долното гробе* (Пил.); *Новоселското гробе* (Д. изв.); *Старото гробе* (Бр., Кар.); *Турско гробе* (Тат.), *Турското гробе* (Бр., Др., Кр., Люб., Пил., Първ., Стал.), *Турцкото гробе* (Кар.), *Турските гробища* (Скоб.); *Циганско гробе* (Др.); *Чулфанско гробе* (Пил.), дял от м. Чулфата. За трагичната смърт на отделни хора (от гръм, убийство и пр.) в дадена местност е запазен спомен в редица названия: *Гробъ* (Др., Лен.); *Боажиевия гроб* (Бр.); *Попрайвия гроб* (И.); *Тотколовия гроб* (И.); *Хожовия гроб* (Пил.), *Хожов* от *ходжа*;

¹ Вж. Iorgu Iordan, Nume de locuri românești în Republica Populară Română, București, 1952, стр. 208—209.

Циганския гроб (Лен.); *Шабановия гроб* (И.). От турско нарицателно е МН *Тюрбето* (Д. изв., Лен.), тур. *türbe* 'гробница на големец'. Особени български образувания са: *Гробицата* (Фил.), *Гробицето* (Бод., Ез.); подобни нарицателни не се срещат в местните говори.

7. ДРУГИ МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ

Тук се отнасят малко названия с различно знчение, които са от ново време. Някои от тях са ценни за историята на Първомайско.

Събирането на данъка беглик преди Освобождението е ставало извън селището, което е засвидетелствувано в названията: *Беглички харман* (Стал.) и *Бегличката кория* (Кар.). За наблюдателно място на пъдарите или на турския пост е бил избран някой голям камък, от който се е откривала широка гледка на всички страни; спомен за това е запазен в МН *Бекчиевия камен* (Бр.), от тур. *bekçi* 'пъдар', и *Караулен камък* (Др.). С военна дейност на турците в навечерието на Освобождението е свързано МН *Табетта* (Стал.), умалително от тур.-ар. *tabia* 'окоп, укрепление'.

От названия като *Пазарьцето* (И.) и *Чаршийките* (Фил.) може да се съди, че пазар (вероятно на добитък) е ставал и извън селищата.

Названието *Обиръ* (Гр.) е дадено във връзка с реална случка, станала в тая местност малко след Освобождението.

Тук ще отнесем и МН *Петеловия вол* (Др.), което се обяснява различно: според едни там имало канара, подобна по форма на вол; а според други там бил загубен вол (прилагателното е от семейно име *Петеловци*).

Г. Посесивни местностни названия

Посесивните местностни названия представят в по-голямата си част непосредно отражение на частнособственическите (главно поземните) отношения в близкото минало, предимно преди Освобождението. Едни от тези названия можем да определим като чисто посесивни, т. е. те изразяват само един единствен признак (отношение) на местността — принадлежността ѝ на дадено лице или лица (тип *Йовково*, *Душковица* и *Бойчоското*, *Арнаутското*). Други са сложни по лексикално значение, тъй като освен определящия посесивен елемент имат и определяемо съществително, което може да бъде географски термин, ботанично име или дума с културноисторическо значение (тип *Драганова чука*, *Динкоски орех*, *Янчовата воденица*). С оглед на тия особености в структурата и значението на посесивните названия можем да ги разпределим в няколко подгрупи:

1. Названия с топонимични наставки.
2. Названия от прилагателни.
3. Названия от словосъчетания с определяемо — физиогеографски термин.

4. Названия от словосъчетания с определяемо — ботанично (рядко зоологично) име.

5. Названия от словосъчетания с определяемо, означаващо културноисторическо понятие.

1. НАЗВАНИЯ С ТОПОНИМИЧНИ НАСТАВКИ

Характерно за названията от тая подгрупа е, че те са възникнали направо като топонимични образувания, разграничени по словообразователен строеж от обикновените нарицателни и прилагателни в съответния говор. Както ще се види от примерите по-долу, тия названия са производни от основи на лични имена (кръстни, родови или прякори), по-рядко от основи на лични нарицателни. С топонимична функция тук се явяват три наставки: *-ица* (*-овица*), *-ка* и *-ово* || *-ево*.

а) Названия с наставка *-ица* (или *-ца* след изпадане на силно редуцираното *-и-*), разширена *-овица* (*-евица*): *Гарагашковица* (И.), от прякор, срв. *гарагашка* 'сврака'; *Грапчовица*, *Грапчица* (Прав.), от лично име *Грапчо*; *Гуганца*, *Гуганица* (Фил.), от родово име *Гугането*; *Делишванца* (Бод.), от *Делишван*; *Дьодвица* (Бр.), от по-старо *Додьовица > *Дьодьовица* (антиципация на палаталността), от лично име *Додьо*; *Душк(о)вица* (Фил.), от лично име *Душко*; *Зайчарца* (Пил.); *Зеєрица*, *Зехьрица* (Бод.), от по-старо *Сехерица, от турско лично име *Сехер*; *Зофийца* (И.), *Зувийца* (Бр.), от първоначално *Софийца (от *София*); *Кенанца* (Лен.), от турско лично име *Кенан*; *Кожаманица* (Пил.), от прякор, срв. тур. *kocaman* 'грамаден, едър, голям'; *Кьорвица* (Ез.), от по-старо *Кьоравица*, производно от прякор; *Манийца* (Бр.), *Маньвица* (Др.), от мъжко лично име *Мания* (срв. *Драгия*), *Мане*; *Мандълца* (Люб.), от по-старо *Манолница*; *Марч(о)вица* (Др.), от *Марчо*; *Печкараница* (Ез.), навярно от прякор *Печкаран*; *Пустажийца* (Др.), от първоначално *Пуста (*Х*)*аджийца*, производно от *хаджия*, *Пуста* е прибавено по-късно за характеризване на местността, срв. сърбохърв. СН *Пусто Шилово*, *Пусту Градец* и др., чеш. *Pusta Kamenice*, *Pusta Proseč*; *Райковица* (Др.); *Сарачовица* (Бр., Др.), от прякор, срв. *sarac* (тур.) 'седлар'; *Славковица* (Пил.); *Стаматица* (Д. изв.), от *Стамат*; *Становица* (Фил.); *Таушанца* (И.), вероятно от родово име *Таушанци*; *Халалица* (И.), от първоначално *Халилица, от турско лично име *Халил*; *Хасаница* (Бод., Бр.); *Хасанковица* (Тат.); *Хьдърца*, *Хьдърца* (Ез.), от турско лично име *Hidir*; *Шахпалица* (И.), от първоначално *Шахбалица, производно от турско лично име *Şah Bali*. Вероятно от основа на турско лично име е производно и МН *Йймур(и)ца* (Др.).

б) Названия с наставка *-ка*, които могат да се явят в членувана форма, а също така и в множествено число: *Ботьовката* (Ез.); *Гьорговичка* (Бр.), субстантивирано вм. *Гьоргова чука*, което също се употребява (в случая се явява умалителната наставка *-ичка*); *Димчовка* (И.); *Исёмбейките* (Д. дол.), от тур. *Исем-бей*; *Каралийките* (Д. изв.), от *Кара Али* (тур.); *Курдоолката* (Лен.), от турско семейно

име *Kurtoğlu* (по-малко вероятно е да е производно от турско съчетание *kurt yolu* 'вълчи път'); *Мъзълката*, *Мъзълките* (Д. дол), от прякор *Мъзълъ*, срв. тур. *mazlı* 'кавгаджия' (SDD, III, стр. 1063); *Стамболката* (Др.), от прякор на човек, ходил в Цариград (Истамбул); *Харанките* (Д. дол), от първоначално *Аранките (с неорганично *х*, срв. и в МН *Хашламите*), от прякор *Аран*; *Ходжовките* (БР), от *ходжа*; *Чакълката* (Лен.), *Чакълките* (И.), от прякор, срв. тур. *çakal* 'безхарактерен' (SDD, т. I, стр. 293).

в) Названия с наставка *-ово|-ево*, с фонетични разновидности в резултат на редукция *-оу*, *-ов*, *-уу*: *Апталоу*, *Апталово* (Бр., Др.), от прякор, срв. тур.-ар. *aptal* 'идиот, глупав'; *Ахматъво*, *Горно Ахматъво* (Бр.), от турско лично име *Ahmat*, *Ahmet*; *Бикйруу* (Пил.), от турско лично име *Bekir*; *Вълнюу*, *Вълнюво* (Пил.), от семейно име *Вълнювци*; *Йовкуу*, *Йовково* (Пил.); *Костов*, *Костоу*, *Костово* (Бр.); *Късюу* (Пил.), вероятно от семейно име *Късьовци*; *Маврово*, *Мавруу* (Бр., Др., Пил.), от лично име *Мавро*; *Менешево* (Кр., още: *Менешмогила*), вероятно от лично име (тур.) *Менеш*; *Пейчуу* (Пил.). Тук се отнася и споменатото вече название с историческо значение *Кумануу*, *Куманово* (Пил.).

2. НАЗВАНИЯ ОТ ПРИЛАГАТЕЛНИ

Притежателни прилагателни на *-ов*, *-ин*, *-ск* (*-чк* и пр.) се използват сравнително рядко в Първомайско като местностни названия, и то най-вече в членуваната форма за среден род: *Багрилоуто* (И.), вероятно от изчезнало лично име *Багрил*; *Бойчоското* (Др.), от семейно име *Бойчовци*; *Гашковото* (Бр.), от семейно име (прякор) *Гашковци*; *Ильчовото* (Др.); *Катранжиско* (Пил.), от семейно име *Катранжисевци*; *Кабаковото* (Др.), от прякор *Кабакът*; *Осмолоото* (И.), от по-старо *Осмоловото*, от турско лично име (срв. *Осман*); *Цървенаковото* (Бр.), от прякор *Цървенакъ*. От основи на народностни имена са получени: *Арнаутското* (Деб.) и *Мажарско* (Пил.), от *Маджарско*. Следните две названия от прилагателни в множествено число предполагат елипса на определяемото съществително *ниви*: *Будачките* (БР), от родово име *Будачите*; *Ортачките* (Бр.), от *ортак*. От словосъчетание чрез изоставяне на втория елемент е получено МН *Кълмехмедова* (Прав.) от първоначално *Кълмехмедова кория*, което се употребява и днес.

Към тая подгрупа се отнася и старинното название *Драгдойна*, което бе разгледано по-горе (вж. стр. 41).

3. НАЗВАНИЯ ОТ СЛОВОСЪЧЕТАНИЯ С ОПРЕДЕЛЯЕМО — ФИЗИОГЕОГРАФСКИ ТЕРМИН

Названията от тая подгрупа представят съчетания от посесивен елемент (най-често притежателно прилагателно) и определяемо съществително, което означава вид, земеповърхна форма, положение или почва на местността. Като втори елемент тук са използвани съще-

ствителни, които се срещат и самостоятелно като названия на местности (вж. при земеписните названия): бълг. *бряг*, *бърчина* (от *бърчина), *връх*, *дупка*, *камен* (или *камък*), *лочка*, *могила* (и *могилка*), *остров*, *пазлак*, *пещура*, *поляна*, *пясък*, *усойка*, *чичка* (от *чучка*, умал. от *чука*), *чука*, *чукара*; тур. *ада* (и *адичка*) *адай*, *алчак*, *баир* (и *баирче*), *боаз* (*буаз* или *бувас*), *бурун*, *герен*, *гюнѐ*, *дурук*, *каба* (и *кабичка*), *кайряк* (и *кайря*), *кише* (от *кьоше*), *кър*, *ямач*. Притежателните прилагателни в тия названия са образувани с наставките *-ов* (*-ев*) или само *-в* (след изчезване на редуцираната гласна), *-ин* (рядко) и *-ск* (*-чк*), разширено *-оск* (от *-овск*). Между тези наставки в топонимията на Първомайско не може да се забележи функционална разлика, поради което е и безпредметно да бъдат използвани те като допълнителен делитбен белег. Названията, отнасящи се тук, са следните: *Алапетковия*¹ *бувас* (Бр.); *Алимоловата ада* (Люб.); *Андрійов кайряк* (Пил.); *Аптивевата каба* (Стал.); *Асановата адай* (Гр.); *Боажиска бърчина* (Пил.); *Божановите герене* (Стал.); *Божански кайряк* (Др.); *Бойноловите герене* (Кар.); *Бойовото кише* (Гр.); *Бончовия пясък* (Фил.); *Бубулановите могили* (Деб.); *Бъдешево кише* (Др.); *Бъжвия бряг* (Др.); *Бялкви камене* (Др.); *Ваневото гюнѐ* (Бр.); *Ванчовата ада* (Кар.); *Великия бурун* (И.); *Вранчоския дурук* (Бр.); *Вълкановия бряг* (Бр.); *Вълчоския кайряк* (Бод.); *Ганчоски герен* (И.); *Главчовия камък* (Бр.); *Гочковата кабичка* (Стал.); *Гьоргова чука* (Бр.); *Димитракова чука* (Др.); *Допчивите могили* (Деб.); *Драганова чука* (Др.); *Дърмоноота ада* (Първ.), от първоначално *Дърмоновата а*; *Дюлгерските герене* (И.); *Дяков кайряк* (Др.); *Дякоота ада* (Първ.), от първоначално *Дяковата а*; *Дяковия дурук* (Бр.); *Желязковия боаз* (Бр.); *Здравкоска поляна* (Бр.); *Иванова пещура* (Пил.); *Ильовата пещура* (Пил.); *Ильчовата лочка* (Др.); *Йергдовите дупки* (Фил.); *Йордановия кър* (Прав., още: *Йорданова кория*); *Канюхчова лочка* (Фил.); *Карадиневската ада* (Кр.); *Карапачовите кишета* (Кар.); *Каствия боаз* (Бр.); *Касъровия връх* (Бр.); *Келешовата ада* (Люб.); *Кобуровия ямач* (Бр.); *Ковачевия герен* (Прав.); *Кольовски ади* (Кар.); *Костова могила* (Прав.); *Костовия боаз* (Др.); *Кошуската лочка* (Бр.); *Крушовия дурук* (Бр.), от родово име *Крушовци*; *Кузовата лочка* (Др.); *Куршанова чукара* (Бр.); *Кьорчовия дурук* (Бр.); *Мариновите полъни* (Бр.); *Мариновия връх* (Бр.); *Марков камен* (Др.); *Матъолвите кайреци* (Стал.); *Менчовата кайречка* (Др.); *Менчовата лочка* (Др.); *Мильовия пазлак* (Бр.); *Мирекова пещура* (Пил.); *Митковите камъни* (Вод.); *Миха поляна*, *Михва п.* (Др.); *Михови полени* (Ез.); *Молдовата адичка* (Стал.); *Мъзълвата могила* (Д. дол); *Найдъова пещура* (Пил.); *Палаковия дурук* (Бр.); *Папучоска поляна* (Лен., още: *Папуч-поляна*); *Пастълъоския бурун* (И.); *Пейково баирче* (Кар.); *Пейчиноския кайряк* (Фил.); *Пенчовата ада* (Първ.); *Петелова(та) чука* (Др.); *Петров камен* (Пил.); *Петъоската могила* (Стал.); *Пиличовата ада*

¹За по-особените лични и родови имена, а така също и прякори вж. в приложения на края Речник на местните названия.

(Люб.); *Попов баир* (Бр.); *Поповата ада* (Кар., Скоб.); *Радъвия кайряк* (Бод.); *Райча кайря* (Стал.), от първоначално *Райчова > Райчуа > Райча* к.; *Рамбашевия камен* (И.); *Русовската чичка* (Бр.); *Сакълвите могили* (Бр.); *Салиевия кайряк* (Стал.); *Стайковия кайряк* (Стал.); *Стальовски буаз* (Бр.); *Статьова кабъ* (Бр.); *Стойчоолуското баирче* (Деб.); *Танасов кайряк* (Др.); *Танковото баирче* (Скоб.); *Ташоловия дурук* (Бр.); *Темизовия боаз* (Бр.); *Терзийовия герен* (Фил.); *Токучовото баирче* (Стал.); *Топаловски алчак* (Бр.); *Топчовата могила* (Бод.); *Тотъвата ада* (Люб.); *Точковския ямач* (Бр.); *Тропчовия боаз* (Бр.); *Тянков кайряк* (Стал.); *Узунов герен* (Др.); *Хажиевия пясък* (Кар.); *Фильовия буаз* (Бр.); *Хажирова могила* (Скоб.), от първоначално *Хаджи-Райова м.*; *Чильовата ада* (Люб.); *Чолаковия остров* (Кар.); *Чолева чука* (Бр.); *Шабанова чука* (Др.); *Шарлановата лочка* (И.); *Шарлановата усойка* (И.); *Шижкоската лочка* (Бр.); *Шопово кише* (Гр.); *Шумбуловата могила* (Гр.), вероятно от родово име *Шумбулови*; *Янина чука* (Др.); *Янкова могила* (Скоб.). Любопитни са следните две названия, които съдържат съществителни, употребени в преносно значение: *Бялка заница* (ниска местност, заградена с брегове, при Др.), *заница* е килер, а в случая означава място, където слънцето трудно прониква („занича“), срв. и *занка* 'примка, дупка, затвор', посочено у Панч. Доп., стр. 126; *Гутьвата копаня* (котловидна местност при Деб.), *копаня* е 'широк плосък съд от издълбано дърво'.

Притежателни прилагателни от народности имена се срещат в три названия: *Турските герене*, *Турско герене* (Скоб.); *Циганската чука* (Др.); *Юручката могила* (Скоб.).

Малкото посесивни названия от тая подгрупа с определителен елемент лично име са възникнали очевидно под турско влияние (по образец на изафетните конструкции): *Менеш-могила* (Кр.), вж. по-горе *Менешево*; *Мустра-могила* (Бод.), вероятно от турско лично име, срв. тур.-ар. *musir* (-sri) 'твърд, упорит', с вметнато *т* (*Мустръ > *Мустра*); *Мъзъл-могила* (Д. дол), вж. по-горе *Мъзълката*; *Папуч-поляна* (Лен.), вж. по-горе *Папучоска поляна*.

4. НАЗВАНИЯ ОТ СЛОВОСЪЧЕТАНИЯ С ОПРЕДЕЛЯЕМО — БОТАНИЧНО (РЯДКО ЗООЛОГИЧНО) ИМЕ

Посесивните названия от тая подгрупа означават също притежание на дялове от дадено землище, като същевременно изразяват понятие не за земеповърхна форма, почва и пр., а за растителността, характерна за съответната местност. Като втори елемент следователно може да се яви съществително, което означава било общия характер на растителността, било отделни ботанични видове, които представят отличителен белег за дадена местност: *бозалък* (тур. — 'пасище'), *кория* (и *корийка*), *ливада* (и *ливаде*), *чаир* или *чеир* (тур.), *челийка* (от тур. *çalı* 'храст'), *шума*; *бряст*, *върба* (и *върбак*), *герленгийч* (вж. за него стр. 50), *дрян*, *дъб*, *дъбица*, *кавак* (тур. — 'топола'), *карагач* (тур. — 'бряст'), *круша*, *орех*. Относно притежателните при-

лагателни в тия названия важи същото, което се каза в предходната глава. Названията са следните: а) *Алимолийте чеуре* (Люб.); *Ангелов чеур* (Прав.); *Бачоиевия чеур* (Бр.); *Беливановия чеур* (Бр.); *Бишвата кория* (И.); *Боежиевия чеур* (Кар.); *Грозкооловите чеуре* (Кар.); *Даражиевите ливади*, *Даражиевите чеуре* (Кар.); *Дечов чеур* (И.); *Допчовата корийка* (Фил.); *Дрянков чеур* (Др.); *Дялвите кории* (Др.); *Емиров чеур* (Др.); *Иванов чеур* (Пил.); *Имамкина кория* (Др.); *Исизвата кория* (Др.); *Йорданова(та) кория* (Прав.); *Калайжиевия чаир* (Деб.); *Карва кория* (Др.); *Куришльовите чеуре* (Първ.); *Кушква кория* (Др.), вероятно от семейно име *Кушкови*; *Кюркчиевата кория* (Бр.); *Мелезва кория* (Др.); *Михалов чеур* (Бр.); *Пауновската кория* (Др.); *Петелова кория* (Др.); *Поповата кория* (Ез.); *Радъов чеур* (Др.); *Радъова кория* (Бр.); *Райовска корийка* (Прав.); *Саливия чир* (Лен.); *Сархдов чеур*, *Сархожовите чеуре* (Кар.), от тур. *Sarı hosa* 'Жълтия ходжа' (прякор); *Славчовски чеур* (Др.); *Станчовия бозалък* (Пил.); *Стойеви чеуре* (Кар.); *Танасчоолови чеуре* (Кар.); *Тянкова шума* (Пил.); *Хаджигасанва кория*, *Хаджиева кория* (Прав.); *Хаджидураловата кория* (Прав.); *Хажиевия чеур* (Кар.); *Хатинови ливади*, *Хатинови чеуре* (Кар.); *Хашимвата кория* (Бр.); *Хожва кория* (Др.); *Чопова корийка* (Кар.); *Шенкууто ливаде* (Лен.), вероятно от семейно име *Шенкови*; *Шопова корийка* (Кар.); *Юсузова кория* (Прав.), от турско лично име *Юсуз*; *Янчовия чеур* (Гр.); б) *Боевпеткови върби* (Кар.); *Боежиивановия дъб* (Кар.); *Бозуквите върби* (Прав.); *Бойчев дъб* (Прав.); *Боцов върбак* (Др.); *Бошнакови върби* (Лен.); *Вълковите круши* (Стал.); *Въчовия бряст* (Деб.); *Гълъвише круши* (Люб.); *Демировата круша* (Прав.); *Динкоски орех* (Др.); *Илийвите карагачи* (Бр.); *Йонковата дъбица* (Бр.); *Келхажиевия карагач* (Кар.); *Кироловия герленгийч* (Първ.); *Куквите челийки* (Др.); *Мехрёмовия дъб* (Прав.); *Мильовия дъб* (Ез.); *Пецан дрян* (Лен.); *Попвите върби* (Лен.); *Поповия бряст* (Кар.); *Тодъовския карагач* (Прав., още: *Карагачъ*); *Хасановия дъб* (Кар.); *Чобановската круша* (Фил.); *Шольовия карагач* (Бр.), вероятно от родово име *Шольовци*; *Шоповия дъб* (Кар.); *Юсёнови каваци* (Д. изв.). Производно от народностно име е прилагателното в две названия: *Цигански бозалък* (Бр.); *Цигански чеур* (Вин.). По-особено е названието *Селската кория* (Бр., Др.), което изразява обща собственост.

Единственото местностно название, в което се явява като определяемо зоологично име, е *Кирвите шельменя* (Деб.), *шельмень* значи 'охлюв' (срв. и у Гер. Реч., V, стр. 576, 586: *шелмин*, *шелмен*). Всъщност притежателното прилагателно *Кирвите* (от *Кировите*) се отнася до местността, а не до охлювите, но чрез употребата на определяемото съществително *шельменя* е изразен просто допълнителен отличителен белег на местността.

5. НАЗВАНИЯ ОТ СЛОВОСЪЧЕТАНИЯ С ОПРЕДЕЛЯЕМО, ОЗНАЧАВАЩО КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКО ПОНЯТИЕ

Посесивният елемент в тия названия се намира в комбинация с т. нар. културни думи. В зависимост от тяхното конкретно значение той изразява било притежание на дадена местност, било на някой предмет, отличителен за нея или съществуващ в съседство с нея. В първия случай определяемото съществително означава най-често понятие из областта на земеделието, но може да бъде и във връзка с делитба на земя или начина на нейното владение в миналото: *бахча*, *градина*, *келемя* ('запустена нива'), *лозя*, *нива* (и *нивица*), *оранко*, *урган* (вж. за него стр. 58), *харман*; *бюлюк*, *билюк*, *билю* (вж. за тях стр. 60), *парче*, *чифлик*, *ясак* (вж. за него стр. 60). Във втория случай местността е характеризувана по намиращата се в нея (или наблизо) овчарска постройка (*егрек*, *саище* — от тур. *saşa*, за което вж. стр. 59), *воденица*, *мост*, или с оглед на използването на част от местността за път (*скеле*, *скеля*, за което вж. стр. 59), или пладнище на добитък; разбира се, и тук посесивният елемент е определящ. Названията са следните:

а) *Арапчава нива* (И.); *Божковите лозя* (Стал.); *Бурнусова бахча* (Прав.); *Вълковата нива* (И.); *Гергьовия чифлик*, *Гервия чифлик* (Ез.); *Гороска бахча* (Бсд.); *Гуньовата нива* (Бр.); *Дальюските келеми* (Бр.); *Добра келемя* (Др.), от първоначално *Добрева* > *Добреа* > *Добрейа* > *Добря*; *Дърдаанов пожар* (Др.); *Дюлгеровия бюлюк* (Бод.); *Дяковия бюлюк* (Фил.); *Жечовата градина* (И.); *Застругвата келемя* (Деб.); *Кадънните ниви* (Стал.), от първоначално *Кадънните н.*; *Камбурови парчета* (Ез.); *Караивановата нива* (Бр.); *Караивановските келеми* (Бод.); *Качаковата нива* (Кар.); *Ковачвата келемя* (Прав.); *Костовата бахча* (Кар.); *Кьоркежаровата нива* (И.); *Мажуровата нива* (Пил.); *Мариновите ниви* (Бр.); *Мехмедьовите ясаци* (Стал.); *Мирчова нива* (И.); *Миткви ниви* (Др.); *Найдьоски ясак* (Др.); *Палаковата нива* (Бр.); *Пийвите нивици* (Ез.); *Поповата градина* (Кар.); *Поповата келемя* (Кар.); *Райовия бюлюк* (Фил.); *Рейоски ясак* (Др.); *Севервите ниви* (И.); *Стойчовия харман* (Бр.); *Студенстойчовия ясак* (Др.); *Танасчооловата бахча* (Кар.); *Ташоловата градина* (Бр.); *Теньовичия бюлюк* (Фил.); *Тодьсвата нива* (Др.); *Тотковото оранко* (И.); *Ушуия пожар* (И.), от първоначално *Ушовия н.*; *Хажиевия ясак*, *Хажиевите ясаци* (Стал.); *Чилингировите келеми* (Пил.); *Шишкоските ниви* (Бр.). Тук се отнасят още: *Забъновия свят* (Деб.), от предполагаемо родово име *Забънови*, а *свят* тук има значение на 'имст'; *Кस्ताковото кале* или *Узуновото кале* (Д. дол). С определителен елемент лично име по турски образец се явяват: *Дойчин-билю* (Гр.); *Кольо-билюка* (И.); *Масли-ясак* (Др.); *Станчу-билю* (Гр.). Притежателното прилагателно е производно от народностно име в две названия: *Турски ясаци* (Скоб.) и *Циганските ургани* (Стал.). Прилагателно, означаващо обща принадлежност, се явява в МН *Селската келемя* (Фил.).

б) *Боевата уденца* (Др.), *уденца* е от *воденица*; *Боцовото саище* (Бр.); *Валиновия егрек* (Бр.); *Ганчоска уденца* (И.); *Генъовото саище* (Бр.); *Дърмоньовото скелъ* (Деб.); *Златановата воденица* (Бр.); *Карагярууто саище* (Ез.); *Качаковата воденица* (Бр., Люб.); *Кожооловата уденца* (И.); *Копанарската колиба* (И.); *Кьорьоските саища* (И.); *Митровата скеля* (Стал.); *Нацкуу сянке* (Др.); *Пеньовите саища* (Бр.); *Саливата воденица* (Лен.); *Салиовъто саище* (И.); *Сантеровата воденичка* (Д. изв.); *Свинаровата уденца* (И.); *Тропчовите саища* (Бр.); *Шоповата воденица* (Д. изв.); *Янооловата киприя* (Кар.), *киприя* 'мост', от тур. *köprü*; *Янчовата вобеница* (Гр.). Срв. още *Юручките егреци* (Бод.).

Към тая подгрупа се отнася още МН *Зильовия конак* (Пил.), местност, в която спирани колята (тур. *konak* 'спирка'), когато отивали за дърва; прилагателното вероятно е образувано от родово или семейно име, което е изчезнало.

Д. Местностни названия, които са по начало лични имена

Лични имена, собствени и нарицателни, в редки случаи могат да станат направо означения на местности. Относно този тип названия полският езиковед Ст. Храбец¹ изтъква, че те имат посесивно значение, т. е. означават притежателя на съответната местност. Една част от конкретния материал от Първомайско и Ломско² ни убеждава в правотата на това схващане. То подкрепя до голяма степен изказаното от мен предположение³ за пътя, по който са възникнали подобни названия: изхождало се е от първоначални синтактични съчетания, съставени от определяемо съществително (*място*, *нива*, *гора*, *ливада* и т. н.) и предложен израз с посесивно значение (*на*+име) като определителен елемент. Преди да изчезне родителният падеж, в подобни съчетания именно той е изпълнявал функцията на определение, както личи от запазени названия от същия тип в други славянски езици, срв. например: *Jovanovića Lug* (в Хърватско), *Gora Rohanča* (в Словения)⁴, *Kamien Dobosza* (в Хуцулската област в източни Карпати, Украйна)⁵ и др. Както е известно, в новобългарски прекият заместник на родителния падеж е предложен израз от *на*+обща форма. От гледна точка на топонимията вторият елемент е по-съществен, поради което може да замести цялото словосъчетание. В резултат на този елиптически процес поради тенденцията към опростяване (скъсяване) на дългите означения първият елемент е отпаднал, а вторият елемент в определени случаи (име от мъжки род на съгласна) може да запази родително-винителната си форма, както ще се види от примерите по-долу.⁶

¹ St. Hrabec, Nazwy geograficzne Huculszczyzny, Kraków, 1950, стр. 183.

² Вж. Ив. Дуриданов, Местните названия от Ломско, стр. 143.

³ Пак там.

⁴ Вж. Imenik naseljenih mesta u F. N. R. Jugoslaviji, Beograd, 1951, стр. 198, 266.

⁵ Вж. St. Hrabec, пос. съч., стр. 182.

⁶ С. Иванчев предполага, че подобни названия са възникнали по аналогия на изрази *Да идем у Панчо*, *Да идем при Панчо*, *Идвам от Панчо*, *Виждам там* и *Панчо* (сп. Български език, III, 1953, кн. 4, стр. 387). Това е неправдоподобно. Подобни изрази, които означават насоченост (или отправна точка) към къщата на да-

Названия от тая група с посесивно значение са следните: *Беженето* (Стал.), мн. число от *бежан* (вж. и Гер. Реч., ч. I, стр. 95), нивите в тая местност са били собственост на бежанци (вероятно от Беломорска или Източна Тракия); *Бозучето* (Стал.), от прякор (срв. и в *Бозуквите върби*, Прав., от прякор *Бозукъ*); *Вардарлията* (И.), вероятно от прякор на човек, преселник от Македония (откъм Вардар); *Демёке* (*Демеквата*, Прав.), от прякор на човек, който започвал всяка своя реч с *демёк* (тур. — 'т. е., значи'); *Джамала* (Гр.), родително-винителна форма от турско лично име *Сетал*; *Карамана* (Гр.), също род.-вин. форма от прякор или лично име, срв. тур. *kahraman* 'герой, смелчага'; *Саладин* (Бод., Ез.), от турско лично име; *Топала* (Др.), от прякор, срв. тур. *topal* 'куц, хром'; *Яньоолу* (И.), от семейно име, образувано по турски образец (*Yanooglu*).

Има няколко названия, които нямат посесивно значение, а са възникнали по повод на някоя случка с отделни лица: *Трепаната була* (Вод.), според предание тук била убита туркиня (кадъна); *Тюрк-мёнъ* (Вин.), според предание тук станало сбиване на турци-пазачи на поща; *Циганката* (Бод.), в местността намерили умряла циганка. Тук се отнася още МН *Голото гърче* (Бод.), чието конкретно свързване с местността не е ясно.

II. ТУРСКИ МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ

Турските местностни названия по строеж са едноосновни и двуосновни. Както вече бе отбелязано, говорите на Първомайска околия изобилствуват с турски заемки, които, обикновено в членувана форма, се срещат и със служба на местни названия. Поради това е твърде трудно да разграничим тия названия, които е дало всъщност българското население, от специфично турските едноосновни названия. Членната форма в случая не е решаващ критерий, тъй като поради съвременния български облик на селата в Първомайско дадено турско по начало название може да получи определителен член по образца на българските едноосновни названия (срв. напр. МН *Солмазъ* от първоначално *Солмаз*). Единственият критерий, който може да се вземе предвид, е наличието или отсъствието на дадена турска дума в местните говори. Поради това, че лексиката на тия говори все още не е проучена цялостно, принуден съм да се опира в случая на личните си впечатления, добити през време на кратковременния ми престой в отделните села на тоя край.

Трябва да се отбележи все пак, че посоченият критерий не дава възможност да се отделят абсолютно точно турските едноосновни названия, тъй като в миналото, преди сто и повече години, българското население в Първомайско е употребявало много по-голям брой

дено лице (или към самото него), трудно може да се асоциират със съответната местност. Много по-естествено е според мен да се излезе от изрази, които показват пряка връзка с дадена местност, като например: *Къде отиваш с воловете?* — *Къде* (=към) *нивите ни Вачо Бядъня*, или *Пасох кравите у ливагето на Цветко Джоновиц*.

турцизми, отколкото днес, поради непрекъснатото общуване с турци. Освен това за по-старото поколение, което говори и разбира турски, знанието на много турски местностни названия е ясно, докато за представителите на средното и младото поколение тия названия съществуват само с називната си функция, а конкретното им значение е непознато. Всичко това затруднява определянето на точното количество и процент на специфично турските местности (и изобщо на всички) названия. Що се отнася до двуосновните названия от типа *Кюмбацир*, *Ортагереи*, в тяхното турско потекло можем да бъдем напълно сигурни.

При делитбата на турските местностни названия по лексикално значение се очертават като най-многобройни групите на земеписните и културноисторическите названия.

A. Земеписни местностни названия

1. НАЗВАНИЯ ОТ ГЕОГРАФСКИ ТЕРМИНИ

Тук се отнасят малко местностни названия, повечето от които са едноосновни. Някои от тях са получили български определителен член.

Беля (Др.), тур. *bel* 'седловина'; *Бужакъ*, *Буджакъ* (Вин.), тур. *bucak* 'кът'; *Дельмёто* (Кар.), *Дельмеликя* (Кар., Скоб.), от тур. *delme*, *delmelik* 'вдълбнато, издълбано място'; *Дишликъ* (Д. изв.), от *dişlik* 'зъбер, място с назъбена форма'; *Доруклар* (Тат.), мн. ч. от *doruk* 'височина'; *Дуранджа* (Вин.), от *dorancık*, умалително от *doran* 'височина, връх' (вж. SDD, т. I, стр. 460), за отпадането на крайното *к* срв. *кайря* от *кайряк* (тур.); *Каша*, *Кашиите* (Кар.), от *kaş* 'вежда', срв. МН *Веждата* при с. Макоцево и с. Чурек, Елинпелинско (названието има преносно значение във връзка с релефа на местността); *Кекёзъ* (Бод.), от *kekez* 'равнище, права линия' (SDD, т. II, стр. 866); *Увалъкъ* (Прав., още: *Увалицки път*), от *ovalık* 'равнина, равно място'; *Чуплакъ* (Стал.), от *çiplak* 'гол, оголен, беден' (тук е в значение на съществително — 'голо място'); *Юклёр* (Вод., още: *Могилките*), от *yık* 'могила'.

Двуосновни названия са: *Адакър* (Д. изв.), от *ada* 'остров; място покрай река' и *kır* 'поле'; *Доруккър* (Д. изв.), от *doruk* 'височина' и *kır*; *Ямачбаши* (Пор.), от *yataç başı* 'начало на склона'.

2. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОСТРАНСТВЕНИ СВОЙСТВА И ИЗГЛЕД НА ОБЕКТА

Едноосновни са: *Гьорлөке*, *Гюрлөкя* (Бр., И.), от *gürlek* 'открит, плосък, разлят' (SDD, т. II, стр. 691); *Узунджа*, *Узунжя* (Гр.), от *uzun* 'дълъг' + умал. наставка *-са*. Двуосновни са: *Дърбоиз* (Гр.) — 'тясно устие (гърло)'; *Дюзкая* (Пил.) — 'равна, гладка скала'; *Караада* (Кр.) — 'черен остров'; *Коджадорук* (Кр.) — 'голяма височина'; *Кюкюкери* (Скоб.) — 'малко място'; *Сиврикя* (И.) — 'остра скала'. По форма на местността са дадени названията: *Кюмбаир* (Гр.) — 'хълм с изглед на кюп'; *Чаталкайря* (Стал.), от *çatal* 'разклонен' и *kaırak* 'хлъзгаво място'.

3. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ВИДА И СВОЙСТВАТА НА ПОЧВА И ВОДА

Повечето названия от тая подгрупа са двуосновни: Видът на почвата е означен в следните названия: *Бабаташ* (И.) — 'голям камък' (*baba* 'баща', но тук има преносно значение); *Бюкери* (Първ.), от *bük* 'плодородна почва по бреговете или средата на река' (SDD, т. I, стр. 237) и *yer* 'място'; *Гьоллякая* (Вод.), от *gülle kaya* 'кълбеста скала'; *Дикйлилташ* (Пил.) 'побит камък'; *Къежикъ* (Скоб.), от *kayacık*, умалително от *kaya* 'скала'; *Колпакташи* (И.) — 'камък с форма на калпак'; *Кумарли* (Бр.), от *kum yerli* 'пясъчно място'; *Кумчаир*, *Кумчир* (Гр.) — 'песъклива ливада'; *Ортагерен* (Кр., Стал.) — 'среден герен (суха напукана почва)'; *Ташбурун* (Кар.), от *taş* 'камък' и *burun* 'нос'; *Ташлилма* (Вод.), от *taşlı* 'каменен' и *ulma* 'наклон, полегатост, хълм' (SDD, т. III, стр. 1528); *Ташлкъ* (Скоб.), от *taşlık* 'каменак'; *Ташлямам* (Лен.) — 'каменен склон'; *Чамурли* (И.), от *çatırlı* 'кален'.

По цвета на почвата са наречени местностите: *Бозалан* (Бр.), *Бозалън* (Др., И.), от *boz* 'сив, бозав' и *alan* 'поляна'; *Казлгерен* (Първ.), от *kızıl* 'червен' и *geren* 'суха, напукана почва'; *Кардгерен* (Фил.) — 'черен герен'; *Каракая* (Бр., Вод., И., Пил. — 2 пъти) — 'черна скала'; *Каратарла* (Д. изв., Пил.) — 'черна нива', формата *Канатарла* се обяснява или като резултат на регресивна дисимилация, или от тур.-ар. *kına* 'къна' и *tarla* (нива с почва, която има цвят на къна); *Каратопрак* (И., Тат.) — 'черна пръст'; *Карачаир* (Пил.) — 'черна ливада'; *Саръка* (Др.), *Съръка* (Пил.), *Съръкая* (и *Сиркая*, Стал.), от *sarı kaya* 'жълта скала'; *Сърташ* (И.), от *sarı taş* 'жълт камък'; *Саръяр*, *Съръяр* (Бр.), от *sarı yar* 'жълт яр'. Във връзка с други свойства на почвата са възникнали названията *Корубаир* (Кр.) — 'сух хълм' и *Тузлата* (И.), от *tuzla* 'солница' (тук в значение 'място със солена почва').

По наличието на вода са дадени местностните названия: *Азмъкбоаз* (Кр.), от *azmak boğaz* 'устие на суходолие'; *Солмазъ* (И.), от *solmaz* 'непресъхващ' (за извори); *Сюдюнемй* (Ез.), от *su dönmü* 'завой на вода'; *Сююрме* (Първ.), от *su yürüme* 'водотек', или от *su yirmi* 'легло на вода; канал, вада' (SDD, т. III, стр. 1258).

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАСТИТЕЛНОСТТА

Отделни ботанични видове са означени в следните местностни названия: *Гебемеше* (Пил.) — 'коремест (дебел) дъб'; *Гюргенлика* (И.), от *gürgenlik* 'габрак'; *Джевизкайряк* (Вод.), *Живизкайря* (Ез.), от *seviz* 'орех' и *kayrak* 'склон'; *Ириклия* (Бр.), от *eriklik* 'сливак'; *Ирпежикъ* (Стал.), умал. от *örpek* 'гъба' (SDD, т. III, стр. 1116); *Каваккър* (Вод.) — 'тополово поле'; *Кавактарла* (Кр.) — 'нива с тополи'; *Кавалкър* (Бр.), от първоначално *Каваккър* (вж. по-горе) чрез дисимилация на *к* в *л*; *Карагачбюлюк* (Д. изв.), от *karaağaç* 'бряст' и *bölük* 'делница'; *Карагачтарла* (Кр.), от *karaağaç tarla* 'нива с брястове'; *Келмеше* (Ез.) 'плешив, гол дъб'; *Кожамеше* (Бр.), от *kosa*

meşe 'грамаден дъб'; *Козалън* (Др.), от *koz* 'орех' и *alan* 'поляна'; *Куртлужа* (Кар.), от *kurtluca* 'вид пълзливи растения, които виреят на влажна почва'; *Кьорен* (Др.), от *kören* 'вид дърво, от което се получава смола'; *Минтърлкъ* (Др.), от *mantarlık* 'място, където има гъби'; *Мешекория* (Кар.), от първоначално *meşe kuru* 'дъбова гора'; *Ортамеше* (Деб.) — 'среден (на големина) дъб'; *Пъндъклкъ* (Кар.), от *pinçiklik* (книжовно *findiklik*) 'място, където има лешници'; *Топкъзължик* (Бр.), от *top* 'кълбо, топчица' и *kızılçık* 'дрян, дрянка' (вид дрян); *Халбозалкъ* (И.) (с вторично *Х*) от първоначално *ak bozağlık* 'бял бозалкъ' (вж. *бозалкъ*, *бузалкъ* в Мат. бот. реч., стр. 330); *Чилеклиялан* (Вод.) 'ягодна поляна'.

Обща представа за растителността е изразена в следните названия: *Аранчелия*, *Ранчелия* (Пил.), *Ранчели* (Др.), от *aranç* 'склон' (SDD, т. I, стр. 109) и *çalı* 'храст'; *Балталкъ* (Пор.), от *baltalık* 'общинска гора; част от гора, разрешена за сечене на дърва'; *Карачалкъ* (Бр.), от *kara* 'черен' и *çalılık* 'храсталак'; *Карачаир* (Пил.) — 'черна ливада'; *Каръкория* (Първ.), от първоначално *kara kuru* 'черна гора'; *Кожабозалкъ* (Др.) — 'голямо пасище'; *Кожакория* (Др.), от *kosa kuru* 'грамадна гора'; *Кюрпекория* (Д. дол, Ез., Кар., Стал., Фил.), от *körpe* 'свеж, пресен, крехък' и *kuru* 'гора'; *Кючюкчеир* (Кар.) — 'малка ливада'; *Перелън* (И.), от първоначално *Pirealan* от *pire* 'бълха' (тук в преносно значение: 'дребна растителност') и *alan* 'поляна'; *Пирекория* (Бр.), от първоначално *Pirekuru* 'гора с редки и ниски дървета' (вж. предходното название); *Саръорман* (Лен.) — 'жълта гора'; *Чалъбаши* (Вод.), от *çalı başı* 'начало на храста'. Триосновно е названието *Гюндюзчеир* (Люб.) от *gen düz çayır* 'широка равна ливада'.

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС ЖИВОТНИ И ОБИТАЛИЩАТА ИМ

Едноосновни: *Иланлъкъ*, *Яланлъкъ* (Прав.), от *yılanlık* 'змиярник'; *Казлъръ* (Бр.), възможно от първоначално словосъчетание *kazları çayır (otlak)* 'ливада (пасище) за гъски'; *Кокаржа* (И.), от *kokarça* 'вид бялка, пор'; *Тахталй* (Бод.), от *tahtalı* 'кълвач; див гълъб' (SDD, т. III, стр. 130).

Двуосновни: *Айкаясъ* (И.), от *ayı kayası* 'меча скала'; *Буатмене*, *Боватмене* (Пил.), от *boğa* 'бик' и *tere* 'врѣх'; *Дандери* (Скоб., Стал.), от *dana* 'теле до една година' и *yer* 'място'; *Домузада* (Първ.) — 'свински остров'; *Домузорман* (Др., Кр.) — 'свинска гора'; *Дуванкайря* (Стал.), от *doğan* 'сокол' и *kayrak* 'плъзгаво място'; *Интала* (Пил.), от *in* 'пещера, леговище, бърлога' и *tala* 'места, останали празни в гората' или *talâ* 'равни места по било, малка поляна' (SDD, т. III, стр. 1305); *Карталкая* (Др.) — 'орлова скала'; *Карталмене* (Стал.) — 'орлов врѣх' (общо: *Карталката*, видоизменено на българска почва с наставка *-ка*); *Карталямач* (Карталъ, Кр.) — 'орлов склон'; *Кечикая* (Пил.) — 'козя скала'; *Кузуада* (Кар.) — 'агнешки остров'; *Курданлъкъ* (И.), от *kürt* 'вълк' и *anlık* 'струдани, наредени дърва за горене' (SDD, т. I, стр. 105); *Курден* (Деб.), от *kurt* 'вълк'

и *ап* 'дърва за огрев' (SDD, т. I, стр. 99); *Курталан* (Кр.) — 'вълча поляна'; *Куртбаир* (Бр.) — 'вълчи хълм'; *Мандакър* (Първ., Тат.) — 'биволско поле'; *Сансаркая* (Пил.), от *sansar* 'бялка' и *кауа* 'скала'; *Таушантепе* (Пил.) — 'зайчи връх'; *Телькитене* (Пил.), от *tilki tepe* 'лисий връх'; *Хайбюлюк* (Кар., Фил.), с неорганично х-, от първоначално *ауи* 'мечка' и *böyük* 'делница'; *Чиллелън* (Др.), от *çil* 'сива яребица' и *алан* 'поляна'.

Триосновно название е *Алачиллалън* (Др.), от *ала* 'пъстър', *çil* 'яребица' и *алан* 'поляна' (вж. и предходното название).

6. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОЛОЖЕНИЕТО НА МЕСТНОСТТА

В тая подгрупа преобладават двусловните названия, в които е означено положението или отношението на местността към други обекти: *Даанардъ* (Вод., Ез.), от *dağın ardı* 'зад планината'; *Кашалтъ* (Стал.) — 'под вездата'; *Ортабаир* (Гр.) — 'среден (на големина или височина) хълм'; *Ортабурун* (Вод., Пил.) — 'среден нос (в географско значение)'; *Ортамене* (И.) — 'среден връх'; *Сюяна* (И.), от *su uana* 'отвѣд водата'; *Харачикър* (Ез.), от *harici* 'външен, чужд' и *kır* 'поле' (т. е. 'поле, принадлежащо към чуждо землище'); *Юртамене* (И.), от първоначално *Orta tepe* (вж. по-горе *Ортамене*); *Ямачалтъ* (Първ.) — 'под склона'; *Яанъташ*, *Янташ* (Вод.), от *yani taş* 'страничен камък'. Интересни са по форма названията: *Гюнъормез* (Вод.), *gün görmez* 'не виждаш слънце'; *Каршибакан* (Бр.), *karşı bakan* 'гледаш настреща'. Тук се отнасят още МН *Бенекташи* (Др.), от *binek taşı* 'камък, който е качен (стои) върху друг' (срв. българското название *Възяхнат камен*), и *Одеде* (Вин.), вероятно изопачено от *ötede* 'отвѣд' (т. е. 'място, което се намира отвѣд междата на селското землище').

По-общо положението на местността е изразено в следните названия: *Айкълъ* (Бр., Пил.), от *aykıl* 'наклонен към изгрева на месеца'; *Бакажикъ* (Лен.), от *bakasık* 'място, от което се вижда добре'; *Елкидикъ* (Бр.), *Елькидик* (Пил.), *Йельгидик* (Др.), от *yel* 'вятър' и *gedik* 'проход, теснина, пролука'; *Елестене* (Др.), от *yeles tepe* 'изложен на ветрове връх'; *Елѣзъ* (Вод., Пил.), вероятно от първоначално съчетание *yeles tepe* (вж. предходното название).

Б. Местностни названия от други названия

Много названия на води служат и за означения на съответните местности (вж. за тях по-горе стр. 35). Освен това в Първомайско се срещат и турски местностни названия, които принадлежат по начало на изчезнали селища (или дялове от селища). Тия названия са ценно свидетелство за поселищната история на Първомайско (за периода на турското владичество). По строеж те са едноосновни или двусловни. Някои от тях са получили български граматически особености (членна форма, наставка -ия).

Биндикли (Бр.), *Гвиндикли* (Кар.), *Гевендикли* (Първ.), от прякор на основателя на селото, срв. тур. *güvendik* 'доверен' (от гл. *güvenmek*); *Гьопчулера*, *Гичлѐра* (официална форма *Гьокчелер*, Д. изв.), от първоначално *Kökçüler*, мн. ч. от *kökçü*, 'работник, надничар, аргатин' (SDD, т. II, стр. 971); *Гяурмахле* (Бр.); *Еникю* (Лен.), от *yeni köy* 'ново село'; *Желеплѐр(е)* (Кар.), от *Celepler*, мн. ч. от *celer* 'търговец на добитък на едро' (по-точно: названието е означавало 'хората на Желеп, прякор на основателя на селото'); *Калажймахла* (И.), от първоначално *Kalaucimahle* 'махла, в която живее калайджия'; *Карабунар* (Бр., И., Лен.) — 'черен кладенец'; *Киманли* (Гр.), от турско семейно име *Kemali* (потомък на Кеман), срв. СН *Кеманлар* (днес *Исперих* в Добруджа); *Кушъмахле* (побългарено *Кушицка махла*, Деб.) — 'птича махла'; *Муранли* (Деб., Първ.), вероятно от турско семейно име **Miranlı*; *Чамурлийята* (Бр.), от първоначално *Çamurlu* 'покрыт с кал'; *Ченгенѐконак* (Прав.) — 'цигански стан'; *Язла(та)* (Прав.), от първоначално *Yazlaköy*, тур. *yazla* 'лятно селище (може-би на юруци)' и *köy* 'село'; *Чулфата* (Пил.), *Чулфѣтъ* (И.), от първоначално *Culhaköy* 'село на тъкачи'.

В. Културноисторически местностни названия

1. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РАЗЛИЧНИ ВИДОВЕ СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ И С МЯСТОТО НА НЕЙНОТО ВЪРШЕНЕ

Много турски названия на местности изразяват представа за обработването на земята и за различни земеделски култури: *Балбълъжикъ* (Стал.), от *bal* 'мед' и *bağcık* 'лозенце' (в значение: 'лозе, което дава сладко като мед грозде'); *Балъкямач* (Др.), от *bağlık* 'лозя' и *yamaç* 'склон'; *Берулжетарла* (И.), от *börlüce* 'вид дребен фасул' и *tarla* 'нива'; *Екенликъ* (Вод.), *Екинликя* (Ез.), *Икинлъкъ* (Др.) от *ekinlik* 'сеитба, посев'; *Келепчѐ* (Прав.), от *kelep* 'няколко пъти орана нива' (SDD, т. II, стр. 869); *Күнжелѐ* (Ез.), вероятно от първоначално съчетание *küncülü tarla* 'сусамена нива', срв. *küncü* 'сусам' (SDD, т. II, стр. 1007); *Лѧхнатърлѧ* (Вин.), от тур.-гр. *lâhana* 'зеле, зелка' и *tarla* 'нива'; *Къзълджѧ* (Гр.), от *kızılca* 'червеникав; вид пшеница (червенка)'; *Мѐржемеклик* (Бр.), от *mercimeklik* 'място, където се сее леща'; *Плукър* (Деб.), от първоначално съчетание *pullu kır*, срв. *pullu* 'бакла' (SDD, т. III, стр. 1166) и *kır* 'поле'; *Сусамтарла* (И.) — 'сусамена нива'; *Тютюнѧрла* (Др.) — 'тютюнева нива'; *Хамбартарла* (И.), названието е дадено на подбив (поради слабата почва нивата не пълни хамбара); *Хърмалалън*, *Хърмалън* (И.), от първоначално *harman alan* 'поляна, която служи за гумно'; *Чейртарла* (Стал.) от *çayır* 'ливада' и *tarla* 'нива'; *Чукъртарла* (Бр., Кр.) — 'нива, която се намира в трап'; *Шандърѧчукуру* (Гр.), изафетно съчетание от *şamdari* 'царевница' (SDD, т. IV, стр. 1704) и *çukur* 'трап, яма'. Тук се отнасят още: *Декмѧалан* (Гр.), от *dökme* 'насип' и *alan* 'поляна' (мястото е насипано, за да бъде удобно за обработване); *Енийер(и)* (Кр.), от *yeni yer* 'ново място' (в смисъл 'новоразработено, новоразо-

рано); *Кавактарла* (Кр.), *Карагачтарла* (Кр.), *Каратарла*, *Канатарла* (Д. изв.), за които вж. стр. 74.

Във връзка със скотовъдството са възникнали също доста местностни названия: *Еникашла* (Пил.), от *yeni kışla* 'нова зимна овчарска кошара'; *Кожакъшла* (Др., Прав.), от *koca kışla* 'грамадна кошара'; *Къшлăбаир* (Бод., Ез.) — 'хълм, на който има кошара'; *Къшлăбунар* (Стал.) — 'кладенец, до който има кошара'; *Пазарегрек* (Др.) — 'лятна овчарска кошара, при която става пазар'; *Сайкайря* (Стал.), от *saya* 'овчарска кошара' и *kayrak* 'плъзгаво място'; *Сайкория* (Деб., Първ.), от първоначално *saya kogu* 'гора, в която има кошара'; *Сейролу* (Първ.), от *sigir yolu* 'говежди път'; *Сърскеля* (Кр.), от *sigir iskele* 'говежди път'; *Ташегрек* (Вод.) 'овчарска кошара при каменак (или каменна кошара)'; *Тъпанжата*, *Тъпанжакър* (Бр., Кар.), от *tarancık kır* 'поле в което има малка кошара', срв. *taran* 'овчарска кошара, агъл' (SDD, т. III, стр. 131); *Ялъжикъ*, *Яляджикъ* (Вин.), от *yaulasık* 'малко лятно пасище'.

Във връзка с човешка дейност в гора са получени няколко местностни названия: *Диксюргия* (Бр., Пил.), от *dik* 'стръмен' и *sürgü*, което под форма *сюргия* се среща в местния български говор със значение 'валяк за свличане на дърва'; *Каракютюк* (Бр.), черен кютюк; *Кьокере* (Стал.), *Кьокерето* (Прав., Първ.), от *kök yeri* 'коренак, коренище'; *Одунлък* (Пил.), от *odunluk* 'място, където има отсечени дърва за огрев'; *Ючкютук* (И.) — 'три кютюка'; *Янаклък* (Лен.), от *yanıklık* 'обгоряло, изгоряло място'.

2. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДМЕТИ НА ВЕЩЕСТВЕНАТА КУЛТУРА

Повечето названия от тая подгрупа са двуосновни: *Арабакюпрюсю* (Скоб.) — 'коларски мост'; *Аулукая* (Вод.), от *avlu* 'двор' и *kaşa* 'скала'; *Дермелалън* (Др.), от първоначално *Дерменалан* (чрез асимилация на н в л), от *değirmen alan* 'поляна, в която има воденица'; *Дермелъри* (И.) — *değirmen* 'воденица' и *kır* 'поле'; *Дерменсъртъ* (Тат.), от *değirmen* (вж. предишното название) и *sirt* 'било, хребет'; *Кулизи-мандра* (И.), от *keliz* 'колиба, покрита отгоре с пръст' (SDD, т. II, стр. 872); *Кульбаир* (Вин.), от *kule bayır* 'хълм, на който има кула'; *Чушмясъртъ* (Кар.), от *çeşme sırtı* 'било, на което има чешма'; *Чушмятарла* (Кр.), *Чушмятърла* (Кар.), от *çeşme tarla* 'нива, в която има чешма'.

Едноосновно название е само *Ялакълък* (Прав.), от *yalak* 'корито при кладенец, съд за водопой (на добитък и пр.)'.

3. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПОЗЕМНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В МИНАЛОТО

Съществителното *bölük* 'делница', което се отнася до делитба на земя, влиза в състава на няколко двуосновни местностни названия: *Арезбюлюк* (Д. изв.), срв. тур.-ар. *arazi* 'земя (ниви ливади и пр.)'; *Айрбюлюк* (Кр.), срв. *ayrı* 'отделен, друг'; *Ережбюлюк*, *Ярежбюлюк* (Кар.), срв. *irice* 'едричък, доста голям'; *Карагачбюлюк* (Д. изв.), вж. стр. 74; *Ортабюлюк* (Др., Скоб.) — 'средна (на големина) делница'; *Хайбюлюк* (Кар., Фил.), вж. за значението му стр. 76; *Хайкарбюлюк* (Люб.), с вторично начално х, от *aykırı* 'крив'.

Към тая подгрупа се отнасят още названията: *Сънърташ* (Люб.) — 'граничен камък (на селските землища)'; *Чифликери* (Първ.) — 'място на чифлика'.

4. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОМЕНИ В ПОСЕЛИЩНИТЕ ОТНОШЕНИЯ

Указание за изчезнали селища от по-далечна епоха дават няколко турски названия: *Гърънтълък* (И.), от *kırntılık*, производно от *kırıntı* 'отломък, останки'; *Юрѐня* (Гр., И.), от *ören* 'съборен, сринат; развалина'; *Юрѐнхасаръ* (И.) — 'съборена крепост'.

Повечето местностни названия от тая подгрупа съдържат думата *yurt* 'жилище (къща, двор)' и свидетелствуват, че в съответната местност е имало обикновено краткотрайни малки поселища (от една или няколко колиби), и то в периода преди Освобождението: *Делиюрт* (Първ.), от *deli yurt* 'жилище на делия', или от *dağlı yurt* 'жилище на даалия'; *Дорѐюрт* (Първ.), от *doğru* 'правилен'; *Карѐюрт* (Лен.) — 'черно жилище'; *Кючѐкюртъ* (Вин.) — 'малко жилище'; *Тюркмѐняюртъ* (Ез.) — 'тюркменско жилище'; *Хадѐюрт* (Ез.), с вторично начално х, от *ada* 'остров, равнище край река'; *Юрѐкюрду* (Вод., Ез.) — 'юрушко жилище'; *Язлѐкория* (Кар.), от първоначално *yazla kuru* 'гора, в която има лятно селище (вероятно на юруци)'.

5. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПЪТИЩАТА

Всички названия от тая подгрупа са двуосновни и съдържат като определяемо съществителното *yol* 'път': *Адаѐйолу* (Кар.) — 'път за острова'; *Гемѐйолу* (Скоб.) — 'гемийски път'; *Дахлѐйолу* (Др.) — 'път на даалия'; *Дермѐйолу* (Скоб., Стал.), *Дермѐнолу* (Ез.), от *değirmen yolu* 'път за воденица'; *Дорѐйолу* (Люб.), от *doğru yol* 'прав път'; *Кѐмиол* (Кар.), от *kım* 'път за пясъкливо място'; *Кушѐйолу* (Кар.), *Кушѐйолу* (Д. дол, Ез., Кр., Фил.), от *Kuşu yol* 'път за с. Кушумахле (изчезнало)'; *Пирѐнѐйолу* (Бр.) — 'път за оризище'; *Хочѐйолу*, *Хочѐйолу* (Ез.), изопачено от *fıçı yolu* 'кацарски път'; *Хѐлбѐйолу* (Ез.), *Хѐлбиолу*, *Филѐбиолу* (Бод.), от *Filibe yolu* 'път за гр. Филибе (Пловдив)'; *Шарѐпол* (Деб., Др., Тат.), от *şarap yol* 'винарски път'; *Язлѐйолу* (Ез.) — 'път за с. Язла (изчезнало)'; *Юрѐкѐйолу* (Скоб.), *Ирѐкѐйолу* (Бр.), *Ирѐкѐйолу* (Кар., Стал.), от *yürük yolu* 'юрушки път'; *Язмѐйолу* (Кар.) — 'път за м. Язмото'.

6. НАЗВАНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С РЕЛИГИОЗНИ ПРЕСТАВИ И ГРОБИЩА

От археологическо гледище са ценни названията, които съдържат съществителното *kilise* (килсе, клисе) 'църква', което е всъщност гръцка заемка в турски: *Кильсѐчеир* (Вод.), *Кильсѐчеир* (Ез.); *Кильсѐкуле* (И.); *Кильсѐямач* (Д. изв.), *уаташ* 'склон'. В тия местности бяха намерени поселищни останки от по-далечна епоха.

Във връзка с наличието на гробища са възникнали названията: *Машѐтала* (Бр., И.), от *maşat(lık)* 'гробнище на немохамедани' и *tala*

'места останали празни в гора' или *talá* 'равни места по било; малка поляна (SDD, т. III, стр. 1305); *Мезарлъкъ* (Вод., Пил.), от *mezarlık* 'гробница', *Ескимезарлъкъ* (Стал.), *Ескимезарлъкъ* (Скоб.) — 'стари гробница'; *Келепчамезар* (Прав.), за *Келепча* — вж. стр. 77, *mezar* 'гроб'.

7. ДРУГИ КУЛТУРНОИСТОРИЧЕСКИ НАЗВАНИЯ

Тук се отнасят няколко местностни названия, които са разнородни по значение: *Арабиконак* (Др.) — 'коларска спирка'; *Гериконак* (Люб.) — 'задна спирка' (т. е. спирка, която се използва при връщане); *Геренпара* (Вин.), от *geren* 'напукана суха почва' и *para* (във връзка с намиране на пари в тая местност); *Караколкая* (И.), *Караулкая* (Пил.), от *karakol*, *karaul* и *kaуа* 'скала'; *Пазарлъкория* (Деб.), от първоначално *razarlı kori* 'гора, в която става пазар'; *Теллиада* (Кар., Кр., Люб.) — 'остров, обграден с тел'; *Телликайряк* (Бр.) — 'плъзгаво място (наклон), обградено с тел'; *Ялантйите*, *Елантйите* (Кар.), от *alinti* 'закупено място'.

Г. Посесивни местностни названия

Турските посесивни названия общо взето са еднообразни по строеж. В по-големия си дял те представят изафетни съчетания от типа *Демиралан*. Пресбладават названията с определяемо физиогеографски термин: *Бейкър* (Гр.) — 'бейско поле'; *Бейкукур* (Др.) — 'бейска яма'; *Гяуркайряк* (И.) — 'гяурски склон'; *Дедеташъ* (Вод.) — 'дядов камък'; *Демиралн* (Бр., Пор.) — 'Демирова поляна'; *Джамбазтепе* (Деб.) — 'Джамбазов връх'; *Дованжикър* (Д. изв.) — от *doğancı kır* 'поле на соколар'; *Калайжигерен* (Първ.), от *kalaуci geren* 'земя (герен 'суха напукана почва') на калайджия'; *Келешада* (Люб.) 'Келешов остров'; *Сархаджеерн* (Кар.), от *Sarı hosa yeri* 'място на Саръ-ходжа'; *Топалкая* (Вод., Ез.) — 'Топалова скала'; *Фезиада* (Гр.) — 'остров на Фези'; *Хажистанкайря*, *Жистанкайря* (Стал.) — 'склон на Хаджи Стан', *кайря* е от *каурак* (к е отпаднало въз основа на формите на косвените падежи, в които то не се произнася); *Чиликчалан* (Стал.), от *çilekçi alan* 'поляна на ягодар (който произвежда ягоди)'; *Чобанада* (Кар.) — 'овчарски остров'; *Чобанкая* (Вод.) — 'овчарска скала'; *Чожуктепе* (И.), от *çocuk* 'дете, момче' и *tepe* 'връх'; *Чолакбайр* (Бр., Деб., Ез., Кар., Първ.) — 'Чолаков хълм'; *Шопоолукьоше* (Гр.) — 'кът на Шопоолу'; *Юмербаир*, *Имера-баир* (Кр.) — 'Юмеров хълм'. Като първи елемент се явява народностно име в названията: *Мажаралан* (Бр.) — 'маджарска поляна'; *Ирикялмъ* (Др.), *Юрукелма* (Лен.), от *yürük ulma* 'юрушки склон'.

Като определяемо се среща съществително, означаващо общия характер на растителността, в няколко названия: *Бийотя* (и побългарено: *Бийотката*, Кар.), от първоначално *beу otu* 'бейска трева (пасище, ливада)'; *Бейкория* (Лен.), от първоначално *beу kori* 'бейска гора'; *Камбуркору* (и побългарено отчасти: *Камбуркорийка*, Първ.) —

'Камбутова гора'; *Хажимустакчеир*, *Мустакчеир* (Д. дол) — 'ливада на Хаджи Мустак'.

Малко са и названията с определяемо „културна“ дума: *Араптарла* (Кр.) — 'Арапова нива'; *Гяурегрек* (И.) — 'гяурска овчарска кошара'; *Джамалмездра* (Д. дол) — 'орница на Джамал' — *мездра* е от ар. *mezraa*; *Ириктарла* (Кр.), от *yürük tarla* 'юрушка нива'; *Кюмуржйтарла* (И.), от *kömtürçü tarla* 'нива на кюмурджия'; *Султанюрду* (Прав.) — 'жилище (двор) на Султан'; *Урумьасак* (Кар.) — 'Урумово бранище'; *Хасантарла* (Др.) — 'Хасанова нива'.

От първоначално съчетание *kizları yeri* 'момино място' чрез занемаряване на втория елемент се е получило МН *Къзларето* (Д. изв.). Интересно е по форма МН *Омарча* (Гр.), в основата на което лежи лично име *Омар*. Тъй като турската наставка *-ça* не се прибавя към лични имена, правдоподобно е да се предположи, че името е гласяло първоначално *Омарица* (като образувано на българска почва) и впоследствие турцизирано чрез замяна на *-ица* в *-ча*.¹

Д. Местностни названия, които са по начало лични имена

Може да се предполага, че названията от тая група са произлезли от първоначални изафетни съчетания, при което е бил изоставен с течение на времето вторият елемент като несъществен (напр. *Салюолу* от предишно **Sâlioglu tarla*, или *Ашиклапе* от **Aşıkları yeri*). Трудно е да се реши дали този елиптичен процес е станал на турска или на българска почва (т. е. в речта на турското или на българското население). Освен това може да се възрази, че разглежданите тук названия са могли да възникнат и от български словосъчетания, които са съдържали съответно турско лично име (напр. от съчетание „Нивата на Салюолу“). Но трябва да се отбележи, че тези названия, са непонятни по значение на българското население, а това говори за техния небългарски генезис. Този критерий все пак не е абсолютно надежден, поради което и определянето на тези названия като турски по начало е донякъде условно.

Ашиклапе (Д. дол), от първоначално *Aşıklar*, мн. ч. от тур.-ар. *aşık* 'певец' (в случая *Ашиклар* е родово име); *Кабасакъл*, *Караскъл* (Лен.), вероятно от турски прякор, срв. тур. *kaba sakal* 'пухкава брада', или *kara sakal* 'черна брада'; *Къдържикъ* (Вод.), вероятно от турско лично име-прякор, който е означавал 'малкият Къдър', срв. тур. *kidir* 'слаб, немошен' или *kitir* 'късокрак, нисък' (SDD, т. II, стр. 896 и 926); *Салюолу* (Фил.), турско семейно име *Sâlioglu*; *Урбуа* (Бод.), от първоначално *Урбаба* (срв. подобно название на местност при Хасково), първоначален прякор, срв. тур. *ur baba* 'бий баща'; *Ха(д)-жилар* (Прав.), *Хажиларъ* (Бр.), от *hacılar* 'Хаджиите'; *Ярмбуба* (Скоб.), от прякор, срв. тур. *yarım* 'половин' и *baba* 'баща'.

¹ Примери за подобна промяна вж. у А. Т. Илиев, Турски изговор на български местни имена, Списание на Българ. акад. на науките, кл. ист.-филос. и филос.-общ., кн. XIV, 1917, стр. 127.

Е. Други местностни названия

Едноосновни са: *Казала* (Лен.), от тур.-ар. *kazalı* 'опасен, грозещ с опасност', вероятно от първоначално словосъчетание, срв. *Казалибаир* при с. Джиново, Сливенско (в Средна гора), със значение 'опасен хълм'; *Келебекъ* (И.), от *kelebek* 'пеперуда' или по-вероятно от първоначално съчетание *kelebek otu* 'вид дива детелина'; *Сърлъжикъ* (Стал.), от *sırlacık*, умалително от *sırlak* 'равен, без гънки' (SDD, т. III, стр. 1220), или от *sığırılık* 'място за говеда'; *Сътмалйята* (И.), вероятно от първоначално съчетание *sıtmalı kaynak* 'извор, чиято вода причинява малария (треска)'; *Татларе*, *Татлар* (И.), от турско родово име *Tatlar* от първоначален прякор, срв. *tat* 'пелтек, ням, глупав' (SDD, т. III, 1321), или производно от тур. *tatlı* 'сладък', във връзка с растение, срв. напр. *татлъ-пелин* (вж. Мат. бот. реч., стр. 522).

Двуосновни са: *Бодшлен гедик* (И.), от първоначално *boş gedik* 'празен проход (теснина)'; *Гермекая* (Вод.), от *germe kaya* 'скала, която прилича на ограда'; *Дембелътепе* (И.), от *tembel* 'мързелив, ленив' и *tepe* 'връх', вероятно в преносно значение: 'връх, който трудно се обработва'; *Дермекая* (И.), от *derme kaya* 'събрани камъни'; *Тинтирикая* (Ез.), от *tentürük* 'вид нискорасло растение' или *tintirik* 'удар, чукване' (вж. SDD, т. III, стр. 1340 и 1366), и *кауа* 'скала'.

III. БЪЛГАРСКО-ТУРСКИ МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ

При възприемането на чужди местностни названия са възможни не само фонетични промени, но също така се наблюдава и прибавяне на нови елементи в словообразователната структура на названията съобразно със словообразователните тенденции на езика на заемащото население. Подобни названия могат да бъдат определени като смесени по произход, доколкото в съвременния си облик са продукт на двустранно езиково творчество. По-горе (стр. 53) бяха разгледани местностни названия от типа *Големия Казлър* — *Малкия Казлър*, *Горен Казъл* — *Долен Казъл*. Безспорно е, че тези названия са възникнали върху основата на съществуващи и до днес успоредно с тях турски названия (*Казлъръ*, *Казълъ*), които се отнасят до съответните цели местности. Вследствие на необходимостта от диференциране на местността на две първоначалното название е получило на българска почва допълнителни елементи, които определят взаимоотношението на двете части на всяка от тези местности. Има и друг случай, при който изначалното турско название не съществува днес самостоятелно, без българския определителен елемент: *Голямо Айнини* и *Малко Айнини* (върхове на пл. Драгойна при с. Воден), от тур. *ayın* 'мечата дупка'; *Равния Айкън* (Пил.), от тур. *aykın* 'наклонен към изгрева на месеца' (във връзка с изложението на местността).

Турското название, което днес не съществува самостоятелно, може да е приело на българска почва не само определителен елемент, но в някои случаи и определяемо, обикновено в членувана форма: *Ирикйолу-могилата* (Стал.), от тур. *yürük yolu* 'юрушки път'; *Караул-*

кайа-поляната (Пил.), от тур. *karaul kaya* 'караулна скала'; *Юрүмельди-поляната* (И.), от *ırmık öldü* 'гъркът умря'. Първите две названия всъщност означават положението на съответната местност спрямо други обекти, наричани съответно *Ирикйол* или *Караулкая*.

По-особен е случаят с няколко местностни названия, образувани с български топонимични наставки от основи на турски думи, които очевидно не са били свойствени на местните български говори: *Бъмбурца* (Др.), от *Бъмбурйца*, *Бамбурйца*, производно от тур. *bambul* 'черница' (SDD, т. I, стр. 161) с преход на *л* в *р* по аналогия на други думи, срв. напр. *ламбур* 'липа'; *Къркквица* (Ез.), от тур. *karık* 'бразда; пространство, разделено с бразди'; *Ламбурца* (БР), от *Ламбурйца*, производно от тур. (диал.) *lambur* 'липа'; *Хашйруу* (Пил.), от *Хашйрово*, от тур. *hışır* 'гъст трънак' (SDD, т. II, стр. 755); *Чăуговица* (Фил.), от тур. *çavga* 'врана, гарга' (SDD, т. I, стр. 311); *Челанките* (Кар.), от *çalar* 'огън' (SDD, т. I, стр. 295); *Янарца* (Пил.), от *Япарйца*, от тур. *yıpar* 'хубава миризма' (вероятно на растение) (вж. SDD, т. III, стр. 1529). Може да се предположи, че тоя тип названия са резултат на широко разпространен билингвизъм у местното българско население в миналото.

Промяна на старо българско название под турско влияние се забелязва при МН *Сърънча* (Гр.), от по-старо *Сръница*, видоизменено съобразно с турската фонетична система; срв. СН *Чъръчча* (писано официално *Църъчча*), Пазарджишко, от *Цръница*.¹

IV. НЕЯСНИ МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ

Арасланики (Бр.), *Ръсланики* (Д. изв.); *Бездръмка* (Лен.); *Дойкима* (И.), лично име *Дойка* (в Първомай) и *Дойка* (в Драгойново) се среща, но не е вероятно да е послужило за основа на *Дойкима*; *Зикешъ* (Вин.), вероятно първоначално название на растение, срв. тур. *zek* 'вид вредна трева' (SDD, т. III, стр. 1570); *Коцърица* (Бод.), несъмнено стои във връзка с РН *Коцара* (Лен.), също неясно; *Майкажъкъ* (Лен.); *Мйфполенъ* (Ез.); *Сърбърско* (Пил.); *Харбакъ* (Люб.); *Чекърбекенъ* (Д. изв.), възможно първата част да е тур. *çekert* 'позеленяла есенна сеитба', но остава неясен вторият елемент; *Юлюжа* (Ез.), едва ли е от тур. *ısca* 'минерален извор' (наоколо няма никакви минерални извори).

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

СЕЛИЩНИ НАЗВАНИЯ

Общо взето селищните названия от Първомайска околия датират от ново време, не по-рано от 300—400 години назад. Изчезнали са, без да оставят никакви следи, следните антични названия на станции,

¹ Вж. Ат. Т. Илиев, пос. съч., стр. 127. Авторът обаче погрешно посочва турцизираната форма като *Черенча*.

съществували в околностите на днешните села Дебър и Скобелево на стария военен път Белград — Цариград¹: *Ranilum* (Tab. Peut.) или *Cellae*, Κέλλαи (в пътеводителите); 2. *Carassura* (Itin. Hier., Acta S. Alexandri), Καρασουρα или Καρασούρα (Proc. De aedif., 305, 30). *Ranilum* остава неясно откъм произход и значение. *Cellae*. Κέλλαи се извежда прадоподобно от акад. Д. Дечев² от ие. корен **g^wel-* 'извирам', ст. в. нем. *quella* 'извор' и т. н. Що се отнася до третото название, *Carassura*, акад. Дечев го тълкува в значение на 'планински извор', като го разчленява на *kara-* < ие. **g^wer-*, стб. *гора* 'планина', и *-sura*, нулева степен от корен ие. **ser-* 'струи, движи се бързо и буйно'.³ Това обяснение на името (по-точно на първия му елемент) не съответствува на географските реалии. Станцията според правилната ориентировка на К. Иречек⁴ се е намирала в района на с. Скобелево, който представя низина недалече от р. Марица. Според мен *kara-* би могло да се свърже с ие. **ker-*: *kor-* 'тъмен, нечист, сив', ст. инд. *karata-* 'тъмночервен', иперс. *cardeh* 'възчерен', *kari*, *karah-* 'кал', гр. *καρμίνυ μέλας* Нес. и пр.⁵ Названието би означавало в такъв случай 'тъмен (мътен, кален) поток' (срв. *Кален поток*, махла на с. Младеново, Ломско).

Както бе посочено (вж. стр. 5), едно от най-старите селищни названия (вероятно от средните векове) е *Буково* (*Малко и Голямо Буково*), което е заменено в най-ново време от *Пилашево*. Възможно е да са доста стари още две названия, а именно: изчезналото *Бистрица*, с което било наричано някога днешното с. *Татарево* според запазено предание; *Попово*, останало като название на местност при с. Искра, в която някога е било селото. Измежду неславянските названия заслужават особено внимание две: *Палихоро*, най-старото изчезнало название на с. Езерово според смътно предание, — от гр. *παλιός χωρίο* 'старо село'; *Кортел-махла* (махла на с. Градина), чийто първи елемент е от основа на родово име *Кортелите*, от румънски произход, срв. рум. *cortel* 'чадър'. Останалите названия на селища или на дялове от селища са от нов произход, голям брой от тях са турски, а други, макар и възникнали на българска почва, съдържат като определяемо съществителното *махла*, *махле* (тур.-ар. *mahalle*).

1. БЪЛГАРСКИ И ВЪЗНИКНАЛИ НА БЪЛГАРСКА ПОЧВА НАЗВАНИЯ

А. Земеписни селищни названия

Тук преобладават названията, които са възникнали с оглед на отношението към други обекти. По строеж те представят най-често

¹ Вж. К. Jireček, Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe, Prag, 1877, стр. 45.

² Д. Дечев, Характеристика на тракийския език, София, 1952, стр. 16.

³ Д. Дечев, пос. съч., стр. 16, 39.

⁴ К. Jireček, пос. съч., стр. 45.

⁵ Вж. тия съответствия у J. Pokorny, Indogermanisches etymologisches Wörterbuch, Bern, 1949 сл., стр. 573.

съчетания от прилагателно (*горен, долен, краен, среден, срещен, нов* и т. н.) и съществително (*махла, край, ред*): *Бърчинска махла* (Ез.), махлата се намира на по-високо място (*бърчина*); *Горна махла* (Пор.), *Горната махала* (Лен.), *Горната махла* (Бр., БР, Вин, Фр., Д. дол, Ез., Първ.); *Долна махла* (Пор.), *Долната махала* (Лен.), *Долната махла* (Бр., БР, Вин., Д. дол, Ез., Първ., Тат.); *Горния край, Долния край* (Бр.); *Крийна махала* (Лен.); *Ниската махла* (Бр.); *Срещната махла* (Ез., Тат.); *Срядната махала* (Лен.), *Срядната махла* (Ез.); *Средния ред* (Фил.); *Новата махла* (Д. изв., Фил.). От предложни съчетания са получени само две названия: *Над водата* и *Под водата*, махли на с. Дълбок извор, наречени по положението им спрямо р. Домузdere. Интересни са по значение и названията на махли *Горна(та) рѣка* и *Долна(та) рѣка* (Др.), във връзка с положението на махлите (по-горе или по-долу) край р. Каялийка.

Слабо са застъпени названията, които изразяват представи за растения и животни: *Буково*, старото име на с. Пилашево; *Круша-махла* (махла на БР); *Тръне-махла* (махла на Д. изв.); *Черешовата махла* (махла на Др.); *Жаба-махла* (махла на БР).

Б. Селищни названия от други местни названия

Тая група е представена само от четири названия на махли. По строеж това са словосъчетания, чийто пръв елемент — прилагателно име — е производно от друго местно название: *Драчовската махла* (Бр.), от МН *Драчовица*; *Кумиолова махла* (Кар.), от МН *Кумиол*; *Хасарска махла* (Стал.), от МН *Хасаръ*; *Юренска махла* (Гр.), от МН *Юреня*. Чрез прилагателното в тези случаи е означено положението на махлата спрямо съответната местност.

Първоначално речено име е изчезналото отдавна селищно название *Бистрица* (Тат.).

В. Културноисторически селищни названия

Тук се отнасят също неголям брой названия, едноосновни и двусловни, които не се отличават с разнообразие на значението.

По мястото, където е бил събиран турският данък беглик преди Освобождението, е била наречена по-късно заселената тук махла на с. Православен — *Беглишкия арман*. Във връзка с поземните отношения в миналото стои старото име на с. Добри дол — *Чифликъ*. Във връзка с положението до гробища е наречена *Гробе-махла* (Фил.).

За етнографията са ценни две названия на махли: 1. *Необиораната махла* (Бр.). Както бе отбелязано по-горе (вж. стр. 8), при заселването на селото на днешното му място избраното землище било очертано с бразди („обиорано“) от два млади вола близнака и двама братя-близнака. По-късно при разрастването на селото една махла се заселва извън граничните бразди и добива разглежданото име. Така това име, макар и ново по произход, напомня за един много стар обичай, известен и на римляните. 2. *Светяленка* (Бод.), според поло-

жението на махлата до язмо на Св. Константин и Елена, — от първоначално *Света Еленка*.

Пренесено название е *Кържалък* (махла на с. Филево); дадено е на подбив поради изолираността ѝ от останалата част на селото. Названието означава обласа на гр. Кърджали.

Към културноисторическите селищни названия спадат още *Чаршията* (Др.), средната част на селото; *Юртищата* (махла на Бод.); от тур. *yurt* 'жилище, двор'.

Г. Посесивни селищни названия

В тая група преобладават двуосновните названия, съставени от прилагателно и съществително и означаващи предимно махли. В тоя случай прилагателното най-често е производно от кръстно, родово или семейно име (или прякор) и съдържа указание за първия заселник (или заселници) на дадена махла; *Аламовската*¹ махла (И.); *Беженска* махла (Люб.), заселена с бежанци (*бежене*, ед. ч. *бежан*) след Освобождението; *Божя-махла* (Кар.), от първоначално *Божова* > *Божоа* > *Божя*; *Боруковска* махала (Лен.); *Бучовска* махла (Бод.); *Бяловската* махала (Лен.); *Ванковската* махла (Др.); *Василовската* махла (Кр.); *Васювска* махла (Стал.); *Вълкановска* махла (Стал.); *Вълковска* махла (Стал.); *Гандероска* махла (Фил.); *Гергювската* махла (Бр.); *Гечевската* махла (Др.); *Гешовската* махла (Вин.); *Гогова* махла (Деб.); *Гороска* махла (Бод.); *Дедювска* махла (Скоб.); *Делгюзювска* махла (Пил.); *Дервенската* махла (Кр.), наречена вероятно по произхода на заселниците ѝ от с. Дервент (днес Дебър); *Дойчовска* махла (Бод.); *Жекадурова* махла (Стал.); *Кавалжиевска* махла (Пил.); *Калайжиовата* махла (Стал.); *Калиновската* махла (Деб.); *Караивановска* махла (И.); *Караколювска* махла (Стал.); *Карамитювска* махла (Прав.); *Карандовска* махла (И.); *Карашиниковските* колиби (Пил.); *Каса* махла (Фил.), от първоначално *Касова* > *Касоа* > *Каса* (срв. родовото име *Касовци*); *Катранжиевска* махла (Пил.); *Келешовка* махала (Лен.); *Койовската* махла (Др.); *Котювската* махла (Ез.); *Кочовска* махла (Пил.); *Къртуновската* махла (Деб.); *Кюмурджийската* махла (Др., Тат.); *Менчовска* махла (Др.); *Милковската* махла (Скоб.); *Мирчовска* махала (Лен.); *Мишковската* махала (Лен.); *Момчиловска* махла (Прав.); *Мудювска* махла (Тат.); *Найдювълчовата* махла (Фил.); *Омуровска* махла (Пил.); *Паликарюва* махла (Стал.); *Пауковска* махла (Прав.); *Папуската* махала (Лен.); *Пауновска* махла (Бод., Тат.); *Петковската* махла (Скоб.); *Празниковска* махла (Прав.); *Пъжовска* махла (Ез.); *Рупчоската* махла (Стал.); *Русиновската* махала (Лен.); *Сакарювската* махла (Бр.); *Сарловска* махла (Стал.); *Славчовската* махла (Др.); *Станчовската* махла (Стал.); *Терзийовска* махла (Стал.), *Терзийовската* махла (Скоб.);

¹ Родовото или семейното име (прякор) няма да бъде посочвано тук, тъй като е дадено в приложения на края Речник на местните названия (при съответното селищно название).

Теховска махла (Бод.); *Тильовска* махла (Тат.); *Тонковска* махла (Бод.); *Топаловска* махла (Бод.); *Топузовската* махала (Лен.); *Точка* махла (Бр.), от първоначално *Точкова* > *Точкоа* > *Точка* (срв. родовото име *Точковци*); *Трандафиловската* махла (Др.); *Тудовата* махла (Фил.); *Узунова* махла (Стал.); *Фасулювската* махла (Бр.); *Фиданювска* махла (Фил.); *Хажииангеловска* махла (Прав.); *Хажиевата* махла (Стал.); *Хажимавровска* махла (Прав.); *Цвятковската* махла (Др.); *Църнелева* махла (Тат.); *Чаковската* махла (Бр.); *Чауновска* махла (Бод.); *Шахановска* махла (И.); *Шопвата* махла (Стал.).

Названия, означаващи етнически състав на жителите на дадено селище или махла, са: *Сръбската* махала (Лен.); *Турската* махла (Първ.); *Циганската* махла (Др., Кр., Скоб.); *Читачката* махла (И.), от *читак*, презрително название на турците. Едноосновно название с подобно значение е *Татарево*.

Останалите едноосновни названия са образувани с топонимичната наставка *-ово* и са възникнали във връзка с основателя на дадено селище: *Бодурово* (днес с. Бодрово), от прякор *Бодуръ*, срв. тур. *bodur* 'късоног, малък, нисък'; *Каражало* (Кар.), от *Караджа Халил*; *Попово*, изчезнало селищно название. Всъщност тези названия са по-скоро мемориални, а не означаващи, строго взето, посесивно отношение. Поради това те би трябвало да бъдат отнесени и към културноисторическите названия. Мястото им тук се определя единствено от значението на наставката *-ово*.

Психологична оценка съдържа названието *Министерската* махла (Др.), дадено на подбив във връзка с обитаването на тая махла от много чиновници.

Д. Селищни названия, които са по начало лични имена

Към тая подгрупа се отнасят следните названия на селища: *Карадима(та)*, означаващо изчезнало селище между Поройна и Дълбок извор; *Хаджиелес* (или *Хаджилес*), старо име на гр. Първомай; *Читак(ъ)*, старо име на с. Бяла река. Относно генезиса на тоя тип селищни названия са възможни две предположения. Изходна точка може да са представлявали първоначални словосъчетания като например: *Махлата на Карадима*, *Чифликът на Читака*. Появата на подобни селищни названия може да се дължи и на първоначални изрази¹ като: *Ходиш у Карадимата*, *Работя у Читака* (вместо *в чифлика на Читака*).

II. ТУРСКИ СЕЛИЩНИ НАЗВАНИЯ

А. Земеписни селищни названия

Най-много тук са двуосновните названия с втори елемент *махле* (махла): *Алмалъкмахле* (Пил.), от *elmalik* 'място на ябълкови дървета'; *Башмахала* (Д. изв.) — 'главна (средна) махла'; *Геренмахла*

¹ Вж. С. Иванчев, в сп. Български език, г. III, 1953, кн. 4, стр. 387.

(Кар., Фил.), *geren* 'суха напукана почва'; *Гьолмахла* (Др.); *Дерёмахла* (БР), *Дерёмахле* (Ез.) 'махла край дол'; *Дорукмахлеси* (Др.) 'махла на височина'; *Ениймахла*, *Дервён-енимахле* (старо име на с. Дебър) — 'нова махла', 'нова махла при проход'; *Исакмахла* (Гр.), от първоначално *Ясакмахле* 'махла до бранище'; *Кърмахлеси* (Кар.); *Чейрмахла* (Вин.) 'махла до ливада'.

Към тая група се отнасят още: *Дервент* (старо име на с. Дебър), тур.-перс. *derbent* 'проход, клисура'; *Дерёкьой* (старо име на с. Поройна) — 'село край дол'; *Халъткьой* (побългарено *Халътково*, старо име на с. Крушево), от първоначално *Ахлаткьой* 'Крушево'; *Карасарли* (старо име на с. Скобелево), от първоначално *Каракхасарли* 'място, където се правят черни рогозки'.¹

Б. Селищни названия от други названия

Няколко турски названия на села или махли са по начало названия на местности или води: *Дипсийзгьол* (старо име на с. Езерово) — 'бездънно езеро (блато)'; *Йорожик* (изчезнало турско село при Д. изв.), от *üresik*, умал. от *üre* 'склон, страна, околност', или от *örücü*, умал. от *örö* 'място за пускане на добитък, пасище' (вж. SDD, т. III, стр. 1116); *Каралън* (старо име на с. Брягово), от първоначално *Караалан* 'черна поляна'; *Каяли* (старо име на с. Филево), от *kayalı* 'каменен' (първоначално име на реката, на която е разположено селото); *Керезтарла* (Др.) — 'черешова нива'; *Кетенлик*, *Кетенлък* (старо име на с. Леново) — 'ленище'; *Козбунар* (старо име на с. Дълбок извор) — 'орехов кладенец'; *Козлукъ* (старо име на с. Драгъйново) — 'орешак'; *Ючбунар* (старо име на с. Пилашево) — 'три кладенци'.

В. Културноисторически селищни названия

Към тая група се отнасят малко названия: *Арманмахла* (Д. изв.) от първоначално *harman mahle* 'махла, която е разположена до харман'; *Едй-дуралъ-махлеси*, *Едй-махлэ-дуралъ-кьой* (старо име на с. Езерово) — 'село от седем заседнали махли'; *Кичук-Стамбол* (старо име на с. Градина), от първоначално *Кючук-Стамбол* 'малък Стамбол'; *Мисилим* (старо име на с. Православен), *Мисилиммахла* (Д. изв.), от тур.-ар. *müslim* 'мохамеданин'.

Г. Посесивни селищни названия

Огкъм значение те не се различават от българските посесивни названия на селища. По строеж са двусловни, с втори елемент съществителното *махле* (*махла*): *Бальджймахла* (Тат.), от *balcı mahle*

¹ К. Иречек предполага, че това название произлиза от античното *Carasura*, запазено наварно през средните векове и видоизменено от турците в *Карасарли* (вж. Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe, Prag, 1877, стр. 45). Като се има предвид, че с. Карасарли (днес Скобелево) съществува едва от 150 години (вж. стр. 20), мнението на Иречек не може да се смята за правдоподобно въпреки наличието на археологически находки в околността на същото село.

'медарска махла'; *Кисиммахла* (Гр.), от турско личнo име *Кисим*; *Маджурмахла* (Др.), *Мажурмахлеси* (Фил.), от първоначално *tasir* (*tiñacı*) *mahle* 'махла на преселници'; *Мусаммахле* (старо име на с. Воден) — 'махлата на Муса'; *Стамболмахлеси* (Кар.) — 'махлата на Стамболови'; *Терсенмахла* (Др.), по прякор на жителя Йордан Вакрилов; *Търбухмахла* (Др.), вероятно наречена по прякор на жителите ѝ; *Фиданмахла* (Фил.), от семейно име *Фиданьовци*; *Хажймахла* (Фил.), по прякор *Хаджията*; *Чакалмахле* (Прав.); *Чалъкмахла* (И.); *Чилингйрмахле* (изчезнало турско село при Дебър), по име на турчин *Чилингир* ('ковач').

Д. Селищни названия, които са по начало лични имена

Те означават основателя на дадено селище или първите му заселници: *Аяпларе* (изчезнало селище при Бод.), от *Ayiplar*, мн. ч. от *ayır* 'срамен, позорен' (навярно прякор на основателя на селището), следователно името означава 'хората на Айъп'; *Бьдърлэ*, *Бьдърли* (старо име на с. Винаца), от турско семейно име *Badırlı* (*Batırlı*), производно от *Badır* (срв. *batır* 'млад, силен мъж, храбрец', вж. SDD, т. I, стр. 174); *Исузлэр*, *Юсузлэр* (старо име на с. Сталево), от турско родово име *Öksüzler* ('Сираците'); *Кържиларе* (старо име на с. Искра), от родово име *Karacalar* ('Караджовци'); *Мусаджиклар* (старо име на с. Воден), от родово име *Musacıklar*; *Чакърджй* (старо име на с. Градина), от прякор *Çakırcı*, производно от *çakır* 'с небесносини очи', или от *çakırcı* 'соколар'; *Юртчий* (старо име на с. Любеново), от *yurtçu* 'който строи жилища'.

ГЛАВА ПЕТА

ОБЩА ЛИНГВИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

Местните названия от дадена област могат да послужат като материал за характеристиката на съответния диалект. Но в задачите на топонимичното изследване не влиза системното подробно описание на диалектните особености, което се различава съществено по метод, по задачи и по обхват на езиковия материал. Лингвистичната характеристика на топонимичния материал е оправдана в определени граници. Така фонетичният анализ е необходим дотолкова, доколкото ще изясни първоначалния и съвременен фонетичен облик на местните названия и същевременно ще подпомогне етимологичното обяснение на по-особените названия. Например местностното название *Куртата* не би могло да се изтълкува правилно, ако не се вземе предвид, че на съответния говор е свойствена редукцията на гласните и в резул-

тат на нея пълното изчезване на някои гласни, следователно в случая първоначална форма е *Коритата*. По-нататък граматичната характеристика на местните названия разкрива типичните им форми и начините на тяхното функциониране в съответните говори. Върху това почти не е обръщано досега внимание в българската езиковедска литература. Специална задача на областното топонимично изследване е и установяването на словособразователните типове на местните названия с оглед на тяхната продуктивност или непродуктивност; същевременно е интересно да се отбележат случаите на по-особено топонимично словотворчество.

1. БЪЛГАРСКИ И ВЪЗНИКНАЛИ НА БЪЛГАРСКА ПОЧВА МЕСТНИ НАЗВАНИЯ

1. ФОНЕТИЧНИ ОСОБЕНОСТИ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

Фонетичната структура на много местни названия от Първомайско е изменена в резултат на силна редукция, която е довела до изчезване на гласни. Това явление е засегнало окончателно за мн. число при названия от нарицателни от среден род на -е, взети в тяхната членувана форма, при което се получава натрупване на две -та: *Борчетта* (Пил.), *Геранчетта* (Бод.), *Кавачетта* (Бод.) — от първоначално *Борчетата* и пр. В други названия редуването на две -та се отстранява, като се занемарява съгласната *т* в първото звукосъчетание: *Геренчеата* (Д. изв.), *Кавачеата* (Др., Пил.), *Кайначеата* (БР), *Каменчъата* (И.). По отношение на тая форма, както се вижда, говорите на Първомайско не са единни. Понякога дори изчезналият звук се възобновява, или се запазва първоначалният звуков облик на флексията вероятно под влияние на книжовния език; срв. например: *Кавачетата* (Лен.), *Лозетата* (И.), *Харманчетата* (Пил.).

Непоследователно е застъпено и изчезването на редуцираната гласна -о- в наставката -ов- на прилагателните. Примери с изчезнала гласна са: *Бъжвия бряг* (Др.), *Каствия боаз* (Бр.), *Мемйшвия бунар* (Бр.), *Минчвия бунар* (БР), *Рупчвия бунар* (Деб.), *Чингървия бунар* (Д. изв.), *Шумтвия бунар* (Деб.), *Янвия бунар* (Бр.); *Арапчва нива* (Стал.), *Бйшвата кория* (И.), *Бялква заница* (Др.), *Исайвата кория* (Др.), *Карва кория* (Др.), *Кирква чешма* (И.) *Некёзво дере* (Деб.) и др.; *Бозуквите върби* (Прав.), *Бялкви камене* (Др.), *Допчвите могили* (Деб.), *Кйрвите шёлмене* (Деб.), *Мйткви ниви* (Др.), *Попвите върби* (Лен.), *Сакълвите могили* (БР) и др. Същата гласна изчезва в неударено положение и в наставката -ов-ица в няколко местности названия: *Дъддвица* (Бр.), *Душквица* (Фил.), *Каракушвица* (Др.), *Плугвица* (Тат.) и др. Наставката -ин-о, -ин-а, -ин-и вследствие на силна редукция може да загуби първата или втората гласна: *Дупкинто дерё* (Бод.), *Кокдшкинто дерё* (Бод.), *Кадънните ниви* (Стал.), *Мильовичинта чешма* (Пил.).

В резултат на редукция и изчезване на гласната *и* наставката -ица също бива съкратена в -ца: *Гуганца* (Фил.), *Делишванца* (Бод.),

Драчовца (Ез.), *Зайчарца* (Пил.), *Кенанца* (Лен.), *Липовца* (И.), *Манолца* (Люб.), *Рубинца* (Пил.), *Таушанца* (И.), *Шумковца* (Ез.). Подобен процес се наблюдава и в други някои случаи: *Куртата* (Бр.), от първоначално *Коритата*; *Новните* (Бр.), срв. *Новните* (Др.); *Плугвината* (Лен.) от първоначално *Плуговината*, и др.

Редукцията на неударените гласни може да бъде комбинирана с изчезване на междугласно *в*, което е често явление в притежателните прилагателни на -ов- и в наставката -ово> уу или -оу. Срв. например в местните названия: а) *Багрйлоуто* (И.), *Бъзоуто дере* (И.), *Димууту курило* (Пил.), *Дъбуу курило* (Пил.), *Елууто дере* (Лен.), *Кърк-вучунуу дере* (Ез.), *Нацкуу сянке* (Др.), *Ушуия пожар* (И.), *Шенкууто ливаде* (Лен.); б) *Апталуу* (Бр., Др.), *Бялуу* (Бод.), *Бикйруу* (Пил.), *Бйкуу* (Пил.), *Бузалъкуу* (Пил.), *Вълнуу* (Пил.), *Йовкуу* (Пил.), *Костоу* (Бр.), *Кумануу* (Пил.), *Късюу* (Пил.), *Мавруу* (Пил.), *Пейчуу* (Пил.), *Сливуу* (И.), *Старо Бйкуу* (Пил.), *Тойнуу* (Скоб.). По-слаба е редукцията на съответните гласни в следните местни названия: *Върборто бунарче* (Кар.), *Дърмдоата ада* (Първ.), *Дякоата ада* (Първ.), *Никорто кладенче* (Първ.), *Торнорто дере* (Фил.), *Шдоата чушмя* (Стал.). Същият фонетичен процес е засегнал по-малко названията на -овица: *Белойца* (Ез.), *Плнйчууца* и *Плнчууца* (Пил.), *Трнчууц* (Бод.); в последните два примера е станала и прогресивна вокална асимилация, т. е. -овица> уица> ууца.

Контракция на гласни, станали съседни след изчезването на междугласно *в*, се среща в притежателни прилагателни, срв. например: *Миха поляна* (Др.), *Добря келемя* (Др.), *Каса махла* (Фил.), *Райча кайря* (Стал.), *Точка махла* (Бр.) — от първоначално *Михоа* < *Михова* и пр.

Рядко е застъпена в местните названия от Първомайско редукцията на неударените гласни *е* и *и* в ъ: *Дръбакъ* (Фил.), но срв. *Дребакъ* (Стал.); *Шилнъстия камен* (Пил.), но срв. *Шилнестия камъни* (Бр.); *Змийнъкъ* (Фил.), но срв. *Змийникъ* (Бод.).

Лабиализация на *е* в *у* се среща само след съгласната *ч*, срв. в названията: *Чурешата* (Пил.), *Чурешката рѣка* (И.), и в съществителното *чешма*> *чушмя* като съставен елемент на много названия: *Бежънската чушмя*, *Бялата чушмя* (Стал.); *Горната* и *Долната чушмя* (Кар.); *Пейовата чушмя*, *Чолаковата чушмя*, *Шопоата чушмя* (Стал.); *Касовата чушмичка* (Фил.), *Пачимановата чушмичка* (Стал.); *Поповите чушми* (Ез.).

Заместникът на стб. ъ е 'а, прегласено в е, когато е в неударено положение или пред мека сричка: *Белокъ* (Бр.), *Дренакъ* (БР, Д. изв., Прав., Тат., Фил.), *Средокъ* (Бод., Др., Пил.), *Трѣбището* (Др., Пил.) и др. Резултатът от прегласа в някои случаи може да бъде и широко е (ѐ): *Голѣми врѣх* (Др.), *Голѣмия кайряк* (Пил.), *Нацкуу сѣнке* (Др.). Съответно на развоя на стб. ъ се наблюдават различия и в прегласа на първоначално *а* след мека съгласна и след *ч* и *р*: а) *Алѣците* (Кар.), но срв. *Алѣците* (Бр.); *Вълѣрницата* (Бод.), но срв. *Вълѣрница* (Ез.); *Кайрѣците* (Бр., БР, Кар., Фил.), ед. ч. *кайр'ак*;

Мариновите пол'ени (Бр.), Михови пол'ени (Ез.), ед. ч. пол'ана; Пол'енките (Бод.), но срв. Пол'анките (Др.); б) Ёнвийъ бунар (Бр.), Йемите (Др., Прав.). По особен е случаят с прехода на неударено -ъ след меко к' в ё: Б'ук'е (Стал.), Д'уэл'ук'е (Пил.), Илишйк'е (Ез.), К'укл'ук'е (Прав.).

Вокална регресивна асимилация е редовна в думата просойка < присойка (срв. в названията Просойките Ез., Лен., Голяма и Малка просойка Ез.) и в названието Дранакъ (Бод., Бр., Ез., И.), но срв. Дренакъ (Бр., Д. изв., Прав., Тат., Фил.).

Прејотация на гласни се среща само в местни названия от турски заемки: Йургането (Бр., Скоб.), но срв. Ургането (Кар., Стал.); Йагълето (Бр.), Йагълчетата (И.), но срв. Агълите (Кр.); Йазмакъ ((Стал.), но срв. Азмакъ (Д. изв., Кр., Скоб.); Йакакъ (Д. изв., Лен., Стал.), Йакаците (Люб.), но срв. Акакъ (Скоб., Фил.).

Изпадане на начално а е рядко явление: Рабажиевото бунарче (Стал.), но срв. Арабажиевийъ бунар (Фил.).

Измежду промените със съгласните за Първомайските говори е типична загубата на експлозивния елемент на африката ц (=дж), т. е. преходът му в проходна съгласна ж. Срв. и в местните названия: Каражалово (с.), Мажарско дере (Пил.), Хажиевото бунарче (Пил.), Чешмежйувийъ бунар (Бр.) и др.

Вторично смекчени се явяват съгласните р', л', н', к' и т': Байр'ъ (Гр.), Цер'ъ (Ез., Фил.), Чеир'ъ (Вин., Ез.), но срв. Чеиръ (Др.); Г'д'л'ъ (Бр., Др.), Качул'ъ (Др.), Чатал'ето (Бод., Бр.); Герен'ъ (Бр., Деб., Д. изв., Ез., Кр., Лен., Пил., Стал., Тат.; но срв. Геренъ, Др.), Казан'ъ (Лен., Пил.), Капан'ъ (Бр., Деб., Пор.; но срв. Капанъ, Пил.), Маден'ъ (Бр., Пил.), Орман'ъ (Кр.); Бент'ъ (Кар.); Б'ук'ъ (Скоб.), Дерезик'ъ (Кар.), Килник'ъ (Д. изв., Кр.). Само в едно название т' преминава в к': Кетржикъ (Прав.), но срв. Тетражикъ (Бр.).

Начално в пред закръглена гласна може да излезне, както се вижда от названието Оловарския егрек (И., от първоначално Воловарския е.) и от думата уденца < воденица, като съставна част на местни названия: Боевата уденца (Др.), Ганчоска уденца (И.), Долната уденца (Стал.) и др. Рядко изпада в в средисловие в положение пред закръглена гласна и след друга съгласна: Изорско дере (Ез.) от първоначално Изворско д.; Хойната (Ез.), от Хвойната.

Някои по-редки промени при съгласните се наблюдават в следните случаи: а) дисимиляция: Тевнищата (Стал.) от Темнищата, Тевното дере (Вод., Пил.) от Темното д.; б) епентеза: Мездрата, (Д. дол., Кр.), срв. тур.-ар. мезграа; в) изчезване на т между две съгласни: Срвните (Лен.), Голямата сръна (Бр.), Дъбовата сръна (И.), гласни: Срвните (Лен.), Голямата сръна (срв. в МН Голямата страна Ез., сръна от първоначално страна (срв. в МН Голямата страна Ез., Мил'овичинта страна Др.), Срвнътъ (Др.) от първоначално Страна-кътъ; г) делабиализация на ф във х: Кан'ухчува л'очка (Фил.) от първоначално Кан'уфчува л., срв. семейното име Кан'уфци.

Измежду фонетичните черти за повечето Първомайски говори е типично звукосъчетанието цър- < стб. чръ-. Срв. например в названията: Цървената пръс (Пил.), Цървените пътеки (Др.), Цървениъ бр'ак

(Пил.), Цървенакъ (Деб., Стал., Тат., Фил.), Цървенците (Бр.), Църк-вището (Бр., Деб., Др.), Църнелевийъ бунар (Тат.), Църните габъри (И.), Църните камъни (И.), Църнийъ камен (Вод., Пил.), Църниците (Първ.) и др.

Метатеза и хаплогения са сравнително рядко явление в местните названия: а) Гармадата (Бр.), Гармадите (Др.), от първоначално грамада; Глэгийъ пазлак (Др.), Длэгата пол'ана (Бод., Др., Ез., Пил.), от първоначално делги, делга (за ел от стб. лъ, лъ срв. в МН Желти камен, Др.); Бикчй'л'ница (Др.) < *Бичкй'л'ница; б) Ванско дере (Др.) от първоначално Хайванско д.

По аналогия на висок прилагателното дълбок се променя в дил-бок (и длибок), както се вижда например в названията Дилбокоото дере (Бод.) и Длибоко дере (Ез., Лен.).

Като проява на свръхстарателност се наблюдават в някои названия от Първомайско вмятането на х в началото и замяната на първоначално в с х: Хашдамите (И.), срв. тур. aş(ı)lama; Сохат'ъ (Прав.) от първоначално Соват'ъ, срв. тур. suvat.

Относно субституцията на гласните й (без оглед на ударението) и ъ (само под ударение) в заемки от турски език, които се срещат като местни названия, може да се отбележи, че се наблюдава колебание в гласежа им на българска почва като 'и (с омекчена предходна съгласна) и 'і: Б'уке (Първ.), Б'ук'ъ (Скоб., Стал.), но и Бйке (Др.), Бйки (Бр.), Бйкуу (Пил.), срв. тур. bük; Бул'ук'ъ (Скоб.), Дренйите бил'уци (Бр.), срв. тур. bölük; Г'унё (Др.), Г'унето (Ез.), Г'ун'ата (Вод.), тур. gün; Илишйк'ъ (Гр., Др.), Илишйк'ъ (Ез., Кар.), Илишйците (Бр., Бр., Д. изв., Прав., Първ., Тат.), тур. üleşik; Сухата киприйа (Кар.), срв. тур. köprü; Кишето (Скоб.), Бойчовото кише (Гр.), Брджешевото кише (Др.), Шопово кише (Гр.), срв. тур. köşe; К'укл'ук'е (Прав.), К'укл'уците (Кар., Фил.), тур. köklük, и др. Заместването на неудареното ъ чрез 'і се обяснява с това, че в Първомайските говори тая специфична турска гласна се делабиализува в е (както й в 'і) и след това се редуцира в 'і.

Ударение. Отместване на ударението към началната сричка като смислоразличителен признак се наблюдава предимно в местни названия, в основата на които лежат заемки от турски език: Апта-лоу (Бр.), Армутлукъ (Прав., Скоб.), Баалъкъ (Кар.), Баллъкъ (Вод., Скоб., Стал.), Боруклукъ (Вод.) от *Буруклъкъ, Бостанлъкъ (Вод.), Дерезикъ (Скоб.), Каваклъкъ (Скоб.), Карагач (Деб.), Карагачъ (Прав.), Сазлъкъ (Вод., Люб.), Сържките (Първ.) от тур. sirir, Фиданлъкъ (Люб.), Хъдърица (Ез.), Шахпалийца (И.) и др. С отмествено ударение в същата посока се явява още: Плънчууцъ (Пил.) от Плънчууцъ < *Планчовица; Пджарлъкъ (Вод.). Не би могло да се смята, че тая акцентна особеност е последица на турско въздействие, защото тя е присъща и на български местни названия от западна България, където турското влияние е било минимално.¹

¹ Вж. примери в статията ми „Някои особености в ударението на българските селищни имена“, сп. Български език, год. II, 1952, кн. 3—4, стр. 236—237.

Мариновите пол'ени (Бр.), Михови пол'ени (Ез.), ед. ч. пол'ана; Пол'енките (Бод.), но срв. Пол'анките (Др.); б) Ёнвийъ бунар (Бр.), Йёмите (Др., Прав.). По особен е случаят с прехода на неударено -ъ след меко к' в ё: Б'ук'ё (Стал.), Д'узл'ук'ё (Пил.), Илиийк'ё (Ез.), К'укл'ук'ё (Прав.).

Вокална регресивна асимилация е редовна в думата просойка < присойка (срв. в названията Просойките Ез., Лен., Голяма и Малка просойка Ез.) и в названието Дранакъ (Бод., Бр., Ез., И.), но срв. Дренакъ (Бр., Д. изв., Прав., Тат., Фил.).

Прејотация на гласни се среща само в местни названия от турски заемки: Йургането (Бр., Скоб.), но срв. Ургането (Кар., Стал.); Йагълето (Бр.), Йагълетата (И.), но срв. Агълите (Кр.); Йазмакъ ((Стал.), но срв. Азмакъ (Д. изв., Кр., Скоб.); Йакакъ (Д. изв., Лен., Стал.), Йакаците (Люб.), но срв. Акакъ (Скоб., Фил.).

Испадане на начално а е рядко явление: Рабажиевото бунарче (Стал.), но срв. Арабажйевийъ бунар (Фил.).

Измежду промените със съгласните за Първомайските говори е типична загубата на експлозивния елемент на африката ц (= дж), т. е. преходът му в проходна съгласна ж. Срв. и в местните названия: Каражалово (с.), Мажарско дере (Пил.), Хажиевото бунарче (Пил.), Чешмежийувийъ бунар (Бр.) и др.

Вторично смекчени се явяват съгласните р', л', н', к' и т': Байр'ъ (Гр.), Цер'ъ (Ез., Фил.), Чеир'ъ (Вин., Ез.), но срв. Чеиръ (Др.); Г'ол'ъ (Бр., Др.), Качул'ъ (Др.), Чатам'ето (Бод., Бр.); Герен'ъ (Бр., Деб., Д. изв., Ез., Кр., Лен., Пил., Стал., Тат.; но срв. Геренъ, Др.), Казан'ъ (Лен., Пил.), Капан'ъ (Бр., Деб., Пор.; но срв. Капанъ, Пил.), Маден'ъ (Бр., Пил.), Орман'ъ (Кр.); Бент'ъ (Кар.); Б'ук'ъ (Скоб.), Дерезжик'ъ (Кар.), Килник'ъ (Д. изв., Кр.). Само в едно название т' преминава в к': Кетръжикъ (Прав.), но срв. Тетражикъ (Бр.).

Начално в пред закръглена гласна може да изчезне, както се вижда от названието Оловарския егрек (И., от първоначално Воловарския е.) и от думата удѣнца < воденица, като съставна част на местни названия: Бѣвата удѣнца (Др.), Ганчоска удѣнца (И.), Долната удѣнца (Стал.) и др. Рядко изпада в в средисловие в положение пред закръглена гласна и след друга съгласна: Изорско дере (Ез.) от първоначално Изворско д.; Хойната (Ез.), от Хвойната.

Някои по-редки промени при съгласните се наблюдават в следните случаи: а) дисимиляция: Тевнищата (Стал.) от Темнищата, Тевното дере (Вод., Пил.) от Темното д.; б) епентеза: Мездрата, (Д. дол., Кр.), срв. тур.-ар. *тезгаа*; в) изчезване на т между две съгласни: Сръните (Лен.), Голямата сръна (Бр.), Дъбовата сръна (И.), сръна от първоначално страна (срв. в МН Голямата страна Ез., Мил'овишната страна Др.), Срръкътъ (Др.) от първоначално Странкътъ; г) делабиализация на ф във х: Кан'ухчува лѣчка (Фил.) от първоначално Кан'уфчува л, срв. семейното име Кан'уфци.

Измежду фонетичните черти за повечето Първомайски говори е типично звукосъчетанието цър- < стб. чръ-. Срв. например в названията: Цървената пръс (Пил.), Цървените пътеки (Др.), Цървенийъ бр'ак

(Пил.), Цървенакъ (Деб., Стал., Тат., Фил.), Цървенациите (Бр.), Църк-вището (Бр., Деб., Др.), Църнелевийъ бунар (Тат.), Църните габъри (И.), Църните камъни (И.), Църнийъ камен (Вод., Пил.), Църнийците (Първ.) и др.

Метатеза и хаплогения са сравнително рядко явление в местните названия: а) Гармадата (Бр.), Гармадите (Др.), от първоначално грамада; Глѣгийъ пазлак (Др.), Длѣгата п'л'ана (Бод., Др., Ез., Пил.), от първоначално делги, делга (за ел от стб. лъ, лъ срв. в МН Желти камен, Др.); Бикчил'ница (Др.) < *Бичкыл'ница; б) Ванско дере (Др.) от първоначално Хайванско д.

По аналогия на висок прилагателното дълбок се променя в дил-бок (и длибок), както се вижда например в названията Дилбокото дере (Бод.) и Длибко дере (Ез., Лен.).

Като проява на свръхстарателност се наблюдават в някои названия от Първомайско вмятането на х в началото и замяната на първоначално в с х: Хашаамите (И.), срв. тур. *aş(ı)lama*; Сохат'ъ (Прав.) от първоначално Соват'ъ, срв. тур. *suvat*.

Относно субституцията на гласните й (без оглед на ударението) и ъ (само под ударение) в заемки от турски език, които се срещат като местни названия, може да се отбележи, че се наблюдава колебание в гласежа им на българска почва като 'и (с омекчена предходна съгласна) и 'і: Б'уке (Първ.), Б'ук'ъ (Скоб., Стал.), но и Бйке (Др.), Бйки (Бр.), Бйкуу (Пил.), срв. тур. *bük*; Б'ул'ук'ъ (Скоб.), Дренйвите бил'уци (Бр.), срв. тур. *bölük*; Г'унѣ (Др.), Г'унѣто (Ез.), Гун'ата (Вод.), тур. *gün*; Илиийк'ъ (Гр., Др.), Илиийк'ъ (Ез., Кар.), Илиийците (Бр., Бр., Д. изв., Прав., Първ., Тат.), тур. *ileşik*; С'ухата киприйа (Кар.), срв. тур. *körpü*; Кишѣто (Скоб.), Бѣйчовото кишѣ (Гр.), Брѣшѣво кишѣ (Др.), Шѣпово кишѣ (Гр.), срв. тур. *köşe*; К'укл'ук'ѣ (Прав.), К'укл'уците (Кар., Фил.), тур. *köklük*, и др. Заместването на неудареното ъ чрез і се обяснява с това, че в Първомайските говори тая специфична турска гласна се делабиализува в е (както й в і) и след това се редуцира в і.

Ударение. Отместване на ударението към началната сричка като смислоразличителен признак се наблюдава предимно в местни названия, в основата на които лежат заемки от турски език: Апта-лоу (Бр.), Армутлукъ (Прав., Скоб.), Баалъкъ (Кар.), Баллъкъ (Вод., Скоб., Стал.), Бѣруклукъ (Вод.) от *Буруклѣкъ, Бѣстанлѣкъ (Вод.), Дерезжикъ (Скоб.), Кавакълѣкъ (Скоб.), Карагач (Деб.), Карагачъ (Прав.), Сазлѣкъ (Вод., Люб.), Сѣнѣрките (Първ.) от тур. *sinir*, Фиданлѣкъ (Люб.), Хѣдѣрица (Ез.), Шахпалийца (И.) и др. С отмествено ударение в същата посока се явява още: Плѣнчууцъ (Пил.) от Плѣнчиууцъ < *Планйчовица; Пѣжарлѣкъ (Вод.). Не би могло да се смята, че тая акцентна особеност е последица на турско въздействие, защото тя е присъща и на български местни названия от западна България, където турското влияние е било минимално.¹

¹ Вж. примери в статията ми „Някои особености в ударението на българските селищни имена“, сп. Български език, год. II, 1952, кн. 3—4, стр. 236—237.

Същата акцентна промяна се забелязва и в някои други названия, но в тях тя няма отношение към топонимичното образуване, защото изместеното ударение е по начало особеност на съответните нарицателни в говорите. Срв. например: *Липата* (Бр., Др.), *Липите* (Др.), *Лъката* (Ез., Стал., Фил.), *Лъките* (Пил.), *Потукъ* (Бод., Бр., Др.), *Пътеката* (Кар.), *Ръката* (Бод., Бр., Вод., Ез., Кар., Пил., Скоб., Стал.) и др.

2. ГРАМАТИЧЕСКИ ОСОБЕНОСТИ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

Старинната винителна форма за единствено число на -ъ (<стб. ж) при имената от женски род (срв. МН *Лозътъ*, Пил., *Срънкъта*, Др., и др.) се пренася и върху заемките от турски език на -а, например: *Илмъта* (Бр.), *Кабътъ* (Бр.), *Мерътъ* (Първ.) и др., но срв. *Кабата* (Деб., Д. изв., И., Стал., Фил.).

В Първомайската топонимия, по-точно в местностни названия от с. Пилашево (Буково) е оцеляла архаична форма за родителен падеж ед. число при имена от мъжки род: *Светѡг Илѡ*, *Светѡг Пѣтра*, *Светѡг Танѡс*, от първоначално *Светого Илиѡ* и пр. За обяснението на тези петрифицирани форми може да се излезе от първоначални синтактични съчетания като манастиръѡ Свѡтого Пѣтра, оброкъ Свѡтого Атанаса и пр., от които по-късно е останал само определителният елемент като по-необходим от гледна точка на топонимията. Тези примери показват ясно, че местните названия в отделни случаи могат да запазят архаични морфологични форми, като изостават от развоя на говора, който отдавна не притежава подобни форми.

В даден говор местните названия обикновено се употребяват в строго установена форма за единствено или множествено число. Но в Първомайско се срещат около двайсетина названия, предимно местности от ново време, които показват колебание по отношение на категорията число, т. е. в един и същи говор те може да се явяват както във формата за ед. число, така и за мн. число. Това явление е типично за названия, произлезли от нарицателни без допълнително словообразователно изменение: *Армутлукъ*||*Армутлуките* (Кр.), *Баллукъ*||*Баллуките* (Скоб.), *Дорукъ*||*Доруките* (Люб.), *Корията*||*Кориите* (Д. изв.), *Криволицата*||*Криволиците* (Кр.), *Кълнйката*||*Кълнйките* (Ез.), *Кютлюкя*||*Кютлюките* (Деб.), *Матката* (Вин.)||*Матките* (Деб., една и съща местност), *Пазлакъ*||*Пазлаките* (Бр.), *Пулукъ*||*Пулуките* (Бр.), *Пясъкъ*||*Пясъците* (Кар., Скоб.), *Цървенакъ*||*Цървенците* (Бр.), *Чаллукъ*||*Чаллуките* (Кр.), *Чукъръ*||*Чукърето* (Прав.), *Чумурлукъ*||*Чумурлуките* (Бр.), *Юртлукъ*||*Юртлуките* (Кар.), *Язмото*||*Язмата* (Гр.). Срв. още: *Мвълката*||*Мвълките* (Д. дол), *Сархѡв чейр*||*Сархѡжовите чейре* (Кар.), *Хажиевия ясѡк*||*Хажиевите ясѡци* (Стал.). Тая неустановеност на формата за ед. или мн. число в дадения случай може да се обясни с обстоятелството, че посочените местни названия все още стоят на границата между собствени и нарицателни имена (или обикновени словосъчетания), тъй като последните с редки изключе-

ния (*singularia* и *pluralia tantum*) могат да бъдат употребявани в едната или другата форма в зависимост от отношението на изразеното понятие към категорията число.

В Първомайските говори се среща често при съществителни от мъжки род събирателната форма на -е (членувана гласи -ето), която замества напълно формата за мн. число. Тая форма на -е (-ето) е широко разпространена в местни названия: *Баирето* (Бр.), *Борето* (Пил.), *Бунарето* (Прав.), *Габрето* (Лен., Пил.), *Геренето* (Бод., БР, Кар., Люб., Прав., Стал., Фил.), *Долапе* (Бод., Първ., Стал.), *Дренето* (Тат.), *Дъбето* (Прав.), *Дъбето* (Фил.), *Желъде* (Първ.), *Изворето* (Бод.), *Пожарето* (И.), *Требѣжето* (Лен.), *Ургането* (Стал.), *Чеирето* (И., Скоб.) и др. По тия форми се е поведо и съществителното *лозя*, така че наред с *Лозята* (БР, Вин., Вод., Гр., Д. изв., Кр., Първ., Тат.) се среща *Лозято* (Бр., И., Кар., Пил., Скоб., Стал.). При съгласуването с подобни събирателни форми прилагателните се явяват обикновено в мн. число (например: *Гърните герене*, Люб., *Божановите герене*, Стал., *Грозкооловите чеире*, Кар., и др.), а рядко в ед. число ср. род: *Турско герене* покрай *Турските герене* (Скоб.). Съществителното *камен* в мн. число изглася на -е и на -и и тая неустановеност личи и в местни названия: *Бялки камене* (Др.), *Казанкини камене* (Др.), *Мечкините камъне* (Пил.), *Митковите камъни* (Вод.), *Църните камъни* (И.), *Чушнатите камъни* (Бод.), *Шилнести камъни* (Бр.). Форма за мн. число на -е, а не за родителен падеж ед. число съдържа названието *До камене* (Първ.), което не може да се смята за много старо. Както личи от дадените примери, прилагателните се съгласуват по число с *камене* или *камъни*, като само в названието *Мечо камене* (Др.) определямото съществително се третира като ед. число. Интересно е, че в цялост това название се схваща като мн. число при свързването му с друго прилагателно, например: *Голями Мечо камене* и *Малки Мечо камене* (Др.). В някои местни названия от Първомайско е застъпена и друга форма за мн. число — на -ве, -в'а (<-ове), членувана -ве-то по образец на събирателната форма: *Гьдълвето* (Бод., Фил.), *Юртвето* (Бод., БР, Прав., Първ., Фил.), *Биндиклиските юртве* (БР), *Гьопчулерски юртвя* (Д. изв.), *Дерекювските юртвя* (Д. изв.). Изненадва ни формата на названието *Пещвето* (Фил.), в което флексията -ве се е присъединила към съществително от женски род. Особен случай на употреба на събирателна форма за мн. число се наблюдава при заемки от турски език, както се вижда от две названия: *Завивите мадѣня* (Пил.), *Старите юргѡня* (Скоб.).

Интересни са особеностите на местните названия с оглед на употребата на членната форма. Обикновените нарицателни, които приемат и служба на местни названия без допълнително видоизменение, най-често се явяват членувани в Първомайско и това е лесно обяснимо. Означаването на категорията определеност спомага донякъде за разграничаване на единичния обект от еднородните нему. Срв. например: *Бачийщето* (Лен.), *Габеръ* (Стал.), *Дъбакъ* (Др.), *Киселищата* (Фил.), *Лъката* (Ез., Стал., Фил.), *Потокъ* (Бод., Бр., Др.), *Ръката*

(Бод., Бр., Ез., Скоб., Стал.), *Хумникъ* (Кар.), *Чукарката* (Бр.), *Шумакъ* (Тат., Фил.), *Язмото* (БР, Гр., Кар., Люб., Прав., Скоб., Тат.) и др. Малко названия от този тип не приемат членна форма или пък показват колебание: *Бикчильница* (Др.), *Бърчина(та)* (Др.), *Вълчарница* (Ез.), *Долапе* (Бод., Първ., Стал.), *Желъде* (Първ.), *Зимница(та)* (Ез.), *Конопница* (И.), *Кръстомпътъ* (Др.), *Мъртвица* (Фил.), *Солища* (Др.), *Шушулка* (Пил.) и др. Селищните названия са обикновено нечленувани, както личи от двете нови имена *Градина* и *Дебър*.

При местните названия от съчетания, състоящи се от прилагателно и съществително, общо взето преобладава членната форма, но тук нейната употреба в живата реч при повечето названия е факультативна и присъствието или отсъствието на член (към прилагателното) е индиферентно от гледна точка на морфологичното оформяне на дадено название и на диференцирането му спрямо съответното несобствено словосъчетание. Неустойчивост на члена като морфологичен признак или успоредна употреба на членувани и нечленувани форми показват много названия от този тип, от които тук ще бъдат приведени само няколко: *Бялия бряг* (Бр., БР, Деб.) — *Бяло бреге* (Др.); *Голямия връх* (И.) — *Голями връх*, *Малки връх* (Др.); *Дайминово(то) дере* (Ез.); *Дълбоко(то) дере* (Бод.), *Дълбоко(то) дере* (Първ., Тат.) — *Длибоко дере* (Ез., Лен.), *Дълбоко дере* (Деб.); *Върла(та) илмъ* (Ез.); *Синия кайнак* (Др.) — *Каменен кайнак* (Бр., Др.); *Кривия кър* (Бр.) — *Гладен кър* (Стал.); *Голямата могила* (Лен., Тат.) — *Гола могила* (Кр.); *Старото село* (Вод., Люб.) — *Старо село* (И.); *Длегата поляна* (Бод., Ез., Пил.) — *Дълга поляна* (Др.); *Турското гробе* (Бр.) — *Турско гробе* (Тат.); *Кировото бунарче* (Стал.) — *Петърчово бунарче* (Стал.); *Солаковото бунарче* (Д. изв.) — *Солаково бунарче* (Тат.) и др. Както успях да установя при проучването на място, в тия случаи е напълно безразлично, дали ще бъде предпочетена едната или другата форма, например *Висока круша* или *Високата круша* (Ез.). В живата реч се употребяват еднакво членувана и нечленувана форма от дадено название и ако в приложения речник в повечето случаи подобни названия са отбелязани само в едната форма, това не означава, че другата е изключена. Безспорно има някои названия, които се срещат само нечленувани, като например *Овче пдле* (Пор.), но за точното им установяване са необходими продължителни наблюдения върху разговорната реч на местните жители, което може да бъде задача на бъдещето. Може да се добави, че селищните названия от същия тип обикновено се явяват нечленувани, срв. например новите имена на села в Първомайско: *Бяла река*, *Добри дол*, *Дълбок извор*, *Царско село* (днес: *Градина*).

Що се отнася до употребата на членната форма при някои малобройни типове местни названия, това ще бъде изяснено по-нататък при разглеждането на техния словообразователен строеж.

При някои български селищни названия, които са от първоначални нарицателни от мъжки род в мн. число, се наблюдава обезсмисляне на собствените им по начало граматически категории род и число въпреки запазването на ясни морфологичен показател. Това

ясно личи при свързването им с определителен елемент, който приема формата за среден род ед. число вероятно поради мислено съгласуване със *село*; срв. например: *нашето Михалци* (Павликенско), *вашето Милославци* (Трънско), *хубавото Орешаре* (Крумовградско), *Ново Железаре* и *Старо Железаре* (Пловдивско), *Голямо Доляне* и *Малко Доляне* (Еленско), *Горно Камарци* и *Долно Камарци* (Пирдопско) и др. Интересно е, че тая тенденция е засегнала в Първомайско местностни названия: *Горно равнища* и *Долно равнища* (Пил.), срв. и посочените по-горе *Мечо камене* и *Турско герене*.

3. СЛОВООБРАЗУВАНЕ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

Своеобразието и характерните черти на топонимията на даден език или диалект се определят както от речниковите елементи, използвани като градивен материал за местните названия, така и от системата на типичните за тях словообразователни средства и модели. Българските или възникнали на българска почва местни названия от Първомайско показват общославянски черти в словообразуването си, но също така и някои специфични особености. Общо взето въз основа на материала можем да разграничим три основни начина на словообразуване в Първомайската топонимия: а) чрез използване на готови, функциониращи по-преди в езика (resp. в говора) речникови единици без допълнително афиксално изменение, които могат да бъдат съществителни, прилагателни и лични собствени имена — лексикосемантичен начин; б) чрез използване на свободни словосъчетания, които като собствени имена се превръщат в устойчиви — синтактичен начин; в) оформяне чрез специални наставки („топонимични“), с помощта на които местните названия се диференцират спрямо обикновените нарицателни или прилагателни — морфологичен начин. В рамките на всеки един от тези три начина на словообразуване в зависимост от конкретния материал можем да различим отделни подгрупи въз основа на определени структурни и граматически признаци и отчасти на значението.

а. Местни названия от готови нарицателни без допълнително словообразователно изменение

Местните названия от този тип представят най-елементарният начин на топонимично словообразуване. Както бе отбелязано, нарицателните, които поемат и функцията на собствени названия, се явяват в Първомайско обикновено членувани с редки изключения. Членната форма само в известна степен служи за диференциране на тези местни названия от съответните нарицателни, тъй като последните могат да се употребяват в речта както нечленувани, така и членувани: срв. например *Кладенчето*, *Могилата*, *Потокъ* и *кладенче* — *кладенчето*, *могила* — *могилата*, *поток* — *потокъ*. Без да сме осведомени предварително, че в дадено землище съществуват подобни названия, не бихме могли да определим със сигурност, ако чуем чле-

нувани форми като *кладенчето* и пр., дали се касае до нарицателни или до собствени имена. Това показва ясно, че членът в българската топонимия не изпълнява функцията на специален словообразователен елемент, а само отчасти спомага за типизирането на местните названия от разглеждания тип. Разликата между тях и съответните нарицателни е главно функционално-семантична. Като означения на единични обекти, в тези местни названия изпъква на първо място називната (номинативна) функция. Смесовото съдържание на дадено местно название, напр. *Чуката*, предполага съвкупност на редица индивидуални белези наред с общите, свойствени на всички чуки. Това индивидуално съдържание, макар да е задължително по начало за самото название, може да не ни е конкретно известно (ако не сме запознати пряко или косвено с единичния обект) за разлика от нарицателното *чука*, което изразява общо понятие със строго определено и ясно съзнавано съдържание. Например от изречението „Недалече от с. Драгойново се намира *Чуката*“ можем да разберем, че *Чуката* тук като собствено име се отнася до отделен географски обект със свои специфични особености, но само по себе си това име не извиква в съзнанието ни понятие за тия особености. Смесовото съдържание на *Чуката* се определя в такъв случай на фона на общото понятие, изразено чрез нарицателното *чука*, което обаче си мислим непременно в комбинация с нещо индивидуално, характерно за конкретно дадена чука; това нещо се предполага като потенциално познаваемо. Достатъчно е да съзнаваме, че съществува изобщо нещо в плюс към общото понятие, за да разграничим собственото от нарицателното име, които външно не са диференцирани, следователно намират се в отношение на омоними.

Съществуват и случаи, в които семантичната връзка между местното название и съответното нарицателно е сравнително по-сложна. Така например названия като *Габеръ*, *Пясъкъ*, *Църквицата*, *Пожаръ* и съответните нарицателни *габер*, *пясък*, *църквица*, *пожар* не стоят в такова отношение помежду си, което да съответствува на отношението между видово и родово понятие. Семантичният развой, който са преминали подобни нарицателни, неозначаващи по начало географски обекти, за да станат собствени местни названия, може да бъде представен схематично по следния начин:

1) <i>габер</i>	} означаващи общо понятие — предмет, вид почва, вид дейност и пр., мислени без връзка с конкретен географски обект (местност, река, вода, селище);
<i>пясък</i>	
<i>църквица</i>	
<i>пожар</i>	
2) <i>габер(ъ)</i>	} означаващи единично понятие — предмет (природен или изработен от човека), вид почва, вид човешка дейност, конкретно отнасящи се към отделни географски обекти;
<i>пясък(ъ)</i>	
<i>църквица(та)</i>	
<i>пожар(ъ)</i>	
3) <i>Габер(ъ)</i>	} означаващи отделни географски обекти, които притежават по природа или са придобили изкуствено някаква особеност (предмет, вид почва, вид дейност и пр.), изразена конкретно в самото название.
<i>Пясък(ъ)</i>	
<i>Църквица(та)</i>	
<i>Пожар(ъ)</i>	

В семантично отношение тези названия се характеризират със следното: а) не съдържат пряко означение на вида на наименувания обект, който може да бъде връх, дол, равнище, вид селище и пр.; б) изтъкват елемент от индивидуалното съдържание на съответния географски обект; в) при изчезване на този индивидуален елемент названието може да се запази за дълго със свойствената си номинативна функция.

В граматическо отношение местните названия от този тип се отличават общо взето с членната си форма и с устойчивост на категорията число, т. е. повечето от тях се явяват само във формата за единствено или множествено число с изключение на малък брой нови названия, които варират в едната или другата форма, или пък се явяват нечленувани. Но като пригизават морфологичния признак за определеност и категорията число, по-голямата част от местните названия от типа *Чуката*, *Дъбето*, *Изворето* и пр. са морфологично неизменяеми и по това се различават от нарицателните.

Местните названия от разглеждания тип с оглед на значението на съответните нарицателни, от които са възникнали, може да се поделат главно на следните подгрупи:

1) От нарицателни, означаващи вид, форма и положение на обекта, например *Върхъ*, *Изворето*, *Грамадата*, *Припекъ*. По произход те са предимно български и турски: а) *блатище*, *бърчиня*, *връх*, *грамада*, *дупка*, *извор*, *кладенче*, *краище*, *лозганъчка*, *лъчка*, *лъка*, *лъпа* (и *лъпка*), *матка*, *могила*, *мъртвица*, *пазлак*, *пещура*, *поляна*, *поток*, *припек*, *припекъвище*, *просойка*, *рѐпа*, *ряка*, *средок*, *сръна* (и *срънка*) < страна, *усип*, *усойка*, *чука*, *чучка* и *чишка* (умал. от *чука*), *чукарка*, *яма*; б) *ада*, *адай*, *адалък*, *азмак*, *алмак*, *арк*, *баир*, *бент*, *буаз*, *бунар*, *гериз*, *гидик*, *гьол* (и *гьолче*), *гюне* (*гюня*), *дере* (и *деренче*, *дерезик*), *дорук*, *дюзлюк*, *илма*, *кайнак* (и *кайначе*), *кайряк*, *кише*, *куз*, *кузалтия*, *кър*, *сърт*, *хендек*, *хава*, *чешма*, *чукур* (и *чукурка*), *ямач*. Чрез метафорично означение е характеризиран изразително наименуваният обект с оглед на някаква изпъкваща особеност (най-често във връзка с формата): *Кавалъ* (Гр.), *Казаня* (Пил.), *Казанките* (Бр.), *Камилата* (височина при Бод.), *Коминето* (Бр.), *Кървавиците* (камениста местност при Пил., в която има камъни, наредени във вид на кървавица), *Опашката* (Бод.), *Палешникъ* (Д. дол), *Тевнищата* (Стал.), *Ушите* (Пил.), *Чаталъ* (Др.), *Чаталъето* (Бод., Бр., Ез), *Чаталчето* (Др.).

2) От нарицателни, означаващи общо почвата или нейния вид, например *Каменакъ*, *Пясъкъ* и пр. По произход тези нарицателни са главно български и турски: а) *белѝк*, *каменак*, *каменче*, *пясък*, *скала*, *солище*, *цървенак*; б) *акак* (и *якак*), *бюк* (и *бик*), *герен* (и *геренче*), *каба*, *килник* (< *киллик*), *кумлук*, *кумсал*, *чакълък*, *чамурлук*. С метафорично значение е употребено съществителното *капан* като означение на почва, която бързо се стяга, изпускайки влагата, срв.

¹ Значението на диалектните думи е обяснено при разглеждането на съответните названия в II, III и IV глава.

МН *Капанъ* (Пил.), *Капаня* (Бр., Деб., Пор.). Тук се срещат и две съществителни от романско потекло: *тикла* и *хума* (срв. и производните *хумка* и *хумник*).

3) От нарицателни, означаващи общо растителността или отделни растителни видове (botanica): а) Български: *бор* (и *борче*), *бъзляк* (и *бъзлячка*), *върба*, *габер*, *дребък*, *дряк*, *дъб*, *дъбница*, *елха*, *желъд*, *киселица*, *конопище*, *коприва*, *круша* (и *крушка*), *кълника*, *липа*, *лоза*, *лозина*, *лучка* (производно от *лук*), *мекъш*, *мъжарявка*, *орех*, *напрек*, *пърженяка*, *радишка*, *сливка*, *топола*, *хвойна*, *църница*, *чуреша*, *шипка*, *шума*, *шушулка*. Застъпени са и събирателни съществителни на -ак и -ок: *бъзлянок*, *върбалак*, *върбинак*, *габрък*, *дренак*, *дъбак*, *крушак*, *пърженяк*, *шума*. б) Турски: *армуда*, *армутлук*, *бруклук*, *гергилч*, *дуглук*, *душубак* (и *тушубак*), *кавак* (и *каваче*, *каважик*), *каин*, *карагач*, *карапилит*, *кория* (и *корийка*), *меше*, *орман*, *сазлък*, *тетражик* (и *кетръжик*), *сусам(ище)*, *чалия* (*карачалия*), *чаллък*. в) От друг произход и неясни: *анасон(ище)*, *белезма*, *дюня*, *оксан*, *цер*. Метафорично са употребени: *Китката* (И.) и *Качуля* (Др.), отнасящи се до изгледа на растителността в тези местности.

4) От нарицателни, означаващи животни или мястото на тяхното обитаване, или по-честа поява: *вълчарница*, *гарга*, *гърла*, *жабляк* (<*жабляк*), *змииник*, *змиярник*, *змиярница*, *камила*, *котка*, *пръшляк*, *свинарник*. От по-рядко срещани или почти изчезнали в говорите турски съществителни са местните названия: *Боялък* (Стал.), *Бълаклък* (Др.), *Каракуш* (Бр., Кр.).

5) От нарицателни с културноисторическо значение. Сред тях разпространени са образуванията с наставката -ище, които означават място, където се намира или се е намирал някакъв предмет, или се върши някаква дейност: *бачище*, *градче*, *динчище*, *кал(в)ище* (производно от *кале*), *нивище*, *оградище*, *пазарче*, *пасище*, *пладнище*, *сайче*, *торче*, *трѣбище*, *църквище*, *юрчище*. Останалите съществителни, послужили за местни названия, са твърде разнообразни по значение, а по произход са български (включително стари заемки в български), турски или гръцки, като вторите преобладават: а) *баня*, *брус*, *вятърница* ('вятърна мелница'), *гроб*, *гробница*, *деленик*, *дъска*, *зимница*, *колд*, *корабче*, *корито*, *криволица* ('криволичещ път'), *кръстопът* (и *кръстомпът*), *кръвавица* (преносно за криволичещ път), *лозе*, *новина*, *обир*, *пещ*, *пожар*, *птека*, *рай*, *требѣж*, *църквица*, *чукур*; б) *агъл* (и *ягъл*), *баалък* (и *балък*, *баялък*), *басамак*, *бахча*, *бахчалък*, *бозалък* (и *бузалък*), *бостанлък*, *бюлюк*, *вѣжъв*, *герма*, *гечит*, *гимелък* (и *гимелик*), *даама*, *долап* (и *долапче*), *дулма*, *илишик*, *калдъръм*, *кале*, *келема*, *келемица*, *кюнк* (<*кюнк*), *конак*, *куле*, *къмюрлик*, *кюкюк*, *кютюк*, *маден*, *мездра*, *мера* (и *мерия*), *ортакълък*, *памуклук*, *пайче*, *сая*, *сават*, *табе*, *теке* (и *текия*, *тия*), *тирлик*, *тумрук*, *турлук*, *турбе*, *урган*, *фиданлък*, *харман* (и *харманче*), *хасар* (и *хасарче*), *хашлама*, *чардак*, *чаршия* (и *чаршийка*), *чаир* (и *чеир*, *чеирка*, *чеирче*), *чилтик*, *чифлик*, *шарапана*, *юрия*, *юрт*, *юртлук*, *язла*, *ясак*; в) *анѣтема*, *друм* (и *друмче*), *ливада*, *манастир*, *мандра*, *метох*, *язмо*. Произ-

водни от турски заемки с български наставки са: *Бикчильница* (Др.), *Кирѣчницата* (Бр.), *Кюмурницата* (Др.), *Кюмурниците* (Ез., Пил.).

Наред с изброените по-горе съществителни в Първомайско се явяват няколко топонимични образувания, които са потенциално допустими като нарицателни с оглед на словообразователните тенденции в българския език, но не се употребяват с апелативно значение в местните говори, доколкото ми е известно. Така например по образец на съществителните на -ище, означаващи място, са възникнали местностните названия: *Зеленището* (Бр., Др.) и *Златището* (Бод.) — последното има метафорично значение ('място, където има лъскав слоден пясък'). Наставката -ак в български може да образува съществителни, означаващи предмети, от основи на прилагателни и глаголи (например *крив-ак*, *пресн-ак*, *горн-як*, *вал-як*).¹ По техен образец са се появили местностните названия *Равнак* (Д. изв., Лен.) и *Съсипак* (Бод., Бр.) 'местност със сипеи'. Изолирано стоят и названията *Вятърницата* (Пил.) със значение 'ветровито място' и *Плугвината* (Лен.) от *плугвина* 'място, разорано с плуг'. Първото от тях е образувано с наставка -ница (срв. *сол-ница*, *пив-ница*, *гробница*), а второто — с наставка -ов-ина (срв. *бъз-ов-ина*, *котл-ов-ина*, *седл-ов-ина*). Най-вероятно е, че тези названия, продукт на народно езиково творчество, са възникнали първоначално като нарицателни, изразяващи представа за конкретна особеност на отделни географски обекти, без да са добили общ характер, т. е. не са станали изразители едновременно на общи понятия.

б. Местни названия от прилагателни без допълнително словообразователно изменение

За да се превърнат в собствени названия, обикновените прилагателни — първоначални означения на признаци, несвързани с географски обекти, добиват определително значение чрез отнасянето им към отделни географски обекти и в следващия момент приемат и друга номинативна функция — почват да означават единични географски обекти. По този начин, въпреки че не притежават морфологични признаци на съществителни, те се изравняват с тях по функция и по това се отличават съществено от обикновените несубстантивирани прилагателни. В семантично отношение тези названия напомнят имената от типа *Габеръ* и пр.: те не съдържат пряко означение на вида на обекта, а изразяват елемент от неговото индивидуално съдържание.

В Първомайско този тип местни названия не е продуктивен. Обща граматическа особеност на повечето от тях е членната форма, която не е задължителна, срв. например местностните названия *Езеровско* (Бр.), *Катранжишко* (Пил.), *Мажарско* (Пил.), които биха могли да се употребят и членувани, без да се отрази това върху тяхната функция. Само нечленувани се явяват старото название на планината *Дра-*

¹ Вж. Ст. Младенов — Ст. п. Василев, Граматика на българския език, София, 1939, стр. 169.

гойна и новите селищни имена *Воден*, *Поройна* и *Православен*. Категорията род и число, свойствени на тези названия, са устойчиви, т. е. те не се изменят по род и число и по това се различават от съответните обикновени прилагателни. Повечето от названията, принадлежащи към разглеждания тип, са възникнали направо от притежателни прилагателни в среден род, производни от лични (семеини или родови), народностни или селищни имена, например *Гашковото* (Бр.), *Бойчоското* (Др.), *Конушкото* (Д. изв.), *Арнаутското* (Деб.). Притежателните наставки *-ов-* и *-ск-* (*-цк-*, *-шк-*, *-чк-*) не придават различно значение на съответните названия. Малък брой названия от тая категория са произлезли по елиптичен път от първоначални словосъчетания: *Драгойна* (Др.) от **Драгоина гора*, *Келмехмедова* (Прав.) от *Келмехмедова кория*, *Будачките* и *Ортачките* (Бр.) от **Будачките ниви*, **Ортачките ниви*. Редки са названията от прилагателни със земеписно и културноисторическо значение, например *Дивечовото* (Др.), *Светото* (Бр.) и др. Две названия са първоначални прилагателни, образувани с наставката *-лия*, изменена от турски *-ли*: *Каваклията* (Бр.) и *Капаклия* (Д. изв. и Тат.).

в. Местни названия от свободни словосъчетания — прилагателно + съществително

Обикновените свободни словосъчетания, съставени от прилагателно и съществително, за да се превърнат в собствени названия, приемат характер на устойчиви съчетания и с това стават граматически неизменяеми. Както вече се изтъкна, употребата на членна форма при тях няма функционално значение.

Местните названия от този тип са извънредно много разпространени в Първомайско. Те отговарят на стремежа да се диференцират по-точно географските обекти чрез изтъкването на някои забележителни признаци. Това може да бъде постигнато чрез свързването на качествени и относителни прилагателни с нарицателни, които означават вида на географския обект, например: *Белия бряг*, *Цървения бряг*, *Бялата вода*, *Сивата вода*, *Студената вода*, *Голями връх*, *Малки връх*, *Габерско дере*, *Дилбокото дере*, *Каменното дере*, *Коткино дере*, *Отвъдно дере*, *Хуменото дере*, *Горната махла*, *Долната махла*, *Ниската махла*, *Ляскова пещура*, *Вълча поляна*, *Длегата поляна*, *Ягодна поляна*, *Новата махла*, *Старата рѝка* и др. Както се вижда от дадените примери, чрез прилагателните се характеризират пространствени или физически свойства на назования обект, неговото положение, свойства на почвата, растителност, животински видове. Значителен брой местни названия показват конкретно положението на географския обект спрямо други обекти: *Омуроска рѝка*, *Демиралънски бунар*, *Сливоската чешма* и др. Твърде чести са съчетанията с притежателни прилагателни, които означават предишния собственик на дадена местност, обитателите на дадена махла и пр.: *Алишево дере*, *Боньовската чешма*, *Гьоргова чука*, *Танасов кайряк*, *Костова могила*, *Гечевската махла* и др. Тук може да бъдат прибавени и на-

званията с прилагателни, производни от народностни имена, като например: *Турската махла*, *Цигански колиби*, *Сръбската махла*, *Юручката могила*.

В зависимост от значението на определяемото съществително и от смисловото отношение на определението-прилагателно към него можем да разграничим няколко семантични типове освен посочения по-горе. Така, ако определението изразява естествен или придобит признак на някакъв отличителен за географския обект предмет, означен чрез съществителното, то чрез даденото название се характеризва изрично само едностранно назованият обект по отношение било на почвата, било на растителността, било на изработени от човека предмети или резултати на неговата стопанска и културна дейност и т. н. Такива са например названията: *Бялата прѝст*, *Солената прѝст*, *Църния камен*, *Голямата гора*, *Превиен габър*, *Честите дѝбици*, *Кривия кавак*, *Висока круша*, *Дѝбуу корито*, *Кривите ниви*, *Равна келемя*, *Ораната нива*, *Старата воденица*, *Долната уденица* и др. Към друг семантичен тип принадлежат названията, в които определяемото съществително от изброените групи по принципа на на метонимията замества означението на вида на географския обект, а определението в такъв случай се отнася косвено към назования обект, въпреки че външно е зависимо от определяемото съществително. Така например в названия като *Горния пясък*, *Долния пясък*, *Срещни герен*, *Люляков камен* съответните определения не може да бъдат отнесени смислово към съществителните *пясък*, *герен* и *камен* (пясъкът не може да бъде *горен* и *долен*, геренът — вид почва — не може да се определи като *насрещен*, нито камъкът като *люляков*), а изразяват отличителни белези на самия географски обект. От тук е ясно, че тези названия съдържат двустранна характеристика на географския обект. Подобни на тях в това отношение са посесивните названия, които обособяваме в самостоятелен семантичен тип, с определяемо съществително, което означава вид на почвата, растителност (*botanica*), или културноисторически понятия и предмети: *Бончовия пясък*, *Бялки камене*, *Въчовия бряст*, *Йонковата дѝбица*, *Димоото корито*, *Хасановото язмо*, *Гороска бахча* и др.

г. Местни названия от други словосъчетания

Към тая група можем да отнесем четири типа словосъчетания, които не са се оказали продуктивни в Първомайската топонимия.

Числителни имена се явяват рядко като определителен елемент в местни названия: *Двата дѝба* (Бр.), *Двете чешми* (Прав.), *Двете киприйки* (Кар.), *Двете рѝки* (Пил.), *Тѝрте* (*Трѝте*) *чешме* (Бр.).

На свой ред словосъчетанието от прилагателно и съществително може да получи още едно определение, което е също рядко явление в Първомайско: *Голями Мечо камене* и *Малки Мечо камене* (Др.), *Ургански нѝв бунар* (Кар.). Само в едно название първото по място определение образува с второто единно понятие: *Дядовото Гьоргово кладенче* (Гр.), вместо *Дядогьорговото кладенче*.

В малък брой названия като определителен елемент се явяват съществителни имена, означаващи принадлежност (по-често) или разни отличителни белези на обекта: *Дойчин-билю*, *Масли-ясак*, *Папуч-поляна*, *Круша дере*, *Лозя-баир*, *Пенюолу-кладенец*, *Чинар-ряка*, *Мечка-ряка*, *Жаба-махла*, *Тръне-махла* и др. Въпреки че са възникнали на българска почва, подобни названия не са свойствени на нашия език, поради което не може да се отрече, че те са се появили по образец на турските сложни имена от изафетния тип *Кавакдере*. В граматическо отношение за този тип названия е характерна обикновено нечленуваната форма както на определящото, така и на определяемото съществително. Изключенията са малко, като членуваната форма не е строго установена за единия или за другия съставен елемент, или за двата; срв. например: *Бюкя-Пясъците* (Стал.), *Гереня лозята* (Скоб.), *Гюля-пътя* (Прав.), *Кольо-билюкя* (И.), *Лескодк-кайнак* (И.), *Редь-камене* (Др.), *Чеиря-пътя* (Прав.).

Малко повече са предложните съчетания със служба на местни названия в Първомайско. Най-често срещаният предлог в тези съчетания е *до*, чрез който се определя пространствената граница на названието обект спрямо друг обект или спрямо някакъв отличителен предмет: *До агълето* (Кар.), *До азмак* (Люб.), *До Качаковата воденица* (Кар.), *До Лозята* (Кар.), *До Мечка-ряка* (Люб.), *До Язмото* (Кар.) и пр. Срещат се още названия с локалните предлози *зад*, *над*, *под* и *през*: *Зад Бюлюкя* (Скоб.), *Зад могилата* (Фил.), *Зад Хасаръ* (Стал.), *Над вадата* (Д. изв.), *Над Кайнак* (Стал.), *Под вадата* (Д. изв.), *Под габеръ* (Бод.), *Под лозята* (Скоб., Стал.), *Под Мешето* (Стал.), *Под старите лозя* (Стал.), *През дерето* (Фил.) и др.

д. Местни названия с топонимични наставки

В Първомайската топонимия тенденцията към морфологично (структурно) диференциране на местните названия от нарицателните, прилагателните и свободните (несобствени) словосъчетания се е проявила сравнително слабо. С топонимична функция тук се явяват три наставки: *-ица* (*-ов-ица*, *-ев-ица*), *-ово*||*-ево* и *-ка*. Интересно е да се отбележи, че наставките *-ец* (*-ов-ец*), *-ци* (*-ов-ци*, *-ин-ци*) и *-ене* (*-ов-ене*), типични за български местни имена, не се срещат в тая околия.

В граматическо отношение за топонимичните образувания от този край е характерно следното: 1) Названията с наставките *-ица* (*-овица*) и *-ово*||*-ево* са морфологично устойчиви, като притежават само категорията единствено число и само женски, респ. среден род; и двата вида названия не приемат членна форма. 2) Названията с наставката *-ка*, както ще се види от дадените примери по-долу, запазват категорията женски род, но могат да се явят както в единствено, така и в множествено число (колебание по число показва единствено названието *Мъзълката*||*Мъзълките* Д. дол); освен това те обикновено биват членувани.

Наставката *-ица* и нейното разширение *-ов-ица*||*-ев-ица* в резултат на редукция и отчасти изчезване на неударени гласни и на между-

гласно в приемат също облици *-ца*, *-овца*, *-ууцъ*, *-ойца*. С тая наставка се образуват предимно местностни названия от основи на лични имена (семейни, родови и прякори), на ботанични наименования и по рядко на други земеписни означения: *Гарагашковица* (И.), *Грапчовица* или *Грапчица* (Прав.), *Гуган(и)ца* (Фил.), *Делйиванца* (Бод.), *Зеерица* (Бод.), *Зувийца* (Бр.), *Кожаманица* (Пил.), *Стаматича* (Д. изв.), *Становица* (Пил.), *Халалица* (И.) и др. (вж. повече примери на стр. 65 сл.); *Драчов(и)ца* (Бр., Ез., Пил.), *Липовица* (Бр.), *Пльнйчууца* (Пил.), *Шумковца* (Ез.) и др. (вж. примери на стр. 50); *Белойца* (Ез.), *Бистрица* (Тат.), *Блудкавица* (Пил.), *Каракушвица* (Др.), *Каракушница* (Бр.), *Кутловица* (Бод.), *Рубин(и)ца* (Пил.). Културно-историческо значение имат две названия: *Жидовица* (Бод.) и *Плуг(о)вица* (Тат.). От основа на изчезнало местно название с наставка *-ница* е образувано *Раддвница* (дол при Тат.).

Наставката *-ово* (*-оу*, *уу*)||*-ево*, която по произход е притежателна, образува само местностни и селищни названия, и то от основи най-често на лични имена (семейни, родови и прякори): *Анталоу* (Бр., Др.), *Ахматьово* (Бр.), *Бикйруу* (Пил.), *Бодурово* (Бод.), *Йовкуу* (Пил.), *Каражалоу*, *Маврово* (Бр., Др.) и др. (вж. още примери на стр. 66 сл.). Сравнително малко са названията със земеписно значение, образувани с тая наставка: *Буково* (Малко и Голямо при Пил.), *Старо Буково* (Пил.), *Бялуу* (Бод.), *Бузалъкуу* (Пил.), *Гълъбово* (Лен.), *Сливоу* (И.), *Тойнуу* (Скоб.) и др.

Наставката *-ка*, която се среща най-често в названия на малки местности, не е загубила известен умалителен оттенък. В повечето случаи тя се прибавя към основи на лични имена: *Ботъовката* (Ез.), *Димчовка* (И.), *Исѐмбейките* (Д. дол), *Каралийките* (Д. изв.), *Маринката* (кл. при Пил.), *Стамболката* (Др.) и др. (вж. още примери на стр. 65 сл.). Редки са названия със земеписно или културноисторическо значение, образувани с тая наставка: *Каракушката* (Гр.), *Сънърките* (Първ.). Появата на формата за мн. число при някои от тия названия се дължи на представата за дадена местност като разчленена на две и повече отделни ниви, притежавани от един собственик, чието име е послужило за основа на съответното название. Любопитно е, че отделни названия се употребяват успоредно със съответни словосъчетания, от което може да се направи извод, че топонимичните образувания с *-ка* възникват не само направо от основи на нарицателни, но и от основи на определителни елементи на собствени словосъчетания: *Гьорговичка*||*Гьоргова чука* (Бр.), *Мъзълката*||*Мъзъл могила* (Д. дол), *Мутафката*||*Мутафкино бунарче* (Стал.).

Че и трите топонимични наставки са били жизнени през периода на турското робство, съдим от названията, в които като основи се явяват турски думи (вж. дадените по горе примери). Има и случаи, когато специфични турски названия биват подложени на структурно изменение с помощта на същите наставки, например: *Бийотката* (Кар.) от *Бийотя*, *Карталката* (Стал.) от *Карталмене*, *Каялийка* (р.) от първоначално *Каялъ*; *Челанките* (Кар.); *Бъмбурца* (Бр.), *Кърквизица* (Ез.), *Ламбурца* (Бр.), *Чауговица* (Фил.), *Янарца* (Пил.); *Халъ-*

трово от *Халъткьой* (Кр.). След Освобождението наставките *-ово||-ево* (по-често) и *-ица* са използвани и при замяната на старите турски селищни имена с нови, например: *Брягово, Драгойново, Езерово, Крушево, Леново, Любеново, Скобелево* (срв. и най-новите *Пилашево, Сталево и Филево*); *Виница, Върбица* (днес *Филево*).

е. Местни названия от лични (семеини, родови) и народностни имена и прякори без допълнително словообразователно изменение

Названията от тоя структурен тип не са единни по значение. Едни от тях имат посесивно значение и са възникнали в резултат на елиптичен процес (вж. по-подробно стр. 71), например: *Бѣженето* (Стал.), *Бозѹчето* (Стал.), *Демѣке* (Прав.), *Джамѣла* (Гр.), *Карѣди-ма(та)* (Д.изв., Пор.), *Топѣла* (Др.), *Тюркмѣнѣ* (Вин.) и др. Други названия имат културноисторическо значение, например: *Света Петка* (Лен.), *Свети Герзи* (Пил.), *Свети Илия* (Бр., И., Кар., Пил.), *Светог Иля* (Пил.) и др. (вж. повече примери на стр. 63). Те са създадени по метонимичен път — името на оброчището или на параклиса се е пренесло върху съответната местност. Най-сетне в Първомайско се срещат и малък брой мемориални названия, които са се появили във връзка с някоя случка, засегнала отделни лица, чието име се е пренесло върху назования обект: *Голато гърче* (Бод.), *Трепаната була* (Вод.), *Циганката* (Бод.).

II. ТУРСКИ МЕСТНИ НАЗВАНИЯ

1. ФОНЕТИЧНИ И ГРАМАТИЧЕСКИ ОСОБЕНОСТИ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

Специфично турските местни названия от Първомайско днес съществуват като ясно открояващ се лексикален пласт в речта на българското население, което в множеството си нито говори, нито разбира турски език. При тези условия напълно естествено е, че турските названия биват нагаждани към фонетичната система и фонетичните явления на българските говори и отчасти са претърпели и промени от граматическо и словообразователно естество.

Измежду турските фонетични особености може да се отбележи запазването на палатални *л'* и *к'* (силно смекчени в български изговор) след предни гласни в някои названия; например: *Дел'мѣто* (Кар.), *Бѣл'ѣ* (Др.), *Ел'кидик* (Пил.) и *Йел'гидик* (Др.), *Тел'кѹтѣпе* (Пил.); *Гургѣнлик'ѣ* (И.), *Дел'мѣлик'ѣ* (Кар., Скоб.), *Ириклик'ѣ* (Бр.), *Келебек'* (И.) и др. Що се отнася до гласните *ѳ* и *ѵ* те биват субституирани по същия начин, както в турските заемки (вж. стр. 93), т. е. ударено *ѳ* от *'о*, неударено *ѳ* и *ѵ* (без оглед на ударението) от *'у* или *и*: *Бѹкѣри* (Първ.) от *bük yeri*, *Дѹскайя* (Пил.) от *düz-kaşa*, *Арабѹкун'рѹс'ѹ* (Скоб.) от *araba köprüsü*, *Гѹргѣнлик'ѣ* (И.) от *gür-genlik*, *К'ѳкѣре* (Стал.) от *kök yeri*, *К'ѳрен* (Др.) от *köpen*, *Ирикѹлолу* (Бр., Кар., Стал.) от *uyruk yolu*, *Сѹд'унѣми* (Ез.) от *su döñütü*, *Кипри-*

дѣре (Бр.) и *К'ун'рѹдѣре* (Пор.) от *köprü dere* и др. Гласната *е* в известни положения е била схващана като по-широка от българското *е*, поради което може да премине в *'а*: *Г'олл'ѹкайя* (Вод.) от *gülle kaşa*, *Чушм'ѹсѣртѣ* (Кар.), *Чѣшм'ѹтарла* (Кр.), *Чушм'ѹтѣрлѣ* (Кар.) от *çeşme-* (срв. и в МН *Г'ун'ѹта* Вод. и Пил., от *güne*).

Гласните *о*, *а* и *е* в неударено положение може да бъдат силно редуцирани и да преминат в съответните тесни гласни *у*, *ѳ* и *и*: *Бѣтѹкѣ* (И.) от *batak*, *Бѳзѹлѣн* (Др., И.) от *boz alan*, *Икинлѣкѣ* (Др.) от *ekinlik*, *Ириклик'ѣ* (Бр.) от *eriklik*, *Лѹхнатѣрлѣ* (Вин.) от *-tarla*, *Сѣрѣкайя* (Стал.) от *sarı kaşa*, *Увалѣкѣ* (Прав.) от *ovalık* и др.

Контракция и изпадане на гласни се срещат в някои турски названия: *Карѹлѣн* (Бр.) от *Karâalan*, *Перѣлѣн* (И.) от *Pirâalan*, *Сѣрѣка* (Др.) и *Сѣрѣка* (Пил.) от *Sarıkaya*, *Сѣрскѣле* (Кр.) от *Sırsıkale*; *Еникѹ* (Лен.) от *Yeniköy*, *Карѣсарли* (Скоб.) от *Karâsarlı*, *Кѣржилѣре* (И.) от *Karâdjalar*, *Сѣртѹш* (И.) от *Sartış*, и др.

Доста редовен е преходът на африката *ѹ* (*ѳѹ*) в *ж*, което е особеност на местните български говори: *Бѹкажикѣ* (Лен.) от *Бакаѳѹк*, *Живѹзкайя* (Ез.) от *ѳевиз*, *Желеплѣре* (Кар.) от *ѳелеплѣр*, *Кѹжѹбѹзѹлѣк* (Др.), *Кѹжѹмѣше* (Бр.) от *ѳоса*, *Кѹкарѹжа* (И.) от *ѳокаѳѣса*, *Мѹжѹарѹлан* (Бр.) от *Maçaralan* и др.

Като последица на контракция и регресивна асимилация се е изменил по-особено звуковият облик на названията: *Дѣрмѣлѹлѣн* (Др.) от *değirmen alan*, *Хѣрмѹлѹлѣн* и *Хѣрмѹлѣн* (И.) от *harman alan*.

За отстраняване на зѣва между съседни гласни *о(у)* и *а* се вмята съгласната *в*: *Бѹвѹтѣпе* (Пил.) от *boğatere*, *Бувѹздѣре* (Стал.) от *boğazdere* (но срв. *Дѹрѹбѹаз*, Гр.), *Дѹванѹжикѣр* (Д.изв.) от *doğançı kır*, *Дувѹнѹкайя* (Стал.) от *doğan kayrak* и др.

Като проява на свръхстарателност може да се посочи неорганично *х* в названията: *Хѹдѹйѹрт* (Ез.), *Хѹкѹбѹзѹлѣк* (И.), *Хѹйкарѣб'ѹл'ѹк* (Люб.) и др.

Интересен е преходът на групата съгласни *гѹв* в двуустнената съгласна *б*, например *Биндиклѣ* (Бр.) от *Güvendikli* < *Güvendikli* (срв. същото явление в историята на румънския език, например *limbă* < *linguă*).

Отместване на ударението към началната сричка като смислоразличителен белег се наблюдава предимно в едноосновни турски названия: *Бѹкажикѣ* (Лен.), *Екѣнликѣ* (Вод.), *Кѣтенлик* (Лен.), *Кѹкарѹжа* (И.), *Кѹртлѹжа* (Кар.), *Мѣзарлѣкѣ* (Вод., Пил.), *Мѣрѹжемѣклик* (Бр.), *Сѣрлѣжикѣ* (Стал.), *Сѹѹжик* (И.) и *Сѹѹжѣк* (Фил.) от *soğusak*, *Янѹкѣлѣкѣ* (Лен.) и др. Същата тенденция е засегнала малък брой двуосновни названия, и то по-точно техния пръв член: *Алмѹлѣкѣдѣре* (Пил.), *Алмѹлѣмахлѣ* (Пил.), *Бѣрулѹжетарла* (И.), *Бѣклѹжадѣре* (Кар.), *Кѹраѹгѹчѹлюк* (Д.изв.), *Кѹраѹгѹчѹрла* (Кр.), *Кѹрдѹнлѣкѣ* (И.) и др.

Измежду граматическите особености заслужава да се отбележи на първо място пригаждането на едноосновните турски названия в зависимост от техния завършек към българските съществителни по род, което личи ясно от тяхната членна форма: *Бѹтѹкѣ* (И.), *Бѣлѹ* (Др.), *Бѹжѹкѣ* (Вин.), *Дѹшлѣкѣ* (Д.изв.), *Илѹнлѣкѣ* (Прав.), *Кѹѣжѣкѣ* (Скоб.), *Кѣкѣзѣ* (Бод.), *Мѹнтѣрлѣкѣ* (Др.), *Пѹндѣкѣлѣкѣ* (Кар.) и мн. др.;

Сатмата (Гр.), *Тузлата* (И.), *Чулфата* (Пил.) и *Чулфътъ* (И.), *Язлата* (Прав.) и др.; *Дельмето* (Кар.). Двусловните турски названия общо взето са се показали граматически по-устойчиви, поради което и членната форма е проникнала при малко от тях: *Ескимезарлъкъ* (Скоб.), *Куръголя* (Бод.), *Кючукюртъ* (Вин.), *Тюркменяюртъ* (Ез.). Интересни са също така някои промени в морфологичния строеж на турските названия. Както някои турски нарицателни са били възприети в разширен облик в български, като например *кутия* от *kutu*, *ютия* от *yiti* и т. н., по същия начин са видоизменени и местни названия като *Сътмалията* (И.) от *sutmalı*, *Чамурлията* (Бр.) от *çamurlu*, *Ялантйите* (Кар.) от *alıntı* и пр. Вторият чл. н на турските сложни названия може да приеме облика, който е характерен за съответната заемка в български, например *кория* вм. *кору*, *махла* вм. *махле*, *чешма* вм. *чешме*: *Каръкория* (Първ.), *Кожакория* (Др.), *Кюрпекория* (Д. дол, Ез., Кар., Стал., Фил.), *Пазорлъкория* (Деб.), *Пирекория* (Бр.), *Саякория* (Деб., Първ.), *Язлакория* (Кар.); *Арманмахла* (Д. изв.), *Бальджиммахла* (Тат.), *Геренмахла* (Кар., Фил.), *Гьолмахла* (Др.), *Дереммахла* (Бр.), *Ениммахла* (Деб.), *Кисиммахла* (Гр.), *Маджурмахла* (Др.) и мн. др.; *Батакчушма* (Ез.), *Гьолчешма* (Пил.), *Кавакчешма* (Вод.), *Соукчешма* (Пор.); срв. още *Диксюргия* (Бр., Пил.) от *dik sürgü*, *Сърскеля* (Кр.) от *siğir iskele*.

Под влияние на формата за мн. число на -е у съществителните на -ар (*овчаре*, *пъдаре*) турското окончание за мн. число -лар, -лер в някои местни названия бива разширено с гласната е: *Ашикларе* (Д. дол), *Аяпларе* (Бод.), *Желеплер(е)* (Кар.), *Кържиларе* (И.), *Мусаджиклар(е)* (Вод.), *Татларе* (И.).

Винителната форма за ед. число на -ъ у българските съществителни от женски род е въздействувала върху някои турски думи на -а>-ъ, които се явяват като елементи на местни названия: *Ирикълмъ* (Др.) от *yürük ulma*, *Къшлъбунар* (Стал.), *Ляхнатърлъ* (Вин.), *Чулфътъ* (И.) от *çulha*, *Чушмътърлъ* (Кар.).

Процесът на побългаряване структурата на турските названия се е изразил отчасти и в налагането на наставките -ица, -ка и -ово, както беше изяснено (вж. стр. 106). Понякога турското название получава като определение българско прилагателно и днес съществува само в тази хибридна синтактична конструкция: *Голямо Айнини* и *Малко Айнини* (Вод.), *Равния Айкън* (Пил.) и др.

2. СЛОВООБРАЗУВАНЕ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ

В турската топонимия на Първомайско различаваме два основни начина на словообразуване: чрез използване на готови лексикални единици — нарицателни или прилагателни — без допълнително структурно изменение (лексикосемантичен начин) и чрез превръщане на свободни словосъчетания в устойчиви (лексикосинтактичен начин). С оглед на лексикосемантичната принадлежност на речниковите единици и с оглед на структурата на словосъчетанията можем да разграничим

следните групи названия, които в количествено отношение са неравномерно разпределени:

1) От първоначални съществителни нарицателни с физиогеографско и културноисторическо значение, ботанични и зоологични имена: *Батакъ* (И.), *Беля* (Др.), *Увалкъ* (Прав.), *Тузлата* (И.), *Гюргенликя* (Бр.), *Куртлужа* (Кар.), *Мантърлъкъ* (Др.), *Иланлъкъ* (Бр., Прав.), *Гърнътълъкъ* (И.), *Мезарлъкъ* (Вод., Пил.) и др. Повечето от тях названия са местностни и само две са селищни: *Кетенлик* (днес *Леново*) и *Козлук(ъ)* (днес *Драгуйново*). Най-чести тук са съществителните с наставка -lik, lık и пр., която служи за образуване на нарицателни за място.

2) От първоначални прилагателни (или причастия). Тоя тип названия е непродуктивен. Примери: *Акаржъ* (Вод.), *Каялй* (днес *Филево*), *Солмазъ* (И.), *Соужик* (И.) и *Суужък* (Фил.), *Узунжъ* (Гр.), *Чамурлй* (И.) и др.

3) От словосъчетания, състоящи се от прилагателно и съществително. Прилагателните, които се явяват в тях, означават различни белези на географския обект, на неговата почва и растителност, или на някакъв отличителен предмет или резултат на някаква дейност. Названия с посесивно значение в тая група не се срещат поради липсата на притежателни прилагателни, производни от съществителни, в турския език. Примери: *Алатлъдере* (Стал.), *Бозлан* (Бр.), *Дарбоаз* (Гр.), *Елйдере* (Вин.), *Карасулук* (Бр., Вод., Люб.), *Ортатепе* (И.), *Сиврикая* (И.), *Соуксу* (Вод.); *Карагерен* (Фил.), *Каратопрак* (И., Тат.); *Гебемеше* (Пил.), *Келмеше* (Ез.), *Кожабозалъкъ* (Др.), *Кюрпекория* (Д. дол, Ез., Кар., Стал., Фил.) *Саръорман* (Лен.); *Айръбюлюк* (Кр.); *Диксюргия* (Бр., Пил.), *Еникашла* (Пил.), *Каракютюк* (Бр.), *Кожакъшла* (Др., Прав.) и др.

4) От изафетни словосъчетания (съществително + съществително). Турските названия от тоя тип са широко разпространени в Първомайска околия. При това най-честа е изафетната конструкция с неизменяеми части (определящо и определяемо, например *taş köprü*), която се среща най-рядко в турския книжовен език.¹ Сравнително слабо са застъпени изафетните словосъчетания с определяемо, свързано с наставката за принадлежност (от типа *köy evi*, *posta kutusu*). Откъм значение тези названия са земеписни, културноисторически и посесивни. Примери: а) *Адакър* (Д. изв.), *Азмакбоаз* (Кр.), *Батакдере* (Вод., Пил.), *Гюргендере* (Пил.), *Джевизкайряк* (Вод.), *Домузада* (Др., Кр.), *Иландере* (Пил.), *Йельгидик* (Др.), *Кайнкайнак* (И.), *Козалън* (Др.), *Курталан* (Кр.), *Мандагбол* (Др., Люб., Първ.), *Ташбурун* (Кар.), *Чаталдере* (Бр., Деб., Кр., Пил.), *Ямангьол* (Скоб.); *Арабаконак* (Др.), *Декмеалан* (Гр.), *Караулкая* (Пил.), *Кильсечеир* (Вод.), *Клисѐямач* (Д. изв.), *Къшлабаир* (Бод., Ез.), *Кюпродере* (Пор.), *Сънърташ* (Люб.), *Чомлѐкдере* (Кр.); *Арантарла* (Кр.), *Балабандере* (Стал.), *Бальджиммахла* (Тат.), *Бейбунар* (Стал.), *Джамалмездра* (Д. дол), *Калайжикър* (Първ.), *Махмудбунар* (И.), *Некѐздере* (Първ.), *Фезида* (Гр.), *Чалъкмахла* (И.) и др.; б) *Айкаясъ* (И.), *Бенткуйру* (Скоб.) от *benit kuyruğı*, *Бюкери* (Първ.), *Данѐери* (Скоб., Стал.), *Данардъ* (Вод., Ез.) от

dağın ardı, *Дуванкайря* (Стал.) от *doğan kayrağı*, *Живизкайря* (Ез.) от *seviz kayrağı*, *Кашлът* (Стал.), *Кьокере* (Стал.) от *kök yeri*, *Чалъбаши* (Вод.), *Ямачлът* (Първ.); *Арабакюпрюсю* (Скоб.), *Дерменсърт* (Тат.), *Дерменюлу* (Скоб., Стал.), *Дорукмахлеси* (Др.), *Кулечешмеси* (Вод.), *Юрэнхасаръ* (И.), *Язлайолу* (Ез.); *Дедетлиш* (Вод.), *Стамболмахлеси* (Кар.), *Султанюрду* (Прав.), *Хажилардереси* (Прав.), *Юрукюрду* (Вод., Ез.) и др.

5) От първоначални лични имена (непродуктивен тип): *Аяпларе* (Бод.), *Ашикларе* (Д. дол.), *Бьдърли* (Вин.), *Гвиндикли* (Кар., Първ.), *Исизлер* (Стал.), *Кържиларе* (И.), *Урбуба* (Бод.) и др. (вж. още примери на стр. 81, 89).

6) Редки са като местни названия словосъчетания от друг вид, като например *Гюнгормез* (Вод.) 'не виждащ слънце', *Кършибакан* (Бр.) 'гледащ насреща' и др.

III. ДВОЙНИ МЕСТНИ НАЗВАНИЯ

В наблюденията си върху функционирането на местните названия от Първомайско се натъкваме на интересното явление две названия, които са различни било по първично значение, било по структура или по произход, да означават един и същ географски обект. Причината за появата и успоредното съществуване на подобни двойни названия в повечето случаи се обяснява с обстоятелството, че като изходна точка за наименуване на даден обект са послужили различни негови отличителни признаци, а впоследствие населението е възприело безразлично и двете названия, без да оказва предпочитание на едното от тях; например: *Горялата кория* ~ *Дренак* (Фил.), *Дупката* ~ *Въкьва* (И.), *Корията* ~ *Мезарлък* (Вод.), *Дряновчица* ~ *Чеирето* (И.), *Илишикя* ~ *Чукурето* (Ез.), *Гереня* ~ *Кумчовия бунар* (Лен.), *Горно равнищя* ~ *Белия камен* (Пил.), *Долната махла* ~ *Турската махла* (Първ.), *Кацаковата воденица* ~ *Турското гробе* (Люб.), *Язмото* ~ *Блатицето* (Тат.) и др. Тези названия, макар и различни по изходно първично значение, са в същност синоними с оглед на тяхната номинативна функция. В друг случай се касае до старо и ново название, като последното все още не се е наложило като единствено означение на обекта: *Кишето* ~ *Бозалъшки агъл* (Скоб.), *Бузалък* ~ *Парцелите* (Фил.) и др.

В трети случай може да се предполага, че се предпочита членувано съществително като по-кратко пред съответното словосъчетание, в което даденото съществително е определяемо, например: *Биндилицките юртве* ~ *Юртвето* (Бр.), *Голямия хасар* ~ *Хасаръ* (Др.), *Горните герене* ~ *Геренето* (Люб.), *Зувицката кория* ~ *Корията* (Бр.), *Кайрачката чука* ~ *Чуката* (Бр.), *Новите лозя* ~ *Лозята* (Бр.), *Старите лозя* ~ *Лозято* (Кар.), *Тодьовския карагач* ~ *Карагачъ* (Прав.) и др. Все с тенденцията към замяна на дългите названия може да се обясни изместването на сложни турски названия от обикновени чле-

нувани нарицателни, например: *Куртбаир* ~ *Баирето* (Бр.), *Клисечеир* ~ *Чеиря* (Ез.), *Карталтепе* ~ *Карталката* (Стал.) и др. Интересен факт е, че отличителното турско название, отчасти побългарено, на р. *Каялийка* се подменя в живата реч от съответното нарицателно, а именно *Ряката* (Бод., Ез., Скоб. и Стал.).

Най-сетне в четвърти случай се наблюдава успоредно съществуване на турско и българско название, например: *Гемюлу* ~ *Гемийски път* (Скоб.), *Каракая* ~ *Църния камен* (Вод.), *Каранлъкдере* ~ *Тевното дере* (Вод.), *Карталкая* ~ *Орлов камен* (Др.), *Кумлукъ* ~ *Пясъците* (Кр.), *Курталан* ~ *Вълка поляна* (Кр.), *Соуксу* ~ *Студената вода* (Вод.), *Сърташ* ~ *Жълт камък* (И.), *Юклър* ~ *Могилките* (Вод.), *Юрукюлу* ~ *Юручки път* (Скоб.); *Килникя* ~ *Старата воденица* (Кр.) и др. Възможно е в случая да се касае до съществуване на двойни названия още в периода на турското робство, както е било например със старите названия на с. Пилашево (турците го наричали *Ючбунар*, а българите — *Букново*), но някои от изброените български названия, които по значение точно съответствуват на турските, са без съмнение свидетелство за процес на изместване турцизмите в местните български говори.

Изобщо двойните местни названия, които са живо явление в разговорната реч, показват, че топонимията на Първомайска околия се намира в непрекъснат развой с оглед на задоволяване потребностите от ясни, точни и неособено сложни означения на географските обекти независимо от техните размери.

ИЗВОДИ

1. Местните названия от Първомайско, чийто брой възлиза на 2793, по потекло се разпределят така (еднаквите по гласеж и форма названия са броени отделно само ако се отнасят до различни обекти): 658 (23·6%) българославянски, 516 (18·5%) специфично турски, 1520 (54·4%) от турски заемки в местните български говори или съдържащи турски заемки в съчетание с български думи, 65 съдържащи други заемки в български, 9 от диалектни думи, с неясен произход, 7 от гръцки произход, 4 от румънски, 1 вероятно тракийско или латинско и 13 неясни. Впечатлението за ярко изразения турски изглед на Първомайската топонимия се обяснява с обстоятелството, че за местни названия или като основни техни елементи тук са послужили често такива турски заемки, които не са разпространени в общобългарски, но са наводнили в миналото местните български говори и голяма част от тях се употребяват в тоя край и днес (вж. примери по-долу).

Предполагаемите старинни български названия, наследени от преди турското робство, са съвършено малко. От този факт и от далече преобладаващото количество на названията, съдържащи турски заемки или специфично турски по произход, може да се съди, че в Първомайска околия в началото на турското нашествие (или първите два века) общо взето е станало прекъсване на приемствената връзка в развой на българските селища, съществували в средните

¹ Вж. Г. Гълъбов, *Турска граматика*, София, 1949, стр. 133.

некове. Много от старите селища са изчезнали и след това е настъпил нов период на поселищни отношения, когато в тоя край се настанява компактно турско население и постепенно по-късно (XVII—XIX в.) възникват и нови български селища, които са давали необходимата работна ръка за турските чифлици. Поради тези историко-поселищни промени оскъдният брой гръцки и румънски названия не може да даде точна представа за действителния обseg на гръцкия и румънския елемент в Първомайско в епохата преди XIV век. Вероятно тези два народностни елемента са били значителни по количество в миналото, особено в южната част на околията, където са оставили следи в топонимията. Нахлуването на турски елементи в лексиката на местните български говори и оттук отражението им в топонимията се дължат очевидно на продължителния досег на българското население с турците. Но турските елементи в топонимията на Първомайско не може да послужат като данни за решаване на въпроса за етногенезата на българското население в тоя край. Както е известно, основна пречка за широкото и доброволно установяване на родствени връзки между българи и турци е била различната религия, която е пораждала взаимна ненавист у тях.

Повечето турски села след Освобождението биват напуснати от турско население. Някои от тях биват заети от българи, а други запустяват напълно. Названията на последните обаче и до днес са оцелели като означения на съответните местности, като например: *Г(е)виндикли* (между БР, Кар. и Първ.), *Гьопчулера* (до Д. изв.), *Желеплере* (до Кар.), *Киманли* (до Гр.), *Муранли* (до Деб. и Първ.) и др. Селищата отпреди XIV век, които са изчезнали, са загубили обикновено и старите си названия и днес местностите, в които са се намирали те, се означават най-често с названията *градище*, *кале* (и *калеще*) и *хасар*. Само в първия елемент на местностното название *Бона-касаба* (до Стал.) е оцеляло старо тракийско или латинско название на селище.

2. Българските, както и възникналите на българска почва местни названия се разпределят главно в следните живи словообразователни типове:

- а) От готови нарицателни, най-често в членувана форма.
- б) От готови прилагателни, обикновено в членувана форма за ср. род.
- в) От свободни словосъчетания — прилагателно + съществително.
- г) Названия с топонимични наставки: *-ица* (*-ов-ица*, *-ев-ица*), *-ово* (*-ево*) и *-ка*.
- д) От лични и народностни имена без допълнително морфологично изменение.

Специфично турските местни названия се различават в словообразователно отношение от българските по това, че сред тях преобладават изафетните словосъчетания (съществително + съществително) и липсват образуванията с топонимични наставки.

3. Топонимията на Първомайско съдържа ценни данни за проучване лексиката на местните български говори. По-характерните осо-

бени думи, които се срещат като елементи на местни названия, са следните: *бърце*, *бърчина*, *вълчарница*, *вятърница*, *габрък*, *гробица*, *деленйк*, *дребък*, *дъбица*, *жаблък*, *жид*, *заница*, *зеленйце*, *зимница*, *змийник*, *каменйв* (прил.), *колд*, *кълнйк*, *лескдк*, *лчка*, *лчка*, *лпа* (и *лпка*), *ляснв* (прил.), *матка* ('мочурище'), *мекйш*, *мъжарявка*, *мъртвица*, *новича*, *околчест* (прил.), *оксан*, *ослушни* (прил.), *пазлак*, *пипрек*, *пещура* (и *пещурка*), *планица*, *припекавище*, *просдйка*, *пршляк*, *пърженак*, *пърженйка*, *равнак*, *радика* (и *радикка*), *рдна*, *рубина*, *скеля* (и *скеле*), *среддк*, *срънд* (и *страна*), *съсипак*, *тикла* (и *тиклица*), *тойна*, *требейж*, *требище*, *усип*, *усдйка*, *цървенак*, *чест* ('гъст' за дървета), *чучка* (и *чичка*), *чукара* (и *чукарка*), *шелмен*, *шилнест* (и *шилнески*), *язмо*. Някои от тези думи са доста стари (например *жид*, *коло*, *матка*, *мъртвица*, *новина*, *пазлак*, *планица*, *пърженак*, *пърженйка* и пр.), а други, макар и добре известни по значение, не са съвсем ясни откъм структура и произход (например *лчка*, *лпа*, *мъжарявка*, *оксан*, *рубиня*, *тойна* и др.). Турските заемки, неприсъщи на общобългарски, които се явяват често като местни названия или като основни техни елементи, представят значителен брой: *агъл*, *ада*, *адаа*, *адалък*, *азмак*, *акак*, *альчак*, *арк*, *армуда*, *армутлук*, *баалък* (и *баллак*), *басамак*, *баялак*, *бозалък* (и *бузалък*), *боруклук*, *бостанлак*, *боялак*, *буаз* (и *буваз*), *бурун*, *бълаклак*, *бюк*, *бюлюк*, *въкъв*, *герен*, *гериз*, *герленгич*, *гечит*, *гидик*, *гюне* (и *гюня*), *даама* (или *дайма*), *дерезик*, *дорук*, *дул(а)ма*, *душубак* (и *тушубак*), *илишик*, *илма*, *каба* (за вид трева или почва), *кавак*, *каин*, *кайнак*, *кайряк*, *карагач*, *каракуш*, *карачаллак*, *келемя* (и *келемйца*), *кемерче*, *киприя*, *клюнк* (от *кюнк*), *конак*, *кузалтия*, *куле*, *кумлук*, *кумсал*, *кюклюк*, *маденъ*, *мездра*, *мера* (*мерия*, *меря*, *мейря*), *меше*, *орманъ*, *сая*, *сънър(ка)*, *табе*, *теке* (*текия*, *текия*), *тетражик*, *тирлик*, *турлук*, *тюрбе*, *урган*, *хасар*, *чаллак*, *чилтик*, *чинар*, *чукур* (и *чукурка*), *шарапна*, *шафран*, *юреник*, *юрия*, *юрт*, *ямач*, *ясак*. Употребата на много от тези думи в българските говори на Първомайско днес е доста ограничена. Немалко от тях са неясни по значение за младото и дори за средното по възраст поколение. Ясно е, че тук се наблюдава процес на отмиране на турцизмите, макар и с по-бавен темп, отколкото в книжовния български език, където тоя процес е на завършване.

4. Големият брой посесивни местни названия, български и турски, от тая околия разкриват ясно картината на старата система на дребно земевладение както в периода до Освобождението, така и особено след него до най-ново време, преди да се пристъпи към коопериране на земята. Освен това културноисторическите местни названия сочат интересни особености от стария бит, обичаи, стопански живот и стари вярвания на населението от тоя край.

РЕЧНИК — ПОКАЗАЛЕЦ
на местните названия от Първомайско

Бел. Цифрите непосредствено след местното название означават страницата, където то се разглежда. При повторение на част от дадено местно название, тя се заменя с~, например *бряг*: *Белия~*, *Вълкановия~* (чети: *Белия бряг*, *Вълкановия бряг*). В подобни случаи указанията са дадени на съответното място, където названието е подредено според първия си елемент (напр. при *Белия бряг*, *Вълкановия бряг* и пр.).

агъл: Бозалъшки~; До агълето.

Агълите 58 — Кр. (с. изт.), равнище, ниви. Някога е имало овчарски кошари (*агъли*) на каракачани.

ад: Алимолсвата~, Ванчовата~, Голата~, Домуз~, Дърмоноота~, Дякота~, Кара~, Карадиневската~, Келеш(овата)~, Кузу~, Пенцовата~, Пиличовата~, Поповата~, Телли~, Тотбовата~, Фези~, Чилъвата~, Чобан~; Колъовски ади.

Адайолу 79 — Кар. (сев.), равнище, ниви. Има път за м. Адите

Адакр 73 — между Д. изв. (изт.) и Пор. (ю. зап.), равнище. заето от ниви; почвата му е герен (суха, бързо се спича). Нарича се още: *Карадима*.

Адалък 45 — Д. дол (зап.), равнище покрай р. Марица, заето от върбащи и ниви.

Адата 45 — 1) Деб. (сев.), плодородна равна местност, заета от ниви и пасища. 2) Прав., равнище до м. Аркъ, заето от ниви. В говора *ада* значи 'върбалак, водно място'. И сега в тази местност има мочурище. 3) Скоб. (сев.), равнище край р. Марица, заето от върбащи и пасища. Има и тополови дървета (каващи). Тук *ада* значи 'пасище край река'.

адай: Асановата~.

Адаята 45 — Гр. (ю. на 3 км), най-ниската част край р. Марица. Почвата е песъклива. Тук под *ада* разбират 'зале-сено място с гирлингич (вид външно се растение с бодилки, което пуска лозини дълги до 10—15 м)'. Местността сега е разорана (ниви), но покрай реката това растение още се среща.

Адите 45 — 1) Кар., островчета сред р. Марица. 2) Кр. (изт.), низина покрай

р. Марица, заета е от мера и върбащи.

адичка: Молловата~.

азмак: До азмак.

Азмакбоаз 74 — Кр., мястото, където Азмак (вж. там) се изтича в р. Марица.

Азмак 23 — 1) Д. изв. (ю. зап.), мочурлива местност с дол, има много вода. 2) Кр. (ю.), извор до р. Марица. 3) Скоб., ниска местност край р. Марица.

Азмаците 28 — Първ., ниска мочурлива местност в м. Бюке, заета от ливади.

азъ: Дери~.

Аитрапеза 42 — Деб., местност (името е посочено у П. Делирадев, Принос към историческата география на Тракия, т. II, стр. 310).

Айкая 75 — И., планинска местност, заета от гора. Има голям камък, на който лежала мечка.

Айкърската чука 55 — Бр., голяма могила в м. Айкър.

Айкър: Равния~.

Айкър 76 — 1) Бр. (сев.), голяма неравна местност, заета главно от ниви. 2) Пил. (изт.), равнище и височина, заети от ниви и гора.

Айнини: Голямо~, Малко~.

Айръбюлюк 78 — Кр. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Акак 49 — 1) Скоб. (сев.), ниска местност, заета от ниви. При дъжд се събира вода. Под *акак* тук разбират 'водно място'. 2) Фил. (ю. от м. Кюрпекория), равнище, заето от ниви; било е обкръжено по-рано от двете страни с гора. Почвата е чернозем и отчасти песъклива.

Акарж 36 — Вод. (зап. на 2 км), хълм, зает от пасище. В дола до него

има чешма с винаги течаща вода; оттук и името на хълма според местното обяснение. Българите наричат дола *Каража-дере*.

Акаржадере 36 — Ез., дол, който започва от землището на с. Буково (днес Пилашево), минава на север по границата между землищата на селата Драгойново и Езерово и се влива в р. Каялийка като десен приток.

Аламовската махла 86 — стара махла в западната част на с. Искра; наречена по род Аламовци.

алан: Боз~, Декме~, Демир~, Курт~, Мажар~, Чилекли~, Чиликчи~.

Алапетковия буваз 67 — Бр. (ю. в полите на Драгойна), склон, зает от гора. По име на лице *Ала Петко*.

Алатлъдере 36 — Стал. (с. изт. от Хасаръ), безводен дол.

Алачилалън 76 — Др. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Алиеводере 34 — Прав., суходолие в м. Кумсалето.

Алимоллийте чеире 69 — Люб. (изт. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. — От име на лице *Али молла*.

Алимолловата ада 67 — Люб., пасище покрай р. Марица.

Алмалъцки път 62 — Фил. (с. изт.), равнище, заето от ниви. Има път, който води за с. Алмали (днес Ябълково), Хасковска околия.

Алмалъцкия път 62 — Стал. (изт.), равнище, заето от ниви. Има път за същото с. Алмали (вж. предишното название).

Алмалъкдере 36 — Пил. (ю.), планинска местност с дол; днес тук няма ябълкови дървета. Наоколо се намират турски гробища.

Алмалъкмахле 87 — Пил. (ю.), колиби (5—6 турски къщи) покрай Алмалъкдере, които се числят към съседното с. Душката, Хасковско.

Алџтов път 62 — Гр. (ю. изт.), равнище, през което минава път за съседното с. Халътьово (днес Крушево).

алчак: Топаловски~; Гвиндиклициите альчечи; Горни альчечи; Долни альчечи; Желеплерски альчечи.

Алчакъ 45 — 1) Др. (с. изт. на 1 км), дол, заграден от височини. *Алчак* е 'ниско място'. 2) Първ., равнище покрай р. Марица, заето от ниви и оризища, с песклива почва. 3) Стал. (с. зап.), ниска местност, заета от ниви. 4) Тат. (с. изт. на 2 км), полегата местност, заета от ниви. 5) Фил. (ю.), слабо наклонена на юг местност, заета от ниви, с песклива почва.

Алчаките 45 — Бр. (сев. на 5 км), неравна местност (*бръже*), има и стръмнини; заета е от ниви. Под *алчаци* тук разбират 'долчини и малки височини'.

Алчаките 45 — Кар. (зап.), равнище, заето от ниви.

Анадере 33 — Д. дол, дол, който започва от м. Текиря при гр. Чирпан, минава източно от Д. дол и се влива в р. Марица. Наричат го още *Хамандере*.

Анасонията 57 — Пил. (сев. до м. Съркъз), наклонена местност на север с поляни, които преминават в землището на с. Драгойново.

Анастазовото бунарче 33 — Първ., кладенец до м. Калайжигерен.

Анатемата 63 — Бр. (зап.), равнище, заето от ниви. Няма поверие за обряда натемия, а се помни, че там са бягали някога поради мор.

Анатемска пътека 62 — Бр., равнище, заето от ниви, през които минава път за Анатемата.

Ангеловкайнак 34 — Др., извор в западния край на дола Костовия боаз; според предание наречен на името на Ангел войвода, известен борец в този край против турското иго.

Ангелов чейр 69 — Прав. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Наричат го още: *Чейря-пътя*. По-преди е било пасище.

Анговия бунар 32 — Фил. (изт.), кладенец. Има род Анговци.

Анговския бунар 32 — И., неравна местност, заета от ниви. Има кладенец.

Андрейвия бунар 32 — Бр., малка местност, заета от ниви. Има кладенец, направен от Андрейвци.

Андрейско дере 34 — Лен. (ю. на 1 км), хълм със суходолие. Наоколо някога е имало лозя на местен човек Андрия.

Андрейовкайряк 67 — Пил. (ю. зап. на 1 км), наклонена местност, заета от пасище и ниви. *Кайряк* е 'каменисто голо място, което не може да се обработва'. Мъжко лично име *Андрия* се среща в селото.

Андръов гьол 33 — Тат. (ю. зап.), малка местност, която е била копана и поради това е станала ниска. При дъжд се събира вода.

Апталоу (в емлячния регистър: *Аптало*) 66 — 1) Бр., равна местност покрай Кипридере, заета от ниви. По име на турчин *Хаптала*, от когото били откупени някога нивите. 2) Др. (изт. на

3 км), хълмиста местност с долове, заета от ниви и гора.

Аптивата каба 67 — Стал., равнище, заето от пасище. *Каба* е 'плодородна почва'. *Аптивата* е от тур. лично име *Апти (Abdi)*.

Аптивото бунарче 33 — Стал., пасище и кладенец край него.

Арабажйевия бунар 32 — Фил. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец, наречен на род Арабажйевци.

Арабаконак 80 — Др., висока местност в северните склонове на Драгойна. Тук е имало спирка за почивка на пътници.

Арабакупрюсю 78 — Скоб., малка местност, заета от ниви. Днес тук няма мост.

Аранчелия 75 — по-обикновено *Ранчелия* (вж. там).

Араптарла 81 — Кр. (изт. на 3 км), висока местност, заета от ниви; почвата е чернозем.

Арапчва нива 70 — И., малка планинска местност сред гора; заета е от нива. По име на лице *Арапчо*.

Арасланики — Бр. (с. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. — Неясно.

Аргировия бунар 32 — БР. (с. зап. на 2 км), кладенец. Има род Аргировци.

Арезбюлюк 78 — Д. изв. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви и малко гора.

арк: До аркъ.

Аркъ 28 — 1) Бод. (сев. от Кавачетта), равнище, заето от ниви. Тук се отбива вода (*арк*) от Ряката. 2) Ез. (в сев. част на Горния юрт), малка равна местност и брегове; заета е главно от ниви. Почвата е песклива. 3) Прав. (изт. на 1 км), равна местност, заета от зеленчукови градини; през нея минава малка вада, която започва от Язмото. 4) Стал., равнище край воденична вода, заето от ниви.

арман: Беглишкия~.

Арманмахла 88 — югозападната част на с. Дълбок извор.

Армудата 50 — И. (зап. на 5—6 км), височина, заета от гора; има крушови дървета.

Армутлукъ 50 — 1) Д. дол (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви; има крушови дървета. 2) Кар. (изт. на 4 км), равнище, заето от ниви; някога е имало крушови дървета. 3) Прав. (зап. на 1.5 км), равнище и наклон, заети от ниви; има круши. 4) Първ., малко равнище в

м. Бюке, заето от ниви; нарядко има круши. 5) Скоб. (зап.), равнище покрай р. Марица, заето от ниви; има круши. 6) Кр. (с. изт. на 2 км), хълм, бряг и равнище, заето от ниви; наричат го още *Армутлуките*.

Арнаутското 42, 66 — Деб. (с. изт. на 1.5 км), голяма равна местност, заета от ниви; почвата е чернозем. Няма семейно или родово име, сходно с това название.

Асановата ада 67 — Гр. (ю. на 3 км), равнище покрай р. Марица, заето от ниви. Преди Освобождението някой си турчин (Хасан) е имал тук воденици.

Аулукая 78 — Вод. (с. зап. до Семердере), камениста местност, в която има един прав ред камъни. Според обяснението на местните турци *аул* значело 'плет'.

Ахматския баир 55 — Бр., хълм до м. Ахматъво, зает от ниви.

Ахматъво 66 — Бр. (ю. изт.), равнище, заето от ниви.

Ашикларе 81 — Д. дол (изт. между Калето и р. Марица), равнище, заето днес от ниви, а по-преди от гора, която е изкопана.

Аяпларе 89 — Бод. (с. зап.), изчезнало селище преди Освобождението.

Баалъкъ 58 — 1) Кар. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви; имало е лозя. 2) *Баалъкъ*, Люб. (сев.), равнище, заето от ниви и мера. Според предание тук съществувало старо 'римско' селище; намират се остатъци от глинени съдове и др. Лозя е имало по-преди, но са били унищожени от филоксерата.

Бабаташ 74 — И., малка планинска височина.

Багрילוуто 63 — И. (зап. на 5 км), не много висока местност, заета от гора и пасище. Няма лично, семейно или родово име, сходно с това название.

баир: Ахматския~, Буковския~, Голямия~, Кюп~, Кору~, Куль~, Курт~, Къшла~, Лозя~, Орта~, Попов~, Средния~, Чолак~, Юмер~.

Баирето 46 — Бр. (ю. зап.), високо равнище, заето от ниви. Наричат го още *Куртбаир*.

Баиря (*Баиръ*) 46 — Гр. (сев.), хълм, зает от лозя.

баирче: Пейово~, Стойчоолуското~, Танковото~, Токучовото~.

Бакажикъ 76 — Лен. (зап. на 3 км), равна местност, заета от ниви. Преди няколко години е имало гора, която е била изкопана.

Балабандере 38 — Стал. (зап. край м. Корията), безводен дол, който се влива в Язмак.

Балабаново дере 34 — Балабан-дере.

Балакчийското кладенче 34 — Гр. (в южния край на м. Узунджа), кладенче. Било правено от риболовци (=тур. balıkçı). Няма семейно или родово име, сходно с първата част на названието.

Балбължикъ 77 — Стал. (с. изт. на 1 км), могила.

Баллкъ 58 — 1) Вод. (зап. на 2 км), голяма височина, заета от дъбова гора (меше). 2) Скоб. (с. изт. на 1 км), равнище и две могили покрай р. Марица; порано тук е имало лозя, а днес местността е заета от ниви. Намират се остатъци от тухли, керемиди и керамика. Равнището е наричано още *Баллъците*. 3) Стал., равнище покрай р. Марица, заето от ниви.

Балталкъ 75 — Пор. (ю. изт. на 4 км), неравна местност, заета от ниви и мера. Има две могили.

Балталчките ямаче 55 — Деб. (ю. на 5—6 км), хълмиста местност, заета от ниви. У с. Поройна местността се нарича *Балталкъ*. Под *ямач* тук разбират 'хълм'.

Балталчкото дере 30 — Прав. (зап. на 4 км), дол. Според местното обяснение *балталкъ* е 'дребно растение, подобно на хрест'. По-вероятно е, че прилагателното *Балталчкото* е производно от *Балталкъ*, както се нарича тази местност у с. Поройна.

Балкъямач 77 — Др. (сев. на 5 км), високо равнище и стръмнини; тук се намират най-хубавите ниви на селото, сред които има голямо брястово дърво.

Балджиймахла 88 — северозападната част на с. Татареве.

Балъовия бунар 32 — Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Има кладенец. Някога е имало род Балъовци, които са образували цяла махла.

Баничката 32 — Бр., дол, който почва от м. Куртата, върви на север, минава през селото и се влива в Раката (=Каялийка). Наричат го още *Банята*.

Банското шосе 62 — Фил. (ю.), равнище, заето от ниви. Тук минава път за Хасковските бани.

Банята 32 = *Баничката* (вж. там).

Баркаловия бунар 32 — Д. изв., кладенец в м. Лъпата. Има род Баркалови.

Басамачите 31 — Кар. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има из-

вор (*азмаче*) с пет-шест камъни, на които се стъпва, за да се черпи вода.

Батакдере 35 — 1) Вод. (с. зап. до Юрукюрду), дол. 2) Пил. (ю. изт. до Карашиниковските колиби), мочурлива местност (*батакълък*).

Батакчеше 35 — Пил. (ю. изт. до Карашиниковските колиби), чешма с местността наоколо.

Батакчушма 35 — Ез., чешма в м. Дербунар.

Батакъ (*Бъткъ*) 35 — И., блатиста местност в гората.

Бахчалкъ 58 — И., малка равна местност, заета от ниви и градини.

Бахча: Бурнусузова~, Гороска~, Костовата~, Танасчооловата~.

Бахчата 58 — Бол., местност. Названието е означено в летописната книга на училището.

Бахчите 58 — 1) Кар. (сев.), равнище, заето от ниви и градини. 2) Първ. (ю. зап.), равна местност, заета от зеленчукови градини. Названието е ново.

Бахчовански бунар 32 — Д. изв., кладенец в м. Лозята.

Бачийщето 58 — Лен. (сев. на 1 км.), равнище, в което има ниви и малко ливади.

Бачийевия чейр 69 — Бр., мера покрай селото. Има род Бачоевци.

баш: Бенбаши, Чалъбъши, Ямачбаши.

Башмахала 87 — средната част на с. Дълбок извор, която е заселена след махлата Над волата.

Баялкъ 58 — Вин. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Бегличката кория 64 — Кар., равнище, заето от ливади и гора. В турско време тук са събирали беглик ('годишен данък върху овци и кози').

Беглички харман 64 — Стал., равнище, заето от ниви. Преди Освобождението турците тук събирали данъка беглик.

Беглийския арман 85 — махла в източния край на с. Правослазен; наричана още Чакалмахле. За значението на името вж. предходното название.

Бежанската чушма 35 — Стал., равнище, заето от пасище и ниви.

Бежанското дере 35 — Стал., дол, покрай който има ниви.

Беждремка — Лен. (ю. изт. на 2.5 км), малко неравна местност, в която има ниви; почвата е чакълеста. — Неясно.

Беженето 72 — Стал. (изт. на 1 км), наклонена на запад и изток местност, заета от ниви. Вероятно е била притежание на бежанци (*бежане*).

Беженска махла 86 — западния горен край на с. Любеново. Заселена е била с бежанци след напускането на турците след Освобождението.

Бейбунар 38 — Стал. (ю. изт. на 1 км), равнище с наклон на север; заето е от ниви. Има чешма. Местността е била владение на турски бей.

Бейкория 80 — Лен., малка местност в по-голямата м. Бакажикъ. Гората е била разкопана и превърната в орна площ. Била е собственост на турски бей.

Бейкър 80 — Гр. (с. зап. на 2 км), високо равнище, заето от ниви. Тук има и няколко могили, които не са разкопавани.

Бейчукур 80 — Др. (ю. зап. на 2 км), заоблена височина, от двете страни има низина (*чукур*). По стръмнините има гора, а равнището е заето от ниви.

Бекчийевия камен 64 — Бр. (ю. на 0.5 км), равна камениста местност. Имало е голям камък, който е разбит и разнесен. Местността е наречена тъй, понеже тук е имало пост на турски *бекчия* 'пъдар' (*бекчи*).

Белдимов гьол 33 — Бр., низина, заета от ниви. Има род Белдимовци.

Белезмите 49 — Кар. (ю. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Има оброк на Св. Илия, поради което местността се нарича още Свети Илия.

Беливановия чейр 69 — Бр., равнище, заето от пасище. По семейно име на лице.

Белите бузалъци 59 — Ез. (ю. на 3 км), наклонена местност на север, заета от гора. За *бузалък* вж. при МН *Бузалък*.

Белия бряг 48 — 1) Гр., височина покрай Омурска ряка. 2) Д. изв. (ю. изт. на 4 км), височина (бряг) покрай Мечка-ряка. 3) Стал. (сев. от Хасаръ), полегата местност, заета от пасище. Почвата е бяла, 'тиклива' пръст.

Белия камен 48 — Пил. (сев. на 1 км), високо равнище, заето от ниви. Има бял камък. Още: *Горно равнище*.

Белойца 48 — Ез. (ю. на 1 км), източната част на м. Юлюжа, наклонена местност на север и изток, заета от лозя. Почвата е суха и бяла.

Белкъ 48 — Бр. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Почвата е белезникава, по което е наречена и местността.

Беля (*Белъ*) 73 — Др., камениста местност в северните поли на Драгойна. Има изглед на хребет (*беля*) или хълм. Заета е от пасища.

Бенбаши 38 — Стал. (сев.), малка равна местност, заета от ниви. Тук има бент на Върбичката ряка, предназначен за воденица.

Бенекташи 76 — Др., висока местност до Тодювата нива, где то има два камъка, от които единият е разположен върху другия. Още: *Възяхнат камен*.

бент: До-бентя.

Бентя (*Бентъ*) 28 — Кар., равнище, заето от ниви, в които има малък дол, преграден като язовир.

Бенткуйру 38 — Скоб., равна местност, заета от пасище.

Берулжетарла 77 — И. (зап. на 8 км), височина, на която има запустена нива (*келемя*); била е обработвана от някакъв турчин.

Биволския гьол 29 — Стал. (ю. от Чаталкайря), ниска местност, в която днес няма блато. Разорана е за ниви.

Бийотовата скеля 55, 59 — Кар. (изт. на 2 км), равнище, през което минава широк път за добитък (*скеля*); води за м. Бийотъ.

Бийотъ (още: *Бийотката*) 80 — Кар. (сев. на 100 м), ниска местност, заета от ливади и ниви. Имало е и гора, която е изкопана.

Бике 48 — Др. (изт. на 1.5 км), равнище покрай р. Каялийка, заето от ниви. Почвата е наносна поради близостта на реката. Под *бикя*, *бике* тук разбират глъста почва под вода.

Бики (още: *Бюке*) 48 — БР (сев. на 4 км), низина, заета от зеленчукови градини, с плодородна (гъста) пясъклива почва.

Бикйруу 66 — Пил. (изт.), наклонена на север местност, заета от ниви и мера.

Бикйу 48 — Пил. (зап.), наклонена местност, заета от ниви.

Бикчильница 59 — Др. (с. изт.), равнище, заето днес от стопанския двор на ТКЗС. Имало някога бичкиджийница.

Билалоото дере 34 — Бр. (зап. на 4 км), суходолие. Има родово име Билаловци (от тур. лично име *Bilal*).

билй: Дойчин~, Станчу~.

билйк: Дренните билюци; Кольо-билюкя.

Биндикли 77 — БР (с. изт. на 4—5 км), висока местност, заета от ниви. По име на изчезнало турско село. Още: *Гвиндикли* (вж. там).

Биндиклиците юртве 61 — БР (сев.), равна местност, заета от ниви. Наблизо е имало преди Освобождението турско село, наречено Биндикли (Гвиндикли).

Бистрица 84, 85 — по-старо название на с. Татарево, когато се е намирало северно на 2 км преди повече от 300 години.

Бичигьол 35 — Фил. (ю. зап.), равнище, заето от ниви; има и дол с локви. Бйшвата кория 69 — И. (ю. на 1,5 км), равнище, заето от ниви; гората е изкопана. Била е владение на турчин Ебиш.

Блатището 27 — Тат. (сев. на 2 км), ниска блатиста местност, в която някога е имало голямо блато; заета е от зеленчукови градини. Тук се намират старинни находки, монети, каменини основи. Местността се нарича още *Язмото*.

Блудкавица 49 — Пил. (ю. от Раката), височина и равнище, заети от ниви и гора.

Боаз: Азмак~, Дар~, Желязковия~, Каствия~, Костовия~, Сливния~, Темизовия~, Тропчовия~.

Боажиевия гроб 63 — Бр. (ю.), малка местност, заета от пасище и мера. — Във връзка с родово име *Боажиеви* (*Бояджиеви*).

Боажийка бърчина 67 — Пил. (ю., до Станчовия бозалък), височина, заета от гора. Днес няма семейно или родово име, от което да е производно *Боажийка*.

Бодурово (*Будурово*) 87 — старото име на с. Бодрово. Засвидетелствувано е в надпис над входната врата на църквата: село Б8д8рово начало на църковата мапа 20 1858.

Бодроското дерё 30 — Фил. (ю.), дол, който започва откъм землището на с. Бодрово.

Боевпеткови върби 69 — Кар., равнище покрай р. Марица, заето от ниви и ливади. По име на лице.

Боевата удёнца 71 — Др., неравна местност и дол, който започва южно от селото откъм землището на с. Пилашево, върви на север и се влива в р. Каялийка. *Удёнца* е 'воденица'.

Боежйевия чеир 63 — Кар. (ю. до Хажиевия ченр), равнище, заето от ливади. Има род Боежйеви.

Боежйивановия дъб 69 — Кар. (с. зап. на 3 км), равнище, заето от ливади и ниви, в които има дъбово дърво. Има род Боежйеви.

Божма махала 86 — южен дял на с. Каражалово. Днес няма лично име *Божмо* или родово *Божовци*.

Божановите герёне 67 — Стал. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето

от ниви. Почвата е слаба (*геренлива*) Има родово име *Божановци*.

Божански кайряк 67 — Др. (изт. на 3,5 км), малко равнище и стръмна местност, оградена от всякъде с долове; заета е от пасище. Лично име *Божан* е имало някога, но днес не се среща.

Божковите лозя 70 — Стал., равнище, заето от ниви. Днес няма лозя.

Божовите кайнаци 34 — Бр., равнище, заето от ниви.

Божоския бунар (*Бджускийъ б.*) 32 — Кар. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец. Среща се род Божовци.

Бозавото бунарче 28 — Д. изв., кладенец в м. Текията; наречен е във връзка с мътния цвят на водата.

Бозалан 74 — Бр., равнище в м. Кожамеше, заето от ниви.

Бозалък: Горния~, Кожан~, Станчовия~, Стария~, Хак~, Цигански~; Старите бозалъци.

Бозалък 59 — 1) Бр. (изт.), равнище, заето от ниви. 2) Бр. (сев. на 2 км), равна местност, заета от пасище и една част разорана за ниви. 3) Др. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви. *Бозалък* е 'вид висока едра трева'.

4) Кар. (зап.), равнище, ниви, *Бозалък* 'целина'. 5) Кр. (с. изт.), равнище, заето от ниви; по-преди е било *бозалък* 'пасище'.

6) Скоб., равнище, заето от пасище и мера.

7) Стал., равнище, заето от ниви и пасище с бозалък (вид трева). 8) Тат. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Според местното обяснение турците при Освобождението напуснали нивите си, без да ги сжънат, и те тревявали — станали *бозалък*.

Бозалън 74 — 1) Др. (с. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви; почвата е чернозем. 2) И. (с. зап. на 3 км), дол, в който няма вода.

Бозалъчка: Чауговичка~.

Бозалъшки агъл 55, 58 — Скоб., равнище, заето от ниви.

Бозуквите върби 69 — Прав. (с. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви; има върби. Наречени са по прякор *Бозукъ* на човек, който не е жив.

Бозучето 72 — Стал., равнище, заето от ниви и кладенец сред тях. Вероятно по прякор на човек (вж. предходното название).

Бойноловите герёне 67 — Кар. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има род Бойнолу.

Бойовото кишё 67 — Гр. (ю. на 2 км), равнище, в което се връзва тгъл гора.

Бойчев дъб 69 — Прав. местност, в която има ниви Иван Гочев Иванов (според емлячния регистър).

Бойчовия бунар 32 — Д. изв., кладенец в м. Каралийките.

Бойчово бунарче 33 — Кар. (ю.), равнище, заето от ниви, сред които има кладенец.

Бойчолоски бунар (*Бойчулоски б.*) 32 — Люб. (ю. на 300 м), равнище, заето от ниви, сред които има кладенец. Семейно име Бойчоолар се среща в с. Езерово.

Бойчоското 66 — Др., поляна в северните склонове на Драгойна, до Меновата кайречка; заета е от пасище и дребна гора (*радика*).

Боклужадере 36 — Кар. (с. зап. до м. Желеплере) равнище и дол, заети от ниви.

Бонака саба 38 — 39, 61 — Стал., цялото подножие (източно, южно и югозападно) на височината Хасаръ.

Бончовия пясък 67 — Фил. (сев. на 2 км), равнище покрай р. Каялийка, заето от ниви, пасище и зеленчукови градини. Почвата е предимно пясък и чакъл.

Боньовската чешма (*Бон'уфската ч.*) 34 — Д. дол, чешма в Чомлекдере; правена от някой си Боньо от Чирпан.

Борето 49 — Пил. (изт. на 0,5 км), малки височини, заети от дъбова гора (*меше*) и ниви.

Боруклукъ 50 — Вод. (зап. на 2 км), скалист връх, зает от гора. По-рано тук е расло диво лозе.

Борукловска махала 86 — югоизточният дял на с. Ленково. Има род Боруковци.

Борукловския бунар 32 — Лен. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви; има кладенец.

Борчетта 49 — Пил. (ю., до Караулкая), висока местност, заета от гора (бук, габър и дъб). Борове е имало някога.

Бостанжовия бунар 32 — Бр. (зап.), равнище с кладенец, който е служел по-рано за поливане на бостани.

Бостанлък 58 — Вод. (ю.), равна местност, заета от ниви. Някога са сядели бостани.

Бостанлък 58 — 1) Гр. (ю. зап. на 3 км), старо корито на р. Марица. В турско време са сядели тук бостани. Днес има градини. 2) Ез., неравна местност в северозападната част на м. Хъдърица и Орехъ; заета е отчасти от ниви. Почвата е пясъклива. 3) Прав. (ю. изт.

на 3 км), равнище, заето от ниви. Някога са сядели бостани.

Бостанлъците 58 — Кар. (сев.), ниска местност, заета от градини и ниви.

Ботъовката 65 — Ез. (сев.), равнище, заето от ниви.

Боцов върбак 69 — Др. (изт. на 1 км), равнище край р. Каялийка; има върби. Семейно име *Боцовци* се среща.

Боцовото сайце (*Боцувото с.*) 71 — Бр., равнище, заето от пасище, мера. В миналото е имало *сая* (тур.) 'овчарска кошара'.

Бощлен гедък 82 — И. (ю. на 7—8 км), връх, зает от гора, с подножията му, в които има ниви.

Бошнакови върби 69 — Лен. (сев.), равнище край р. Мечка, заето от ниви. Има върби. Среща се семейно име *Бошнакови*.

Боялък 52 — Стал. (ю. изт. на 1,5 км), равнище, заето от ниви; почвата е чернозем.

брегче: Бяло~.

Брешнелвия камен 50 — Бр., пасище, в което има голяма канара, обвита с бръшлян (*брешнел*).

Брусъ 60 — Първ., малко равнище в м. Бюке, заето от ниви. Днес тук не се намират брусове за точене.

бряг: Белия~, Бялия~, Бъжвия~, Вълкановия~, Съсипания~, Цървения~, Червения~.

бръс (т): Въчовия~, Поповия~.

буаз: Сталъоски~, Фильовия~.

Буазъ 46 — Скоб. (сев.), равнище, заето от ниви, до устието на рекичка.

Буатепе (още: *Боватепе*) 75 — Пил. (ю. на 3,5 км), билос връх с подножията му. Има гора и ниви.

Бубутановите могили 67 — Деб. (ю. на 3—4 км), две могили (една по-голяма и друга по-малка). Има род Бубутанови.

буваз: Алапетковия~.

Буваздере 35 — Стал., долната част на дола Кавъкдере, северно от ж. п. линия.

Будачките 66 — Бр. (изт.), равна местност, заета от ниви, а някога — от непроходима гора. На единия край има извор. Почвата е бяла, 'геренлива', т. е. бързо се спича и изпуска влагата. — От родово име *Будаците*, което се среща в с. Дълбок извор, а то от прякор (срв тур. *budak* 'клон, чеп').

Бужакъ (още: *Буджакъ*) 73 — Вин. (ю. изт. на 0,5 км), равнище, заето от ниви; почвата е чернозем.

бузалаък: Белите бузалаъци, Малките бузалаъци.

Бузалаъкуу 59 — Пил. (ю. на 1 км), наклонена на юг местност, заета от ниви и малко ливади (бузалаък).

Бузалаък 59 — 1) Пор., равнище в по-голямата м. Демиралан, заето е от мера. 2) Фил. (с. зап. на 3.5 км), равнище, заето от ниви. По-преди е било пасище (бузалаък).

Буково 84, 85 — старото име на с. Пилашево. Вж. още: Голямо Б., Малко Б., Старо Б.

Буковската рѝка 23, 30 — И., река, която извира от балкана (Родопите), западно от Солмазъ, минава край с. Буково (днес Пилашево), отдето носи името си.

Буковский баир 55 — И. (изт. на 5 км), хълм, зает от гора; влиза в землището на с. Буково (днес Пилашево).

Буковский път 62 — Лен. (сев.), равнище, през което минава път за с. Буково (днес Пилашево).

була: Тренаната ~.

бунар: Анговия~, Анговския~, Андрийвия~, Арабажиявия~, Аргировия~, Бальовия~, Баркаловия~, Бахчовански~, Бей~, Божоския~, Бойчовия~, Бойчоловския~, Боруковския~, Бостанжиявия~, Бучовия~, Буюкли~, Буюклиевия~, Вангеловия~, Ванчовския~, Ванъовия~, Гага~, Гажевия~, Гайдювия~, Галборовия~, Ганковия~, Гергъовия~, Гешевия~, Гоговския~, Горния~, Гроздановия~, Гургудевия~, Гърковия~, Гърлечкия~, Даскаловия~, Деде~, Делииванов~, Делъгъзовия~, Делчевския~, Демиралънски~, Денизовия~, Деревия~, Деяновия~, Драначкия~, Дуд~, Желязковия~, Ивановия~, Иланлъчки~, Исуховия~, Кабаков~, Кара~, Каракашовия~, Каракъловския~, Карамановия~, Карапеевия~, Кечезийския~, Кирловия~, Кичековия~, Кожан~, Коз~, Колчов~, Костовия~, Кръстовия~, Кумчовия~, Кюржичевия~, Къшлъ~, Къор~, Къоравия~, Мавров~, Мадъновия~, Маноловия~, Масловския~, Махмуд~, Мемшивия~, Мильовия~, Минчвия~, Митковския~, Мурадъовия~, Мъжаревия~, Новия~, Нолбовия~, Палаковия~, Пандов~, Пейовския~, Петърчовия~, Поневия~, Понгергевия~, Поповия~, Постолъовския~, Пранговския~, Продавския~, Пунду~, Рупчия~, Сакаровия~, Селския~, Семерджийския~, Славовския~, Спиртовия~, Стайков~, Сталевия~, Станчовия~, Стойчовия~, Съспания~, Ташовия~, Тенекиения~, Тер-

зийовия~, Тонъовия~, Ургански нов~ Хаджийвия~, Хаджимавровия~, Хаджиминчевия~, Хаживия, Хажираевия~, Хайрловия~, Хаушкия~, Ходжовия~, Хубчойолу~, Хубчоловия~, Хъдърчия~, Църнелевия~, Чавдаръовия~, Чамурлъчки~, Челебиевия~, Черкезовия~, Чешмежиявия~, Чингървия~, Чирак~, Шишковия~, Шумтвия~, Щъркълвия~, Юсувия~, Юч~, Явния~, Яковския~, Янчов~, Яреже~.

Бунарето 28 — Прав. (изт. на 1 км), равна местност, заета от ниви, която обхваща Каракъловския бунар, Хаджимавровия бунар и Стойчовия бунар. Има три кладенци.

бунарче: Анастазовото~, Антиевото~, Бозавото~, Бойчово~, Буюклиевото~, Ванчоолото~, Вълсолото~, Върбоото~, Гадельовското~, Грибълъовото~, До Миховто~, Дърмунджиево~, Жевизалиевото~, Калайжияовото~, Калдъръовото~, Каменото~, Каракъловото~, Каралънското~, Киркоско~, Кировото~, Колъовановото~, Колъовото~, Михово~, Момчиловото~, Мутафкино~, Мъжарявковото~, Мъчкото~, Невото~, Пашалиевото~, Пенъово~, Петърчово~, Поповото~, Пянкванъовото~, Рабажияовото~, Славчовско~, Славчевското~, Солаково(то)~, Ташовото~, Тонково~, Тянкъовото~, Хаджимакмудовото~, Хажиевото~, Чуплъчкото~, Шевичковото~, Шоповото~, Юртовото~; Светог Петра бунарчето.

Бунарчето 28 — 1) Др., извор в м. Саръквата поляна. 2) И., кладенец в м. Чулфътъ.

Бурмалъята чешма 31 — Пил. (зап. до Гочовата чешма), чешма. На камъка до нея е имало винт (бурма), от което носи името си.

Бурнусъзова бахча 70 — Прав., малка местност, заета от зеленчукови градини, в по-голямата м. Аркъ. Има прякор *Бурнусузът*.

бурън: Великия~, Орта~, Пастолъовския~, Средния~, Таш~.

Бучовия бунар 32 — Фил. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви; има изоставен кладенец. В с. Бодрово има род Бучовите (Бучовци).

Бучовска махла 86 — средната част на с. Бодрово. Има род Бучовци.

Буюклибунар 38 — Д. изв. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви; има кладенец.

Буюклиевия бунар 32 = *Буюклибунар*.

Буюклиевото бунарче 33 — Бр., равнище, заето от пасище; има кладенец.

Бъдърлъй (още: *Бъдърлъ*) 89 — старото име на с. Виница.

Бъдъшево кишъ 67 — Др. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Изглежда, че е получило името си поради това, че в миналото нивите са били връзани в гора. Семейно или родово име *Бъдъшеви* няма. Според местното обяснение *Бъдъшево* е от турско лично име.

Бъжвия бряг 67 — Др. (ю. на 1 км), стръмна местност с нивина, заета от ниви. Има род Бъжъовци.

Бъзлянката 49 — Кар. (ю. на 4 км), височина, заета от ниви.

Бъзлянокъ 49 — Бод. (с. зап.), равнище и наклон (*срънка*), заето е от ниви. *Бъзлян* е растение бѝз. По-рано то е расло в тази местност.

Бъзлянъ 49 — Бр. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. *Бъзлян* е висока трева, която дава черен плод (навярно бѝз).

Бѝзоуто дере (още: *Бѝзово дере*) 29 — И., дол в м. Липовца.

Бѝзлакъкъ 52 — Др. (изт. на 1 км), неравна местност с долчини; заета е от гора. Според местното обяснение името означавало 'гъста гора'.

Бѝмбурца 83 — Др. (изт.), равнище покрай р. Каялийка, заето от ниви. Почвата е сива и тлъста (*кужсал*). Няма род Бѝмбурци.

бѝрце: Голото~.

бѝрчина: Боажикъ~, Средната~.

Бѝрчина(та) 45 — Др. (зап.), полегата местност с хълм, заета от гора.

Бѝрчината 45 — Ез. (сев.), височина, заета от ниви.

Бѝрчинска махла 85 — Ез., северно от Срядната махла, на височина (*бѝрчина*).

бюк: Горния~.

Бюке 48 — Първ. (с. изт. на 1 км), равнище покрай р. Марица, с пѝсклива почва. *Бюк* е 'пѝсклива рохкава почва, лека за обработване'.

Бюкери 74 — Първ. Още: *Бюке* (поново име на същата местност).

Бюкя (*Букъ*) 48 — 1) Скоб., ниска местност покрай р. Марица. Обхваща: Армутлъкъ, Делъмелия, Каналъ и Поповата ада. 2) Стал. (сев.), равнище, заето от ниви, ливади, зеленчукови градини и овощни дръвчета. Почвата е плодородна, понеже е талог, насипан от р. Марица.

Бюкя-пѝсците 48 — Стал. (сев. на 1.5 км), равнище край р. Марица, заето

от ниви и дървета (*чинари*). *Бюк* е 'място с плодородна почва'.

бюлѝк: Айръ~, Арез~, Голям~, Дюлгеръовия~, Дяковия~, Ереже~, Карагач~, Орта~, Райвия~, Тенчювичия~, Хай~, Хайкаръ~; До Бюлюкя.

Бюлюкя (*Булѝкъ*) 60 — Скоб. (изт.), равнище, заето от ниви. Има язмо — извор и парѝкис на Св. Троица. Затова се нарича още *Язмото*.

Бюлючтата 60 — Скоб., равнище, заето от ниви.

Бяла келемя 58 — Др. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви, с пѝсклива почва. За *келемя* вж. МН *Келемит*.

Бялата вода 28 — Гр. (зап.), извор. Почвата наоколо има беззънки в цвят.

Бялата прѝс(т) 48 — 1) Бод. (изт. на 600 м), наклонена местност, заета от ниви. Почвата е беззънкава. 2) Вин. (зап. на 1.5 км), хълм. 3) Тат. (с. изт. на 2 км), равнище заето от ниви.

Бялата чушмя 31 — Стал. (ю. до Дребакъ), чешма с неравна каменита местност наоколо, заета от пасища. Чешмата е белосана с вар, оттук името ѝ.

Бялия бряг 48 — 1) Бр. (зап. до Жаблъкъ), височина, която има бяла почва. 2) БР (с. изт. до стопанския двор на ТКЗС), висок бряг покрай Суото дере. Почвата е бяла. 3) Деб. (ю. на 3—4 км), бряг покрай р. Мечка, варовита местност, чиято почва на места се белее като вар.

Бялия камък 60 — Гр. (с. изт. на 5 км), висока местност, чиято почва е чернозем. Има голям бял камък, който в турско време е служел за граница на чифлика на турски бей от Чирпан.

Бялкава заѝница 68 — Др. (с. изт. на 2 км), ниска местност, заета от ниви. *Зѝница* значи 'килер', а в случая е употребено фигуративно в смисъл на ниско закрито място, заградено от брегове. Има род Бялкѝвци.

Бялки камене 67 — Др., канара в северните склонове на Драгойна до Беля и Ильчовата лочка. Има род Бялкѝвци.

Бяло брегче 48 — Др. (зап.), южния бряг на р. Каялийка. Почвата е бял пѝскъ.

Бяловската махла 86 — средната част на с. Ленено.

Бялуу (*Бялово* в емлячния регистър) 39, 48 — Бод. (изт. на 2 км), чукар, зает от ниви. Прѝста е беззънкава.

вада: Над вадата, Под вадата. Валиновия гѝол 33 — Бр., блато, в което бил удавен човек, по чието име е наречено. Има род Валиновци.

Ганковия бунар 32 — Фил., равнище, заето от ниви, западно от Терзийовия герен. Има следи от кладенец. Лично име *Ганко* не се среща днес.

Ганчоска удѣнца 71 — И., малка местност в м. Дерменкьри. Тук има стара воденица на р. Каялийка. Среща се род Ганчовци.

Ганчоски герен 67 — И., планинска местност, заета от гора. За *герен* вж. МН *Гереня*.

Гарагашковица 65 — И., висока местност, заета от ниви.

Гаргите 52 — Др. (изт.), равнище, заето от ниви.

Гармадата 46 — Бр. (ю.), висока камениста местност, обрасла с храсталаци. Има натрупани камъни.

Гармадите 46 — Др., канари южно от Драгойна.

Гашковото 66 — Бр. (изт. на 1 км), висока местност, заета от габър и малко ниви. Има родово име *Гашковци*, от прякор, понеже ходели с разкопчани потури.

Гвиндикли 77 — между БР (с. изт. на 4—5 км) и Кар. (зап. на 5 км), равнище и висока местност, заети от ниви. Тук е имало турско село, носещо същото име. Изселено малко след Освобождението.

Гвиндикляцката могила 56 — Кар., могила в м. Гвиндикли.

Гвиндикляцки альчѐци 56 — Кар. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. По името на изчезналото турско с. Гвиндикли.

Гвиндикляцки ургане 56, 58 — Кар., равнище, заето от ниви, в м. Гвиндикли. *Ургане* са тесни и дълги ниви (от тур. *urgan* 'дебело въже').

Гебѐмеше 74 — Пил., височина до Ортабурун, заета от пасище и ниви. Тук имало един голям дъб (*меше*).

Гевендикли 77 — Първ. (изт. на 3 км), равна ниска местност, заета от ниви.

Гѐгово дере 34 — Прав. (ю. на 1 км), дол с местността наоколо, заета от лозя. Днес не се среща лично име *Гего*. гедйк: Бошлен ~.

Гемийски път (*Гимийски п.*) 62 — Скоб., ниска местност, заета от ниви между м. Армутлукъ и път за р. Марица, където по-преди имало гемия за премиване на реката.

Гемйолу (*Гимйолу*) 79 = *Гемийски път* (Скоб.).

Генъовото сайше 71 — Бр., равна и гола местност, заета от пасище.

Геранчетта (*Геранчетте*) 27 — Бод. (ю. зап. на 600 м), два къси дола. В единия от тях има кладенец.

Гергинлийчъ 50 — Стал., равнище, заето от пасище. *Гергинлийч* е 'растение, подобно на дива лоза'.

Гергъовия бунар 32 (*Герг'увийъ б.*) — Пил., кладенец в м. Каратарла.

Гѐргъовската махла (*Гѐрг'уфската м.*) 86 — северозападния дял на с. Брягово.

Гѐргъовия чифлик (още: *Гѐрвийъ ч.*) 70 — Ез., местност, заета от гора и малко ниви, в подножието на Даанардъ. Лично име *Герги* се среща.

герен: Ганчоски~, Горен~, Горния~, Долен~, Долния~, Исизлерски~, Казъл~, Калайжи~, Кара~, Ковачевия~, Орта ~ Срещни~, Терзийовия~, Узунов~. — герене: Божановите~, Бойноловите Върбичките~, Горните~, Долните~, Дюлгерските~, Кайлицките~, Каялицките~, Кушицките~, Новите~, Турско~, Турските~.

Геренето 48 — 1) Бод., равнище между м. Светаленка и лозята на с. Филево; заето е от ниви. Почвата е бяла и бързо изсъхва (*герен*). 2) БР (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви. Почвата е *герен*, т. е. бързо изпуска влагата и се втвърдява. 3) Кар. (зап.), равнище, заето от ниви. 4) Люб. (зап.), равнище, заето от ниви. *Герен* е слаба почва, бяла земя, която бързо съхне и не поглъща влага. 5) Прав. (ю. на 2 км), равна местност, заета от ниви. *Герен* е бяла почва, която бързо изпуска влага и се спича. 6) Стал. (зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Почвата е твърда (*герен*). 7) Фил. (изт.) равнище, заето от ниви.

Геренето до Язмото 54 — Кар., равнище заето от ниви.

Геренмахла 87 — 1) Западният дял на с. Каражалово. 2) Нова махла в източния край на с. Филево; заселена е след 1911 год. Почвата е *герен* (вж. МН *Геренето*).

Геренпара 80 — Вин. (изт. на 300 м), равнище, заето от ниви. Почвата е чист, хубав *герен* (чернозем). В турско време тук са намерили имане (пари).

Геренско гробѐ 63 — Кар. (ю. изт.), равнище заето от ниви. Още: *Старото гробѐ*. За *Геренско* вж. МН *Геренето*.

Геренчеата 48 — Д. изв. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Геренчето 48 — 1) Бр. (изт. на 1 км), височинка (*бряже*), заета от лозя. 2) Лен. (сев. до Гереня), равнище, заето

от ниви и ливади. Почвата е суха. 3) Стал., равнище, заето от пасище. 4) Тат. (ю. изт.), блатиста местност (*герен*), заета от ниви.

Геренъ 48 — Др. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Гереня (*Герен'я*) 48 — 1) Бр. (сев. на 5 км), равна местност, заета от ниви. *Герен* е блатисто, мочурливо място. 2) Бр. (зап.), полегата и равна местност, заета от ниви. 3) Деб. (изт. на 3 км), равнище, през което минава Мечка ряка. Дели се на *Горен герен* (по-далече) и *Долен герен* (по-близо). *Геренлива* почва е безводна, твърда, неплодородна. 4) Д. изв. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем. 5) Ез. (ю. изт. на 1 км), наклонена местност, заета от ниви. *Герен* е 'бяла почва която изпуска бързо влагата и скоро се запича'. 6) Кр. (изт. към землището на с. Добри дол), равнище, заето от ниви. *Герен* е белозем, почва, която бързо съхне'. 7) Лен. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. Още: *Кужовия бунар*. 8) Пил. (с. зап.), отначало е равнище, а после малък наклон, заети от ниви. *Герен* казват на почва, която бързо се спича. 9) Стал., равнище, заето от ниви. 10) Тат. (ю. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. Има блатисти места (*хазмак*), които трудно се обработват.

Гереня-лозята 54 — Скоб., равнище, заето от ниви и лозя.

Гержиковата чешма 34 — Бр. (ю. на 4 км), чешма в дълбок дол. Имало е род Гержицовци, който се изселил.

гериз: До геризъ.

Геризъ 28 — Фил. (с. зап.), равнище, заето от ниви. Има извор и подземен канал с камъни.

Герйконак 80 — Люб., малко равнище в м. Карасулук.

герленгйч: Кироловия~.

Гермѐкая 82 — Вод. (с. зап. до Голямо Айнини), канара.

Гѐрмите 58 — БР, още: *Будачките* (вж. там).

Гѐчевската махла 86 — западният дял на с. Драгойново. Има род Гѐчевци, най-големият в селото.

Гечйта (*Гечйт'я*) 63 — Скоб., равнище с ниви, при които има прелез на ж. п. линия.

Гешевия бунар 32 — Тат. (зап. на 2 км), кладенец в м. Карапилит.

Гешовската махла 86 — източният дял на с. Вийница. Има род Гешовци.

гидйк: Йель~.

Гидйкя (*Гидйк'я*) 46 — Стал. (ю. до м. Чукуръ), висока местност, заета от ниви и пасища. *Гидик* е 'пресечена местност между височини, през които може да минава коларски път'.

Гизлежйкдѐре 36 — Бр. (зап. на 5 км), суходолне.

Гимѐлкъ 63 — Вин. (с. изт. на 1 км), низина покрай р. Марица, заета е от ниви. Още: *Голямия юрт*.

Гимилйкя (*Гимилйк'я*) 63 — Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от ниви. На това място е имало гемия, която е превозвала коля.

глава: Мечкина~.

Главъовия камък — (*Глафчувиъ к.*) 67 — Бр. (зап. на 3—4 км), равнище, заето от ниви, сред които има голям камък. Има род Главчовци.

Гладен кър 48 — Стал. (ю. до Вълковите круши), неравна местност, заета от ниви. Почвата е слаба, неплодородна, с което се обяснява и названието на местността.

Глѐгия пазлак 47 — Др., дълга поляна в северните склонове на Драгойна, между Голями и Малки мечо камене.

Говеждата скѐля 59 — Скоб., равнище, заето от ниви, през които има *скѐля* 'широк път за минаване на добитъка'.

Говеждия егрѐк 58 — Бр., малка местност, заета от пасище. Егрѐк е място, където ношува добитък.

Гогова махла 86 — северозападния дял на с. Дебър.

Гоговския бунар 32 — БР (с. зап. на 2 км), равна местност, заета от ниви с кладенец. Има род Гоговци.

Гола могила — Кр. (с. изт. на 2 км), голяма могила. Има ниви и целина.

Голата адъ 47 — Скоб. (сев.), равнище край р. Марица, заето от пасище.

Голата чука 47 — Др., гола височина в северните склонове на Драгойна, до Найдѐския ясак.

Големия гьол 28 — Скоб. (сев.), равнище, в което има блато.

Големия Делйюрт 53 — Първ. Вж. *Делйюрт*.

Големия Казълър 53 — Бр. (ю. зап. на 3 км), хълм, зает от пасище, част от м. Казълър.

Големия кайрѐк 47 — Стал., бърдо до Върбичката ряка, заето от ниви и пасище. За *кайрѐк* вж. МН *Кайрѐк*.

Големия кър 47 — Бр. (сев. на 4 км), равна местност, заета от ниви с хубава земя.

Големия Чата̀л 46 — Бр., източният, по-голям връх на височината Чата̀лбето.

Голите чуки 47 — Бр. (ю. на 4 км), две чуки (малка и голяма). Върховете им са голи, а подножието са заети от гора.

Голото бърче 47 — Бр., малка височина (бърче), заета от пасище.

Голото гърче 72 — Бод. (ю. изт. на 1.5 км), наклонена местност на запад, заета от пасище.

Голям бюлюк 60 — Тат. (с. изт. на 2 км), равна и отчасти полегата местност, заета от ниви.

Голям Костадин 40, 63 — Др., горист връх в западния дял на Драгойна. Вероятно името се дължи на легенда. Вж. и *Малък Костадин*.

Голям Кунжели 53 — Ез., вж. *Кунжели*.

Голяма Просойка 47 — Ез., една от двете височини, наричани с общо *Просойките*.

Голяма тикляца 48 — И. (ю. изт. на 6 км), височина, заета от гора. Има тикли (плоски камъни).

Голямата гора 51 — Др., северно подножие на Йелгидик, гориста местност, заета от дъбови дървета.

Голямата могила 47 — 1) Лен. (с. зап. до м. Ехлите), могила, която не е разкопавана. 2) Тат. (сев. на 2 км), висока голяма изкуствена могила.

Голямата рѝка 24, 28 — Кар., река, която се влива в р. Марица. Още: *Кушудере*.

Голямата срѝна 47 — Бр. (ю. на 1 км), полегата местност, заета от пасище. За *срѝна* вж. МН *Срѝните*.

Голямата страна 47 — Ез. (ю. до Топалка), наклонена на североизток местност, заета от гора. Страна е 'наклон'.

Голями връх 47 — Др., най-високият връх на Драгойна.

Голями Мечо камене 51 — Др., вж. *Мечо камене*.

Голямия баир 47 — Деб. (ю. на 5 км), хълм.

Голямия връх 47 — И. (ю. изт. на 4 км), връх, зает от гора.

Голямия друм 62 — Вин. (сев.), равнище, заето от ниви.

Голямия кайряк 47 — 1) Бод. (ю. от Дилбокото дере), камениста местност, наклонена на запад; заета е от гора. 2) Пил. (ю. зап. на 4 км), гола чука, заета от пасище и отчасти храсталаци.

Голямия Харманлък 47 — Вод. (с. зап. до Малко Айнини), стрѝмна ска-

листа и гориста местност.

Голямия хасѝр 61 — 1) Др., още: *Хасарѝ* (вж. там). 2) И., средната височина на Хасарѝ.

Голямия чаир (*Голѝмий ч.*) — Пил. (ю.) ниска местност с дол; заета е от ливади.

Голямия чеир 59 — 1) Вод. (сев.), равна местност, заета от ливади. Има параклисче на Св. Пантелей. Тук става годишният събор на селото (на 9 август). 2) И., равнище, заето от пасище.

Голямия чѝчур 31 — Бод., вж. *Чѝчурѝ*.

Голямия юрт 61 — Вин. (с. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. Най-напред селото е било тук.

Голямо Айнини 82 — Вод. (зап. на 2 км), най-високият скалист връх в землището на селото. Според предание тук е имало пещера, в която се криела мечка.

Голямо Буково 84 — махла на с. Буково (днес Пилашево), когато се е намирало в м. Лясковата пещура.

Голямо равнище 47 — И. (ю. зап.), по на юг от Малко равнище; заето е от гора.

Голямото дере 28 — И. (ю. изт. на 3 км), дол, който се влива в Пундубунарската рѝка.

Голямото мешѝ 50 — 1) Вин. (ю. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. 2) Стал., равнище, заето от ниви.

гора: Голямата ~, Лясковата ~. Горен герѝн 53 — Деб., вж. *Герѝня*.

Горен Казѝл 53 — Лен., южният дял на м. Казѝл.

Горен Кумсѝл 53 — Деб., вж. *Кумсѝлѝ*.

Горна скеля 53 — Лен., вж. *Скелята*.

Горна махла 85 — южният край на с. Поройна.

Горната махала 85 — южният дял на с. Леново.

Горната махла 85 — 1) Западният дял на с. Брягово. 2) Източният дял на с. Бяла река. 3) Западният дял на с. Виница. 4) Северният дял на с. Градина. 5) Западният дял на с. Добри дол. 6) Западният дял на с. Езерово. 7) Западният дял на гр. Първомай, който е бил населен преди Освобождението с българи.

Горна(та) рѝка 85 — западният дял на с. Драгойново (покрай р. Каялийка).

Горната скеля 59 — Кар. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви и ливади.

Скеля е 'широк път за минаване на добитѝка'.

Горната чушмѝ 29 — Кар. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви; има чешма.

Горната юрѝя 53 — Тат., вж. *Юрѝята*.

Горни альчѝци 53 — Кар., западният дял на м. Альчѝците.

Горни ливади 53, 59 — Скоб. (зап. на 1 км), равна местност, заета от ливади. Наричат се *Горните*, понеже се намират по-горе според течението на р. Марица. Още: *Горните чеирѝ*.

Горни тирлък 53, 58 — Вин. (зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Порано е имало лозя.

Горни Чаллък 53 — Прав., вж. *Чаллъкѝ*.

Горни Чилтък 53 — Д. изв., дял от м. Чилтиците.

Горните герѝне 52 — Люб., още: *Герѝнето* (вж. там).

Горните ливади 53, 59 — Кар., равнище до Качаковата воденица, заето от ливади.

Горните чеирѝ 53, 59 — 1) Люб. (зап.), равнище, заето от ливади. 2) Скоб., още: *Горни ливади*. 3) Кар., още: *Горните ливади*.

Горния бозалѝк 52, 59 — Кар., дял от м. Бозалѝкѝ.

Горния бунар 29 — Тат. (зап. на 3 км), кладенец в м. Вѝкъва.

Горния бюк (и: *Г. бикѝ*) 52 — Кар. (зап.), равнище, заето от ниви. Още: *Горни альчѝци*.

Горния герѝн 52, 53 — 1) Д. дол (зап.), равнище, заето с оризови ниви. Почвата е герѝн, солница, суха прѝст.

2) Тат., равнище в м. Капаклията, заето от ливади.

Горния Дотлък 53 — Д. дол, вж. *Дотлъкѝ*.

Горния край 85 — Бр., още: *Горната махла*.

Горния Кумлък 53 — Люб. (изт. на 1.5 км), равнище край р. Марица, заето от пасище.

Горния Кушѝолу 53 — Кр., вж. *Кушѝолу*.

Горния кър 53 — Ез. (ю. зап.), равнище, заето от ниви.

Горния пѝсѝк 52, 53 — 1) Стал., равнище, заето от пасище. 2) Кар. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвата е пѝсѝклива.

Горния чифлик 53, 60 — Първ., вж. *Чифлика*.

Горния юренлък 53 — Люб. (с. зап. на 800 м), равнище, заето от ниви.

Горния юрт 61 — Ез. (зап. на 3—4 км, по южния бряг на р. Каялийка и отчасти на северния) равнище, заето от ниви.

Горно Ахмѝтѝво 53, 66 — Бр., горен дял на м. Ахмѝтѝво, заета от ниви.

Горно равнищѝ 53 — Пил., още: *Бѝлия камен*.

Горно Хочиѝлу 53 — Бод. (зап. на 3.5 км), равнище, заето от ниви. Вж. *Хочиѝлу*.

Гороска бахча 70 — Бод. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви; заградено е с плет. Има род Горовци.

Гороска махла 86 — стара махла в североизточния край на с. Бодрово. Има род Горовци.

Горялата корѝя 57 — Фил. (с. зап. на 2.5 км), равнище, заето от ниви и гора, която е била запалвана някога. Още: *Дренѝкѝ*.

Горялото дере 32 — Ез. (зап. на 4 км), тревиста местност с дол.

Гочковата каѝчка 67 — Стал., малко равнище, заето от пасище. Каѝа е 'хубаво място за паша'.

Гочовата чѝшма 34 — Пил. (зап. от м. Пазлакѝ), чешма. Лично име *Гочо* се срѝща.

градина: Жечовѝта~, Поповѝта~, Ташоловѝта~.

Градището 61 — Пил., връх на Ранчѝлия.

Грапчѝвица (още: *Грапѝница*) 65 — Прав. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. Някога е имало род Грапчѝвци. В с. Леново се срѝща лично име *Грапчо*.

Гриѝбѝловото бунарче (*Гриѝбѝлувото б.*) 33 — Първ. (с. изт.), кладенец с местността наоколо, заета от ниви. Има род Гриѝбѝето, прякор *Гриѝбѝла*.

гроб: Боѝжиевѝ~, Подрайвѝ~, Тотѝколовѝ~, Хожѝвѝ~, Циганскиѝ~, Шѝбанѝвѝ~. — грѝбе: Герѝнско~, Долното~, Новоселското~, Старото~, Турско(то)~, Турцкото~, Циганско~, Чулѝфанско~; До грѝбето. — грѝбищѝ: Турскиѝте~; До грѝбищѝта.

Грѝбе-махла 85 — стара махла в североизточния край на с. Филево.

Грѝбето 63 — 1) Бр. (ю.), висока местност, заета от пасище. Тук се намират и селските грѝбищѝ. Още: *Драчѝвица*. 2) И. (ю.), равна местност, в която се намират селските грѝбищѝ. 3) И. (с. зап. до Машатѝла), равнище, заето от ниви. Имало е някога грѝбищѝ. Камѝните са разчистени. 4) Пил. (ю. до Голямия чаир), полегата местност, в която са раз-

положени селските гробища. 5) Прав. (изт. на 2 км), височина, на която има стари турски гробища. Доскоро е била заета от пасище, но преди няколко години е била разорана за ниви.

Гробищата 64 — 1) Ез., вж. *Гробицето*. 2) Фил. (изт. на 1.5 км), равнище до една могила; заето е от ниви. Има гробове от ново време.

Гробицето 64 — между Бод. (с. зап. на 1 км) и Ез. (сев. на 1 км), голяма височина, с лек наклон на югоизток; заета е от лозя и ниви. Намират се остатъци от старо селище — тухли и камъни от зидове. Има каменни гробове.

Гробъ 63 — 1) Др., по-често: *Малкия хасар* (вж. там). 2) Лен. (сев. на 1 км), равна местност, заета от ниви. Едно време е била гробище, от което днес няма остатъци. Още: *Новите лозя*.

Гроздановия бунар 33 — Деб., кладенец в м. Дълбоко дере. Има семейно име *Грозданя*.

Грозкоолов гьол (*Гроскоолуф* г.). 33 — Кар. (изт.), равнище, заето от ниви. Има блато. Среца се род Грозкоолувите.

Грозкоолувите чеире (*Гроскоолувите* ч.) 69 — Кар. (с. изт. на 1 км), равнище, заето от ливади.

Гръчката пътека 62 — Бр. (зап. на 5 км), равнище, заето от ниви, през които минава стар път от Брягово за Асеновград.

Гръчката пътека 62 — Д. изв., равна местност покрай Лозята; заета е от ниви. Името е старо.

Гуганцъ (оше: *Гуганица*) 65 — Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Почвата е червеникава и чернозем. Тук са имали ниви Гугането, род от с. Каражалово.

Гуньовата нива 70 — Бр. (ю. на 2 км), ниска местност, която е била някога нива, а днес е пасище. Има род Гуньовци.

Гургюлевия бунар 30 — Лен. (сев. на 1 км), равна местност, заета от ниви. По-рано е имало кладенец, който е засипан. Имало е род Гургюлите.

Гургюлево кише 51 — Гр. (ю. на 1 км), поляна, която е врязана в гора (*кише*). Тук се въделя много *гургуле*.

Гълъбово 52 — Лен. (ю. на 2.5 км), равнище, заето от ливади и ниви. Още: *Ехлите*.

Гълъвите круши 69 — Люб. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви; има крушови дървета. По име на турчин.

Гърковия бунар 33 — БР., кладенец в м. Геренето. Има фамилно име *Гърците* (два рода).

Гърлите 52 — Кар., височина и равнище в м. Долните чеире.

Гърче: Голото~.

Гърмоново дере 34 — Прав. (зап.), равнище, заето от ниви.

Гъринтълж 79 — И. (ю. до Жълт камък), равна местност, заета от ниви и гора. Има камъни.

гьол: Андрюв~, Белдимов~, Биволския~, Бичи~, Валиновия~, Големия~, Грозкоолов~, Гьорговия~, Делиасановия~, Дипсиз~, Домуз~, Калюшин~, Кара~, Кичуков~, Манда~, Марчовия~, Мейрем~, Муза~, Паляновия~, Пауловия~, Праматарвия~, Прыз~, Сазлъ~, Синия~, Ташовия~, Ходжовия~, Хървия~, Ямач~; Куругьоля.

Гьолаживия кайнак 36 — Бр., извор в мерата. За *кайнак* вж. МН *Кайнак*.

Гьолякка 74 — Вод., камениста местност северно от Голямо Айнини.

Гьолахла 88 — източният дял на с. Драгойново.

Гьоляското дере 28 — Др. (сев. на 1 км), суходолне, в което има кладенец.

Гьоляцките ливади 49 — Пил., ливади около Гьолячешма.

Гьоляцките чеире = *Гьоляцките ливади*.

Гьолячето 28 — Др., низинка южно от Голата чука; тук се събира при дъжд локва.

Гьолячешма 36 — Пил., блатиста местност източно от Мадения (вж. там); има чешма. Някога тук е имало черковно градище, от което са запазени остатъци (следи от зидове).

Гьолявето 28 — 1) Бод. (ю. на 1 км), ниска местност, в която има три блатата. Те се пълнят с вода през пролетта. 2) Фил. (ю.), падина, заета от ниви. Днес няма блато.

Гьолюту 28 — Бод., още: *Гьолявето* (вж. там).

Гьоля (*Гьоля*) 28 — 1) БР., ниска местност в Старите бозалци; има блато. 2) Др. (сев. на 1 км), суходолне, в което има извор.

Гьоля-пътя 62 — Прав. (изт. на 500 м), ниска местност, заета от ниви; днес тук няма блато, но е имало по-рано.

Гьопчулера (и съкратено: *Гичлера*) 77 — Д. изв. (ю. зап. на 2 км), равнище, заето от бостани. Някога тук е имало турско село Гьопчулер (официална форма *Гьокчелер*), чиито жители се изселили в 1902 год. в Мала Азия (Турция).

Гьопчулерски юртвя 61 — Д. изв., още: *Гьопчулера* (вж. там).

Гьоргова чука 67 — Бр. (сев. на 2.5 км), могила. Намират се остатъци от керамика. Лично име *Гьорги* се среща.

Гьорговичка 65 = *Гьоргова чука*.

Гьорговия гьол 33 — Гр., блато в южния край на гората към землището на с. Стражар, Чирпанско.

Гьоргоското кладенец 34 — Гр., ново кладенец в м. Узунджа. Има род Гьорговци.

Гьорлече (и *Гюрлея*) 73 — между Бр. (зап. на 3 км) и И. (сев. на 4 км), равнище и малка стръмнина, заети от ниви. Почвата е песъклива.

Гьорлечкия бунар 31 — И., кладенец в м. Гьорлеке.

Гюзлуджукдере 36 — Пор. (ю. изт. на 2 км), безводен дол.

Гюнгьормез 76 — Вод. (с. зап. до Ташегрек), стръмна камениста местност, наклонена на север, която не вижда слънце.

Гюндюзчеир 75 — Люб. (с. зап. на 1 км), вдлъбнато място с височина; заето от ниви.

гюнэ: Ваневото~.

Гюнэ 55 — Др., наклонена на изток гориста местност в северните склонове на Драгойна. Нарича се тъй, понеже щом изгрее слънцето и „удря“ в нея.

Гюнето 55 — Ез. (зап. на 1 км), склон с южно изложение, зает от ниви.

Гюнята 55 — 1) Вод. (зап. до Каражадере), скалиста и гориста местност, наклонена на юг. 2) Пил. (с. изт. на 4 км), наклонена на юг местност (припек), заета от ниви.

Гургендере 37 — Пил., дол южно от Буатепе; има две чешми с хубава вода.

Гургенлика (*Г'ург'енлик'а*) 74 — И. (с. изт. на 1.5 км), голяма височина, заета от ниви. Почвата е слаба.

Гяурегрек 81 — И. (ю. зап. на 2 км), равна местност, заета от ливади и ниви.

Гяюркайряк 80 — източният дял на с. Искра, неравна местност, голи чукари и малко ниви. *Кайряк* е 'голо място'. Още: *Кайряк*.

Гяурмахле 77 — БР. (с. изт. на 4 км), равнище, заето от ниви. Преди Освобождението тук е имало махла от българи, които са работели ангария на турците от близкото с. Гвиндики (изчезнало).

Даалыцкия път 62 — Лен. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Даамите 58 — Пил. (сев. на 3 км), полегата местност на север, заета от ниви и габрова гора. *Дайма* е 'овчарска кошара'.

Даанардъ 76 — 1) Вод. (с. зап. на 3 км), каменист хълм; има и хрсталащи. Името означавало „от другата страна на върха“. 2) Ез. (ю. на 5 км), цялата планинска местност, която влиза в землището на селото.

дайма: Старите дайми.

Даймйновото(то) дере 31 — Ез., дол който минава край Върла илма. По-рано на овчарските сай са казвали *дайми*.

Далълюските келеми 70 — Бр., равнище, заето от пасище, а по-преди от ниви. *Келеме* е 'запустена нива'. *Далълюските* е 'от прякор на лице'.

Данъери 75 — между Скоб. (ю. изт. на 3 км) и Стал. (зап. от Върбичката рѝка), равнище, заето от ниви. Тук има кладенец и ново параклисче на Св. Вартоломей. Според местното обяснение името означавало 'телешки кър'.

Данева чешма 34 — Гр. (зап. до границата със землището на с. Стражар, Чирпанско), чешма. Лично име *Дане* се среща.

Даражиевите ливади 69 — Кар. (с. изт. на 1 км), равнище, заето от ливади, наречени вероятно по родово име.

Даражиевите чеире = *Даражиевите ливади*.

Дараживия кайнак 34 — Кар. (сев. на 200 м), равнище, заето от ниви. Днес тук няма извор (*кайнак*).

Дарбоаз 73 — Гр. (ю.), ниско равнище покрай р. Марица, заето от ниви.

Даскаловия бунар 33 — Лен. (зап.), равна местност, заета от ниви.

Дахлицка пътека (*Дяхлицка п.*) 62 — Др. (изт.), равнище, заето от ниви; тук минава стар път за Хасковските бани. По този път вървели в турско време *даалии*.

Дахлицката пътека 62 — Ез. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Наречено е по пътя, който минава през нея и по който вървели някога турци — *даалии* за Хасково.

Дахлъйолу (*Дяхлъйолу*) 79 = *Дахлицка пътека* (Др.).

Дашковото дере (*Дашкувото д.*) 34 — Др., суходолне до Селската кория. Няма лично име *Дашко* днес.

Два̀та дъба 50 — Бр., малко равнище, заето от ниви, сред които има два дъба.

Двѐте киприйки 60 — Кар. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви и лѝ,

Дикйлиташ 74 — Пил. (ю. зап. до Мъжарявково бунарче), местност, в която има голям камък като „побиен“, висок 5—6 м.

Диксюргия 78 — между Бр. (ю.) и И. (с. изт.), стръмна местност. Отсечени дървета тук ги свалят със *сюргии* „влекачи“.

Дильбокото дере 28 — Бод. (ю. на 2 км), дълбок къс дол със стръмни брегове.

Димитракова чука 67 — Др. (ю.), могила южно от м. Поляната. Има род Димитраковци.

Димовата чешма 34 — Пил. (зап. на 4 км), чешма и местност. Има род Димовци.

Димоото корито (*Димууту ку-рйто*) 35 — Пил. (ю. до Карашиниковските колиби), чешма с местността наоколо, заета от гора и ниви. Лично име *Димо* се среща.

Димоска чешма (още: *Дймуска чушм'я*) 34 — Бр. (ю. изт.), местност в гората с чешма.

Димчовка 65 — И., ниви на Петко Т. Тождарев (според емлячния регистър).

Динкоски брех 69 — Др., равнище на север от Драгойна в по-голямата местност Църквицето. Има род Динковци.

Динчицето 60 — Вин. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Някога тук е имало воденица (*динка*) за чукане на ориз.

Дипсийгьол 88 — старото име на с. Езерово до 1906 год.

Дишлык 73 — Д. изв. (ю. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Длэгата поляна 47 — 1) Бод., ниви на Яню Христов Момчилов (според емлячния регистър). 2) Ез. (с. зап. на 3 км), продълговата равна местност, заета от ниви с плодородна почва. 3) Пил. (изт. на 1 км), наклонена на юг местност, заета от ниви.

Длибоко дере 28 — 1) Ез., дол, който започва откъм с. Бодрово и след това поема на запад; дълбок е два метра. 2) Лен. (изт. на 2 км), дол с течеща вода, която не пресъхва.

До агълето 53 — Кар. (зап.), равнище, заето от ниви. Днес няма агъли.

До азмък 30 — Люб. (сев. на 1 км), ниска местност, в която има извор (*азмак*) и малък дол. Заета е от ниви.

До арк 53 — 1) Люб., равнище покрай Мечка рѝка, заето от ниви. Попреди е имало воденица. 2) Фил. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има вада (*арк*) на р. Каялийка.

До бентя 53 — Фил. (сев.), равнище покрай бент, който води за воденица на р. Каялийка.

До Бюлѝкя (*До Б'ул'ѝк'я*) 53 — Скоб., местност до Бюлюкя (вж. там). Тук са намирани малки златни монети с изкорубена форма.

До воденицата 53 — Д. дол, малка местност до Анадере. Има воденица, която не работи.

До гериз 53 — Люб. (зап.), равнище, заето от ниви. Има канал (*гериз*) на ж. п. линия.

Догробето 53 — 1) Деб. (зап.), равнище покрай селските гробища; заето е от ниви. 2) Кар., равнище, заето от ниви, до селското гробище. 3) Скоб., ниви до гробищата. 4) Фил. (сев.), равнище, заето от ниви. Тук се намират също гробищата.

Догробищата 53 — Люб. (с. зап.), равнище, заето от ниви.

До камене 53 — Първ., равнище в м. Кушицките герене. Тук има поставен камък за граница между землищата на Първомай, Любеново и Дебър.

До кантонъ 53 — Кар. (сев.), равнище, заето от ниви, до ж. п. кантон.

До карагачъ 53 — Кар. (ю.), равнище, заето от ниви.

До Качаковата воденица 53 — Кар. (зап. на 5 км), равнище, заето от ниви. Има воденица наблизо до Мечка рѝка.

До Качаковата удѝнца 54 — Първ. (изт.), вж. *До Качаковата воденица*. Има семейно име *Качакови*.

До кемѝрчето 54 — Първ., равнище в м. Ливадите, през което минава дол с течеща вода. *Кемѝрче* е мост, изграден във форма на дъга.

До кулето 54 — *До кантонъ*.

До Лозято 54 — Кар., равнище до м. Лозято; заето е от ниви.

До Мейрѝята 54 — Кар., равнище до Мейрѝята, заето от ниви.

До Мечка рѝка 54 — Люб. (ю.), равнище покрай Мечка рѝка, заето от ниви.

До Мешѝкория 54 — Кар., равнище до Мешѝкория, заето от ниви.

До Мешѝто 54 — 1) Кар., равнище, съседно на Мешѝто; заето е от ниви.

2) Люб., по-малка местност в Карасулук. Днес тук няма дъбови дървета (*меше*).

До Мильовите сай 54 — Първ. (изт.), равнище, заето от ниви.

До Миховто бунарче 54 — Кар., равнище до Михово бунарче; заето е от ниви.

До могилата 54 — Фил. (изт. на 1.5 км), равнище покрай могила; заето е от ниви.

До Пантелей 54 — Деб. (ю. на 3 км), равнище. Има изворче. Името стои във връзка с оброчище.

До Рѝката 54 — Първ. (изт. на 1 км), равнище покрай Мечка рѝка.

До Свети Илия 54 — Кар., равнище около горния край на Чамурлукско дере, до м. Свети Илия.

До Скобелеската кория 54 — Кар. (изт.), равнище до гората на с. Скобелево; заето е от ниви.

До Чардаците 54 — Кар., равнище до м. Чардаците, заето от ниви.

До Язмото 54 — Кар., равнище до м. Язмото; заето е от ниви.

Дѝбрия келемѝ 70 — Др. (ю.), тераса в средния дял на северните склонове на Драгойна.

Довандере 37 — Бр. (ю. зап. на 3 км), суходолие.

Дованжикъ р 80 — Д. изв. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Дѝйкима — И. (зап.), равнище заето от ниви. Почвата е чернозем. Женско лично име *Дѝйка* се среща в Първомай, *Дѝйка* в Драгойново. Местното название обаче не може да се изведе от подобно лично име. — Неясно.

Дѝйчин-билѝ 70 — Гр. (с. зап. на 2 км), полегата местност, заета от гора.

Дѝйчовска махла 86 — югозападният дял на с. Бодрово.

Дѝйчооловата чешма 34 — И. (ю.), планинска неравна местност, в която има чешма. Среща се родово име *Дѝйчооловци*.

Долапе 58 — 1) Бод. (с. зап.), равнище покрай десния бряг на Рѝката. Има кладенец с приспособления, които се наричат *долапе*.

2) Първ. (с. зап. на 1.5 км), бряг покрай р. Марица. Из тази местност се намират дялани камъни. Според предание тук имало град. *Долап* е кладенец за напояване на градина, с приспособени кофички за гребане и изливане на водата.

3) Стал. (с. изт. на 3 км), равнище покрай р. Марица, заето от ниви. Тук е имало приспособения за вадене на вода от реката и напояване на градини (*долапе*).

Долапчетата 60 — Пил. (ю. до Иванов чейр), голяма канара, по която има издълбани дупки, подобни на долапи. На юг от нея има дол с кладенец.

Долапъ (*Дулѝпъ*) 58 — Гр. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви и зеленчукови градини. Попреди Освобождението

тук на р. Марица е имало голяма турска воденица, която е била разрушена.

Долен Герен 53 — Деб., вж. *Гереня*.

Долен Казал 53 — Лен., северният дял на м. Казалъ.

Долен Кумсал 53 — Деб., вж. *Кумсалъ*.

Долна махла 85 — североизточният край на с. Поройна.

Долна скѝля 53 — Лен., вж. *Скѝлята*.

Долна(та) рѝка 85 — източният дял на с. Драгойново (покрай р. Каялийка).

Долната махала 85 — северният дял на с. Леново.

Долната махла 85 — 1) махла в източния край на с. Брягово. 2) Северният дял на с. Бяла река. 3) Вин., още: *Гешовската махла*. 4) Източният дял на с. Добри дол. 5) Източният дял на с. Езерово. 6) Източният дял на Първомай; преди Освобождението тук са живели само турци. 7) Източният дял на с. Татарово.

Долната удѝнца 60 — 1) Стал. (сев.), равнище покрай р. Марица. Преди 25 години тук е имало воденица. 2) Фил. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Долната юрѝя 53 — Тат., вж. *Юрѝята*.

Долни альѝѝци 52 — Кар., източният дял на Альѝѝците.

Долни кайрѝци 52 — Кар., още: *Долни альѝѝци*.

Долни ливади 53, 59 — Скоб. (зап.), равнище, заето от ливади.

Долни пясѝци 52 — Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от ниви; почвата е пясѝлива.

Долни Чаллѝк 53 — Прав., вж. *Чаллѝк*.

Долни Чилтѝк 53 — Д. изв., вж. *Чилтѝците*.

Долните герѝне 52 — 1) Кар. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви и ливади. 2) Стал. (с. изт. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Долните ливади 53, 59 — Кар. (изт. на 1 км), равнище, заето от ливади.

Долните чеире 52, 53, 58 — 1) Кар., още: *Долните ливади*. 2) Люб. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви.

3) Скоб., още: *Долни ливади*.

Долните чѝчки 52 — Др., вж. *Чѝчките*.

Долния герѝн 53 — Тат., низина в м. Гереня. Има локва с трѝстика (*папур*).

Долния Дотлук 53 — Д. дол, вж. *Дотлукъ*.

Долния край 85 — Бр., още: *Долната махла*.

Долния Кумлук 53 — Люб., равнище, заето от пасище, източно от Горния Кумлук.

Долния Кушюлу 53 — Кр., вж. *Кушюлу*.

Долния кър 53 — Ез. (с. изт.), равнище, заето от ниви.

Долния пясък 53 — Стал., равнище покрай р. Марица, заето от пасище.

Долния чифлик 53, 60 — Първ., вж. *Чифликъ*.

Долния юрт 61 — 1) Бод. (изт.), равнище, заето от ниви. Под юрт тук разбират 'двор' 2) Ез. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Долно равнище 53 — Пил. (ю. изт. на 3—4 км), равнище, заето от ниви, по-ниско от *Горно равнище*.

Долно Хочилю 53 — Бод. (с. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Според местното обяснение името значело 'кьорав, прикрит път'.

Долното гробе 63 — Пил. (изт. на 1 км), ниска местност, в която се намират селски гробища.

Долното мешё 50 — Тат. (сев. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. Някога е имало дъбова гора (*меше*), която е била владение на съседното с. Винаца.

долчина: Кавачка~.

Долната чумля 29 — Кар. (изт. на 1 км), чешма до Долните чейре.

Домъзада 75 — Първ. (сев.), остров на р. Марица, който е разделен днес на две. Имало е върбащи, а днес е само пасище.

Домъзгьол 37 — Пор. (изт. на 4 км), блато.

Домъздере 37 — 1) Вод. (ю. на 2 км), дол. 2) Д. изв. (ю. на 400 м), дол с течаща вода и местността наоколо, заета от ниви. 3) И. (ю. изт. на 2.5 км), дол, в който има чешма. Зае е от гора.

Домъзорман 75 — 1) Др. (зап. на 5 км), равнище, заето само от ниви. 2) Кр. (зап.), равнище, заето от ниви.

Допчовата корийка 69 — Фил. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Имало е гора много отдавна. Среща се родоно име *Допчовци*.

Допचितе могили 67 — Деб. (ю. на 3—4 км), една по-голяма могила и няколко по-малки; заети са от лозя. Има род *Допчовци*.

Доруйолу 79 — Люб. (изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. Тук минава крив път, който води за *мерията* (пасище). дорук: Кожжа~.

Доруккър 73 — Д. изв. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви; има и малко издигнато място.

Доруклар 73 — Тат. (ю. зап. на 1 км), равнище и височини, заети от ниви. Почвата е чернозем.

Дорукмахлеси 88 — южният дял на с. Драгойново, разположен на високо. *Дорук* значи 'високо място'.

Дорукъ 46 — 1) Люб. (изт. на 2 км), висока местност, заета от ниви. Още: *Доруките*. 2) Стал. (ю. на 4 км), височина; заета от ниви. Почвата е камениста и *цървенак*. Под *дорук* тук разбират 'високо място'. 3) Фил. (зап. до Новото бунарче), малко по-висока местност в околността. Зае е от ниви.

Доруюрт 79 — Първ., още: *Делиюрт*.

Дотлук: Горния~, Долния~.

Дотлукъ 49 — Д. дол, по-ново име на Адалъкъ. Дели се на: Горния Дотлук (източно) и Долния Дотлук (западно). Има черничев дървета.

Драганова чука 67 — Др. (изт. до Бяла келемя), могила, заета от лозя. Лично име *Драган* не се среща.

Драгойна 41, 66 — планински масив, северна издънка на Средни Родопи, обхваща значително пространство между селата Драгойново, Брягово, Искра, Пилашево, Воден и Езерово. Южните му склонове са по-стръмни, а северните по-полегати.

Дранакъ 49 — 1) Бод. (ю.), равнище с малък наклон, заето от ниви. Днес няма дрянtimer. 2) И. (ю. на 1.5 км), височинка и равнище, заето от ниви. По-преди е имало дрянtimer. 3) Бр. (ю. на 1 км), равна местност, заета от ниви, в която е имало много дрянови дървета, а и днес по малко. 4) Ез. (сев. на 5 км, зап. от Могилата), наклонена на север местност, заета от ниви.

Дранаккия бунар 31 — Ез., кладенец в м. Дранакъ.

Драчовица (и *Драчовца*, *Драчуца*) 39, 50 — 1) Бр., още: *Гробето* (вж. там). 2) Ез. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем и дребни камъни. 3) Пил. (с. зап.), равнище, с малък наклон на юг; заето от ниви.

Драчовската махла 85 — Бр., махла в близост на м. Драчовица.

Дребаку 51 — Стал. (ю. на 3 км), височина, заета от лозя и мера. *Дребаку* е 'ниска гора'.

Дребачките лозя 56, 58 — Стал., в м. Дребаку, лозя.

Дребачкия път 62 — Стал. (ю.), равнище, през което минава път за м. Дребаку.

Дренакъ 49 — 1) БР (сев. на 4 км), хълм, зает от гора. Има дренаци. 2) Д. изв. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви. Имало е дрянtimer преди Освобождението, които са били изсечени. 3) Прав. (сев. на 0.5 км), хълм, зает от пасище и храсталаци. 4) Тат., така се е наричала местността, в която се намира селото днес. 5) Фил., още: *Горялата кория* (вж. там).

Дренето 49 — Тат. (ю. изт. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Дрените билъци 51, 60 — БР, малка неравна местност, между м. Бозалък и Каважикдере; заета е от ниви. Из нея не се срещат днес дрянови дървета.

друм: Голямия~, Малкия~.

Друмския път 62 — Бр., равнище до м. Хасанияца. Тук минава стар път, който води от Хасково за Асеновград.

Друмчето 62 — 1) Бод. (ю. на 800 м), равнище, през което минава стар път от Хасково за Пловдив. 2) Ез. (с. зап.), равнище, през което минава път за Първомай. 3) Стал. (с. изт.), равнище, през което минава стар път; по него са вървели от Пловдив за Цариград, преди да бъде направено цариградското шосе.

Друмъ 62 — 1) Бр. (с. зап.), равнище, през което минава път, водещ от Асеновград за Хасково. 2) И. (ю. на 4 км), равна местност, заета от ниви. През нея минава стар път, който води от селото за м. Попово и оттам за махла Паничково, Кърджалийско, в Родопите.

Дръбакъ (и: *Дребаку*) 51 — Фил. (сев. от Мъртвица), наклонена на юг местност, заета от ниви. Имало е дребни храсти. Почвата е слаба, червеникава.

дрян: Пеца~.

Дрянков кайнак 34 — Бр., равнище, заето от пасище; има извор (*кайнак*), наречен по име на лице.

Дрянков чейр 69 — Др., висока поляна, заета от пасище, източно от върха Голям Костадин.

Дрянчица 50 — И. (ю. изт. на 4 км), ниска равна местност, заета от гора. Има малко дрянови дървета, и то само по дола. Още: *Чейрето*.

Дуванкайря 75 — Стал. (зап. до Кашалтъ), полегата на запад местност, заета от пасище и отчасти ниви. Почвата е отчасти камънак. В турско време е имало дъбови дървета.

Дудбунар 37 — Пил. (с. зап. до Турско гробе), наклон на юг, зает от ниви. Има чешма и големи брястове.

Дулмата (и: *Дуламта*) 57 — 1) Вин. (ю. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. 2) Тат. (сев. на 4 км), ниско равнище, заето от ниви. Тук се изговаря *Долмът*. дупка: Мечовата~, Йерговите дупки, Лисчините дупки.

Дупката 45 — 1) И., още: *Въкьва* (вж. там). Нарича се Дупката, понеже е вдлъбнатото място, от което трудно се излиза с кола. 2) Лен. (зап., край м. Хасаръ), високо голо равнище, в което днес няма дупки.

Дупкинто дере 29 — Бод., дълъг дол, който започва от Кърбунар, върви в източна посока и стига до Раката. По бреговете му е имало лисчинни дупки.

Дупките 45 — 1) Пил. (изт. на 300 м), котловина и дол; има две дупки. 2) Пил., още: *Габрето* (вж. там).

Дуранджа 73 — Вин. (изт. до Матката), по-висока местност, заета от ниви, с пясъклива почва.

дурук: Вранчоския~, Дянквия~, Крушовия~, Кърчовия~, Палаковия~, Ташоловия~.

Душк(о)вица 65 — Фил. (изт. на 0.5 км), малка камениста местност, заета от мера и малко ниви. Лично име *Душко* днес не се среща в селото.

Душкоска рѝка 23, 30 — Пил., река, иде откъм с. Душкуу (Душката), Кърджалийско.

Дущубакъ 50 — Люб. (изт.), равнище, заето от ниви, покрай р. Мечка. Под *дущубакъ* тук разбират дървото 'оксан'.

дъб: Боежиновия~, Бойчев~, Мехремовия~, Милювия~, Орловия~, Хасановия~, Шиповия~; Двата дъба.

Дъбакъ 49 — Др. (ю.), равнище в подножието на Драгойна; заето е от ниви, из които има стари дъбови дървета.

Дъбето 49 — 1) Прав., малко равнище в м. Язлата, заето от ниви. 2) Фил. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Преди 25 години тук е имало големи дъбове. Името тук се изговаря *Дъбето*.

дъбйца: Йонковата~; Честите дъбици.

Дъбйците 49 — 1) Бр. (изт. на 0.5 км), равнище, заето от ниви; има много дъбици ('големи дъбови дървета').

2) Кар., равнище до селските гробища; има ниви, сред които се срещат дъбови дървета.

Дъбовата сръна 50 — И., южната височина на Хасаръ, която е стръмна от двете страни. *Сръна* е 'върло, стръмно място'. Има дъбови храсталаци.

Дъбуу корито 31 — Пил. (ю. до м. Завивите маденя), ниска местност (*чукур*), в която има чешма. Някога, когато е била направена чешмата, коритото е било издялано от дъбово дърво, а днес е каменно.

Дълбокия чукур 47 — Прав. (ю. изт. на 1.5 км), низина, заета от пасище.

Дълбоко дере 28 — Деб. (сев. на 3 км), суходоліе. Имало е големи локви, които са пресъхнали.

Дълбокото дере 28 — 1) Първ. (сев.), суходоліе, което минава през м. Сеиролу, Калайжигерен, Долапе и се влива в Марица. Има брегове, които на места достигат 10 м височина. 2) Тат. (с. зап. на 2 км), сух дол с местността наоколо. Тук се намират монети и остатъци от основи.

Дълга поляна (и: *Длегата поляна*) 47 — Др. (сев. на 1 км), продълговата равна поляна между два плитки дола; заета е от ниви.

Дълги ургане 58 — Кар., малка местност, заета от ливади, които са разпределени на дълги и тесни късове.

Дългите юргане 58 — БР, северният дял на м. *Юргането*.

Дърварски път 62 — 1) Лен. (с. зап.), равнище, заето от ниви; има път, който води за гората на съседното с. Дълбок извор. 2) Фил. (ю.), равнище, заето от ниви. Има път, по който са прекарвали дърва от Родопите (откъм с. Сусам, Хасковско и др.).

Дърдаанов пожар 70 — Др., хълмиста и полегата местност в северния дял на Драгойна. Според предание тук станал някога пожар. Има род Дърдаановци.

Дърмънбовото скелъе 71 — Деб. (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви. *Скелъе* е 'място за минаване на добитък'. Род Дърмоновци съществува в Първомай.

Дърмънбота ада 67 — Първ., малка местност в м. Бюке. Има род Дърмонъето.

Дърмунджиево бунарче 33 — Бр., кладенец, направен и поддържан в изправност от Дърмунджиевци.

Дъските 59 — Др. (ю. на 1.5 км), висока, равна местност. Тук са бичели дъбови дървета. Още: *Пасището*.

Дъддвица 65 — Бр. (с. зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Дъзкая 73 — Пил. (ю. до м. Борчетта), голяма скала, на която има поляна.

Дюзлъкя (*Д'уэл'укъ*) 43 — Пил. (изт. на 3 км), равна местност, заета от ниви и гора.

Дюлгеровия бюлук 70 — Бод. (с. изт. до м. Под габеръ), малка местност, заета от ниви. Почвата е слаба. Има род Дюлгеровци.

Дюлгерските герене 67 — И. (с. изт. на 2 км), ниска мочурлива местност, заета от ливади. Има род Дюлгеровци.

Дюнята 49 — Лен. (сев. до Малките бузальци), равнище, заето от ниви. Някога тук е имало долови дървета.

Дютлукъ 49 — Пор. (ю.), ниска местност, заета от зеленчукови градини.

Дядовото Гьоргово кладенец 34 — Гр., кладенец в южния край на м. Кумчаир.

Дяков кайряк 67 — Др. (ю. изт. на 2—3 км), полегата местност (*страна*), заета от пасище. Има род Дяковци.

Дяковия бюлук 70 — Фил. (зап. до Бальовия бунар), равнище, заето от ниви. Лично име *Дяко* се среща.

Дякоота ада 67 — Първ. (сев.), местност в коритото на р. Марица. Лично име *Дяко* се среща.

Дялвите кории 69 — Др. (зап. на 1.5 км), равнище, заето от дъбова гора. Има род Дяловци.

Дянквия дурук 67 — Бр. (ю. на 4 км), височина, заета от гора (сечице). Някога тук Дяковци са имали саища (овчарски кошари).

егрек: Валиновия~, Говеждия~, Гяур~, Камилски~, Оловарския~, Пазар~, Таш~; Юручките егреци.

Едй-дуралъ-махлесъ 88 — едно от старите названия на с. Езерово. — Още: *Едй-махлѐ-дуралъ-къю*.

Езеровско 56 — БР (ю. изт.), равна местност, заета от ниви; навлиза и в землището на с. Езерово.

Екенликъ 77 — Вод. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Екинликъ 77 — Ез. (ю. на 4 км), равнище, заето от ниви. Тук обясняват, че турската дума *екин* значи 'жито'.

Елѐзъ 76 — 1) Вод., още: *Гонята* (вж. там). 2) Пил. (ю. до Ранчели), гол хълм, с камънаци.

Елѐстепе 76 — Др. (зап. на 0.5 км), малка височина, заета от гора и пасище.

Елйidere 36 — Вин. (ю. на 2 км), суходоліе.

Елкидикъ 76 — Бр. (ю. изт.), каменната височина и пасище. елма: Юрук~.

Елууту дере 29 — Лен. (ю. изт.), хълм и дол с местността наоколо.

Елъхидик 76 — Пил. (зап. на 2.5 км), връх и полегата местност.

Елъхите 49 — Бод. (зап.), ниска местност в коритото на Ряката. Днес тук няма елхи.

Еминево дере 34 — Прав. (зап. на 1 км), сух дълбок дол, който постепенно преминава в равнище; зает е от пасище.

Емиров чеир 49 — Др. (зап. на 2 км), равнище покрай р. Каялийка, заето по-пред от ливади, а днес от лозя.

Енийер(и) 77 — Кр. (изт. на 3 км), равнище, заето от ниви.

Еникашла 78 — Пил. (изт. на 4 км), наклонена на юг местност, заета от ниви и пасище.

Еникю 77 — Лен. (с. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви и ливади.

Енимакла 88 — старо име на с. Дебър, когато е било на друго място (на юго-изток от днешното му местоположение). Употребявало се и името *Дервен-ени-махле*, съчетание от *Дервент* (вж. там) и *Енимакла*.

Енчовската чешма 34 — Др. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви; има чешма. Познато е родово име *Енчовци*. ер: Бюкери, Данаери, Енийер(и), Кючюкери, Сархожеери, Чифликери.

Ережѐбюлюк 78 — Кар. (сев. до м. Белезмите), равнище с долове, заето е от ниви.

Ескидере 38 — Люб. (изт. на 1 км), сух дол, който започва от селото и се влива в р. Марица. Още: *Курудере*.

Ескимезарлък 80 — между Стал. (с. зап. на 1 км) и Скоб. (ю. на 1 км), равнище, заето от малка гора. Има две могили, средни на големина. Гробища няма. У Скобелево се употребява и членувана форма на името (*Ескимезарлъкъ*).

Ехайте 49 — Лен. (ю. на 2.5 км), равна местност, заета от ливади. Някога е имало *ехли* ('вид широколистно дърво').

Жабма-махла 85 — махла в източния край на с. Бяла река, някога тук е имало блато.

Жаблъекъ 52 — Бр. (зап. на 2 км), малка равна местност, заета от ниви. Имало е локви,

Жевйзалиев кладенец 34 — Кар. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви, сред които има кладенец, наречен по името на турчин.

Жевйзалиевото бунарче 33 — *Жевизалиев кладенец*.

Жекадурова махла 86 — стара махла в южния край на с. Сталево. Има род Жекадурето (или Жекадуровци).

Желеплѐр(е) 77 — Кар. (зап. на 0.3 км), равнище, заето от ниви. Преди Освобождението тук е съществувало турско село под същото име.

Желеплѐрска кория 56 — Кар. (зап.), равнище, заето от ниви, ливади и гора, които са влизали в землището на изчезналото турско село Желеплѐре.

Желеплѐрски альчѐци 56 — Кар., равнище до м. Желеплѐре, заето от ниви.

Желеплѐрски път 62 — 1) Кар., равнище, заето от ниви, покрай път, който води за м. Желеплѐре. 2) Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Тук е минавал път, който е водел за изчезналото с. Желеплѐре.

Желти камен 48 — Др., остра скала, канара, по която има жълта растителност; намира се на Голями връх.

Желѐде 49 — Първ., малка местност в м. Бюке. Била е мера, която преди 60—70 години засели с жельди (*меше*).

Жельово дере (*Жѐл'уво д.*) 34 — Прав., дол, който минава през селото. Наречен по семейно име *Жельовци*, преселници от с. Бяла река.

Желязковия боаз 67 — Бр., стръмна местност (*страна*) на зап. от вр. Малък Костадин. Има род Желязковци.

Желязковия бунар 33 — Тат., кладенец в м. Долния герен.

Жеремѐдере 37 — Лен. (изт. до Длибко дере), дол с хълм.

Жечовата градина 70 — И. (ю. на 1 км), равнище, което граничи с р. Каялийка. Има черничева градина.

Живийкайря 74 — Ез. (ю. до Дербунар), било, заето от гора и ниви. Под *кайря* тук разбират 'слаба почва'.

Жидовица 41, 63 — Бод. (ю. зап. на 0.6 км), равнище с наклон, заети от ниви и пасище.

Жистанкайря 80 — Стал., по-обикновено: *Хажистанкайря* (вж. там).

Жулаковото кладѐнче 34 — Д. дол, кладѐнче до м. Кушуолу. Има род Жулаковци в с. Крушево.

Жълт камък 48 — И. (ю. на 9 км), височина. Има белезникави камъни.

Жълта пещура 48 — Пил. (ю. до м. Кавачеата), пещера, която има жълти камъни.

Забъновия свят 70 — Деб. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Завивите мадѐня 59 — Пил. (ю. до м. Тиклата), плосък връх с бели камъни. Има каменна кариера. Пътят тук прави завой, отдето носи и името си местността.

Зад Бюлюкя 54 — Скоб. (изт. до м. Бюлюкя), равнище, заето от ниви.

Зад могилата 54 — Фил. (изт. на 1.5 км), равнище, което се намира на изток от една могила; заето е от ниви.

Зад могиликите 54 — Стал., равна местност южно от Могиликите; заета е от ниви.

Зад Сърѝкая 54 — Стал. (ю. изт. до Чеиртарла), наклонена местност, заета от ниви.

Зад Хасарѝ 54 — Стал., полегата местност източно от Хасарѝ; заета е от ниви.

Зад Чуплакѝ 54 — Стал., неравна местност южно от м. Чуплакѝ и северно от Могиликите; заета е от ниви.

Зайчарѝца 65 — Пил. (ю. до м. Свети Илия), наклонена на юг местност.

заница: Бяква~.

Застругвата келемѝ 70 — Деб. (сев. в м. Муранлицкото), голяма равна местност (около 50 дк); никога владение на Кольо Застругѝ, а днес — на ТКЗС. *Заструг* е дървен полукръгъл съд с похлупак за носене на храна (сирене, сланина, яйца и пр.).

Здравкоска поляна 67 — Бр., равнище, заето от пасище. По име на род.

Зеѝрица (и: *Зехѝрѝца*) 65 — Бод. (изт. на 1 км), наклонена на северозапад местност, заета от ниви. Почвата е чернозем.

Зелѝнѝцѝто 51 — 1) Бр., низина, заета от пасище, мера. 2) Др. (ю. зап. на 3 км), равнище, заето от пасища, които постоянно се зеленеели.

земѝа: Съспанѝата~.

Зикѝшѝ 83 — Вин. (с. зап. на 0.5 км), равнище с мочурливи места, годно за оризища. — Неясно.

Зильовия конѝк 71 — Пил. (ю. зап. на 4 км), височина, заета от гора (дъб и бук). Има поляна, на която са отсядали колята, когато отивали за дърва.

Зимѝиѝца(т а) 58 — Ез. (зап. на 3 км), равна ниска местност, заета от ниви. Поч-

вата е черна. Ако се посее жито напролет, не може да израсте.

Златановата воденица 71 — Бр. (зап.), низина покрай р. Каялийка; заета е от ниви. Днес тук няма воденица. Не се среща лично име *Златан*.

Златаноското кладѝнѝче 34 — Гр., кладѝнѝче в м. Узунджа. Има род Златановѝци.

Златѝщѝто 48 — Бод. (с. изт. на 0.5 км), малка каменѝста местност. Има лѝскав, жълт слѝден пѝсѝк.

Змѝйѝникѝ 52 — Бод. (ю. изт. до м. Нивиѝцѝта), малка наклонѝна местност. Намирѝт се змѝи.

Змѝйѝнѝкѝ 52 — Фил. (с. изт. до м. Дрѝбакѝ), каменѝста стрѝмна местност (*кайряк*); заета е от мера и стѝчасти ниви. И днес се намира по някоѝа змѝия.

Змѝярѝникѝ 52 — И. (изт. на 3 км), полегѝта местност, бряг, заѝти от ниви. Някоѝа е имѝло много змѝи.

Змѝярѝниѝцѝта 52 — 1) Бр. (ю.), стрѝмна каменѝста местност, в която се срещѝт змѝи. 2) Др. (ю. на 1 км), канѝара и стрѝмна местност (*стрѝна*), заѝта отѝчасти от гора. Някоѝа е имѝло много змѝи.

Зофѝйѝца 42, 65 — И. (сев. на 4 км), равнище, заето от ниви. Лично име *Софѝя* се срѝща.

Зувѝйѝца 42, 65 — Бр. (зап. на 4 км), равна местност, заета от ниви. Лично име *Софѝя* се срѝща.

Зувѝцѝкѝта корѝя 56 — Бр. (зап. на 4 км), равна местност, заета от гора и ниви. Граниѝи с м. Зувѝйѝца.

Ивѝанов чеир 69 — Пил. (ю. до Ивановѝа пѝшура), поляна, заѝта от пасище.

Ивѝановѝа пѝшура 67 — Пил. (ю. до Дюзѝкаѝ), пѝщѝра, в която има чѝшма.

Ивановѝия бунар 33 — Стал. (ю. на 5 км), равнище, заето от ниви. Има кладѝнец, който бил правѝн от някоѝи си Иван.

Изворѝто 27 — Бод. (изт. на 1 км), силно прѝсѝечѝна местност с долове. Има извори.

Изорѝско дѝре 28 — Ез., дол, който минава през м. Хойнѝата; има извори и чѝшми.

Икинѝлѝкѝ 77 — Др. (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви, с плодородна почва (чернозем). Спорѝд местнѝто обѝясненѝс *икинѝлѝк* значѝло 'житѝница'.

Илѝндѝрѝе 37 — Пил. (ю. зап. на 4 км), суходолѝе.

Иланѝлѝкѝ 37, 75 — 1) Бр. (зап. на 1 км), дол, заѝт отѝчасти от ниви. 2) Прав. (с. зап.), равнище, заето от ниви.

Иланѝлѝчки бунар 31 — Бр., кладѝнец в м. Иланѝлѝкѝ.

Иланѝлѝчко дѝрѝ 30 — *Иланѝлѝкѝ* (Бр.).

Илѝйѝвите кѝраѝгѝчи 69 — Бр., равнище, заето от мера и пасище; има големи брястовѝе.

Илѝшѝкѝ 60 — 1) Гр. (ю. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви, с пѝсѝклива почва. 2) Др. (сев. на 0.5 км), равнище с лек наклон, заето от ниви. Почвѝта е смѝесѝна.

Илѝшѝкѝя 60 — 1) Ез. (сев.), дол с ниска местност, заѝта от ниви. 2) Кар., равнище, заето от ниви.

Илѝшѝците 60 — 1) Бр. (зап. на 3 км), равна местност, заѝта от ниви. 2) БР (ю.), голямо равнище, заето от ниви. 3) Д. изв. (сев.), равнище, заето от ниви. 4) Прав. (сев.), равна местност, заѝта от ниви. 5) Пѝрѝв. (с. изт.), равнище в м. Ливѝадѝте. Спорѝд предѝание някоѝа след убѝйствѝто на собствѝениѝа на тази местност — турѝин ѝ раздѝлили на парѝчета и ѝ разпрѝдали на местнѝте жители.

6) Тат. (ю. до Горнѝия герѝн), равнище, заето от ниви. Помни се, че турѝите са го дѝлили на дѝлѝги части (20 краѝчки широѝки и 100 краѝчки дѝлѝги), за да го дадат на черкези, които щѝли да се засѝлят тук, но не дошли.

илмѝа: Върла(т а)~, Каменѝватѝа~, Та-шлѝ~.

Илмѝтѝтѝ 46 — Бр. (ю.), горѝста и стрѝмна местност, през която минава пѝт за с. Пѝлашево.

Ильовѝата пѝшура 67 — Пил. (с. изт. до м. Сърѝкаѝ), пѝщѝра. Лично име *Ильѝ* се срѝща.

Ильовѝата чѝшма 34 — Пил., чѝшма, която се намира западно от Врѝшѝчетѝта.

Ильовѝата лѝчка 67 — Др. (ю. до Рейѝосѝи ѝсѝак), ниска местност в се-вернѝте склонове на Драгойѝна; заѝта ѝ от пасище. *Лѝчка* значи 'нисѝко мѝясто, низѝинѝка'.

Ильовѝото 66 — Др., оше: *Ильовѝата лѝчка*.

Имѝамѝкиѝна корѝя 69 — Др. (с. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. Било е някоѝа гора, владѝение на турѝин — имѝамин ('духовнѝо лице').

Интѝала 75 — 1) Пил. (ю. на 4 км), хѝлмѝста местност с долове; заѝта е от ниви. 2) Пил. (сев. до Санѝсарѝкаѝ), висоѝка равна местност, заѝта от гора.

Интѝалѝско дѝре 30 — Пил., дол в м. Интѝала (1).

Ирѝйѝкол (и: *Ирѝйѝколу*) 79 — БР (сев.), равнище покрай пѝт, който минава през старѝте бѝзѝалѝци и слѝза по Сарѝяр.

Ирѝйѝколу 79 — 1) Кар. (ю. зап. на 5 км), равнище, през кѝето минава пѝт. Спорѝд обѝяснѝениѝто на местнѝи хора по този пѝт вѝрѝвели юрѝци за Белѝморѝето. 2) Стал. (ю. зап. на 1.5 км), равна местност, заѝта от ниви. През неѝа минава пѝт от Пѝрѝвомай за Хасѝково.

Ирѝйѝколу-моѝгилѝта 82 — Стал., моѝгила до м. Ирѝйѝколу.

Ирѝкѝлѝкѝя (*Ирѝкѝлѝкѝ*) 74 — Бр. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Ирѝкѝтарѝла 81 — Кр. (изт.), равнище, заето от ниви.

Ирѝкѝялмѝ 80 — Др., дол в изѝточнѝте склонове на Драгойѝна.

Ирѝпѝеѝикѝ 74 — Стал. (ю. зап.), каменѝста висоѝка местност, заѝта от пасище.

Исѝаѝмаѝхѝла 88 — маѝхѝла в изѝточнѝиѝ краѝй на с. Градѝина.

Исѝѝѝмѝбѝеѝйѝкѝте 65 — Д. дол (сев. на 0.5 км), висѝочѝина, заѝта от ниви. Имѝало е турѝин Исѝѝѝмѝбѝеѝй, който владѝеѝл тези ниви.

Исѝѝзѝватѝа корѝя 69 — Др. (сев. на 4 км), равна местност, заѝта от гора заѝеднѝо с ниви наоѝколо. Бивѝше владѝение на турѝин Исѝиз.

Исѝизлѝр (оше: *Юсѝузлѝр*) 89 — старѝто име на с. Стѝалево.

Исѝизлѝрѝски герѝн 56 — Фил. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвѝта е слаба (*гѝерѝн*). Местнѝстѝта е принаѝдѝлежѝала пѝрѝвоначѝалнѝо кѝъм землѝищѝто на с. Исѝизлѝр (днес Стѝалево).

Исѝизлѝрѝските лѝзѝя 56, 58 — Фил. (с. изт. на 2 км), равнище с наклон на запад, заѝти от лѝзѝя и ниви. Прѝдѝи няѝколко годинѝи тази местност е спаѝдала кѝъм землѝищѝто на с. Исѝизлѝр (днес Стѝалево).

Исѝѝхѝовѝия бунар 33 — Вод. (изт.), кладѝнец. Строиѝл го. турѝинѝт Саѝдуѝла Исѝухѝовѝ.

Иѝѝльѝгѝидѝк 76 — Др., било южно от Гоѝлямѝи врѝхѝ.

Иѝѝргѝѝвѝите дѝпѝки 67 — Фил. (с. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има гоѝлям бряг, в които е имѝало дѝпѝки. Лично име *Иѝѝргѝѝ* или произвѝоднѝо от не-го друго име не се срѝща.

Иѝѝмуѝриѝца 65 — Др. (ю. до Отѝвѝдѝно дѝре), малѝко равнище, заето от ниви. Почвѝта е сѝивѝа, черѝвена и варѝовѝита.

Иѝѝвѝкуу (оше: *Иѝѝвѝково*) 66 — Пил. (ю. на 5 км), чуѝкар с низѝина, заѝти от гора. Има чѝшма с хубѝава вода.

Йол: Адайолу, Дахлъйолу, Дерменйолу, Доруйол(у), Ирикйол(у), Кушийолу, Пиринчйолу, Юрукйолу, Язлайолу, Язмойолу.

Йонковата дъбйца 69 — Бр., равнище, заето от пасище, мера. По името на учител Йонко, който откупил от селото голямо дъбово дърво и го оставил за украса на полето.

Йорданова(та) кория 69 — Прав. (зап. на 3 км), равна висока местност, в която е имало гора преди 10—15 години, а след това е била разорана за ниви.

Йордановия кър 67 — Йордановата кория.

Йорожик 88 — изчезнало турско село, което е съществувало на мястото на с. Дълбок извор.

кабъ: Аптивата ~.

Кабакков бунар 33 — Др. (с. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви, с кладенец. Има род Кабакови.

Кабакковото 66 — Др. (ю. до Пладнището), малка поляна, пасище. Някога е била собственост на Кабака, жител от селото.

Кабасакъл (още: *Караскъл*) 81 — Лен. (с. зап. на 2—3 км), равна местност, заета от ниви. Почвата е черна и беззвонкава на места.

Кабата 51 — 1) Деб. (сев.), равнище, заето от мера за овце. 2) Д. изв. (изт. на 4.5 км), равнище, заето от ниви и мера. Под *каба* тук разбират 'мера'. 3) И. (ю. на 7—8 км), височина, заета от гора. *Каба* тук значи 'поляна'. 4) Стал. (зап. до Кюрпекория), крива местност, заета от ниви. *Кабалък* е 'хубава трева (*телефир*)'. У с. Филево тази местност се нарича *Чоршийките*. 5) Фил. (с. изт. на 1 км), висока камениста местност със слаб наклон на югозапад; заета е отчасти от ниви. С *каба* тук означават 'трева, която е расла в тази местност, преди да бъде разорана'.

Кабите 47, 51 — 1) Ез. (зап.), равнище, заето от мера. Расте *каба* 'гъста, хубава трева'. 2) Прав. (изт. на 2 км), равна местност, заета от ниви. *Каба* е 'рохкава черна пръст (чернозем)'.

кабйчка: Гочковата ~.

кабъ: Статъова ~.

Кабътъ 51 — Бр., малко равнище между височини, заето от хубаво пасище.

Каважикдере 37 — 1) БР (сев.), дол, който минава между м. Бозалък и Биндиклиските юрте. 2) Кар. (зап.), дсл. 3) Прав. (сев.), дол до Харловия бунар; днес няма тополови дървета (*кавац*).

4) Първ. (ю. изт.), сух дол до м. Чолакбаир с високо равнище наоколо; няма тополови дървета (*кавац*).

Каважикъ 50 — 1) БР, още: *Каважикдере*. 2) Деб. (ю. зап. на 5 км), равнище, заето от ниви. 3) Кар., още: *Каважикдере*. 4) Прав., още: *Каважикдере*. 5) Първ., още: *Каважикдере*.

Каважикците 50 — БР (зап. на 3 км), равна местност, заета от ниви. Пресича я долът Каважикдере.

Кавазвата чешма 34 — 1) Деб., пресъхнала чешма в м. Муранлиското, има род Кавазве; друга пресъхнала чешма в м. Плукур.

кавак: Кривия ~; Юсенови каваци.

Кавакдере 37 — 1) Бод., дол, който минава от запад на изток покрай м. Манастиря. 2) И. (изт. на 2.5 км), дол, който се влива в р. Каялийка. Има течеца вода и малко тополи. По-рано е имало вековни дървета. 3) Стал. (сев.), дол, който се влива в р. Марица; тополи (*кавац*) е имало някога.

Каваккър 74 — Вод. (ю. изт. на 3 км), равна местност, заета от ниви. Българите я наричат само *Кавакъ*. По-рано тук е имало тополи (*кавац*).

Каваклията 50 — Бр. (ю. зап. на 4 км), височина и равна местност, заета от ниви; няма тополи (*кавац*).

Каваклъкъ 50 — 1) И. (ю. на 9 км), височина, заета от ниви; има тополи (*кавац*). 2) *Каваклъкъ* — Скоб. (сев. на 0.7 км), равнище, заето от ниви. По-рано е имало вековни тополи (*кавац*), а сега има по-малко.

Кавактарла 74, 78 — Кр. (изт.), равнище, заето от ниви (памук, тютю).

Кавакчешма 37 — Вод., чешма в м. Кавакъ.

Кавакъ 50 — 1) Вод., още: *Каваккър* (вж. там). 2) Пил. (изт. на 1.5 км), наклонена на юг местност, заета от ниви. В дола, който минава тук, е имало тополи (*кавац*).

Кавалжиевска махла 86 — западният дял на с. Пилашево. Има род Кавалжиевци.

Кавалъ 46 — Гр. (ю. зап. на 0.5 км), местност, заета от мера; представя проточена тясна ивица.

Кавакците 29, 50 — 1) Тат. (с. изт.), дол с течеца вода, стига до р. Марица. 2) Тат. (изт.), равнище, заето от ниви. В турско време тук е имало много тополи (*кавац*).

Кавачеата 29, 50 — 1) Др. (ю. до м. Язлата), полегата местност (*страна*), заета от гора; няма тополи. 2) Пил. (ю.

до Мирекова пешура), кладенец, при който има тополи (*кавац*). 3) Лен. (ю.), равнище, заето от ниви; няма тополи.

Кавачето 50 — Фил. (ю. зап. до Биџигьол), равнище, заето от ниви; няма тополи.

Кавачетта 50 — Бод. (с. изт. на 1 км), равнище до левия бряг на Раката; заето е от ниви. Има една тополя.

Кавачка долчина (*К. дулчина*) 50 — И. (зап. на 3 км), дол.

Кадънните ниви 70 — Стал., още: *Зад Хасаръ* (вж. там).

Кажикъ 74 — Скоб., малко равнище, заето от ниви. Имало е камък.

Казала 82 — Лен. (зап. на 2 км), равна местност, заета от пасище и ниви. Почвата е беззвонкава (*герен*).

Казандере 36 — Лен., дол с течеца вода, влива се в Наанската рязка.

Казанкини камене 46 — Др. (ю. на 2 км), канари с естествено издълбани дупки като казани.

Казанките 29 — Бр. (изт.), дол с мера, в която има много дупки като казани.

Казанското дере 36 = *Казан-дере*.

Казаня 46 — 1) Лен., още: *Казан-дере* (вж. там). 2) Лен. (с. зап.), ниска местност с оводнена почва; заета е от тютюневи ниви. 3) Пил. (ю. на 2.5 км), малка местност, в която има яма.

Казлъръ 75 — Тат. (ю. зап. на 3 км), висока местност, която обхваща Големия и Малкия казлър; заета е от ниви.

Казлъгерен 74 — Първ. (зап.), неравна местност в по-голямата м. Сеиролу; заета е от мера. *Герен* е 'глинеца и пещкава почва, твърда, отчасти с бял цвят'.

Кайнето 50 — Др., гориста местност в южните склонове на Драгойна. *Каин* тук значи 'бук'.

Кайнкайнар 37 — И., изворче в Буковския баир. *Каин* значи 'бук'.

Кайновата радика 50 — Др., ниска врязана местност между Голями и Малки връх на Драгойна. *Радика* значи 'дребна гора'.

Кайновия кайнар 29 — Пил. (с. зап. от м. Светог Петра), извор (*кайнак*) с букови дървета наоколо (*каин*). До самия извор има голям бук.

Кайлицки път 62 = *Върбишки път*.

Кайлицките герене 56 — Скоб. (ю.), равнище, заето от ниви, до землището на с. Каяли (днес Филево).

кайнак: Ангелов~, Гьолажиевия~, Даражиевия~, Дрянков~, Каин~, Каиновия~, Каленжиевия~, Каменен~, Куновия~, Мариновия~, Поп(о)вия~, Синия~, Спасин~, Ташовия~, Терзитски~, Точковия~, Трескавия~, Учужийския~, Халиловия~, Чилингирен~; Лескокъ-кайнак~; Божовите кайнаци.

Кайнаръ 28 — 1) Др., извор в м. Глегия пазлак, никога не пресъхва. 2) Стал. (с. зап. на 1 км), ниска мочурлива местност; има една чешмишка.

Кайнарците 28 — И., два извора под м. Солмазъ, които образуват началото на Буковската рязка.

Кайнарчешмата (*Кайнарчешма*) 28 — БР (сев. до м. Геренето), ниска местност и суходолче. При дъжд от височините се стичат ручей.

кайнар: Килици~.

Кайнарчката чука 49 — Бр. (ю. зап. на 2 км), могила, заета от *мерия*, *чалия* ('трънци') и камъни.

Кайрците 45 — 1) Бр. (изт. на 0.5 км), неравна местност, заета от пасище. 2) БР (изт.), малка полегата местност в по-голямата м. Чумурлущите. Почвата на места е камениста. 3) БР (изт.), малка висока местност в по-голямата м. Старите бозалъци; заета е от ниви. 4) Кар., още: *Альеците* (вж. там). 5) Фил. (произнасяно: *Кайрците*, изт. на 4 км), неравна, крива местност (височини и долове); заета е отчасти от ниви. *Кайряк* е 'слаба почва — чакъл и червенка'.

кайречка: Менчовата~.

кайря: Дуван~, Живиз~, Жистан~, Райча~, Сая~, Хажистан~, Чатад~.

кайряк: Андрийов~, Божански~, Вълчоския~, Въргулатия~, Големия~, Голямия~, Гяур~, Джевиц~, Дяков~, Малкия~, Пейчиноския~, Радъовия~, Салиевия~, Стайковия~, Танасов~, Телли~, Тянков~. — кайречи: Долни~, Матъоолвите~.

Кайрякъ 46 — 1) И., още: *Гяур-кайряк* (вж. там). 2) И. (изт. на 0.5 км), голя височина, заета от пасище и храс-талаци. 3) Прав. (ю. до Петъовото дере), равнище, заето от ниви. Почвата е *герен*, т. е. камениста и пещкава.

Калажймахла (и: *Калажймахла*) 77 — И. (ю. изт., наблизо), равна местност, заета от ниви. Тук живял някакъв калайджия.

Калажйгерен 80 — Първ. (зап.), неравна местност в по-голямата м. Сеиролу; заета е от мера.

Калайжиевия чаир 69 — Деб., местност. Името е означено в ръкописа на Райчо Божанов.

Калайжийовата чешма (Калайжийовата ч.) 34 — И. (ю. на 6 км), чешма и дол, зает от гора. Има род Калайжийовци.

Калайжийовата махла 86 — стара махла в западния край на с. Сталево. Има род Калайжийовци.

Калайжийовото бунарче 33 — Стал., малко равнище, заето от ниви, с кладенец.

Калдървото бунарче 33 — Пил., кладенец и един дол северно от м. Вятърницата. Кладенецът е правен от жителя Илю Калдъра.

Калдъръмъ 62 — 1) Стал., блатиста местност, през която направили калдъръм за минаване. 2) Фил. (изт. на 1 км, западно от м. Припекъ), равнище край Цариградското шосе; заето е от ниви.

калѐ: Костяковото ~, Узуновото ~.

Калѐвището (или Калѐвището) 61 — Др., полегата местност в източното подножие на Драгойна.

Каленската чешма 31 — И. (изт. на 1.5 км), чешма, в низината до м. Калето.

Калѐто 61 — 1) Д. дол. (изт. на 200 м), стара крепост с кръгла форма, с диаметър 200—250 м и висока до 30 м. Намирал се керамични отломъци в изобилие. 2) И. (изт. на 2 км), височина, заета от гора и пасище. Има остатъци от зидария (дялани камъни).

Калиновската махла 86 — част от с. Дебър, успоредна на шосето за Първомай. Има род Калиновци.

Калпакташи 74 — И., гориста местност, в която има камък с форма на калпак.

Калъенжиевия кайнак 34 — И., гориста местност, в която има кладенец, направен от турчина Каленжи.

Калюшин гъол 33 — Деб. (изт. на 3 км), котловидна местност, в която има локва.

Камбуркорийка 80 — Първ. (с. изт. до м. Малките чирчета), неравна местност, заета от гора, ливади и ниви.

Камбуркору 80 — Първ., местност, спомената в ръкописа на Райчо Божанов. Очевидно по-стара форма на Камбуркорийка (вж. там).

Камбурови парчета 70 — Ез., малко равнище между Длегата поляна и Кръстопътя; заето е от ниви. Било е разделяно на парчета някога. Има ред Камбуровци.

камен: Бекчиевия~, Белия~, Брешнелъвия~, Възяхнат~, Вълчи~, Желти~, Лисичи (Лесичевия)~, Лисичиния~, Люляков~, Марков~, Орлов~, Петров~, Посрбов~, Прилеповия~, Пукнат~, Рамбашевия~, Сърбовия~, Сякан~, Църния~, Шилнѐстия~, Шилнѐски~. — камене: Бялки~, Голями Мечо~, До~, Казанкини~, Мечо~, Малки Мечо~, Редъ~. — камъни: Мечкините~, Митковите~, Църните~, Чушнатите~, Шилнѐсти~.

Каменакъ 47 — Тат. (сев. на 0.5 км), каменлива полегата местност, заета от лозя и ниви.

Каменен кайнак 31 — 1) Бр., извор (кайнак) с каменно корито. 2) Др., извор в дол северно от Голямата гора.

Каменивата илмъ 48 — 1) Бод. (ю. до м. Свилярникъ), наклонена на север местност (срънка), заета от пасище. 2) Ез. (ю. изт. на 4 км), равна местност с лек наклон на север; заета е от ниви. Почвата е каменлива.

Каменивия хасар 61 — И., северната каменната височина на Хасаръ (вж. там).

Каменивото дере 28 — Др., дол, който се спуска на север от Драгойна и се влива в р. Каялийка.

Каменото бунарче 31 — Стал. равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Каменчъата 47 — И. (ю. изт. на 1 км), неравна каменната местност, заета от ниви.

Камилата 46, 52 — 1) Бод. (ю. до м. Метохъ), височина, заета от гора. Има изглед на камилска гърбица. 2) И. (ю. на 8 км), височина, заета от гора. През нея минава път за магарета, по който според местното обяснение някога вървели камилски кървани.

Камилски егрек 59 — Стал., равнище, заето от пасище, мера. Тук някога са спирани камили.

камък: Бялия~, Главчовия~, Жълт~, Караулен~, Мрахульния~, Ослушни~.

Каналъ 28 — Скоб. (сев.), равнище, заето от ниви. През тях минава канал, направен за изтичане на водата при наводнение на р. Марица.

Канатарла 74, 78 — Д. изв. (сев. на 4 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем. Още: Каратарла.

Канево дере 34 — Прав. (зап.), дол.

кантон: До кантонъ.

Канюхчова лочка (Кан'ухчува л.) 67 — Фил. (с. изт. до м. Змийнѐкъ), котловина, заета от ниви. Лочка е 'ниско

равно място'. Род Каниовци се среща в с. Сталево.

Капаклията 31, 54—1) Д. изв. (сев. на 5 км), наклонена местност, заета от ниви. 2) Тат. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Имало е извор (кайнак), който бил покрит с камъни.

Капандере 37 — Др. (сев.), дол в който има застояла вода — геранлъци.

Капанъ 48 — Пил. (ю. зап. на 2 км), котловина с каменната височина; има ниви.

Капаня (Капанъ) 48 — 1) Бр., низина, заета от ниви. 2) Деб. (ю. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. Почвата е глинеста, при дъжд се образуват локви, а след това прѐстѐта изсъхва и става твърда като камък, поради което трудно се обработва. 3) Пор. (изт. на 0.5 км), равнище, заето от ниви и мера. Почвата е бедна — „стиска и не пуска“.

Капцидата (Капцидѐтъ) 42 — Бод. (ю. до Гороска баща), хълмиста местност с долове. Почвата е слаба.

Караада 73 — Кр. (изт. до м. Чаирите), равнище, заето от мера и ниви.

Карабунар 77 — между Бр. (зап. на 4—5 км), И. (с. зап. на 4 км) и Лен. (изт. на 2 км), неравна местност (бръгове) и дол; заета е от пасища, храсталаци и ниви. Има кладенец с чешма. Тук преди повече от 200 години съществувало село, което неизвестно по какви причини се изселило в Старозагорско, като запазило името си Карабунар, заменено по-късно със Сладък кладенец. В местността се намират остатъци от зидове, керемиди и тухли.

карагач: Келхажиевия~, Тодьовския~, Шольовия~; До карагачъ; Илийвите карагачи.

Карагач 50 — Деб., по-старо название на м. Вѐчовия бряст.

Карагачбюлюк 74, 78 — Д. изв. (сев. на 3 км), неравна местност, заета от гора.

Карагачето 50 — Бр. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви.

Карагачтарла 74, 78 — Кр. (изт. до м. Оргатерен), малка местност, заета от ниви.

Карагачъ 50 — Прав. (с. изт.), равнище, заето от ниви.

Карагерен 74 — Фил. (ю.), равнище, заето от ниви.

Карагъол 36 — Първ., ниска местност в по-голямата м. Бюке; заета е от ниви. Някога е имало блато.

Карагяуруто сайще 71 — Ез., височина до Върла илма. Някога тук е

имало овчарски сай (кошари). Среща се род Карагяуровци.

Карадима(та) 87 = Адакър. Преди Освобождението тук е имало село. — По име на основателя на селището Кара Димо ('черен Димо').

Карадиневската ада 67 — Кр. (ю.), ниска местност покрай р. Марица. Род Карадиневци се среща в с. Любеново.

Караждере 37 — Вод., дол до хълма Акаржа.

Караждолово 87 — село. — Производно от името на турски чифликчия, основател на селото, Караджа Халил.

Караждоловския път 62 — Фил. (с. зап.), равнище, заето от ниви. Тук минава път за с. Караждолово.

Караивановата нива 70 — Бр. (ю. на 1.5 км), високо равнище, заето от пасище.

Караивановата чешма 34 — Бр., чешма южно под Касъровия връх. Наречена по име на най-стария род в селото.

Караивановска махла 86 — нова махла на с. Искра.

Караивановските келеми 70 — Бод. (изт. на 3 км), наклонена местност с долове.

Каракашовия бунар 33 — Бр., кладенец, който днес не съществува; намирал се е в м. Бозалѐкъ, недалече от Попгергиевия бунар.

Каракай 74 — 1) Бр. (ю. на 4 км), хълм, зает от гора (сечище), из който има големи черни камъни. 2) Вод. (ю. зап. на 2 км), стръмна каменната местност. Българите я наричат Църния камен. 3) И. (изт. на 3 км), висока стръмна местност (чукици), заета от ниви. 4) Пил., връх с канара северно от м. Лозѐтъ; наоколо е гора. 5) Пил. (ю. на 3 км), височина, заета от гора. Има отделни канари с черен цвят.

Караколѐка 80 — И., гориста местност. Преди Освобождението тук е имало турски пост.

Караколѐвото бунарче (Караколѐвото б.) 33 — Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Караколѐвска махла (Караколѐвска м.) 86 — стара махла в средата на с. Сталево. Има род Караколѐвци.

Караколѐвския бунар (Караколѐвскиѐ б.) 33 — Прав., вж. Бунарето.

Каракушвица 52 — Др. (зап. на 2—3 км), равнище, заето от ниви. Про-

дължава и в землището на с. Брягово (вж. следващото название).

Каракъшица 52 — Бр. (изт. на 1 км), равнище с долове, заето от ниви.

Каракъшката 52 — Гр. (ю. зап. до м. Станчубило), равнище, заето от гора. *Каракъш* е 'черно врабче'.

Каракъшъ 52 — 1) Бр. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. 2) Кр. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Каракютюк 78 — Бр. (с. зап. на 1 км), равна местност, заета от ниви.

Каралийките 65 — Д. изв. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. — Производно от тур. лично име *Кара Али*.

Каралън (писано официално *Караалан*) 88 — старото име на с. Брягово.

Каралънското бунарче 31 — И. (изт. към м. Църните камъни), кладенец. Наречен е тъй, понеже е използван от жителите на съседното село Каралън (днес Брягово).

Карамана 72 — Гр. (изт. на 2 км), равнище покрай р. Марица, заето от ниви. Почвата е песклива. — Вероятно във връзка с прякор, срв. семейното име *Караманови* (старо) в с. Каражало.

Карамановия бунар 33 — Кар. (ю. зап. до Ярежебунар), равнище, заето от ниви, с кладенец. Семейно име *Караманови* е имало някога.

Карамитърска махла (*Карамитърска м.*) 86 — югоизточният дял на с. Православен. По родово име *Карамитровци*, чийто основател — Кара Митьо или Карамитата — дошъл от с. Горски извор, Хасковско.

Карандовска махла 86 — махла в югоизточния край на с. Искра.

Каранлъкдере 36 — Вод., дълбок дол, който започва от м. Каракая, върви на север и се влива в Узундере (в землището на с. Пилашево). Българите го наричат *Теното дере*.

Карапачовите кишета 67 — Кар. (сев. на 0.5 км), равнище, заето от ливади, които се намират в ъгъл между ниви и гора. Има род Карапачовите.

Карапеевия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Шумата.

Карапилът 50 — 1) Кр. (изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. По-преди е имало гора, растяло е дървото *карапилът* 'вид дъб'. Името гласи тук още: *Карапитлък*. 2) Тат. (зап. на 2 км), било е хълм, който е разкопан. Имало е дървета, които са се наричали така. Днес местността е заета от ниви.

Карасарли (писано официално: *Карахасарли*) 88 — старото име на с. Скобелево. Според местно обяснение стои във връзка с правенето на рогозки от черен саз, който растял в Горните и Долните чейре.

Карасоук 36 — Тат. (ю. на 3—4 км), равнище с мочурливи места; заето е от ниви.

Карасулук 36 — 1) БР (с. зап. до м. Гоговския бунар), ниска мочурлива местност, зета от ливади. Напролет обикновено тук се появява (*ври*) вода, която лете пресъхва. 2) Вод., кладенец в дола Кюлдере. 3) Люб. (изт. до м. Фиданлък), мочурлива ниска местност, заета от ниви.

Караскъл = *Кабдаскъл*.

Каратарла 74, 78 — 1) Д. изв., още: *Канатарла* (вж. там). 2) Пил. (изт.), равнище, заето от ниви.

Каратопрак 74 — 1) И. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем. 2) Тат. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем.

Караулен камък 64 — Др., канара в северното подножие на Драгойна. Преди Освобождението тук е имало турски пост.

Караулкая 80 — Пил. (ю. до м. Жълта пещура), голям склон. Тук български чети преди Освобождението са имали наблюдателни постове.

Караулкая-поляната 82 — Пил., поляна до *Караулкая* (вж. там).

Карачаир 74, 75 — Пил. (ю. зап. на 2 км), котловина с висока местност. Заета е от ниви.

Карачалията 51 — Тат. (изт.), равнище, заето от ниви. Тук е имало много тръне.

Карачаллък 75 — Бр., равнище, заето от ниви. Тук е имало високо тръне, наречено *карачалии*.

Карашиниковските колиби 86 — Пил. (ю. до м. Дикили тащ), махла от десетина къщи, които се числят към турското с. Душката, Кърджалийско. Има род Карашиниковци.

Караярт 79 — Лен. (зап., наблиз), равнище, заето от ниви и мера.

Карва кория 69 — Др. (сев. на 3 км), малка височина, заета от гора. Семейно или родово име *Каровци* не се среща днес.

Карталката 52 — Стал. (ю. на 3 км), висока местност, заета от ниви и мера.

Карталкая 75 — Др., още: *Желти камен*.

Карталтепе 75 — Стал., още: *Карталката*.

Карталъ 75 — Кр. (сев. на 3 км), височина. Някога е имало брястове, по които са живеели орли.

Карталямач 75 = *Карталъ*.

Картъовото дере 34 — Бод. (изт. на 2 км), безводен дълбок дол. Днес няма лично име *Картъо* или производно от него семейно име.

Каршибакан 76 — Бр. (ю. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Каръкория 75 — Първ., равнище в м. Муранли; заето е било някога от гора, а днес от ниви.

Каса махла 86 — стара махла в югоизточния край на с. Филево. Има род Касовци.

касаба: Бона~.

Касовата чушмичка 34 — Фил., чешма в м. Припекъ. Дядо Касо я е правил. Има и род Касовци.

Каствия боаз 67 — Бр. (ю. на 1 км), стръмина с ниско място под вр. Малък Костадин (на Драгойна). Има род Кастювци.

Касъровия връх 67 — Бр. (ю. на 4 км), височина, заета от гора. Тук Касъровци са имали едно време овчарски кошари.

Катранжиевска махла 86 — северният дял на с. Пилашево. Има род Катранжиевци.

Катранжйцко (и: *Катранжйско*) 66 — Пил., още: *Варади*. Има род Катранжйевци.

Качаковата воденица 71 — 1) БР (сев. на 5 км), равна местност, заета от ниви; има стара запустяла воденица на ръкав на р. Мечка. 2) Люб. (ю. на 1 км), равнище покрай Мечка ръка; има воденица, която днес не се използва.

Качаковата нива 70 — Кар., равнище, заето от нива. Намира се до Качаковата воденица.

Качуля 51 — Др., малка гориста височина западно от Голями връх.

Каша (и: *Кашите*) 73 — Кар. (изт. на 2 км), малка височина с ниско място наоколо; заета е от ниви.

Кашалтъ 76 — Стал. (зап. до м. Геренето), малка местност, заета от ниви и пасище. Почвата е песклива.

кашля Ени~.

кай: Аулу~, Вун~, Герме~, Гьолля~, Дерме~, Дюз~, Кара~, Каракол~, Караул~, Картал~, Кечи~, Сансар~, Свири~, Стър~, Тинтири~, Топал~, Чобан~; Айкась.

Каялй 88 — старото име на с. Филево. Първоначално е названието на реката, на която е разположено селото.

Каялййка 36 — река. Началните ѝ потоци извираят от хълмовете към с. Жълт бряг, южно от с. Искра на 8—9 км. Тече през селата Искра, Брягово, Драгойново, Езерово, Бодрово, Филево и при с. Скобелево (североизточно) се влива в р. Марица като десен приток.

Каялйцките герене 56 — Стал., още: *Върбичките герене*. — По старото име на с. Филево — *Каяли*.

Каялйцкия път 62 — Стал., още: *Върбичкия път*.

Кекъзъ 73 — Бод. (с. изт. до м. Зерина и Келемицкото дере), крива брегова местност, заета от гора и ниви. Има и равни места. Според местно обяснение, което е погрешно, названието стои във връзка с почвата, която е мек варовик.

Келебекъ 82 — И. (ю. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Келемите 58 — 1) Бод. (изт. на 2 км), равнище, заето днес от ниви. Може да са били изоставяни преди години. 2) Др. (ю.), висока местност, заета от лозя. Тъй я наричат, понеже някога е било *келема*, т. е. 'пусто, слабо място с песклива почва, заето отчасти от пасище'. 3) Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от ниви. 4) Люб. (изт. до м. Якаците), равнище, заето от ниви. Келемицкото дере 30 — Бод. (изт. на 1 км), дол, който минава през м. Келемите.

келема: Бяла~, Добря~, Застругвата~, Ковачвата~, Поповата~, Равна~, Саръквата~, Селската~, Далийските келеми, Каравановските келеми, Чилингировите келеми.

Келепчъ 77 — Прав. (сев. до м. Ялаклък), височина, заета от ниви. Почвата е чернозем и пясък. Местността е била владение на турци.

Келепчъмезар 80 — Прав. (зап.), равнище, заето от ниви. Имало е гробища.

Келешада (по емляния регистър) 80 — Люб., низина покрай р. Марица; заета е от ниви и мера.

Келешовата ада 67 = *Келешада*. Келешовска махла 86 — югоизточният дял на с. Ленено.

Келмехмедова 66 — Прав. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви. Днес няма гора в тази местност.

Келмехмедова кория = *Келмехмедова*.

Келмеше 74 — Ез., малко равнище между м. Кръстопътя, Гробицето и Орехъ; заето е от ниви. По-рано е имало дъбови дървета.

Келхажиевия карагач 69 — Кар. (ю.), равнище, заето от ниви. Днес не се среща родоно или семейно име Келхажиевци.

Келъсмитите 58 — Пил. (с. зап. на 1.5 км, в южното подножие на Драгойна), полегата местност, заета от ниви и отчасти неизползвана (пустееща). Според предание тук имало селище много отдавна.

кемърче: До кемерчето.

Кенанца 65 — Лен. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви; почвата е каменеста.

Керезтарла 88 — югозападният дял на с. Драгойново. Още: *Черешовата махла*.

Керемидарницата (*Кириמידарницата*) 59 — Скоб., малко равнище, заето от ниви. Тук има глинеста пръст за керемиди.

Кетенлик (и: *Кетенлък*) 88 — старото име на с. Леново.

Кетръжикъ (в емляния регистър: *Тетражика*) 50 — Прав. (зап. на 1.5 км), равна местност, заета от ниви, а по-преди от пасище. Има много *кетра* (тетра) 'хростоподобно растение с розови цветове, което се употребява за боядисване'.

Кечежийската чешма 34 — И. (ю. изт. на 2 км), суха чешма с местността наоколо (височина). Има род Кечежиевци.

Кечежийския бунар 33 — И., още: *Гьорлечкия бунар* (вж. там).

Кечйкая 75 — Пил., голяма канара източно от Алмалъкмахле.

кидйк: Елъ~; Елکیدикъ.

Килизи-мандра 78 — И., чешма в м. Голямия връх. Тук имал мандра някой си турчин Килизъ.

Килицки кайракъ 56 — Др., източен склон на Голями връх, близо до м. Старата килия (вж. там). Гола каменеста местност.

Килицкото дере 30 — Др., дол в западното подножие на Голями връх. Нарича се така, понеже в него се намираща по-малка местност *Старата килия* (вж. там).

килия: Старата~.

Килникъ (*Килникъ*) 48 — 1) Д. изв. (изт. на 5 км), равнище, заето от ниви; има и дол. Почвата е чернозем. 2) Кр. (изговаряно *Кил'никъ*, ю. изт. до Гагабунар), равнище, заето от ниви. Почвата е здрава, мазна земя, във връзка с което стои и самото название.

Килъсечеир 79 — Вод., равна местност в северното подножие на Даанарлъ; заета е от гора и ниви. Има параклис със стари основи. Същата местност спада и към землището на с. Езерово (вж. *Килъсечеир*).

Киманлий 77 — Гр. (сев. на 100 м), равнище, заето от ниви. Тук е имало турско село, което изчезнало още преди Освобождението по неизвестни причини.

Кипридере 37 — Бр. (сев. на 2—3 км), дол в м. Пирекория; има течеща вода.

киприйка: Двете киприйки.
киприя: Сухата~, Юрчицка~, Янооловата~.

Кирвите шълмения 69 — Деб. (ю. до м. Коздере), хълмиста местност със слаба почва. Има род Кирве. Под *шълмения* тук разбират 'охлюв'.

Киречницата 59 — Бр., малка местност, заета от пасище, мера. Някога тук са пекли *киреч* 'вар'.

Кирква чешма 34 — И. (зап.), развалена чешма заедно с местността наоколо, която представя равнище, стръмнина (*сръна*), долчини и малки височини. Заета е от ниви. Има род Кирковци.

Киркоско бунарче 33 — Бр., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Кирловия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Лозята. Има род Кирлови.

Кирмово дере 34 — Бр., дол. *Кирмово* е от турско лично име *Керим*.

Кировото бунарче 33 — Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Кироловия герленгич 50, 69 — Първ., бряг с полегата местност наоколо в по-голямата м. Муранли. Има род Кириолар. *Герленгич* е 'растение, чиито зърна са малки, подобни на червено грозде'.

Киселицата 49 — Фил. (изт. на 2 км), наклонена на север равна местност, заета от ниви. Имало е кисели ябълки.

Кисиммахла 89 — северозападният дял на с. Градина.

Китката 51 — И. (ю. на 6 км), планинска височина, заета от гора. Има канара, на която е расъл бор. Във връзка с това е и наречена местността.

Кичековия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Каралийките. Има род Кичеците.

Кичуков гьол 33 — Гр. (ю. на 1 км), има блато, а наоколо са ниви. Има род Кичуковци.

Кичук-Стамбол 88 — едно от старите имена на с. Градина.

кише: Бойовото~, Бълъшево~, Гургулево~, Шопово~; Карапачовите кишета.

Кишето 54 = *Бозалъшки агъл* (вж. там).

кладенец: Жевизалиев~, Менешовия~, Митъовия~, Пенюслю~, Сталевия~, Трифоновия~.

кладенче: Балакчиското~, Гьоргоското~, Дядовото Гьоргово~, Жулаковото~, Златановското~, Нанъовското~, Никоото~, Сейменското~, Тотъовото~, Филиповото~.

Кладенчето 27 — Д. изв., кладенче в м. Текията.

Клисёкуле 79 — И. (ю. на 7 км, на границата с Кърджалийска околия); височина, заета от гора. Тук е имало турски военни постове преди съединението на северна и южна България. Няма остатъци от църква.

Клисёчеир 79 — Ез. (ю. зап. на 4 км), равнище, което се простира между м. Пърженакъ, Даанарлъ, Гьорговия чифлик и два дола. Тук става годишният събор на селото в деня на Св. Петър и Павел (12 юли).

Клисёмач 79 — Д. изв., названието се среща в ръкописа на Райчо Божанов. По негово сведение тук се намирили останки от дебели зидове.

Клюпка (*Кл'ункъ*) 31 — 1) И., извор в м. Кавачка долчина. По-преди е имало чешма с тръба, която е развалена днес. *Клюнк* значи 'тръба'. 2) Тат. (сев. на 2 км), равнище; имало е чешма в м. Лозята.

Кобуровия ямач 67 — Бр., висока местност, заета от пасище. *Ямач* е 'стръмнина'.

Кобуровото дере 34 — И., дол с местност наоколо, заета от ниви.

Ковачвата келемъ 70 — Прав. (ю. на 1.5 км), равна местност, заета от мера. Днес няма род Ковачови.

Ковачевия герен 67 = *Ковачвата келемъ*.

Коджадорук 73 — Кр. (изт. до м. Карталъ), бряг.

Кожабашовата чешма 34 — Пил., чешма северно от м. Йовкуу. Родово име *Кожабашеви* е имало по-рано.

Кожабозалък 75 — Др., равнище до м. Бозалък; заето е от ниви.

Кожабунар 36 — Пил. (зап. на 1 км), полуравна местност, в която има кладенец.

Кожакория 75 — Др. (сев. на 4 км), полегата местност. Някога тук е

имало гора, която е разкопана и превърната в обработваема площ.

Кожакъшла 78 — между Др. (сев. на 4 км) и Прав. (изт. до Юсузова кория), равнище, заето от ниви.

Кожаманица 65 Пил. (сев. на 1 км), наклонена на юг местност, заета от ниви.

Кожамеше 74 — Бр. (сев. на 5 км), равна местност, която е била заета от гора, а днес от ниви.

Кожоловата уденца 71 — И. (зап. на 9 км), височина и дол, който стига до Мечка ряка. Сега няма воденица в тази местност.

Козалък 75 — Др. (зап. на 1 км, покрай р. Каялийка), низина и равнище, заети от зеленчукови градини. Почвата е хубава (*кумсал*).

Козбунар 88 — старото име на с. Дълбок извор.

Коздере 37 — Деб. (ю. на 3—4 км), сух дол. По-рано тук е имало големи локви.

Козлукъ 88 — старото име на с. Драгойново.

Койовската махла (*Койуфската м.*) 86 — махла в северния край на с. Драгойново. Има голям род Койовци.

Кокаржа 75 — И. (зап. на 3 км), равна местност с долчини; заета е от ниви.

Кокаржадере 37 — Др. (сев.), дол, който граничи със землището на съседното с. Езерово; има вода, която не пресъхва.

Кокаржанско дере 30 — И., дол, който минава през м. Кокаржа; има по малко течеща вода.

Кокешкинто дере 29 — Бод., малка местност в по-голямата Шафранъ (вж. там). Тук е имало много *киклици* ('скални яребици'). Когато залезе слънцето, крякат като кокошки.

колиба: Копанарската~; Карашиниковските колиби, Циганските колиби.

Колнудере (още: *Коунлудере* и *Кованлудере*) 37 — Ез. (зап. на 3 км), два дола южно от м. Чиллълън. Според местното обяснение името означава пчелно дере. Някога, когато тук е имало дъбова гора, в хралупите на дърветата се намирили много диви пчели.

Колото 62 — Бод. (ю. изт. на 3 км), равна местност, заета от гора и пасище. Покрай нея завива път като колело, който води за с. Сусам, Хасковско.

Колчов бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Корията.

Колю-билѹкя (Кол'у-бил'укѹ) 70 — И. (изт. на 3 км), неравна местност (чуцки и дерета), заета от ниви и пасище.

Кольовановото бунарче 33 — Стал., равнище, ниви. Има кладенец.

Кольовото бунарче (Кол'увото б.) 33 — Стал., равнище, заето от пасище. Има кладенец.

Кольовски адй (Кол'уфски а.) 67 — Кар., острови на р. Марица.

Коминето (Куминето) 46 — Бр., равнище, заето от пасище, мера. Има канара, висока като комин.

копак: Араба~, Гери~, Зильовия~, Ченгене~.

Конак 61 — Бр. (зап. на 1 км), неравна местност, кайряк ('стръмно място'). Някога тук е имало спирка на колята. Наблизо има воденица на Ряката (Каялийка). Недалеч е било изчезналото турско село Тюркменконак.

Копопищѹ (Купопищѹ) 58 — И. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Порано са сеяли коноп.

Копопищѹта (Купупищѹта) 58 — 1) Бод. (ю.), равнище, заето от ниви. Не се помни да се е сеяло коноп. 2) Лен. (зап.), равнище, заето от ниви. Днес не сеят коноп.

Константин 63 — Скоб., малко равнище в по-голямата м. Зад бюлюка.

Конушкия кър 56 — Тат. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. Преди няколко години е спадало към землището на с. Конуш, Асеновградско.

Конушкото 56 = Конушкия кър. Копана могила 57 — 1) Др. (с. зап. на 5 км), могила. 2) Ез. (зап. на 5 км), равнище. Имало е могила, която е била разкопана и днес е превърната в обработваема площ.

Копаната чука 57 — Пил. (изт. на 2 км), могила, която е разкопавана и днес заета от ниви.

Копанарската колиба 71 — И. (ю. на 6 км), ниска местност и стръмнина, заети от гора. Днес тук няма колиба. Копанар е човек, който прави копани (корита).

копаня: Тутвата~.

Копривата 49 — Фил. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има копривак.

Корабчетата 58 — Лен. (с. изт.; край р. Мечка), ниско равнище, заето от ниви.

Корите 51 — 1) Бр. (сев. на 4 км), равнище, което е било заето преди няколко години от гора, а днес от ниви.

2) Вин. (сев. на 0.5 км), равнище, заето от

дъбова гора (мешета), но има и бряст и липа. 3) Деб. (ю. на 5 км), равнище, заето от дъбова гора. 4) Д. изв. (още: Корията, ю. на 5 км), висока местност, заета от гора.

корийка: Допчовата~, Камбур~, Малката~, Райовска~, Чопова~, Шопова~; Под корийката.

Корийката 51 — Прав. (изт.), равна местност, заета от ниви и мера. Няма гора.

Корийките 51 — 1) Бр. (с. зап.), малко висока местност, която в турско време е била заета от гора, а днес от ниви. 2) Стал., равнище, заето от ниви. В миналото е имало горички.

корито: Димоото~, Дъбуу~.

кория: Бегличката~, Бей~, Бишвата~, Горялата~, Зувицката~, Желепърската~, Имамкина~, Исизвата~, Йорданова (та)~, Карва~, Каръ~, Келмехмедова~, Кожа~, Кушква~, Кюрчиевата~, Кюрпе~, Мелезва~, Меше~, Пазарлъ~, Пауновската~, Петелова~, Пире~, Поповата~, Радьова~, Саръката~, Сая~, Селската~, До Скобелеската~, Старата~, Сяканата~, Уденчина~, Хаджиясанва~, Хаджидураловата~, Хаджиева~, Хашимвата~, Хожва~, Шарапънската~, Шелменва~, Юсузова~, Язла~; Под корията; Дялвите корин.

Корията 51 — 1) Бр., още: Зувицката кория (вж. там). 2) БР (с. изт. на 1 км), равнище, заето от малка гора и пасище. 3) Вод. (изт. на 200 м), равна местност, заета от пасище и гора. 4) Ез. (зап. на 1 км), местност, обрасла с храсталаци. 5) И. (сев. на 4—5 км), равнище, заето от гора и ниви. 6) Кар. (с. изт. на 0.5 км), равнище, заето от общинска гора. 7) Стал. (сев. на 1 км), равнище, което е било заето от гора, а днес предимно от ниви.

Кортел-махла 84 — североизточният дял на с. Градина. Има родово име Кортелите.

корѹ: Камбур~.

Корѹбаир 74 — Кр. (с. изт.), хълм, зает от памукови ниви.

Костадин: Голям~, Малък~.

Костаковото калѹ 70 — Д. дол (сев. на 0.5 км), стара крепост, по-ниска от Калето. Намирят се остатъци от глинени съдове. Местността е наречена по име на лице Костаки (от гр. Чирпан), който е имал чифлик наблизо.

Костов (още: Кдстоу, Кдстово 66) — Бр. (изт.), равнище, заето от ниви. Лично име Коста се среща.

Костова могила 67 — Прав. (изт. на 2—300 м), малка могила, която не е

разкопавана. Около нея е имал ниви дядо Коста Винева.

Костовата бахча 70 — Кар. (сев.), равнище, заето от градина.

Костовия боаз 67 — Др. (ю. зап.), дол; има чешма и вековни дървета.

Костовия бунар 33 — Фил. (изт. до м. Киселицата), кладенец. По-преди е имало род Костовци.

Коткините могили 51 — Вин. (ю. зап. на 4 км), равна местност, заета от ниви. Някога е имало могили, които са изкопани.

Коткино дере 29 — Пил., дол, който се простира между м. Котките и Интала.

Котките 52 — Пил. (ю. на 3 км), хълмиста местност, заета от ниви, мера и гора. Някога е имало диви котки (срещат се и днес в Родопите).

Котьовската махла (Кот'уфската м.) 86 — северозападният дял на с. Езерово. Има род Котьовци.

Котцара 23 — Лен., рекичка, която минава през селото от юг към север. Влива се във Величка рѹка като ляв приток. Лятно време пресъхва. — Неясно.

Котцрица — Бод. (ю. изт. на 4 км), наклонена на изток местност, заета от ниви. Почвата е слаба, камениста. Има много костурчета (косове), във връзка с което според народна етимология стои името. — Неясно.

Кочовска махла 86 — нова махла на с. Пялашево, която се простира до Омуровска махла.

Кошѹската лѹчка 67 — Бр., низина, заета от ниви. По име на лице. Лѹчка е 'падина'.

Краището 54 — Ез. (ю. зап.), равнище, заето от ниви.

край: Горния~, Долния~.

Крайна махала 85 — северозападният дял на с. Леново.

Кривите ниви 58 — Д. дол, малко равнище в м. Мездрата. Наречено е така поради кривата форма на нивите. Днес обаче тук е разоран голям блок.

Кривия кавѹк 50 — Кар. (изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. Имало е голям кавѹк ('топола').

Кривия кър 47 — Бр. (зап. на 1.5 км), равна местност, заета от ниви, из които криволича път.

Криволицата (още: Криволиците) 62 — Кр., местност, заета от ниви (според емлячния регистър). Наречена вероятно по името на криволичещ път.

круша: Висока~, Демировата~, Чобаноската~; Вълковите круши, Гълъвите круши.

Крушѹ-дере 51 — Първ., дол с местността наоколо в по-голямата м. Крушѹакъ.

Круша-махла 85 — махла в северозападния край на с. Бяла река.

Крушѹакъ 49 — 1) Гр. (изт. на 4 км), висока равна местност, в която е имало много крушови дървета; голяма част от тях са унищожени. 2) Д. дол (с. изт. на 200 м), равнище, заето от ниви. Има малко крушови дървета. 3) Кар. (изт. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. Има диви круши. 4) Първ., равна местност, която обхваща м. Кулето и Лозята. По-преди е имало много крушови дървета.

Крушите 49 — 1) Бр., равнище, заето от ниви. В миналото е било мера, из която е имало круши. 2) Др. (ю. зап. до м. Маневина), височина, заета от гора и нива сред нея. 3) Др. (зап. до Язланското дере), високо равнище, заето от пасище.

Крушката 49 — Лен. (с. зап.), равнище, заето от ниви.

Крушките 49 — И. (зап. до м. Мирчова нива), височина, заета от гора и храсталаци ('чалийки'). Крушови дървета е имало много отдавна.

Крушовия дурѹк 67 — Бр., височина, заета от ниви. Част от тях са собственост на рода Крушовци.

Кръстовия бунар 33 — Д. изв. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви; има кладенец.

Кръстопътъ 62 — Др., равнище в северното подножие на Драгойна; заето е от ниви и е пресечено от няколко селски пътища.

Кръстопътъ (Кръстопътъ) 62 — Ез. (сев. на 4—5 км), ниска местност, заета от ниви. Тук се пресичат няколко пътища.

Кузѹалтията 55 — Бод., източният наклонен дял на м. Висока Тодора, западно от Келемицкото дере. Кузѹалтия значи 'сенческо място'.

Кузмово дере 34 — Ез., дол между местностите Кърбунар, Хадаюрт и Харачикър. Лично име Кузма се среща.

Кузовата лѹчка 67 — Др. (с. зап. на 3 км), равна местност и малка низина — лѹчка, в която се събира вода.

Кузѹада 75 — Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от гора и пасище.

Кузъ 55 — И., наклонена на север местност, заета от ниви и гора. Куз е 'усойно място'.

куйру: Бент~.

Куквите челийки 69 — Др. (сев.).

на 200 м), хълмиста местност, заета от ниви. Има род Куковци.

Къле: Клисе~, Старото~; До кулето. Кълето 60 — 1) И. (ю. изт. до м. Кьомуржитарла), височина, на която е имало пост до 1912 год. Отпосле кулата е съборена. 2) Люб. (изт.), равнище покрай ж. п. линия, което е било мера, пасище (*бозалък*). Днес голям дял от него е заселен. Така се нарича във връзка с близкия нов ж. п. кантон. 3) Прав. (изт.), височина, заета от мера. Няма кула. 4) Първ. (ю. зап. на 1 км), равнище. При прокарване на ж. п. линия била построена малка кула за охрана на линията (кантон).

Кълечешмеси 37 — Вод. (ю. до Семердере), местност, в която е имало турски пост преди Освобождението. Има две чешми. Българите наричат тази местност Поповата чешма.

Къльбаир 78 — Вин. (ю. на 3 км), висока равна местност, заета от ниви. Имало е кула (*куле*) на стар път Цариград — Пловдив с турски пост преди Освобождението.

Къмануу (и: *Къманово*) 42, 66 — Пил. (изт. на 2 км), наклонена на изток местност, заета от ниви.

Кумарли 74 — Бр. (ю. на 1 км), височина, заета от пасища и гора (предимно габър).

Кумиол 79 — Кар. (сев.), път, който води към р. Марица.

Кумиолова махла 85 — северният дял на с. Каражало, през който минава пътят Кумиол.

кумлюк: Горния~, Долния~.

Кумлюк 48 — 1) Вин. (с. зап. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. Почвата е песъклива (ситен пясък, *кумсал*). 2) Кр., равнище в м. Чаирите, с песъклива почва.

кумсал: Горен~, Долен~.

Кумсалето 48 — Прав. (ю. зап. на 1 км), височина, заета от лозя. Почвата е *кумсал* ('песъклива').

Кумсалъ 48 — 1) Деб. (изт. покрай р. Мечка), голяма равна местност, която се дели на *Горн Кумсал* (ю. зап. от селото) и *Колен Думсал* (с. зап.). Заета е от зеленчукови градини и ниви. *Кумсал*, *кумсалыва* почва значи 'песъклива тлъста почва, на която виреят интензивните култури'. 2) Д. изв. (изт. на 2 км), голяма равна местност, заета от тютюнови ниви. Почвата е плодородна.

Кумчаир (още: *Кумчир*) 74 — Гр. (зап. на 3 км), ниско равнище, което в миналото е било заето от ливади, а днес от ниви.

Кумчовия бунар 33 — Лен., още: *Гереня* (вж. там). Има кладенец.

Кунжели 77 — Ез. (ю.), ниска плоска местност, заета по-преди от пасище, а днес от ниви. Почвата е чернозем и 'цървенак' (смесена). Местността се дели на *Голям Кунжели* (източен дял) и *Малък Кунжели* (западен дял).

Къновия кайнак 34 — Лен., извор (*кайнак*) с хубава вода в м. Ливадите. Кърданлък 75 — И. (ю. изт. на 6 км), голям връх, зает от гора.

Кърден 75 — Деб., още: *Кориите*. Кърденската чешма 31 — Деб., чешма в м. Курден.

Кърдоолката 65 — Лен. (с. изт. на 3 км), ниска местност, заета от ниви. Почвата е песъклива.

Курталан 76 — Кр., още: *Вълча поляна* (вж. там).

Куртата 31 — Бр. (ю. на 3 км), чешма с 11 корита.

Куртбаир 76 — Бр., още: *Баирето*.

Куртлужа 75 — Кар. (сев. покрай р. Марица), равнище, заето от ниви; по-преди е имало гора.

Куругъоля (*Куругъолъ*) 36 — Бод. (ю. изт. на 3.5 км), високо равнище, заето от ниви. Има малко блато, което лете пресъхва.

Курудере 36 — 1) Кар., горният край на Къоравя рязка. 2) Люб., още: *Ескидере*.

Куружадере 36 — Деб. (сев. на 2 км), суходоліе с местността наоколо, заета от ниви.

Куршанова чукара 67 — Бр. (ю. на 4 км), гола височина, заета от пасище (*мерия*). Има род Куршанови.

Куршилловите чеире 69 — Първ., равнище в по-голямата м. Долния чифлик; заето е от ниви и ливади. Има род Куршилве.

Кутеловия тушубак 50 — Кар., равнище покрай р. Марица, заето от ниви.

Кутловица 40, 46 — Бод. (ю. на 2—3 км), равнище и долове; заето е от ниви.

Кушийолу (*Кушуйолу*) 79 — Кар. (зап.), път за Първомай. Наречен е по името на изчезналото турско село Кушумахле.

Кушийолудере 38 — Кар. (зап. на 5 км), дол край Кушийолу.

Кушийцка махла = *Кушумахле* (вж. там).

Кушийцка рязка 30 — Първ., още: *Мечка рязка* (вж. там). По името на изчезналото с. Кушумахле.

Кушийцката рязка 30 — Кар., малка река, която започва към землището на с. Любеново и се влива в Марица. Вж. предходното название.

Кушийците герене 56 — Първ. (изт.), равнище, заето от ниви. Наречено по името на изчезналото с. Кушумахле.

Кушийцкото 55 — между БР (с. зап. на 3 км) и Деб. (с. изт. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Кушква кория 69 — Др. (сев. до м. Съспания бунар), равнище, заето от ниви и гора.

Кушудере 37 — Кар., още: *Голямата рязка*.

Кушумахле 77 — Деб. (сев. на 4 км), изчезнало турско село след Освобождението.

Кушюлу 79 — 1) Д. Дол, стар път за Първомай. 2) Ез. (сев.), равнище, заето от ниви; тук минава пътят за Първомай, където става пазарът на околията. Според обяснението на стари хора вместо пазар се с казвало *кушия*. 3) Кр., път, който минава през м. Енийер и води за гр. Чирпан. Дели се на *Горния Кушюлу* и *Долния Кушюлу*. 4) Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Имало е път за Първомай. — По име на изчезналото с. Кушумахле (наблизо до Първомай), където вероятно е ставал седмичният пазар за околните села.

Къдържик 81 — Вод. (ю. на 2 км), камениста висока местност, заета от гора, пасище и отчасти ниви. Има две чешми. Местните турци не могат да обяснят значението на името.

Къзларето 81 — Д. изв. (ю. изт. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Къзълджа 77 — Гр. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Кълняката 49 — 1) Др. (изт.), малка стръмнина ('страна') в м. Потокъ. Има старо яворово дърво на повече от 50 години. *Кълника* значи 'явор'. 2) Ез. (с. зап. на 700 м), равнище, заето от ниви.

Кълняките 29 — Ез. (с. изт. от м. Длегата поляна), суходоліе. Някога тук са расли *кълники* (ед. ч. *кълника* 'меко дърво със сини цветове; кората му употребяват за боядисване, като я варят').

Кълпаниците 49 — Люб. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви. По-преди е имало много кълпини.

Кървавица 62 — Лен. (сев.), равнище, заето от мера. Тук минава път, който криволичи като свинска кървавица.

Кървавиците 46 — Пил. (сев. от м. Чалийва поляна), камениста местност. Има няколко големи камъни, които са

наредени по самото 'гюне' (място, изложено на припек) във вид на кървавица.

кър: Ада~, Бей~, Воденичния~, Гладен~, Големия~, Горния~, Дованжи~, Долния~, Дорук~, Йордановия~, Кавак~, Кавал~, Конушкия~, Кривия~, Малкия~, Манда~, Скобелевския~, Тъпанжа~, Харачи~; Дерменкъри.

Кърдере 35 — Кар. (ю.), малък дол, в който рядко има вода.

Кържалък 86 — ново име на махля в югоизточния край на с. Филево. Наречена е така на подбив поради нейната изолираност, както беше в миналото Кърджалийска околия.

Кържиларе (писано официално *Караджилар*) 89 — старото име на с. Искра.

Кърмахлеси 88 — най-южният дял на с. Каражало.

Къртуновската махла 86 — южният дял на с. Дебър. Има род Къртунковци.

Къръ 46 — 1) Бод. (зап.), голяма равна местност, заета от ниви. 2) Бр., равнище, заето от ниви. 3) Ез. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. 4) И., местност, заета от мера и лозя. 5) Пил. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Къръквица 83 — Ез. (ю. на 1 км), наклонена на север местност между два дола (Юлюжанско дере и Къркъвчуну дере).

Къркъвчуну дерето 30 — Ез., дол покрай м. Къркъвица.

Късите юргане 58 — БР, дял от м. Юргането (вж. там), който се простира край селото.

Късюу 66 — Пил. (ю. на 1.5 км), хълмиста и стръмна местност с южно изложение.

къшла: Кожа~.

Къшлабаир 78 — 1) Бод. (с. зап. на 1.5 км), висока равна местност, заета от ниви и храсталаци. По-преди тук е имало овчарски зимни колиби (*къшли*). 2) Ез. (изт. от м. Хочиолу), неравна местност, наклонена на изток и север, заета от ниви. Някога тук е имало къшли за презимуване на овце.

Къшлъбунар 78 — Стал. (зап. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

къой: Дерето~.

Къдкере 78 — Стал. (ю. от Чушмя-дере), висока местност, заета от ниви. *Къдкере* според местното обяснение означава 'новоразорано място'.

Къдкерето 78 — 1) Прав. (ю. зап. на 2 км), дол и неравна местност с на-

клон (ямачка 'стръмнина'), заета от ниви и пасища. 2) Първ. (ю. зап. до м. Сънърките), равнище. Имало е гора, която е изтребена.

Кьомуржитарла 81 — И. (ю. изт. на 6 км), височина, заета от ниви и гора.

Кьомюрлийка (К'ом'ур'лик'ъ) 59 — Вод. (изт. на 1 км), равнище и хълм, зает от гора. Преди години тук са правели кьомюр.

Кьорава рѣка 28 — Кар. (сев. на 300 м), мочурлива ниска местност. Няма река.

Кьоравия бунар 28 — Кар. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Има дълбок кладенец.

Кьоравото дере 28 — Кар., горният край на Кърдере, малък дол, в който няма вода.

Кьорбунар 36 — 1) Бод. (зап. на 2 км), дълбок кладенец с местността наоколо, която е ниска и е заета от ниви. 2) Др., кладенец в м. Язлата. 3) Д. изв. (ю. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Някога е имало бунар. 4) Ез. (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви. Има дълбок кладенец. Според местното обяснение бунарт е 'кьор', понеже е много дълбок. 5) Прав. (зап. на 0.5 км), не много висока местност, заета от ниви; имало е някога кладенец. 6) Скоб. (ю. на 2 км), равнище с наклон на изток; заето е от ниви. Има кладенец. 7) Тат. (ю. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Няма кладенец.

Кьорвица 65 — Ез. (зап. на 1 км), неравна местност, полегата на изток. Почвата е червеникава (цървенка). Среща се родово име Кьоровци у с. Искра (вж. Кьороските саяща).

Кьордере 36 — 1) И. (изт.), дол, който се влива в р. Каялийка. Събира се в него вода при дъжд. 2) Лен. (до м. Малките бузальци), малък дол, блатисто място (макалък).

Кьорен 75 — Др. (с. зап. на 1 км), равна тераса, заета от ниви.

Кьоркехаровата нива 70 — И. (ю. на 8 км), височина, на която е имало нива, а днес е пасище. Според местно обяснение тази нива я работели турци — 'дахлии'. Наречена е вероятно по лично име.

Кьороските саяща (К'оруските саяща) 71 — И., гориста местност. В миналото тук Кьоровци (турски род) са имали сая (овчарски кошари).

Кьорстойковата чешма 34 — Др., чешма в дола северно от Голямата гора.

Кьорчовия дурѣк 67 — Бр. (зап. на 2 км), неравна местност, заета от ниви. Има род Кьорчовци.

кьоше: Шопоолу~.

Кюклякя (К'ок'ляк'ъ) 57 — Прав. (ю. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Кюкляците 57 — 1) Кар. (изт. на 4 км), равнище, заето от ниви сред гора. 2) Фил. (с. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви и ливади.

Кюмурджийската махла 86 — 1) Стара махла на с. Драгоиново, която е разположена западно от Гьолмахла. 2) Западният дял на с. Татареве.

Кюмърницата 59 — Др. (изт. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. Преди години тук са горели дървен кьомюр. Има дъбове (мешета), които са били използвани за тази цел.

Кюмърниците 59 — 1) Ез. (ю. на 3.5 км), неравна местност, заета от ниви и гора. Някога тук са горели кьомюр. 2) Пил. (зап. на 4 км), хълмиста местност, заета от ниви, пасища и храсталаци. Не се помни да е правен тук кьомюр.

Кюпбаир 73 — Гр. (с. изт. на 3.5 км), височина, заета от ниви. Названието се обяснява във връзка с нейната форма.

Кюпдере 37 — Вод. (ю. зап.), дол, в който има кладенец.

кюпрѣ: Арабакопрѣю.

Кюпрѣдере 37 — Пор. (ю. изт. на 3 км), дол, в който тече по малко вода.

Кюркчиевата кория 69 — Бр. (сев. на 3 км), равна местност, заета от гора.

Кюркчиевия бунар 33 — Бр., малка местност, заета от ниви. Има кладенец.

Кюрпекория 75 — 1) Д. дол, равна местност между Калето и р. Марица. Днес тук няма гора. 2) Ез. (зап. от м. Старата кория), местност, заета от габрова гора. 3) Между Кар. (ю. на 2 км), Стал. (зап. до м. Кьокере) и Фил. (с. зап. на 2—3 км), неравна местност и малко равнище, заети от ниви, ливади и отчасти от малко гора.

Кютлякъ 57 — Гр. (ю. на 0.5 км), равнище, заето от ниви и зеленчукови градини.

Кютлякя (още: Кютлуците) 57 — Дерекювското (вж. там).

Кютлюците 57 — 1) Д. изв. (изт. на 5 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем. Тук е имало гора, която е била изкопана. Според местно обяснение името означавало 'изкопано място'. 2) Пор. (ю. на 1 км), равна висока местност, заета от лозя.

кютѣк: Юч~.

кютѣк: Кара~.

Кютюклѣкъ 57 — И., местност, заета от ниви. По-преди е имало гора.

Кютѣкдере 36 — Кар., дол до селото.

Кютѣково дерѣ 34 — Бр., малък дол с местността наоколо, заета от ниви. Наречен е по име на лице.

Кютѣкери 73 — Скоб. (ю. зап.), равнище, заето от ниви. Според местно обяснение тук е имало село много отдалечено.

Кютѣкчеир 75 — Кар. (сев. покрай ж. п. линия), равнище, заето от ниви и ливади.

Кютѣкюртѣ 79 — Вин. (ю. на 200 м), равнище заето от ниви. По-преди е имало гора. Не са намирани остатъци от селище.

Лакани 42 — И. (ю. зап. на 6 км), неголяма височина, заета от гора (меше).

Ламбурца (Ламбурцъ) 83 — БР (изт.), равна местност, заета от ниви.

Лакнатърлъ 77 — Вин. (ю.), равнище, заето от ниви.

Лескѣк-кайнакъ 29 — И. (изт. на 2 км), извор (кайнак) с височина. Има лески.

ливада: ливади: Горни(те)~, Гьолците~, Даражиевите~, Долни(те)~, Хатинови~.

ливаде: Шенкууто~.

Ливадите 59 — 1) Кар. (сев. до м. Тапанжата), равнище, заето от ниви. 2) Лен. (ю. зап.), равнище, заето от ливади. 3) Първ. (с. изт. на 1 км), голяма местност, която е била заета от ливади, а днес от ниви.

Липата 49 — 1) Бр., равнище, заето от ниви. Имало е липа. 2) Др. (сев. на 3.5 км), равнище и дол, заети от ниви. Има липи.

Липите 49 — Др., долинка северно от Голями Мечо камене. Има липи.

Липовица 50 — Бр. (ю. изт. на 1 км), висок хълм, залесен с габър и дъб (меше). Липи е имало по-рано.

Липовичината страна (Липовичината страна) 56 — Др. (западно от м. Крушите), полегата местност. Страна значи 'не много стръмна местност' Имало е липи преди години, а сега е пасище.

Липовца (Липовцъ) 50 — И. (зап. до м. Пържениката), крива, неравна местност, заета от ниви и пасище. Има липови издънки.

Лисичи камен (Лесичи, Лесичевия) 51 — Пия. (ю. зап. на 2.5 км), неравна

камениста местност, било и дол. Има отчасти ниви, отчасти мера.

Лисичиците дупки 51 — Кар., дял от м. Червения бряг. Има дупки.

Лисичия камен (Лесичия к.) 51 — Бр., пасище, мера. Има голяма скала с дупки, в които се криели лисици.

Лозганѣчката 47 — БР, висока стръмна местност между Каважикдере и Корията; заета е от гора и ниви. Според обяснение на местни хора наречена е тъй, понеже трудно се слиза по нея (лозга се; срв. в изреча Лозга се шейната).

лозе: Старото~.

Лозѣтата 58 — И. (ю. на 1 км), височина, заета от лозя.

Лозините (Лузйните) 49 — Др. (ю. до м. Църквището), полегата местност край път за с. Пилашево. Преди години в местността е имало диво грозде (лозини).

Лозѣтъ 49 — Пил. (ю. до м. Мандрата), горист връх. Не се помни да е имало лозе.

лозя: Божковите~, Дребачките~, Ислерските~, Новите~, Под старите~, Старите~, Гереня-Лозята, Под лозята; До лозята, Под лозята.

Лозѣбаир 58 — Тат. (с. зап. на 1 км), хълм и равнище. В турско време е имало лозя, днес — ниви.

Лозѣнски път 62 — Бр., Скоб., местности, през които минава път за лозята.

Лозята 58 — 1) БР (изт.), равнище с височинки. Заето е от нови лозя. Още: Новите лозя. 2) Вин. (зап. от Коткините могили), местност, заета от лозя (стари и нови). 3) Вод. (ю. на 1 км), полегата местност, заета от лозя. 4) Гр. (с. изт. на 1.5 км), висока местност, заета от нови лозя (садени са след Освобождението). 5) Д. изв. (ю. изт. на 2 км), висока равна местност, заета от лозя. 6) Кр. (сев.), висока местност, заета от нови лозя. 7) Първ. (ю. зап. на 1 км), високо равнище, заето от лозя. 8) Тат. (сев. на 2 км), висока местност, заета от лозя.

Лозѣто 58 — 1) Бр. (сев.), равнище, заето от лозя. 2) И., местност, заета от ниви и лозя. 3) Кар. (ю. зап. на 3 км), местност, в която се намират селските лозя. Още: Старите лозя. 4) Пил. (зап.), височина, заета от стари лозя. 5) Скоб., местност, заета от ниви и лозя. 6) Стал., равнище, заето от лозя.

лѣчка: Ильчовата~, Канюхчова~, Кошукската~, Кузовата~, Менчовата~, Шарлановата~, Шишкоската~.

Лòчките 45 — Д. изв. (ю. на 2.5 км), ниска и слабо вълнообразна местност, заета по-пред от мера, а днес е разорана. *Лочка* е 'ниско място, падина'.

Луда рѝка 24, 28 — друго име на р. Каялийка (още: *Делидере*).

Лучка 49 — Пил., немного висока равна местност между м. Чулфанско гробе и Блудкавица; заета е от ниви и малка гора. Няма подобни лични и родови имена.

Лучковица 50 — Стал., равнище, заето от ниви.

Лѝчерица (*Лѝчѝрицѝ*) 43 — Бод. (изт. на 1 км), голяма камениста височина. Почвата е жълт варовик. Гора не е имало.

Лѝката 45 — 1) Ез. (ю. зап. на 1 км), равнище, заето от зеленчукови градини. 2) Стал. (ю. зап. на 3 км), равнище от двете страни на Върбичката рѝка; заето е от ниви. 3) Фил., равна местност между м. Бялия пѝтък и вада на р. Каялийка; заета е от зеленчукови градини.

Лѝките 45 — Пил. (ю. зап. на 3.5 км), полгатата местност, заета от ниви.

Лѝпата 45 — 1) Д. изв. (зап.), котловинка, свързана с дола Домуздере. 2) И. (ю. на 5.5 км), дол с течеца вода и извори. *Лѝпа* казват на място, което постепенно се понижава.

Лѝпката 45 — Др. (ю. изт. на 2 км), ниска местност, заета от лозя. *Лѝпка* значи 'ниско място'.

Лѝляков камен 50 — Пил. (ю. на 3.5 км), висока местност, в която има голяма канара. Някога е имало люляци (с морави цветове).

Лѝскова пѝщурa 50 — Пил. (ю. на 5 км, до м. Харманчетата), не много дълбока пещера и голям камък.

Лѝсновата гора 51 — Др., гориста местност в южния склон на м. Качуля.

Лѝсновата радѝка = *Лѝсновата гора*.

Мавров бунар 33 — Ез. (с. зап.) към землището на с. Православен, равна местност, заета от ниви. Не се среща лично име *Мавро*, нито производно от него родово име.

Маврово 66 — между Бр. (сев. на 3 км) и Др. (зап. на 5 км), равнище, заето от ниви. Лично име *Мавро* се среща у с. Драгойново, но не го свързват с *Маврово*.

Мавровски пѝт 62 — Бр., пѝт за м. Маврово.

Мавруу (и: *Маврово*) 42 — Пил. (изт. на 1 км), равнище с малък наклон на запад; заето е от ниви.

мадѝн: Завивите маденя.

Мадѝнското дере 30 — Пил., суходоліе към м. Маденя (вж. там), източно от м. Каиновия кайнак.

Мадѝня 59 — 1) Бр. (с. зап. на 1 км), ниска равна местност с канари. Тук има карьера, която се използва от селото. 2) Пил. (ю. на 5 км), голяма камениста местност, наклонена на запад. Допреди 10—12 години от тук каменари са вадели и дялали воденични камъни.

Маджѝрмахла 89 — северозападният дял на с. Драгойново. Нова махла, която е заселена от близки роднини на драгойчани — все зетьове. Според местно обяснение *маджур* значело 'зет'.

Мадѝновия бунар 33 — Бод. (с. зап. на 2 км), вълнообразна местност, заета от ниви. Има род Мадѝновици.

Мажаралан 80 — Бр. (сев. на 6 км), равнище, заето от ниви.

Мажарско 42, 66 — Пил. (ю. на 3 км), равна висока местност, заета от ниви.

Мажарско дере 30 — Пил., дол в м. Мажарско.

Мажѝрмахлеси 89 — по-старото име на Хажимахла (вж. там).

Мажѝровата нива 70 — Пил. (изт. от Алмалѝмахле), равна местност, заета от ниви, които били собственост на турчин.

Майкажѝкъ — Лен. (сев. на 2 км), равна местност, заета от мера (пасище) и ниви. Почвата е беловина. — Неясно.

Маламѝрдере 32 — Др., дол, който се спуска от Драгойна на север, минава западно край селото и се влива в р. Каялийка. *Маламари* са хора, които търсят злато или промиват злато.

Маламѝрско дере 32 = *Маламардере*.

Малка Просѝйка 47 — Ез., една от двете височини, наречени с общо име *Просѝйките* (вж. там).

Малка тиклѝца 48 — И. (ю. изт. на 5 км), височина, заета от гора. Има камъни.

Малката корѝйка 51 — Деб. (ю. на 3 км), равнище. Има храсталаци.

Малката могила 47 — Лен. (ю. на 2.5 км, с. изт. от м. Ехлите), изкуствена могила. Не е разкопавана.

Малки връх 47 — Др., връх на масива Драгойна, източно от Голями връх.

Малки Мечо камене 51 — Др., вж. *Мечо камене*.

Малките бузалѝци 59 — Лен. (сев. на 2 км), равна местност, заета от

ниви. По-рано е имало *бузалѝци* ('пасища').

Малките чеирчета 59 — Първ. (с. изт.), равнище, заето от ливади.

Малкия Делѝюрт 53 — Първ., вж. *Делѝюрт*.

Малкия дѝрежѝкъ 28 — Кар. (изт. на 2.5 км), малък дол, зает от ниви.

Малкия друм 62 — 1) Вин, малка местност между м. Бялата прѝст и Саите. Тук минава стар пѝт. 2) Първ. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви и мера.

Малкия Кѝзлѝр 53 — Бр. (ю. зап. на 4 км), висока местност, заета от мера.

Малкия кайрѝк 47 — Стал., крива местност, заета от пасище.

Малкия кѝр 47 — Бр. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Малкия Харманлѝк 47 — Вод. (изт. на 50 м от Големия Харманлѝк), стрѝмна скалиста местност.

Малкия хасѝр 61 — Др. (ю. изт.), височина.

Малкия Чатѝл 43 — Бр., северният по-малък връх на височината Чаталето (вж. там).

Малкия чѝчур 31 — Бод., чешма (вж. *Чуѝурѝ*).

Малкия юрт 61 — Вин. (изт. на 200 м), местност, заета от ниви.

Малко Айнини 82 — Вод. (изт. на 100 м от Голямо Айнини), скалист връх, зает от малко гора.

Малко Буково 84 — Пил., махла на с. Буково, когато се е намирало в м. Ляскова пещура.

Малко равнище 47 — И. (ю. зап. на 7 км), равнище, заето от гора.

Малкото дере 28 — 1) Лен. (изт. на 2 км), дол, който образува чатал с Длибоко дере и се влива в Мечка рѝка.

2) Тат. (сев. на 2 км), суходоліе.

Малкото мешѝ 50 — Стал. (изт.), равнище, заето от ниви.

Малкото пѝтче 62 — Фил. (с. зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

През него минава междуселски пѝт за с. Каражалово.

Малкото хасѝрче 61 — 1) Др. (ю. на 1 км, зап. от Хасарѝ), височина. 2) Стал., малък хѝм до Хасарѝ (вж. там).

Малък Костадин 40, 63 — Др., горѝст връх в западния дял на Драгойна.

Малък Кѝнжели 53 — Ез., вж. *Кѝнжели*.

Манастиря (*Мѝнастѝрѝ*) 63 — 1) Бод. (зап. на 1 км), висока равна местност с наклон на изток; заета е от ниви и малко лозя. Според предание някога тук

е имало манастир Свето Преображение. Намират се остатѝци от каменни основни. 2) Гр. (с. изт. на 3 км), високо равнище, в което има извори и малко параклисче (на Св. Кирѝк). Още: *Язмото*.

Манаѝдере 38 — Тат. (ю. зап. на 2.5 км), дол с малко течеца вода. Почвата е *герен*.

Мѝнгердере 37 — Др. (изт.), суходоліе, ксето се спуска от Драгойна и се влива в р. Каялийка.

Манаѝгѝол 37 — 1) Др. (зап.), равнище с лек наклон в по-голямата местност Домузорман; заето е от ниви. Имало е блато, което лете прѝсѝхвало. 2) Люб. (изт.), мочурлива местност с блато и два извора (*кайнака*). 3) Първ. (изт.), дол в м. Кушицките герене; по-рано е текла вода, а днес няма. Според предание тук се удавил бивол, навярно при наводнение.

Манаѝдере (*Мѝндаѝдере*) 37 — Бод. (ю. на 4 км), безводен дол.

Манаѝкѝр 76 — 1) Първ., местност (по ръкописа на Райчо Божанов). 2) Тат. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Имало е блато за кѝпане на биволи. Почвата е чернозем.

мандра: Килизи ~.

Мандрата 31, 59 — 1) Бод. (зап.), равнище, заето от ниви. Имало е мандра. 2) Вод., чешма с хубава вода в м. Кѝдѝрѝжѝкъ. 3) И. (изт. на 3.5 км), чешма с местността наоколо. 4) И. (зап. на 6.5 км), ниска местност, заета от гора. 5) Кар. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви с много плодородна почва. Има остатѝци от селище. 6) Пил. (с. зап. от м. Йѝвѝкуу), поляна от десетина декара. Има чешма с хубава вода, която тече като мандра и оттук името на местността.

Манѝвица (и: *Манѝица*) 42, 65 — Др. (зап. на 2 км), голямо равнище с долове; заето е от ниви. Названието се изговаря още *Манѝица*. Лично име *Манѝ*, *Манѝо* днес не се среща.

Манаѝйца 42, 65 — Бр. (изт. на 1 км), неравна местност ('браже'), заета от ниви. Преминава и в землището на с. Драгойново (вж. *Манѝица*). Лично име *Манѝ*, *Манѝо*, *Мания* не се среща.

Манолювия бунар 33 — Люб. (изт. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Имало е кладенец, правен някога от дядо Мано. Днес кладенецѝт е засипан.

Маноѝлца 65 — Люб. (изт. до м. Якаците), равнище, заето от ниви.

Манаѝрлѝкѝ 75 — Др. (сев. на 3—4 км), равнище, заето от ниви. Почвата е смесена и бедозем.

Маргиндере 35 = Мангердере (първоначална форма).

Маргиното дере 35 = Маргиндере.

Маринката 35 — Пил. (зап. на 2 км), полегата местност, в която има извор (кайначе). Още: Хажиевото бунарче.

Мариновите ниви 70 — Бр. (сев.), равна местност, заета от ниви. Според местно предание наречени са по име на основателя на селото Марин, който слязъл от Родопите и най-напред разкопал това място за ниви (дотогава било заето от гора).

Мариновите полъени 67 — Бр., равнище, заето от пасище, а по-преди от ниви.

Мариновия връх 67 — Бр. (ю. на 1 км), височина.

Мариновия кайнак 34 — Бр. (ю. на 1 км до м. Голямата сръна), кладенец. Наоколо има остатъци от селище (купища камъни). Според предание селото е било първоначално тук.

Марков камен 67 — Др., канара с остри изрязани скали до Килицкото дере. Помни се, че някой Марко, който днес не е жив, се качвал на тази канара, с помощта на макара, за да търси скрито имане, което било оставено горе според предание.

Марч(о)вица (Марчувица) 65 — Др. (изт. от м. Лозините), неравна местност, заета от гора, ниви и лозя.

Марчовия гъол (Марчуийъ г'ол) 33 — Гр., блато в източния край на селската гора към землището на с. Стражар, Чирпанско.

Масли-ясак 70 — Др., полегата местност покрай Пещерското дере. Някога е била обработвана от Масли („сявал го е с коноп“); има и род Масльовци. Днес местността с залесена.

Масльоския бунар (Масльускийъ б.) 33 — Деб., кладенец в м. Дълбоко дере. Има род Масльовци.

Матката 25; 27 — Вин. (изт. на 2 км), мочурлива местност, заета от ливада. Като нарицателно името не е ясно.

Матките 25, 27 — Деб., блатиста местност в по-голямата м. Муранлиското; заета е от оризища и мера. Днес спада към землището на с. Винаца (вж. Матката).

Матъолвите кайреци (Мат'уолвите к.) 67 — Стал. (зап. на 1 км), полегата местност с камениста почва; има малко ниви. Среца се род Матюлар.

махала: Бяловската ~, Горната ~, Долната ~, Келешовска ~, Крайна ~, Мирчовска ~, Мишковската ~, Папуската ~, Русиновската ~, Сръбската ~, Срядната ~, Топузовската ~.

махала: Аламовската ~, Арман ~, Бальджи ~, Баш ~, Беженска ~, Божа ~, Боруковска ~, Бучовска ~, Бърчинска ~, Ванковската ~, Василевската ~, Васювска ~, Вълкановска ~, Вълковска ~, Гандероска ~, Гергьовската ~, Герен ~, Гечевската ~, Гешовската ~, Гогова ~, Горна(та) ~, Гороска ~, Гробе ~, Гъол ~, Делъвската ~, Делъгъзовска ~, Дервенската ~, Дерев ~, Дойчовска ~, Долна(та) ~, Драчовската ~, Ени ~, Жаба ~, Жекадунова ~, Исак ~, Кавалжиевска ~, Калажи ~, Калайжовата ~, Калиновската ~, Караивановска ~, Каракъловска ~, Карамитровска ~, Карандовска ~, Каса ~, Катранжиевска ~, Кисим ~, Койовската ~, Кортел ~, Котъовската ~, Кочовска ~, Круша ~, Кумиолова ~, Кушица ~, Къртуновската ~, Кюмурджийската ~, Маджур ~, Менчовска ~, Милковската ~, Министерската ~, Мисилим ~, Момчиловска ~, Мудъовска ~, Муса ~, Найдъовълчовата ~, Необиораната ~, Ниската ~, Новата ~, Омуровска ~, Паликарьова ~, Памуковска ~, Пауновска ~, Петковска(та) ~, Празниковска ~, Пъжовска ~, Рупчовската ~, Сакаръовската ~, Сарловска ~, Славчовската ~, Срежната ~, Сръбската ~, Срядната ~, Станчовската ~, Терзийовската ~, Терсене ~, Теховска ~, Тильовска ~, Тонковска ~, Топаловска ~, Точка ~, Трандафиловската ~, Тръне ~, Тудовата ~, Турската ~, Търбух ~, Узунова ~, Фасуловската ~, Фидан ~, Фиданъовска ~, Хажи ~, Хажиянжеловска ~, Хажиевата ~, Хажимаировска ~, Хасарска ~, Цвятковската ~, Циганската ~, Църнелева ~, Чаковската ~, Чауновска ~, Чалък ~, Чеир ~, Черешовата ~, Читачката ~, Шахановска ~, Шопвата ~, Юренска ~.

махале: Алмалък ~, Гяур ~, Дерев ~, Куну ~, Чакал ~, Чилингир ~, Дорукмахлеси, Еди-дуралъ-махлеси, Кърмахлеси, Мажурмахлеси, Стамбодмахлеси.

Махмудбунар 38 — И., чешма в м. Сусамтарла.

Машатала 79 — между Бр. (зап. на 1.5 км) и И. (с. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. На ю. зап. от него се намира м. Гробето.

Машаталански път 62 — Бр., път за м. Машатала.

мезар: Келепча ~.

мезарлък: Ески ~.

Мезарлъкъ 80 — 1) Вод., още: Койрият (вж. там). 2) Пил. (сев. на 1 км), височина, заета от гора.

мездра: Джамал ~.

Мездрата 60 — 1) Д. дол (сев. на 1 км), наклонена местност, заета от ниви. 2) Мездрата — Кр. (ю.), равнище покрай р. Марица. Според предание тук имало „латинско гробче“.

Мейрёмгъол 38 — Кар. (ю.), равнище, заето от ниви, в които има малък дол.

мейря: До мейрята.

Мейрята 59 — Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от мера (целина).

Мейшето 29, 49 — 1) Др. (сев. на 3.5 км), малка ниска местност. Има храсталаци. Под мейш тук разбират храст. 2) Ез., дол в западния край на м. Белите бозалъци. Имало е храсталаци от мекиши.

Мелёзвакория 69 — Др. (ю. изт. на 1 км), висока и малко наклонена местност, заета от ниви и отчасти гора. Има род Мелёзовци.

Меминвата чешма 34 — И. (ю. на 8 км), височина и чешма. Има сграда със 6 стаи за лутуване на помаци. Помни се, че чешмата е правена от турчин Мемин.

Меминвата чешма 34 — Пил., чешма източно от Батакдере; наречена е по име на турчин Мемин.

Мемйшвия бунар 33 — Бр., местност, заета от ниви. Има кладенец, правен от турчин Мемйш.

Мемйшово дере 34 — Бр., местност, през която минава дол. Вж. предходното название.

Менёшовия кладенец (Минёшовия к.) 34 — Гр. (изт. към землището на с. Крушево), кладенец.

Менёшево 66 — Кр. (с. изт. на 6 км), могила с местността наоколо, заета от ниви.

Менёш-могила 68 = Менёшево.

Менчовата кайречка (Менчувата к.) 67 — Др., малка местност между м. Глегия пазлак и Липите, поляна и гора. Наречена е по име на някой Менчо.

Менчовата лъчка (Менчувата л.) 67 — Др., малка местност до м. Кюмурищата; в нея има локва. Среца се род Менчовци.

Менчовска махла 86 — махла в източния край на с. Драгойново. Има род Менчовци.

Мёржемеклик 77 — БР (с. изт.), полегата и хълмиста местност, заета от

ниви. Почвата е отчасти червеникава и кайрак (камениста).

Мерията 59 — Деб., равнище в м. Муранлиското. По-преди е било заето от мера, която е била разорана.

Мешътъ 59 — Първ., равнище в м. Ливадите, заето от мера.

Мерята 59 — БР (с. зап. до м. Дрѣнакъ), малка равна местност, заета от пасище и отчасти разорана за ниви.

Метохъ (Митохъ) 63 — Бод. (ю. на 0.8 км), наклонена на североизток местност, заета от ниви.

Мехмедъвите ясащи (Мехмед'увите я.) 70 — Стал. (ю.), равнище, заето от ниви. По-рано тук е имало чифлик на Мехмед-ага. Под ясак тук разбират място, което влиза в чертата на селото.

Мехрёмовия дъб 69 — Прав. (изт. на 2 км), височина, заета от ниви. Има старо дъбово дърво.

Мечка-ряка 24, 31 — река. Извират от североизточните Родопи в землището на селата Искра (Първомайско), Новоково и Тополово (Асеновградско), тече в северна и североизточна посока, като минава през землищата на селата Леново, Дълбок извор, Поройна, Дебър, Каражалово и се влива в р. Марица като ляв приток недалеч източно от с. Любеново. Според обяснение на жители от с. Леново скалата, под която извира тази река, има вид на мечкина глава, от което си води името и реката.

Мечкина глава 31 — И. (ю. зап. на 9 км), височина в Родопите, заета от гора. От тук извира начален поток на Мечка ряка.

Мечкините камъне 51 — Пил. (с. изт. от м. Съръка), високи и големи камъни с гора наоколо.

Мечо камъне 51 — Др. (с. изт. от м. Саръквата келема), камениста местност (има големи камъни). Дели се на Големи и Малки Мечо камъне.

Мечовата дупка 51 — Др. (ю. на 0.5 км), неравна местност, заета от лозя и ниви. Има и бряг, в който личи дупка. В нея се криели мечки.

меш: Гебе ~, Голямото ~, Долното ~, Кел ~, Кожа ~, Малкото ~, Орта ~; До мешето, Под мешето.

Мешёкория 75 — Кар. (ю. на 2 км), равнище, заето от гора.

Мешето 50 — 1) Вин. (ю. на 2 км), полегата местност, заета от ниви. Имало е дъбова гора, която е изкоренена.

2) Деб. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Имало е голяма дъбова гора (меше е 'дъб'). 3) Кар. (ю. на 4 км), рав-

нище, заето от ниви. Преди е било дъбова гора. 4) Стал. (с. изт. на 1 км), вълнообразна местност, заета от ниви. Има малко дъбови дървета.

Милковската махла 86 — източният дял на с. Скобелево; по-нова махла от Петковската махла.

Мильовичинта чешма (Мил'увичинта ч.) 34 — Пил. (сев. на 1 км), чешма с местността наоколо, наклон и долове. Има род Мильовци.

Мильовия бунар (Мил'увийъ б.) 33 — Д. изв., кладенец.

Мильовия дъб (Мил'увийъ д.) 69 — Ез., малка, равна местност в средната част на Горния кър. Преди повече от 40 години тук е имало дъб. Лично име Мильо се среща.

Мильовия пазлак 67 — Бр., равнище, заето от ниви.

Мильчоската чешма 34 — И.: 1) (изт. на 1.5 км), чешма с равната местност наоколо, заета от ниви. Има род Милчовци. 2) Чешма с местността наоколо в по-голямата м. Сусамгарла. Наоколо е ливада.

Министерската махла 87 — ново име на Койовската махла в с. Драгойново; дадено на подбив, понеже в тази махла живеят много чиновници.

Минчвия бунар 33 — БР (изт. към землището на с. Филево), неравна местност, заета от ниви. Има кладенец.

Миркова пещура 67 — Пил. (ю. от Гюргендере), голяма пещера, в която са се криели от турци преди Освобождението. Няма семейно или родово име Миркови.

Мирчова нива 70 — И. (зап. на 6 км), височина, заета от гора. Лично име Мирчо не се среща днес.

Мирчовска махала 86 — северният дял на с. Леново.

Мисилъм 88 — старото име на с. Православен (официално писано Миселим).

Мисилъмдере 38 — Д. изв., дол, минава през южния дял на селото, който се нарича Мисилиммахла.

Мисилиммахла 88 — южният дял на с. Дълбок извор.

Мисилимския път 62 — Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Има път, който води за с. Мисилим (днес Православен).

Мисилимско(то) дере 30 — Ез. (с. зап. на 5 км), дол, който се намира на границата със землището на с. Мисилим (днес Православен).

Мисилимското дере 30 — БР,

дол, който започва от м. Света Троица, слива се с Язланското дере, което минава през с. Бяда река.

Миткви ниви 70 — Др. (изт. на 1.5 км), равнище между два дола; заето е от ниви. Има род Митковци.

Митковите камъни 67 — Вод. (сев.), по-ново име на м. Янъташ. Местността достига до края на селото, където живее Митко Кирев.

Митковския бунар 33 — БР (изт. до м. Лозята), кладенец. Има род Митковските.

Миткоско дере 34 — 1) Др. (ю. от Отвъдно дере), дол, който по-често е безводен. 2) Фил. (с. изт. на 1 км), безводен дол.

Митровата скеля 71 — Стал., равнище, заето от пасище и ниви. Скеля е 'проход за добитък'.

Митъвия кладенец (Мит'увийъ к.) 34 — Гр. (с. изт. на 4 км), кладенец.

Мифполе — Ез. (зап. на 3 км), малка равна местност, заета от ниви. — Неясно.

Миха поляна (още: Мухва п.) 67 — Др. (изт. от м. Шумата), равнище, заето от ниви. Днес не се среща лично име Михо.

Михалов чеир 69 — Бр., равнище, заето от ниви.

Михови полени 67 — Ез. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Помни се, че някога е имало родово име Миховци, но днес не се среща.

Михово бунарче 33 — Кар. (ю. изт.), кладенец.

Мишковската махала 86 = Край-на махала (Лен.)

могила: Гвиндиклицката~, Гола~, Голямата~, Копана~, Костова~, Малката~, Менеш~, Мустра~, Мъзъл(овата)~, Топчовата~, Хажирова~, Чамурлицката~, Чирпанската~, Шумбуловата~, Юручката~, Якова~; До могилата, Зад могилата, Иркиюлу могилата; Бубутановите могили, Дервенските могили, Допчвите могили, Коткините могили, Подтрънвите могили, Сакълвите могили. Могилата 45 — Ез. (сев. на 5 км), малка могила с местността наоколо заета от ниви.

Могили 45 — 1) Бод., три могили (една по-голяма и две по-малки) в североизточния край на м. Саладин. 2) БР (с. зап.), две могили, които са разорани за ниви.

могила; Петъската~; Зад моги-ките.

Могила 45 — Скоб., могила с местността наоколо, заета от ниви.

Могили 45 — 1) Вод. (изт.), две могили. Турците ги наричат Юклер. 2) Стал. (ю. на 2 км), три могили, от които едната е разорана за ниви.

Молдовата адичка 67 — Стал. (с. изт.), равнище покрай р. Марица; заето е от пасище и гора.

Момчиловото бунарче 33 — Първ., кладенец с местността наоколо в по-голямата м. Бюке. Има род Момчилето.

Момчиловска махла 86 — южният дял на с. Православен.

мост: Рекиния~, Сухия~.

Мрахульния камък 51 — Др., дял от източното подножие на Голями връх на Драгойна. Бил наречен тъй, понеже имало много мравки.

Мудьовска махла 86 — югоизточният дял на с. Татареве.

Музагьол 38 — Др., блато между м. Топалъ и Дялвите кори (дълбоко 3.5 м); в него има много водни костенурки. Местността наоколо е заета от ниви.

Муласандере 38 — Стал. (зап. на 1 км), дол, който се влива във Върбичката рязка (Каялийка).

Мулешта поляна 51 — Бр., равнище, заето от пасище. Някога тук почиляли мулетата на балканджииите.

Мурадъвия бунар 33 — Стал. (с. изт.), кладенец.

Муранли 77 — Деб. (сев. на 4 км) и Първ. (зап. на 4—5 км), голяма местност (равнина и хълм), заета от ниви (орища) и гора. Преди Освобождението тук е съществувало с. Муранли. Намирал се остатъци от него.

Муранлиски път 56 — Гр. (ю. зап. на 3 км), ниска местност край р. Марица; заета е от мера. Наречена по име на изчезналото съседно с. Муранли, което е съществувало на южния бряг на р. Марица.

Муранлишки път 62 — Тат. (с. изт.), равнище, през което минава път за изчезналото с. Муранли и по-нататък за с. Виница.

Муранлишкия тирлик 56, 58 — Вин. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвата е черна. Някога са сеели тук ориз. По-рано местността е спадала към землището на с. Муранли (изчезнало).

Муранлиското 56 — Деб. (сев. на 5 км), голяма равна местност, заета от ниви, мера и зеленчукови градини.

Мусамахла (Мусдмахле) 89 — старото име на с. Воден.

Мусаджиклар(е) 89 — друга форма на старото име на с. Воден.

Мустакчеир 81 — Д. дол, вж. Ха-жисмустакчеир.

Мустрамогила 68 — Бод. (ю. изт. на 3 км), могила.

Мутафката 35 — Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Мутафкино бунарче 33 = Мутафката.

Мухтарева чешма 34 — Др., разрушена чешма в Кокаржадере.

Мъжаревия бунар 33 — Деб., кладенец в м. Дълбоко дере. Имало е род Мъжарве, който отдавна се изселня.

Мъжарявките 49 — Пил. (зап. на 3 км), камениста височина с долове. Заета е от пасища и ниви.

Мъжарявково бунарче 29 — Пил. (ю. зап. на 4 км), кладенец. Около него има мъжарявки (мъждряк според местно обяснение); вж. и предходното название.

Мъзълката (още: Мъзълките) 66 — Д. дол (с. зап. на 300 м), голяма могила. По прякор на човек Мъзълъ от гр. Чирпан.

Мъзъл-могила 68 = Мъзълката.

Мъзълвата могила 67 = Мъзълката.

Мъртъца 24, 27 — Фил. (с. изт.), дол със слабо течаща вода. Образува се от сливането на Тахталидере и Паньовото дере, влива се в р. Каялийка.

Мъцковото бунарче 33 — Д. изв., кладенец в м. Гьопчулере. — От семейно име Мъцкови.

Наанската рязка 30 — Лен., още: Коцара. В говора изговарят наанска в. нашенска.

Над вадата 54 — Д. изв. (с. изт.), равнище покрай Тополовската рязка; заето е от ниви.

Над водата 85 — източният най-стар дял на с. Дълбок извор.

Над Кайнак 54 — Стал. (ю. от м. Кайнак), равнище с малък наклон на север; заето е от ниви.

Над корийката 54 — Бод., местност, чието название е посочено в летописната книга на училището (от 1938 г.).

Найдъова пещура (Найд'ува п.) 67 — Пил. (ю. изт. от м. Харманчетата), пещера, до която има чешма. Лично име Найдъо се среща.

Найдъовълчовата махла 86 — нова махла (заселена преди 20 години) в западния край на с. Филево.

Найдъоски ясак (Найд'уски я.) 70 — Др. (ю. до Терзитски кайнак), го-

ляма поляна, *келемя* (необработваема земя). Някога са я работели Найдъовци.

Нанъовското кладенец 34 — Д. дол (ю.), кладенец в Чомлекдере. — По име на някой си *Наньо* от гр. Чирпан. Нацкуу сянке (*Н. сѣнке*) 71 — Др. (изт. от м. Лозините), висока равна местност със стръмина. Нарича се тъй, понеже някога Нацко „чобанувал“ тук (докарвал овцете на пладнуване). Наоколо е *сенкалък* ('гъсти сенки').

Некѣзво дере 34 — Деб. (сев. на 4 км), малък дол. Родово име *Некезве* (от прякор, срв. тур.-перс. *nekes* 'стиснат, скъперник') се среща в гр. Първомай.

Некѣздере 38 — Първ., сух дѣл-в м. Кьокерето. Има род Некезолар. Вж. и предходното название.

Необиораната махла 85 — махла в западния край на с. Брягово. Била е заселена по-късно извън пространството, очертано за заселване на селото с бразда при неговото основаване.

нива: Арапчва~, Вълковата~, Гуньовата~, Каравановата~, Качаковата~, Кьоркехаровата~, Мажуровата~, Мирчова~, Ораната~, Палаковата~, Тодьовата~; Кадънните ниви, Кривите ниви, Мариновите ниви, Миткови ниви, Северните ниви, Харманските ниви, Шишките ниви.

нивица: Пийвите нивици.

Нйвищата (*Нйвиштѣтъ*) 57 — Бод. (ю. изт. на 1.5 км), равна местност, заета от пасище. Има една *келемя* ('слабо място'), която била орана преди години от някой си Дели Янко.

Нйкоото кладенец 34 — Първ., кладенец в м. Малките чирчета, което днес е засипано, но названието остава за местността наоколо. Дядо Нико, който е правил кладенчето, не е жив.

Нйската махла 85 — Бр., до Драховската махла.

Нихтаровата чешма 34 — Др., изопачено название в м. *Мухтарева чешма* (вж. там).

Новата махла 85 — 1) Северозточният дял на с. Дълбок извор. 2) Фил., още: *Найдъовлячовата махла* (вж. там).

Новата чешма 29 — Фил. (с. зап. до м. Юртвето), равнище, заето от ниви. Има чешма, която е построена след Освобождението.

Новата язла 61 — Др. (сев. на 3 км), равнище, заето от пасище.

Новините 57 — Др. (сев. на 2 км), равнище, което дълго време е било не-обработвано, а днес е заето от ниви.

Новите герѣне 52 — Люб. (ю.), равнище, което е било заето от пасище (*мерия*), а днес от ниви.

Новите лозя 52, 58 — 1) БР., още: *Лозята* (вж. там). 2) Лен., още: *Гробъ* (вж. там). 3) Фил. (зап. от воденица на р. Каялийка), равнище, заето от ниви. Преди десетина години е имало лозя.

Новия бунар 30 — 1) Бод. (с. зап. на 3 км), кладенец с равната местност наоколо, заета от ниви. 2) БР. (сев. от м. Юргането), кладенец, който е правен в турско време. 3) Вод. (с. изт. на 0.5 км), кладенец. 4) Кар. (ю. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец. 5) Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Новните 57 — Бр. (сев. на 2 км), равнище, което е било заето от гора, а днес от ниви. *Новина* е 'нива, която е разорана от скоро и е още неизтошена'.

Новоселското гробе 63 — Д. изв. (сев. на 1 км), местност, в която има гробища.

Новото бунарче 30 — Фил. (зап. от м. Цървенакъ), равна местност, в която има кладенец; заета е от ниви и ливади.

Нольовия бунар (*Нол'уайъ б.*) 33 — Пил. (ю. на 1 км), кладенец в м. Раката. Има род Нольовци.

Обиръ 64 — Гр. (с. изт. до м. Декмеалан), равнище, заето от ниви. Няколко години след Освобождението тук бил извършен голям обир на хора, които се връщали от панаир в гр. Чирпан, от разбойническа чета, организирана от някой си Лeko от Чирпан.

Овче пѣле 40, 52, 58 — Пор. (изт. на 3 км), равна местност, заета от ниви.

Оградището 61 — И., още: *Калето* (вж. там).

Одееде 76 — Вин. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем.

Одунлъкъ 78 — Пил. (ю. изт. на 0.5 км), височина, заета от гора.

Околчестия пазлак 47 — Др. (с. зап. от м. Липите), поляна.

Оксанъ 50 — Ез. (зап. на 2.5 км), малка равна местност в северозападния дял на м. Горния юрт. *Оксан* е 'вид дърво, което израства високо като акацията'.

ол: Куми~, Шарап~; Гемюлу, Дерменюлу, Кушуолу, Сиролу, Фильбиолу, Хочиолу, Хюлбеолу, Хюльбиолу.

Оловарския егрек 59 — И. (изт. на 4 км), полегата местност, заета от пасище. *Оловарския* — от *Воловарския* (в говора изпада начално в пред гласна).

Омарча 81 — Гр., още: *Декмеалан*. Омуровска махла 86 — най-старата махла на с. Пилашево в южния му край. Има род Омуровци.

Омуроска река 30 — Гр., река, която идва от Средногорието, минава през с. Омурово (Чирпанско), тече в южна посока с. изт. на 1 км от с. Градина и се влива в р. Марица като ляв приток.

Омуроска рѣка 30 — така се нарича Омуроска река у с. Крушево (вж. предходното название).

Опашката 46 — Бод. (с. изт. на 2 км), равна продълговата местност, която се врязва в землището на съседното с. Филево като опашка.

Ораната нива 57 — 1) Бр., равнище, заето от пасище (мера). Някога е било разоравано за ниви. 2) Др., низина в западното подножие на Драгойна и северно от м. Гармидите. 3) Пил. (изт. от м. Долапчетта), поляна, заета от пасище. Някога са я орали.

оранко: Тотковото~.

Оранкото 57 — И. (ю. изт. на 3 км), полегата местност, която била разорана някога за ниви, а отпосле зарязана и оставена за мера.

орех: Динкоски~.

Орехите 49 — Др. (сев. от Хасаръ), равнище и низина, заети от ниви. Срещат се орехови дървета.

Орехъ 49 — Ез. (зап. от м. Гробицето), стръмна висока местност, заета от ниви. Днес тук няма орехови дървета.

Орлов камен 51 — Др., още: *Желти камен* и *Карталка* (вж. там).

Орловия дъб 51 — Ез., равнище между м. Дранакъ и Мисилимско дере; заето е от ниви.

орман: Домуз~, Саръ~.

Орманя (*Орманъ*) 51 — Кр. (ю.). равнище, заето от ниви. Имало е гора, която е била изкопана преди 60 години.

Ортабаир 76 — Гр. (изт. на 5 км), високо равнище и отчасти хълм; заети са от ниви и гора.

Ортабурун 76 — 1) Вод. (ю. от м. Корията), камениста стръмна местност (*кайряк*), заета от пасище. 2) Пил. (зап. на 3.5 км), издадена неголяма височина, заета от пасища и ниви.

Ортабюлюк 78 — 1) Др., малка не съвсем равна местност в по-голямата м. Мантърлъкъ; заета е от ниви. Името означавало 'средно стадо'. 2) Скоб. (ю. на 5-600м), надлъжна средна височина с равнище; заети са от ниви.

Ортагерен 74 — 1) Кр., още: *Гереня* (вж. там). 2) Стал. (сев. от м. Дре-

бакъ), неравна местност, заета от ниви и мера. Почвата е камениста (*кайряк*).

Ортаклъкъ 60 — Пил. (ю. на 1.5 км), хълмиста местност, заета от ниви и овош-на градина.

Ортамене 75 — Деб. (ю. изт. на 3 км), равнище, заето от ниви.

Ортамене 76 — И., гориста местност, която се намира между две други височини.

Ортачките 66 — Бр. (зап. на 2 км), равна местност, заета от ниви. Наречена е така, понеже преди Освобождението нивите били притежание на българи от с. Брягово и на турци от изчезналото с. Гьопчулера в землището на с. Дълбок извор.

Ослушни камък 54 — Др. (ю. до м. Кабаковото), канара, от която се открива просторна гледка ('всичко е видно').

Осмолоото 66 — И. (изт. на 2 км), поляна и височина, заети от пасище. Според местно обяснение по име на турчин.

остров: Чолаковия~.

Отвѣдно дере 30 — Др. (с. изт.), суходолче.

Пазардере 37 — Кр., суходолче, което минава край Гола могила и свършва при р. Марица.

Пазарегрек 78 — Др. (с. зап. от Найдъоски ясак, ю. от Хасаръ), поляна. Някога там турци са се събирали на пазар.

Пазаръщето 64 — И. (ю. зап. на 2.5 км), равнище, което преди десетина години е било пасище (мерия), а днес разработено за ниви.

Пазарлъкория 80 — Деб. (ю. изт. на 4 км), равнище, което е било заето от горичка, а днес от ниви. Почвата е плодородна.

пазлак: Глегия~, Мильовия~, Околчестия.

Пазлакъ 44 — Пил. (зап. на 1-2 км), неравна местност с наклон на юг и било, което продължава до път за с. Искра. Почвата е жилава глина. Има отчасти ниви. Значението на името тук не е ясно.

Пазлаците (оше: *Пазлакъ*) 44 — Бр., неплодородна местност, заета от ниви и пасище. *Пазлак* е 'слабо, неплодородно място'.

Пайчеата (*Пайчѣтъ*) 60 — Лен. (зап.), равнище, заето от лозя. Някога е било гора. След изстребването ѝ земята била разделена на *пайове* и разпродадена на жителите.

Палазовата чешма 34 — И. (ю. на 5 км), дол с чешма. Има гора и ниви. Среца се родово име *Палазовци*.

Палаковата нива 70 — Бр. (ю. на 5 км), висока местност, заета от пасище и ниви. Има род Палаковци.

Палаковия бунар 33 — Бр., кладенец в м. Палаковия дурук.

Палаковия дурук 67 — Бр., високо равнище, заето от ниви. Има род Палаковци.

Палешникъ 46 — Д. дол, местност в по-голямата м. Мездрата. Имало е ниви с форма на палешник. Днес са блокове на ТКЗС.

Паликаръова махла 86 — стара махла в северния край на с. Сталево.

Палихоро 84 — едно от старите имена на с. Езерово.

Палъновия гьол 33 — Ез., още: *Кръстопътя* (вж. там). Временно се образува локва. Има род Палъновци.

Памуклък 58 — 1) Кар. (изт.), равнище, което е било общинско владение. Днес една част е собственост на ТКЗС, а друга е заселена. 2) Пор., още: *Кютлюците* (вж. там).

Памуковска махла 86 — махла в южния край на с. Православен. Има род Памуците.

Пандов бунар 33 — Др. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви. Кладенец е имало, но е засипан. Има род Пандовци.

Паньовото дере 34 — Фил. (изт. от Торноото дере), дол с течеща вода. Има род Паньовци в с. Горски извор, Хасковско.

Паприк 49 — Др., малко равнище в по-голямата м. Апталоу; заето е от гъста гора. Има едра папрат.

Папуската махала 86 — източният дял на с. Леново.

Папучоска поляна 67 — Лен., равнище между Малкото дере и Длибоко дере. Има род Папучовци.

Папуч-поляна 68 — *Папучоска поляна*.

пара: Герен~.

Парцелите 60 — 1) Кар. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви. 2) Фил., още: *Бузалък* (по-старо име).

Парцелъто 60 — И. (изт. на 1.5 км), неравна местност, която е разработена за ниви от 1944 год.

парче: Камбурови парчета.

Пасището 59 — Др. (ю. на 1.5 км), високо равнище.

Пастолския бурун 67 — И., гориста местност. Има род Пастолъвци.

Паульовия гьол 33 — Стал., нивина, в която има блато.

Пауновската кория 69 — Др. (зап. на 2 км край р. Каялийка), местност, заета от гора. Има род Пауновци, бивши собственици на воденица на реката.

Пауновска махла 86 — 1) Махла на с. Бодрово до Бучовска махла. 2) Средният дял на с. Татарево.

Пачимановата чумшйчка 34 — Стал., равнище, заето от ниви. Има чешма, наречена по име на лице.

Пашалиевото бунарче 33 — Първ., кладенец в м. Крушакъ. Имало е местен човек дяло Пашо или Пашалията.

Пейково баирче 67 — Кар. (ю. зап. на 3 км), височина, заета от ниви.

Пейовата чумшй (*Пейувата ч.*) 34 — Стал., чешма в дола Пейово дере.

Пейово дере 34 — между Др. (с. изт.) и Ез. (ю.), дол. Род Пейовци има в с. Езерово.

Пейовото дере 34 — Стал. (зап.), къс безводен дол. Лично име *Пейо* се среща.

Пейовския бунар 33 — Деб., кладенец в м. Горен Кумсал. Днес няма родово или семейно име *Пейови*.

Пейчинския кайряк 67 — Фил. (зап. до м. Чобаноската круша), равнище с наклон на север и на юг. Заето е повече от лозя и малко ниви. Няма род Пейчиновци.

Пейчуу 66 — Пил. (сев. от м. Одунлъкъ), наклонена на север местност, заета от ниви. Днес има един дяло Пейо.

Пеньовите саища (*Пеньувите с.*) 71 — Бр. (ю. на 5 км), височина, заета от ниви и гора. Има род Пеньовци, тук са имали саища.

Пеньово бунарче 33 — Кар. (с. изт. на 200 м), малка местност в общинската гора Корията.

Пеньюлу-кладенец 34 — Гр., кладенец до м. Язмото. Според предание бил изграден от някой си Пенью, който искал по този начин да изкупи престъпление (одушил детето си).

Пенцовата ада 67 — Първ. (с. зап.), голяма гориста местност покрай р. Марица; заета е от върбалаци. Под ада тук разбират 'върбак'. Има род Пенцови.

Пенцовото дере 34 — Първ., суходолие в м. Муранли. Вж. предходното название.

Перелън 75 — И. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. Почвата е малко жълтеникава и *църаенак*.

Петелова кория 69 — Др. (изт. до Петелова чука), малка местност, заета от гора.

Петеловата чука 67 — Др. (изт. на 3 км), могила на десния бряг на р. Каялийка. Има род Петеловци (стар прякор).

Петеловия вол 64 — Др., канара източно от вр. Голям Костадин; прилича на вол. Според друго обяснение някой си загубил там вола. Вж. предходното название.

Петковската махла 86 — най-стара махла на с. Скобелево в източния му край.

Петров камен 67 — Пил. (ю. до м. Равния Айкън), голяма скала. Според обяснението някой си Петър паднал от нея и се убил.

Петровата чешмй 34 — Кар., кладенец до м. Карталъ с местността наоколо.

Петърчовия бунар 33 — Кар. (ю.), кладенец с местността наоколо, заета от ниви и целина.

Петърчово бунарче 33 — Стал., кладенец северно от м. Боялъкъ. Имало е човек Петърчо, който се изселил в Чирпан още през турско време.

Петьовото дере 34 — Прав. (ю. на 1 км), суходолие. Лично име *Петьо* е често.

Петьоската могила 67 — Стал. (с. изт.), малка могила до р. Марица. До нея Петьовци имат ниви.

Пецан дрян 69 — Лен. (сев. на 2 км), равна местност, заета от ниви. Преди години е било неравно място, но после разорано и изравнено.

Печкаръница (*Пичкаръница*) 65 — Ез. (сев. от м. Дранакъ и Чукурето), равна местност с наклон на север; заета е от ниви. Почвата е слаба.

Пещвѐто 61 — Фил. (сев.), равнище, заето от ниви. Тук са намирани остатъци от тухли. Не е известно защо е наречена така тази местност.

Пещерското дере 30 — Др., средният дял на дол, който минава южно от Драгойна. Наблизо има пещера.

пещура: Жълта~, Иванова~, Илювата~, Ляскова~, Мирекова~, Найдъва~.

Пещурата 45 — Пил. (с. изт. от м. Градището), пещера.

Пещурите 45 — И. (ю. изт. на 3 км), височина, заета от гора. Има големи камъни, под които се намират големи дупки. Тук се криели някога от турци.

Пещурката 45 — Пил., пещера западно от Илювата чешма.

Пийвите нивици 70 — Ез. (ю. изт. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Пийвото дере 34 — Ез. (зап. на 2.5 км), равнище, заето от ниви.

Пиличовата ада (*Пиличувата а.*) 67 — Люб., низина покрай р. Марица, заета от пасище. Наречена по прякор на турчин *Пиличъ* ('кокошкарин').

Пирекория 75 — Бр., още: *Кюркчиевата кория*.

Пиринчюлу 79 — *Ириклия* (вж. там).

Пладнището 59 — Др., поляна южно от м. Гьолчето.

Плугвината 57 — Лен. (сев. на 1 км), равна местност, заета от ниви; някога е било дивади. Името е старо и вероятно стои във връзка с орането на местността със стар дървен плуг.

Плуговица (още: *Плугвица*) 57 — Тат. (сев.), равнище, заето от ниви. Орали са го с дървени плугове. Името е старо.

Плукър 77 — Деб. (зап.), равнище, заето от ниви. Почвата е плодородна, чернозем.

Плукърска чешма 31 — Деб., чешма в м. Плукър.

Плънчууцъ (или *Плънчууцъ*) 50 — Пил. (изт. до м. Долното гробе), наклонена на запад местност, заета от ниви.

Под вадата 54 — Д. изв. (с. изт.), равнище, заето от градини, покрай Тополовската ряка.

Под водата 85 — източният дял на с. Дълбок извор.

Под габеръ 54 — Бод. (с. изт. на 1 км), местност, наклонена на север; заета е от ниви. По-преди е имало гора, която е изстребена.

Под корийката 54 — Бод. (ю. от м. Усипъ), равнище, заето от ниви. Над него има горичка.

Под Корията 54 — Стал., местност до Корията; заета е от ниви.

Под лозята 54 — Прав., ниска местност до Старите лозя; заета е от ниви.

Под лозята 54 — 1) Скоб., равнище, заето от ниви, под селските лозя. 2) Стал., равнище до м. Лозято.

Под Мешето 54 — Стал. (сев. от м. Мешето), наклонена на север местност; заета е от ниви.

Под Раката 54 — Люб. (изт. на 1.5 км), равнище под Мечка ряка; заето е от ниви.

Под Скалите 54 — Стал. (зап. от м. Скалите), ниска местност, заета от ниви.

Под средния хасар 54 — И., равнище под Голямия хасар, който представя средната височина от трите с общо име *Хасаръ*. Има ниви.

Под старите лозя 54 — Стал. (ю. от м. Долапе), неравна местност, заета от ниви. Имало е лозя по-преди.

Под трънвите могили 54 — Деб. (зап. на 2—3 км), няколко могили.

Под Хасаръ 54 — И., равнище под височината Хасаръ; заето е от ниви и ливади.

пожар: Дърдаанов~, Ушуя~,

Пожар-дере 32 — Прав. (ю. зап. на 1 км), дол.

Пожарето 57 — И. (с. зап. на 3 км), неравна, хълмиста местност, заета от ниви. Названието стои във връзка с опожаряване на гора.

Пожарлъкъ 57 — Вод. (зап.), равнище със слаб наклон на изток; заето е от ниви. Някога тук станал пожар

Пожаръ 32, 57 — 1) Бод. (изт. на 100 м), стръмна местност с наклон на изток. Днес е заета от ниви, а в турско време е било гора. 2) И. (зап. на 7 км), височина, заета от гора. 3) Прав., още: *Пожардере* (вж. там).

пळे: Овче~.

Полънките 45 — Бод. (ю. на 1.5 км), равнище, заето от пасище. Някога е било наоколо гора.

поляна: Вълча~, Длегата~, Дълга~, Здравкоска~, Мих(в)а~, Мулешта~, Папуч(оска)~, Саръквата~, Чалийва~, Ягодна~; Караулка-поляната, Юрумелди-поляната. — полени: Мариновите полени, Михови полени.

Поляната 45 — Др. (ю.), „скеля“ (широко място за минаване на добитък).

Полянките 45 — Др. (ю. зап.), равнище, заето от стопанския двор на ТКЗС.

Помачката пътека 62 — Бр. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Тук минава път, който започва от гр. Кърджали. Останал е от турско време.

Поневия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Лозята. Има семейно име *Понев*.

Попвите върби 69 — Лен. (с. изт.), равнище покрай Мечка рѣка. Има върби.

Попвия кайнак 34 — Ез. (ю. зап. на 4 км), равнище заето от ниви.

Попвото бунарче 33 — Ез. (ю. зап. на 2.5 км), равнище, заето от ниви.

Попгърговия бунар 33 — БР., кладенец в м. Бозалтък.

Попдв байр 68 — Бр., хълм в м. Байрето.

Поповата ада 68 — 1) Кар., отров на р. Марица. 2) Скоб., пасище край р. Марица.

Поповата градина 70 — Кар. (изт.), равнище, заето от ниви. В миналото тук е имало градина на Попови.

Поповата келемѣ 70 — Кар., равнище покрай р. Марица; заето е от гора.

Поповата кория 69 — Ез. (зап. от м. Горния юрт), височина, заета от гора.

Поповата чешма 34 — 1) Бр., чешма в южния дял на селото. Още: *Поповия кайнак*. 2) Вод., още: *Кулечеш-меси* (вж. там).

Поповите чушми 34 — Ез. (ю. на 3 км), две чешми с местността наоколо.

Поповия бряст 69 — Кар., дял от м. Баалъкъ (вж. там). Доскоро е имало бряст.

Поповия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Дренакъ.

Поповия кайнак 34 — Бр., още: *Поповата чешма*.

Попово 56, 84, 87 — И. (ю. на 5 км), равнище, заето от ниви и ливади. Има остатъци от селище — керемиди и тухли. Запазени са още кладенци, които са били използвани от изчезналото село.

Поповото дере 34 — Стал., равнище с дол; заето е от ниви.

Попрайвия гроб 63 — И. (ю. на 5 км), средна височина с дол, заети от гора. Днес няма гроб.

Посрѣвъ камен (*Посрѣв к.*) 51 — Др. (сев. от м. Радѣв чейр), канара, по която кацат орли. Наречена е така, понеже орлите оставят следи върху нея.

Постѣловския бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Дишликъ. Има род Постѣловци.

Пѣтокъ (*Пѣтукъ*) 27 — 1) Бод. (ю. изт. на 2 км), камениста равна местност, заета от пасище. Преди повече от 30 години тук е имало извор (*кайнак*). 2) Бр. (изт.), равна и малко висока местност, суха и заета от ниви. 3) Др. (изт. на 2.5 км), стръмна местност с варовита и глинеста почва. Няма потоци.

Празникова махла 86 — средният дял на с. Православен. Има родово име — прякор Празниковци (стари преселници от Бодрово). Основателят на този род имал обичай да казва често: *Ярѣн празникъ* 'утре е празник', от което получил и своя прякор.

Праматарвия гѣол 34 — Ез. (сев. на 2 км), равнище, заето от ниви.

Пранговски бунар 33 — Д. изв., още: *Колчов бунар* (вж. там).

Превиен габър 50 — между Бр. (ю. изт. на 2 км) и Пил. (зап. на 3 км), висока местност, заета от габрова гора. Има два сплетени габѣра.

През дерето 54 — Фил., равнище между м. Дренакъ и Чамурлукъ; заето е от ниви.

Преславски път 62 — Скоб., път за с. Преслав (днес Сталево).

Прилеповия камен 51 — Стал., пасище в м. Хасаръ.

Припекъвището (*Припекъвището*) 55 — Бр., стръмна местност, заета от пасище (мера).

Припекъюще (*Припекъуште*) 55 — Др. (ю. изт. на 4 км), равнище, което се огрява добре от слънцето през пс-голямата част от деня.

Припекъушето (*Припекъуште*) 55 — Пил. (сев. от м. Градището), поляна, която се огрява добре от слънцето.

Припекъ 55 — 1) Бол. (изт. до м. Циганката), наклонена на юг местност, заета от ниви. 2) Фил. (ю. до Бучовия бунар), наклонена на юг местност, заета от ниви, гора и мера.

Проданоския бунар 33 — Бр., местност, заета от ниви. Има кладенец, наречен по име на род Продановци.

просѣйка: Голяма~, Малка~; Върлите просѣйки.

Просѣйките 55 — 1) Ез. (ю. зап. на 3 км, още: *Просѣйката*), две височини с бедна камениста почва; заети са от мера и храсталаци. Поотделно се наричат *Голяма* и *Малка просѣйка*. По народна етимология се свързват с *просо*, въпреки че не се помни да е сеяно тук просо. 2) Лен. (изт. на 2 км), височина и долове. В тази неравна местност е имало по-рано гора, а днес само храсталаци.

Прухово дере 34 — Др. (сев.), плитък безводен дол. Наречен по прякор на хора *Прухите*, които са изчезнали.

Прѣдлата 28 — Пил. (с. зап. до м. Ораната нива), чешма. Тук е имало най-напред извори (*кайнаци*), а чешмата е направена преди няколко години. Наречена е така поради особеното въздействие на нейната вода, когато се пие.

прѣс(т): Бялата~, Солената~, Цървената~.

Прѣшленската чешма 31 — И., чешма в Прѣшленското дере.

Прѣшленското дере 30 — И. (изт. на 2 км), суходолие, в което има чешма.

Прѣшлякъ 52 — 1) Бр., неравна местност, заета от пасище. Тук се издига висока скала, на чийто връх живеят грабливи птици. 2) И. (ю. изт. на 3 км), поляна и неравна планинска местност наоколо. Има скала с дупки, в които живеят грабливи птици. 3) И., голяма канара над Прѣшленската чешма.

Прѣзгѣол 54 — Източният дял на с. Драгойново. Тук има малко блато.

Пукнат камен 59 — Др. (изт. от Казанкини камѣни в Драгойна), канара, която е разпукана при търсене на пари (имане).

Пулѣкъ (оше: *Пулѣците*) 57 — БР., малко равнище между м. Бозалтък и Каважикдере; заето е от ниви.

Пундѣбунар 38 — И. (ю. изт. на 3 км), чешма с неравна местност наоколо (долове и хълмове), заета от ниви.

Пундѣбунарската рѣка 31 — И., река, която води началото си от м. Пундѣбунар, тече в северна посока и се влива в р. Каялийка като десен приток.

Пустажѣйца 65 — Др. (ю.), равнище с малък наклон.

Пѣжовска махла 86 — махла в северозападния край на с. Езерово, покрай р. Каялийка.

Пѣндѣклѣкъ 75 — Кар., местност в общинската гора Корията.

Пѣрженакъ 40, 51 — 1) Бод. (изт. на 2 км), неравна местност, заета от ниви. По-рано е имало гора, която била разкопана и отчасти опожарена. 2) Бр., камениста местност, заета отчасти от гора. 3) Ез. (ю. зап. на 4—5 км), огромна могила между Хайванското дере (от запад) и Семердере (от изток). Почвата е бедна. Има лозя и ниви. *Пѣржалки* казват на дребни дървца. 4) Лен. (ю.), голяма равна местност, заета от ниви. Почвата е чакълеста — *пѣрженак*. 5) Пил. (ю. на 4 км), висока местност и стръмнина със северно изложение. Има кладенчета. Според местно обяснение някога горяла гората тук и във връзка с това била наречена местността.

Пѣрженѣката 40, 51 — И. (зап. на 1 км), височина и дол, заети от ниви. Почвата е *цѣрвенак*, камениста, бързо се спича („спѣржава“), понеже е слаба.

пѣт: Алмалички(я)~, Алѣтов~, Буковския~, Вѣрбичкия~, Вѣрбишки~, Гемийски~, Даалички~, Дерекювски~, Дерменѣишки~, Дѣбачкия~, Друмския~, Дѣрварски~, Желеплерски~, Кайлийки~, Каражаловския~, Каялийки~, Лозянски~, Мавровски~, Маша-

талански~, Мисилимския~, Муранлици~, Преславски~, Станимашкия~, Увалички(я)~, Чирпански~, Чукания~, Юручки~, Юсузлерски~, Ябълковски~; Гьоля-пътя, Чеиря-пътя.

пътека: Анатемска~, Гръцката~, Дахлицка(та)~, Помачката~, Хайдуцката~, Циганската~; Цървените (Червени-те) пътеки. — пътека: Гръцката~.

Пътеката (Пътиката) 62 — Кар. (ю.), равнище, заето от ниви.

пътче: Малкото~, Хасковското~.

Пянкванъовото бунарче (Пянкванъовото б.) 33 — Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

пясък: Бончовия~, Горния~, Долния~, Муранлиски~, Хажиевия~; Долни пясъци, Бюкя-пясъците.

Пясък 48 — 1) Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица; заето е от ниви и ливади. Още: Пясъците. 2) Скоб. (сев.), равнище край р. Марица. Още: Пясъците. 3) Стал., още: Бюкя-пясъците (вж. там).

Пясъците 48 — 1) Кр., още: Кумлукъ (вж. там). 2) Първ. пясъклива местност в по-голямата м. Бюке.

Рабажиевото бунарче 33 — Стал., равнище, заето от пасище. Има кладенец.

Равна келемъ 58 — Пил. (ю. на 3.5 км), равна местност, която днес се обработва.

Равнакъ 45 — 1) Д. изв. (до м. Лозята), равнище с малък наклон; заето е от ниви. 2) Лен., дял от м. Малките бузальци.

равнище: Голямо~, Малко~, Горно равнище, Долно равнище.

Равния Айкън 82 — Пил. (изт. от м. Долапчетта), голяма равна местност, заета от дъбова гора.

радика: Кайновата~, Лясновата~.

Радичката 51 — Прав. (ю.), малка равна местност до м. Язмото; заета е от ниви. У с. Драгойново *радика* означава 'дребна гора'.

Радъвница 25, 30 — Тат., дял от дола Кавациите, който минава през селото.

Радъвчеир (Радъв ч.) 69 — Др., висока местност в Драгойна (сев. от м. Шилънски камен), заета от пасище.

Радъова кория (Радъова к.) 69 — Бр. (изт. на 1 км), висока местност, заета от храсталаци и дъбова гора. Някога е имало род Радъовци.

Радъовия кайряк 68 — Бод. (изт. на 1 км), каменеста местност, наклонена на изток. Лично име Радъо е имало преди години.

Развалената чешмица 31 — Др., чешма в м. Голямата гора. Днес е поправена и се използва.

Райковица 65 — Др. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви и зеленчукови градини. Напоява се от воденична вада на р. Каялийка. Родово име Райковци е имало някога.

Райовия бюлук (Райувиъ б.) 70 — Фил. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Род Райовци се среща в с. Каражалово.

Райовска корийка 69 — Прав. (ю. зап.), височина, заета от пасище. Днес няма гора. Лично име Райо е имало някога.

Райча кайря 68 — Стал. (ю. до м. Вълковите круши), каменеста местност, заета от пасище и отчасти ниви. Има род Райчовци.

Рамбашевия камен 68 — И. (зап. на 7.5 км), каменеста местност и дол. Днес няма родово име Рамбашевци.

Ранчели 75 — Др., сух дол в Драгойна, източно от м. Гюне.

Ранчелия (оше: Аранчелия) 75 — Пил. (сев. на 300 м), хълм, зает от пасище и дребни храсти.

Рая 63 — Пил. (изт. на 200 м), равнище с малък наклон на юг; заето е от ниви. Почвата е чакълеста, няма вода. Името било дадено на подбив според местно обяснение

ред: Средния~.

Редъ-камене 47 — Др., височина в Драгойна, южно от м. Пладнището. Тук има наредени камъни като зид.

Рейдски ясак 70 — Др. (ю. на 1.5 км), равнище, което някога се е обработвало, а днес е изоставено. Има род Рейовци.

река: Омурска~.

Рекиния мост 60 — Стал. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви. Така се нарича поради близостта на мост на Върбичката рязка.

Ропите 45 — Люб. (изт.), равнище, заето от ниви. Някога в тази местност са копаели пръст за тухли. Ропа е 'ниско, изкопано място'.

Рубиница (оше: Рубинца) 44 — Пил. (зап. на 1 км), полегата местност, заета от ниви.

Рупцвия бунар 33 — Деб., кладенец в м. Кабата. Има род Рупцовци, стари преселници от Родопите.

Рупчоската махла 86 — нова махла в западния край на с. Сталево. Има род Рупцовци.

Русево дере 34 — Др. (сев.), сух дол. По името на Русьо Кокаланов.

Русиновската махла 86 — юго-западният дял на с. Леново.

Русовската чичка 68 — Бр., малка височина в по-голямата м. Ортачки; заета е от ниви. Чичка значи 'могила'. Има род Русовци.

Ръсланики — Д. изв. (ю. зап. на 3.5 км), малко равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем и смесена, — Неясно.

ръка: Буковската~, Величка~, Върбичката~, Голямата~, Горна (та)~, Долна (та)~, Душкоска~, Кушицка(та)~, Къорави~, Лула~, Мечка~, Наанската~, Омурска~, Пундубунарската~, Сарнъчка~, Старата~, Тополовска (та)~, Чинар~, Чулфанската~, Чурешката~, Юрчийската~; До рязката, Под рязката; Двете рязки.

Рязката 24, 27 — 1) Така наричат обикновено р. Каялийка у с. Бодрово, Брягово, Езерово, Скобелево и Сталево. 2) Вод., река, извира от Буковския балкан (откъм с. Душката, Кърджалийско), минава южно от с. Пилашево и по-надолу се влива в р. Сусам (десен приток на р. Марица). У Пилашево я наричат Узундере. 3) Кар., малка река, която пресъхва лятно време. Идва откъм с. Бяла река (ю.) и се влива в р. Марица. 4) Пил., река, която минава през южния край на селското землище, като тече от запад на изток, и се влива в Узундере. Още: Чулфанската рязка.

Сазлъгьол 37 — Бр. (с. изт. на 2 км), равнище, заето от ниви; има сухо блато.

Сазлъкъ 50 — 1) Вод. (зап. на 1 км), полегата местност, заета от ниви. Някога тук е расъл сазлък (тръстика), от който правят рогозки ('хасъре'). 2) Люб. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви. 3) Сазлъкъ — Кар., равнище близо до м. Бийотовата скеля; заето е от ниви и ливади.

Сайте 59 — 1) Вин. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Преди 120 години е имало сай за овце. Тогава овчарите живеели на полето. 2) Кр. (сев. на 4 км), равнище, заето от ниви. Има сай ('кошари').

сайще: Боцовото~, Генъовото~, Карагауруто~, Салиовото~; Тропчовите сайца, Къорските сайца, Пенъовите сайца.

Сайщето 59 — Бр., равнище, заето от ниви. Имамо е сай 'овчарски кошари'.

Сакаровия бунар 33 — Бр., рав-

нище, заето от ниви. Има кладенец. Среща се родово име Сакаръовци.

Сакаръовската махла 86 — югозападният дял на с. Брягово. Има род Сакаръовци.

Сакълъвите могили 68 — БР, още: Могилиите. Днес няма семейно или родово име Сакълъови.

Саладин 72 — между Бод. (с. зап. до Рязката и м. Дупкинто дере) и Ез. (сев. на 2 км), продълговата височина със стръмни места. Заета е от лозя.

Саливата воденица 71 — Лен. (с. изт. до м. Саливия чийр), равна местност, заета от ливади. Днес няма воденица.

Саливия чийр 69 — Лен. (сев. до м. Кървавицата), равнище, заето от ниви.

Салиевия кайряк 68 — Стал. (сев. от м. Дуванкайря), каменеста местност, полегата на север и запад. Рядко има ниви.

Салиовото сайще 71 — И., равнище, заето от ниви.

Салюолу 81 — Фил. (зап. от м. Припекъ), равнище, заето от ниви. Тук минава път за изчезналото турско село Карапазарли (Хасковско).

Сансъркая 76 — Пил. (сев. от м. Равния Айкън), каменеста местност, в която са се криели някога белки (сансарли).

Сантеровата воденичка 71 — Д. изв. (с. изт. на 0.5 км, покрай Тополовска рязка), равнище, заето от градини. Днес тук няма воденица. Има семейно име Сантерови.

Сараçовица (Сараçувица) 65 — между Бр. (изт. на 1 км) и Др. (зап. на 2 км), висока и хълмиста местност (бръже), заета от гора.

Саркълъовата чешмицка (Саркълъовата ч.) 34 — И., чешма в Голямото дере. Има род Саркълъовци.

Сарловска махла 86 — стара махла в североизточния край на с. Сталево. Има род Сарловци.

Сарлъжикъ 82 — Стал. (сев. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Сарнъчка рязка 30 — Пил., река, която идва откъм с. Сърница (наричано от турците Сарнъч), Хасковско.

Сарпдере 36 — Стал., местност, заета от ниви, сред които има дол.

Сархъвчеир 69 — Кар. (сев. на 0.5 км), равнище, заето от ливади.

Сархожееръ 80 — Кар., още: Сархов чейр.

Сархъжовите чейре 69 — Кар., още: Сархожеери.

Сарѝка 74 — Др., горният дял на дол покрай южния склон на Драгойна.

Сарѝквата келемѝ 58 — Др. (ю. от м. Сарѝка), висока поляна, заета от пасище.

Сарѝквата кория 56 — Др. (с. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Днес няма ниви.

Сарѝквата поляна 56 — Др., още: *Сарѝквата келемѝ* (вж. там).

Сарѝнча 83 — Гр. (с. зап. на 0.8 км), малко равнище, заето от ниви и отчасти гора. Почвата е червена глина.

Сарѝорман (още: *Сарѝорман*) 75 — Лен. (с. зап. на 2 км), бряг и могила, заети от ниви и лозя.

Сарѝяр (*Сарѝйар*) 74 — Бр. (с. зап. покрай р. Мечка), висока стрѝмна местност, от която вадят бяла прѝст; заета е отчасти от ниви, отчасти от мера.

Сатмѝта (*Сѝтмѝта*) 36 — Гр., извор на с. зап. от м. Джубиско.

Сай: Чурчуловата ~; До Мильовите сай. Сайдере 37 — Стал. (зап.), дол, който се влива във Върбичката рѝка. Някога е имало овчарски колиби (*сай*).

Сайкайрѝа 78 — Стал., наклонена местност, заета от пасище.

Сайкория 78 — между Деб. (сев.) и Първ. (зап.), равнище в по-голямата местност Муранлиското; заето е от ниви. Сая е 'място сред полето, заградено за нощуване на овцете през лятото'. Днес тук няма сай, а гората е изкоренена.

Светѝленка 63, 85 — Бод. 1) Могила зап. от м. Дюлгеровия бюлюк; разорана е за ниви. Намирани са гърнета. 2) Махла в югозападния край на селото. Тук е имало язмо на Св. Константин и Елена.

Света Петка 63 — Лен. (ю. на 1 км), равна местност, заета от ниви. Има параклис. Тук става годишният събор на селото.

Света Троица 63 — 1) Бр. (ю.), висока поляна, заета от чинари и пасище. Имало е параклис на Св. Дух. Тук се правят хорѝта в празнични дни. 2) Прав. (изт. на 1.5 км), неравна и стрѝмна местност с дол и чешма. Тук става годишният събор на селото на 12 юни.

Свети Атанас 63 — Лен. (с. изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. Има параклисче.

Свети Герги 63 — Пил. (ю.), височина, заета от ниви и мера със *скеля* ('широк път за добитѝк'). Има параклис, в който ходят да се черкуват по-старите.

Свети Гьорги 63 — Бод. (сев.), хѝлм, зает от пасище и гора. Имт нов

параклис. Тук става годишният събор на селото.

Свети Илия 63 — 1) БР, малка местност в по-голямата Чумурлуците. Има оброчище на Св. Илия. 2) И. (ю. изт. на 6 км), най-високата местност в землището на селото. Има стар параклис. Местността е заета от гора. Няма извор. 3) Кар., още: *Белезмите* (вж. там). 4) Пил. (изт.), малка наклонена местност. Има параклис и язмо в дол.

Свети Петър 63 — И. (ю. изт. на 3 км), малка, неравна местност, заета от ниви. Има старо параклисче, в което ходят по-старите да се черкуват на Петровден.

Свети Танас 63 — И. (зап. на 2 км, под м. Хасарѝ), неравна местност, в която има чешма и стар параклис на Св. Атанас.

Свето Танас 63 — Др. (ю. на 0.5 км), камениста ниска местност. Тук е имало преди Освобождението параклис.

Светѝг Илѝ (*Светѝг Илѝ*) 40, 63 — Пил. (ю. на 3 км), връх, под който тече Рѝката; има гора и ниви.

Светѝг Петра (*Светѝг П.*) 40, 63 — Пил. (изт. от Мѝжарѝково бунарче), поляна. Някога тук е имало параклис. Има остатѝци от градище (малки камѝни).

Светѝг Петра-бунарчето 31 — Пил. (ю. от м. Ушите), кладенец. Днес тук няма параклис.

Светѝг Танас (*Светѝг Т.*) 40, 63 — Пил. (изт. на 200 м), наклонена на изток местност, заета от ниви. Има параклис и чешма.

Светѝто 63 — Бр. (изт. на 1 км), равнище, заето от мера. Тук е ставал по-преди годишният събор на селото в деня на „Свето четирѝсет мѝченици“ (22 март). Има прѝсѝхнал кладенец (*кайнак*).

Свинарникѝ 52 — Бод. (ю. на 4 км), наклонена на запад местност. По-преди е била заета от гора, а днес от ниви. Помни се, че е имало диви свини.

Свинаровата удѝнца (*С. удѝнца*) 71 — И. (ю. изт.), равна местност край Пундубунарската рѝка, на която има тук воденица. Има род Свинаровци.

Свинската скѝля 59 — Фил. (изт. от м. Душковица), равнище, заето от ниви. Има широк път (*скеля*), по който са били отвеждани свините на поене в Мъртвица.

свят: Забѝновия ~.

Северните ниви 70 — И. (ю. изт. на 7 км), средна височина, заобиколена от върхове; заета е от гора, има и за-

пустѝни ниви (*келемѝ*). Местността е била собственост на турчин Север.

Сейролу 78 — Първ., още: *Малкия друм*. Тук минава по-широк път за добитѝк, води за м. Кьокерето.

Сеймѝнското кладѝнче 31 — Гр., в югозападния край на м. Кумчаир, кѝм землището на с. Сеймен (днес Стражар, Чирпанско), кладенец.

село: Старо (то) ~.

Селската келемѝ 70 — Фил. (с. изт. на 1.5 км), равнище, заето от мера (*келемѝ*) и ниви. Владение е на общината.

Селската кория 69 — 1) Бр. (изт. на 300 м), немного висока местност, заета от млада гора (акация). 2) Др. (зап. до м. Старата кория), равнище, заето от ниви. Не се помни кога е изкоренена гората.

Селския бунар 35 — Фил., кладенец в м. Селската келемѝ.

Селското дере 35 — Пил., дол, който започва от Драгойна, западно от селото, минава през него и стига до Двете рѝки.

Семѝрдере 36 — 1) Вод. (изт. от м. Кильсечеир), три дола, които се сливат по-долу. Местността между тях има изпѝкнал вид, подобно на самари. 2) Ез. (ю. зап. на 3.5 км), голям дол между м. Пърженакѝ, Просойките и Върла илма. Прорѝзаната местност общо има вид на самар.

Семерджийски бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Лѝпата. Има род Семерджите.

Сивата вода 28 — Пил. (ю. на 2.5 км), висока местност, заета от ниви и гора. Има кладенец, чиято вода има пепеляв цвят поради взривитата почва.

Сиврѝкая 73 — И. (ю. на 7—8 км), височина, заета от гора. Има камѝни.

Синия гѝол 28 — 1) Скоб., равнище, заето от ниви. Има блато. 2) Стал. (зап. от м. Божановите герене), блато, което по-рано е било дѝлбоко, но днес е наспано и плитко.

Синия кайнак 28 — Др., извор (*кайнак*) на север от м. Ямите. Наречен е така, понеже водата му се синее. При голяма суша прѝсѝхва.

Синурската чука 54 — Др. (с. изт. на 1 км), голяма стара могила, която е гола и необработвана (*келемѝ*). Около нея има ниви. Наречена е тѝй, понеже се намира близо до границата със землището на с. Езерово.

Синѝото дере 28 — Др. (зап.), дѝлбок дол, който има хубава синкава

вода. Спуска се от Драгойна на север и се влива в р. Каялийка.

скала: Под Скалите.

Скалите 48 — Стал. (зап. на 1 км), висока камениста местност, заета от пасище и малко ниви.

скѝлье: Дърмонѝовото ~.

скеля: Бийѝтовата ~, Говеждата ~, Горна(та) ~, Долна ~, Митровата ~, Свинската ~, Сър ~.

Скѝлята 59 — 1) Бод. (изт.), равнище, заето от ниви. 2) Бр. (сев. на 5 км), равнище, заето от ниви. 3) БР (изт. от м. Бялия бряг), малка местност, заета от ниви. 4) И., равнище заето от ниви. 5) Лен. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Дели се на *Горна скѝля* и *Долна скѝля*. 6) Пил. (ю. от м. Одунлѝкѝ), малка местност с наклон на юг; заета е от мера и ниви. 7) Пор. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. 8) Прав. (ю.), равна местност, заета от ниви. 9) Скоб. (ю.), равнище, заето от ниви. 10) Фил. (с. зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. *Скѝля* е широк път (до 30—40 м), оставен между ниви, лозя и пр. за минаване на добитѝк, когато го изкарват на паша.

Скобелевския кър 55 — Кар. (изт.), равнище, заето по-преди от мера, а днес от ниви. Спада кѝм землището на с. Скобелево.

Славковица (*Слѝфковица*) 65 — Пил. (с. изт. от м. Кърѝ, на 2 км), равнище, заето от ниви. Лично име *Славо* се срѝща.

Славовския бунар 33 — Стал., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Славчевското бунарче 33 — Д. изв., кладенец в м. Каратарли.

Славчовската махла 86 — източният дял на с. Драгойново.

Славчовски чеир 69 — Др. (изт. до м. Бяла келемѝ), равнище, заето от пасище. Има род Славчовци.

Славчовско бунарче 33 — Др. (изт. на 2 км), равнище, заето от зеленчукови градини и ниви. Има кладенец.

Сливката 49 — И., гориста местност. Сливния боаз 29 — Др. (изт. от м. Беля), дол, „боаз“. Имало е много сливови дървета.

Сливската чешма 31 — И., чешма в м. Сливоу.

Слѝвоу (*Слѝвоу*) 50 — И. (ю. изт. на 3.5 км), неравна местност, заета от ниви. И днес тук има много сливови дървета.

Солаково бунарче 33 — Тат., кладенец до м. Кьорбунар. Има семейно име *Солакови*.

Солаковото бунарче 33 — Д. изв., кладенец в Домуздере. Има род Солаковци.

Солената пръс(т) 48 — Лен. (сев. на 0.5 км), равна местност, заета от ниви и ливади. Пръстта има солни залежи, поради което овцете я лижат.

Солища 49 — Др. (изт. на 1.5 км), равнище, заето от лозя.

Солмазъ 74 — И. (ю. изт. на 5 км), стръмна местност, заета от гора. В подножието й има два извора (вж. *Кайнаците*).

Сбужик 36 — И. (ю. изт. на 6 км), голяма височина, заета от гора. Има чешма с много студена вода.

Соужйката чешма 31 — И., чешма в м. Соужик.

Сбужък 36 — Фил., чешма.
Соуксу 36 — Вод., чешма в м. Къдържикъ. Българите я наричат *Студената вода*.

Соукчешма 36 — чешма в с. Пойна.

Соукчешме 36 — Д. изв. (изт. на 2 км), равнище, заето от ниви. Има чешма.

Сохатя (още: *Соватя*) 59 — Прав. (с. изт.), равна местност, която някога е била пасище, а днес е заета от ниви.

Спасий кайнак 34 — И. (изт. на 2 км), извор (*кайнак*).

Спиртовия бунар 33 — И. (ю. на 2.5 км, край р. Каялийка), кладенец с местността наоколо, заета от ниви. Има род Спиртовци.

Средната бърчина 52 — Тат. (зап. на 1 км), висока местност, заета от ниви.

Средния баир 52 — Д. дол, хълм между Чомлекдере и Чирпанското дере.

Средния бурън 52 — 1) Бр., продълговато било, което се понижава като нос; заето е от пасище, мера. 2) Др., издадена висока местност между Ирикялмъ и Пешерското дере. 3) Др., издадена местност (*бърчина*) между м. Шипката и Килицкото дере.

Средния ред 85 — Стара махла в източния край на с. Филево. Тук минава Цариградското шосе.

Средния юренлик 53 — Люб. (изт. на 0.8 км), равнище, заето от ниви. *Юренлик* е неясно за местното население.

Средокъ 54 — 1) Бод. (ю. на 0.5 км), равнище с наклон между два дола. Има ниви. 2) Др., малка местност до Полянките (зап.) между два дола. 3) Пил. (зап. на 0.5 км), наклонена местност, заета от ниви.

Средокките дерета 30 — Бод., два къси дола, които ограждат м. Средокъ.

Срещната махла (*Срешната м.*) 85 — 1) южният дял на с. Езерово, покрай р. Каялийка. Стара махла. 2) Махла северно от дола, който минава през с. Татарево.

Срещни герен 52 — Лен. (изт. покрай р. Мечка), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем.

Срѣбската махала 87 — западният и югозападният дял на с. Леново. Срѣна: Голямата~, Дъбовата~.

Срѣните 45 — Лен., малка местност в по-голямата м. Чардакъ. *Срѣна* е 'наклонено място'.

Срѣнкѣтъ 45 — Др. (изт. на 2 км), равнище с наклон (*срѣнка*), заето от ниви и малко гора.

Срядната махала 85 — средният дял на с. Леново.

Срядната махла 85 — махла в центъра на с. Езерово.

Стайков бунар 33 — Лен. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Стайковия кайрак 68 — Стал. (изт. до Пейовото дере), камениста висока местност. Лично име *Стайко* днес не се среща.

Сталевия бунар 33 — Ез., кладенец. Името е отбелязано в летописната книга на училището от 1938 г.

Сталевия кладенец 34 = *Сталевия бунар*.

Сталбоски буаз (*Стал'уски б.*) 68 — Бр., гориста местност.

Стамѣтица 65 — Д. изв. (зап. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Стамбѣл: Кичук~.

Стамбѣлката 66 — Др. (с. изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. Срв. в реч: *Къде отиваш?* — *На Стамбѣлката*.

Стамбѣлмахлеси 89 — източният дял на с. Каражалово. Има род Стамболовите.

Станймашкия път 62 — Тат. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Наречено е според пътя, който води за гр. Станимака (днес Асеновград).

Становица 65 — Пил. (изт. на 1 км), наклонена на юг местност, заета от ниви. Има лично име *Станьо*.

Станчовия бозалък 69 — Пил. (ю. до Гьолчешма), малък връх, зает от пасище (*бозалък*). Има род Станчовци, но лично име *Станчо* не се среща.

Станчовия бунар (*Станчувия б.*) 33 — Прав., равнище, в което има ниви Иван Вълчев Иванов (според емлячния регистър).

Станчовската махла 86 — нова махла в западния край на с. Сталево.

Станчу-билию 70 — Гр. (зап. на 3 км), ниско равнище, заето от ниви. Лично име *Станчо* тук не се среща, а в с. Крушево (Първ.) и с. Плодовитово (Чирпанско).

Старата воденица 60 — Кр., още: *Килникя* (вж. там).

Старата килия 63 — Др., дял от дол в западен склон на Драгойна. Има язмо и параклис на Св. Петър. Тук е ставал годишният събор на селото на 12 юли.

Старата кория 52 — 1) Др. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Няма гора и не се помни кога е изкоренена. 2) Ез., гориста местност в средата на по-голямата м. Даанардъ.

Старата рѣка 24, 30 — 1) Кар., река. Идва откъм с. Бяла река, минава през селото и се влива в р. Марица. Това е старото корито на Ряката. 2) Кр. (ю.), продължение на Омурска рѣка. 3) Люб., старо корито на Мечка-рѣка; ниска местност, заета от ниви. 4) Стал., старо корито на Върбичката рѣка. Още: *Сарлъжикъ* (вж. там).

Старата църква 63 — Лен. (сев.), равна местност, заета от мера. Някога тук е имало църква. Още: *Кървавицата*.

Старата чешмя 29 — Фил. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Има чешма.

Старите бозалци 52, 59 — БР (изт.), голяма равна местност, из която има височинки; заета е от ниви и отчасти от пасища (*бозалци*).

Старите дайми 58 — Др. (сев. от м. Дърдаановия пожар), хълмиста местност, заета от пасище и гора. Някой си имал тук *дайми* ('пчелни кошери').

Старите лозя 52, 58 — 1) Бод. (зап., на левия бряг на Ряката), височина, заета от ниви и малко лозя. 2) Бр. (ю. на 1 км), ниска местност, заета от пасище.

Някога е имало лозя. Има параклис на Св. Кирил и Методи. Тук става годишният събор на селото на 24 май. Още: *Старото лозе*. 3) БР (ю. от м. Дренакъ), равнище, заето от ниви, а по-преди е имало лозя. 4) Гр. (сев. на 1 км), висока местност, в която преди Освобождението е имало много лозя, унищожени от филоксерата. Сега отново ги възстановяват.

5) Ез. (сев. на 1 км), неравна местност, в която има стари лозя. 6) И., местност, заета от ниви. 7) Кар., още: *Лозято* (вж. там). 8) Лен. (зап.), равна местност, заета от ниви и лозя. 9) Прав. (ю. зап. от

м. Гьоля-пътя), висока местност и наклон. Имало е лозя, които са били изтребени след Освобождението 10) Скоб. (ю. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. Тук са намирани остатъци от големи купове и монети. Има и следи от основи. 11) Стал. (изт.), наклонена местност, заета от ниви. По-рано е имало лозя. 12) Тат. (зап.), висока местност. В турско време тук е имало много лозя. 13) Фил. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Преди десетина години е имало лозя. Тук са намирани остатъци от селище, основи, купове и др.

Старите юргани 58 — Скоб. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви, които са разположени като продълговати ивици.

Старите юртове 61 — Скоб., равнище заето от ниви покрай селото.

Стария бозалък 52, 59 — Кар., част от м. Белезмите.

Стария юрт 61 — 1) Бод., още: *Караивановските келеми* (вж. там). 2) Др. (зап.), равнище, заето от градини. Тук е имало турско заселище. Според местното обяснение *юрт* значи 'старо дворно място'. 3) Тат. (с. изт. на 2 км), равни ниви. Има чешма с вода за поене на добитък.

Старо Бѹкуу (още: *Старо Буково*) 56, 84 — Пил. (ю. до Калдървото бунарче); поляна, заета е от пасище. Намират се остатъци от стари гробища.

Старо село 41, 61 — И. (ю. на 7 км), ниска местност в планината (Родопите), заета от пасище. Има чешма. Не се забелязват остатъци от селище.

Староселското дере 30 — Бод., дол, който минава през м. Старото село.

Старото гробе 63 — 1) БР (ю. зап.), височина в м. Лозята; заета е от мера. 2) Кар., още: *Геренско гробе* (вж. там).

Старото кѹле 60 — Стал. (сев. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. В турско време е имало кантон на ж. п. линия.

Старото лозе 58 — Бр., още: *Старите лозя*.

Старото село 61 — 1) Бод. (изт. на 3—400 м), наклонена на запад и северозапад местност, заета от ниви. Намирани са керемиди, тухли и парчета от грънци. 2) Люб. (с. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Преди земетресението от 1928 год. селото е било в тази местност.

Статьова кабъ (*Стат'ува к.*) 68 — Бр., местност, заета от пасище. *Кабъ* е 'тръвисто място, образувано чрез свлечена от височините пръст'.

Стойеви чеире 69 — Кар. (зап. на 3 км), равнище, заето от ливади.

Стойково дере 34 — Бр., дол, около който има ниви. Има род Стойковци.

Стойовото дере (*Стѡйѡвото д.*) 34 — Първ., сух дол в м. Долапе.

Стойчовия бунар 33 — 1) Деб., кладенец в м. Дълбоко дере. 2) Прав., вж. *Бунарето*.

Стойчовия харман 70 — Бр., местност, заета от пасище, мера. В миналото тук едно лято вършал Стойчо.

Стойчоолуското баирче 68 — Деб. (сев. на 3 км), полегата местност, заета от лозя и ниви.

страна: Голямата~, Липовичината~.

Студената вода 28 = *Соуксу* (вж. там).

Студената водица 28 — И., чешма в м. Сливоу.

Студенстойчовия ясак 70 — Др. (сев. от м. Цървените пътеки), високо равнище в Драгойна. — По име (прякор) *Студен Стойчо* от с. Брягово. су: Соук~; Карасулук.

Сюдоней 74 — Ез. (ю. на 5 км), планинско било, което се простира от изток на запад. Името значело 'водораздел'.

Султюрду 81 — Прав., малко равнище в по-голямата м. Кумсалето; заето е от лозе.

Суото дере 28 — БР, дол, който започва западно от м. Пожаръ, минава през селото, по-нататък се насочва към с. Каражалово и се влива в р. Марица. По него тече малка река, която лете пресъхва. В с. Православен е известна под име *Пожардере*.

Сусамищата 58 — Лен. (зап.), равна местност покрай лозя.

Сусамтарла 77 — И. (ю. изт.), не съвсем равна местност с долове; заета е от ниви.

Суужък 36 — Фил. (изт. на 3 км), равнище с наклон на запад; заето е от ниви и мера. Тук е имало чешма с изобилна вода, но преди 20—30 години е била разрушена.

Сухата киприя 60 — Кар. (с. зап. на 2 км), равнище около прелез на ж. п. линия. Има мостче (*киприя*).

Сухия мост 60 = *Сухата киприя*. Суйна 76 — И., малка местност в Жълт камък.

Сънърдере 37 — Вин. (ю. на 1 км), сух дол.

Сънърките 61 — Първ. (ю. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем.

Сънърташ 79 — Люб., равнище до Качаковата воденица. Има камък, забит

и останал от турско време, който служи като граничен знак между землищата на Любеново и Първомай.

Сърбярско — Пил. (зап. на 0.6 км), наклонена местност, заета от ниви. Има чешма, чиято вода се смятала лековита за очи, които страдали от сърбеж. — Неясно.

Сърскеля 78 — Кр. (сев.), бряг, зает от ниви и мера.

сърт: Дерменсъртъ, Чушмясъртъ.

Сърташ 74 = *Жълт камък*.

Съртъ 46 — Др. (изт. на 3 км), висока равна местност, заета от ниви. Почвата е плодородна (чернозем).

Съръка 74 — Пил. (сев. на 2 км), връх с големи камъни; наоколо е гора.

Съръкая (още: *Сирка*) 74 — Стал. (ю. изт.), каменисто било, което съединява Хасаръ и Чуплакъ. Има трева, която бързо увяхва и придава жълта отсянка на местността.

Съръковия камен 56 — Пил. (с. зап. на 2 км), голяма канара в м. Съръка.

Съръковия чукур 56 — Пил. (с. зап. на 0.5 км), неравна местност, сипен и низина. Има гора.

Съсипаната земя 49 — Пил. (с. зап. до м. Шумата), наклон на югоизток. Почвата се рони и събаря постепенно от дъждовете.

Съсипания бряг 49 — Бр., бряг на долчина, който е изровен.

Съсипания бунар 31 — Др. (зап. от м. Липата), равнище заето от ниви. Някога е имало кладенец, който е бил засипан.

Съсипакъ 49 — 1) Бод. (ю. изт. на 1 км), наклонена на изток местност. Почвата е чакълеста, сипен. 2) Бр., гориста местност, в която има сипен.

Сътмалйята 82 — И. (с. изт. на 2.5 км), ниска местност, заета от ниви. сюргия: Дик~.

Сююрме 74 — Първ., равнище в по-голямата м. Бюке; заето е от мера.

Сякан камен (*Сяквн к.*) 59 — Бр., пасище. Тук има голяма скала, пресечена за път.

Сяканата кория 57 — Ез., малко крива, стръмна на север местност в по-голямата м. Чилълън. Имало е гора, която е изкопана преди десетина години. Днес местността е заета от ниви.

сянка: Нацкуу сянке.

Табетта 64 — Стал. (ю. зап.), равнище, заето от ниви. В турско време, малко преди Освобождението тук са правили окопчета — *табета*.

Танасов кайряк 68 — Др. (ю. зап. в подножието на Драгойна), наклонена местност. Според предание тук бил убит Атанас говедарят.

Танасчооловата бахча 70 — Кар. (ю.), равнище, заето от градини.

Танасчоолови чеире 69 — Кар. (зап. на 3—4 км), равнище, заето от ливади. Има род Танасчоолови.

Танковото баирче 68 — Скоб., малък хълм.

тарла: Арап~, Берулке~, Ирик~, Кавак~, Кана~, Кара~, Карагач~, Керез~, Кьомуржи~, Сусам~, Тютюн~, Хамбар~, Хасан~, Чеир~, Чешмя~, Чукур~.

Татардере 38 — Гр. (изт.), сух дол, който свършва до р. Марица.

Татарево 87 — село. Названието е старо, отпреди повече от 300 години (според предание).

Татларе 82 — И. (ю.), равна местност, заета от ниви. Почвата е бял *герен*, т. е. спича се бързо от слънцето.

Таушантепе 76 — Пил. (зап. до Телъкиптепе), височина, заета от пасище.

Таушанца 65 — И. (с. зап. на 3 км), височина, заета от ниви и храсталаци. Няма лично име *Таушан* или производно от него родово име.

Тахталий 75 — Бод. (изт. на 4 км), равна местност и наклон на изток, заети от ниви.

Тахтайдере 37 — Фил. (изт.), дол, който започва от землището на с. Бодрово, върви на север и северозапад и след това се влива в р. Каялийка. Преди това се съединява с Паньовото дере и се нарича тогава *Мъртвица*.

Тахталийско дере 30 — Бод., дол, който пресича м. Тахтали. Има по малко течеща вода.

таш: Баба~, Дикили~, Сънър~, Сър~, Яанъ~; Бенекташи, Калпакташи, Дедеташъ.

Ташбурун 74 — Кар. (сев.), местност покрай двата брега на р. Марица.

Ташегрек 78 — Вод. (ю. на 1 км), камениста местност, заета от пасище.

Ташлйилма 74 — Вод. (изт. на 1 км), равна местност, заета от ниви и гора.

Ташлкъ 74 — Скоб., равнище, заето от пасище и мера. Има каменна карьера.

Ташлъямач 74 — Лен. (с. зап.), равнище с полегатост (*ямач*); заето е от ниви.

Ташовия бунар 33 — Бр., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Ташовия гьол 34 — Бр. (зап. на 3 км), ниска местност. Няма блато. Има род Ташовци.

Ташовия кайнак 34 — Пил., извор, изкопан в скала, в м. Съръковия чукур.

Ташовото бунарче 33 = *Ташовия кайнак*.

Ташоловата градина 70 — Бр. (изт. на 1 км), ниска равна местност, заета от ниви. Собственост са на Ташоловци. Местността е заградена, затова се нарича *градина*.

Ташоловия дурък 68 — Бр., височина, заета от ниви.

Тевнийцата 54 — Стал., дял от м. Хасаръ, който се намира между два хълма.

Тевното дере 28 — Вод., още: *Каранлъкдере* (вж. там). Минава и през землището на с. Пилашево, където носи същото название.

Текето 63 — Лен. (ю. изт. на 1 км), голяма височина, заета от дъбови и габрови дървета. Намират се керемиди, бакърени гривни и други старинни предмети. Според предание турците тук криели богатствата си.

Текйята 63 — между Д. изв. (ю. на 4 км) и Лен. (с. изт. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Тук е имало турски параклис, който е разрушен.

Телляда 80 — 1) Кар. (с. зап. край р. Марица), равнище, заето от гора и пасище. 2) Кр. (изт. на 2.5 км), равнище, заето от върбащи и дъбови дървета. 3) Люб. (изт. на 3 км), равнище, заето от пасище.

Теллякайряк 80 — Бр. (ю. зап. на 4 км), стръмна местност, заета от мера, *пазлак* ('слабо място').

Телъкитепе 76 — Пил. (зап. на 3 км), височина, заета от пасище.

Темйзовия боъз 68 — Бр. (ю. на 4 км), хълм и клисура. Има род Темизовци.

Тенекиения бунар (*Тиникйения б.*) 31 — Деб., кладенец в м. Ортамеше.

Тенювчиния бюлйк — Фил. (зап.), равнище, заето от ниви и гора. *Бюлюк* е дял от гората, който е заграден. Семейно или родово име *Тенювчини* днес не се среща.

тепе: Буа~, Дембель~, Джамбаз~, Елес~, Картал~, Орта~, Таушан~, Телъки~, Чожук~, Юрта~.

Терзийовия бунар (*Терзийувий б.*) 33 — Фил., кладенец в м. Скелята. Строили са го Терзийовите. Името е ново.

Терзийовия герен (*Терзийувийъ г.*) 68 — Фил. (зап. от м. Долчовата корийка), равнище, заето от ниви и ливади. Герен е 'бяла пръст, която не задържа влагата, бързо се спича от слънцето'.

Терзийовска махла 86 — стара махла в южния край на с. Сталево. Има род Терзийовци.

Терзийовската махла 86 — стара махла в южния край на с. Скобелево.

Терзийтски кайнак 34 — Др., извор (*кайнак*) северно под м. Чолъева църква.

Терсенемахла 89 — нова махла на с. Драгойново, западно от Маджурмахла. Наречена е по прякор на Йордан Вакрилов ('Той е малко терс: ни се води, ни се кара').

Тетражикъ 50 — Бр. (сев. на 5 км), равнище, заето от ниви. Тетра е 'смадлика'.

Тетховска махла 87 — махла в центъра на с. Бодрово.

Тикйцко дере 30 — Ез., дол, който минава през м. Тикята.

Тиклата 48 — 1) Др., стръмна местност в по-голямата м. Мечовата дупка. Тикла е 'бяла почва, съставена от вкаменен пясък'. Срв. и изрза: 'Нивите са тиклави' (т. е. слаби). 2) Тиклата — Пил. (ю. от Боажицката бърчина), височинка, на която има голям камък и чешма.

Тикла е 'плосък голям камък'. 3) Стал., камениста местност, в която пладнуват овце.

Тиклите 29 — Бод., дол, който минава през м. Капцидата. Тикла, значи тук 'глинеста почва'.

тиклйца: Голяма~, Малка~.

Тикята 63 — 1) Бр. (зап. на 5 км, покрай Ряката), равна местност, заета от ниви. Тук е имало село, което се изселило преди повече от 200 години. Намират се керемиди. 2) Ез. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. По-преди е имало турско светилище (*теке*), а днес — малък параклис на Св. Никола. Има вода ('язмо').

Тильовска махла (*Тил'уфска м.*) 87 — южният дял на с. Татареве.

Тинтирикя 82 — Ез. (ю. на 5 км), камениста местност, наклонена на север; заета е от гора.

тирлик: Горни~, Муранлийския~.

Тирлийкъ 58 — Вин. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви.

Тодеово дере 34 — Др., дол, който се спуска от Драгойна на север и се втича в р. Каялийка.

Тодора: Висока~.

Тодъовата нива (*Тод'увага н.*) 70 — Др. (ю. на 0.5 км), равна поляна, в която е имало нива на Тодъовци.

Тодъовския карагач (*Тод'уфскийъ к.*) 69 — Прав., още: *Карагачъ* (вж. там).

Тодйнуу (още: *Тойново*) 50 — Скоб. (ю., покрай шосето за с. Филево), равнище, заето от голяма гора и ниви.

Токучовото байрче 68 — Стал., малък хълм, зает от ниви. Наречен е по прякор на лице.

Тонково бунарче (*Тонкуво б.*) 33 — Кар. (изт. на 0.4 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец. Лично име *Тонко* се среща.

Тонковска махла 87 — най-старата махла на с. Бодрово в югозападния му дял. Има род Тонковци.

Тонъовия бунар (*Тон'увийъ б.*) 33 — Прав. (изт. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Топалкя 80 — 1) Вол. (сев. от м. Малкия харманлък), камениста местност. 2) Ез. (зап. от м. Тинтирикя), камениста местност, заета от гора.

Топаловска махла 87 — югоизточният дял на с. Бодрово.

Топаловски алчак 68 — Бр., низина, заета от ниви. Почвата е глинеста. Има род Топаловци.

Топала 72 — Др., височина в Драгойна, западно от Язланското дере и северно от м. Крушите; заета е от пасище.

Топкъзължик 75 — Бр. (сев. на 5 км), равна местност, заета от ниви. Порано е имало тук много храсти и доскоро са росли дренови храсталаци.

топрак: Кара~.

Тополите 49 — Кар. (зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. В миналото е имало ливади.

Тополовска(та) рѣка 23, 30 — Д. изв., река. Извират от Североизточни Родопи, в землището на с. Тополово, Асеновградско, минава през с. Извор (същата околия), по-нататък се слива с Домуздеро северозточно от с. Дълбок извор и се влива като ляв приток в Мечкаряка под с. Поройна.

Топузовската махла 87 — западният дял на с. Леново.

Топуско дере 34 — Лен., дол, който се втича в Казандере. Наречен е по прякор на лице.

Топчовата могила 68 — Бод. (с. изт. на 0.5 км), могила. Според предание тук съществувало някога градище. Намират се остатъци от керемиди и тухли, а също и малки златни монети.

Торйшето 57 — Др., голяма равна местност в северното подножие на Драгойна; заета е от пасище.

Торноото дере 34 — Фил., продължение на Тахталмидере, източно от Костовия бунар. Наречено е по прякор на лице *Торната*, който имал на това място овчарски кошари (*саи*). Почвата е червеникава.

Тотковото оранко 70 — И., поляна сред гора. Преди години тук се опитал да оре някой Тотко.

Тотколовия гроб 63 — И. (изт. на 6 км), височина, заета от пасище и гора. Днес няма никакъв гроб.

Тотъовата адъ (*Тот'увага а.*) 68 — Люб. (изт.; край р. Марица), равнище, заето от пасище.

Тотъовото кладенче (*Тот'увага то к.*) 34 — Гр., кладенец в източния край на м. Илишик. Има род Тотъовци.

Точка-махла 87 — източният дял на с. Брягово. Има род Точковци.

Точковия кайнак 34 — Бр., извор в гориста местност.

Точковския ямък 68 — Бр. (зап. на 1 км), полегата местност, заета от ниви. Има род Точковци.

Трандафилвата чешма 34 — И., чешма в м. Сусамтарла. Има род Трандафиловци.

Трандафилковската махла 87 — махла в северния край на с. Драгойново. Има род Трандафиловци.

Требѣжето 57 — Лен. (ю. зап. на 3 км), равна местност, заета от ниви. Имало е гора по-преди.

Требйшето 57 — 1) Др. (сев.), равна тераса, заета от ниви (тютюн, царевица и др.). *Требя* значи 'чиста, горя'. 2) Пил. (ю. зап. на 3 км), наклонена местност, заета от ниви. Срв. *требя* в изрза: '*Отреби* малко фасул'.

Трепаната була 72 — Вол. (ю. изт. на 2—3 км), равнище, заето от гори и ниви. Според местно обяснение тук била убита някаква кадна.

Трескавия кайнак 28 — И., изворче до Кавакдере. Тук идват да се лекуват от малария, вярвайки, че изворчето има целебна сила.

Трифоновия кладенец 34 — Кр., кладенец в м. Гереня. Правил го е Трифон от с. Градина.

Тропчовата чешма (или *Тропчувага чушм'а*) 34 — Бр., гориста местност с чешма. Има род Тропчовци.

Тропчовите саища (*Тропчувите с.*) 71 — Бр. (ю. на 4 км), поляни.

Тропчовия боаз (*Тропчувийъ б.*)

68 — Бр. (ю. на 5 км), хълм с низина, заета от гора. Преди години Тропчовци са имали тук сечище.

Тропчовото дере (*Тропчувага д.*) 34 — Бр. (ю. на 4 км), дълбок дол.

Тръне-махла 85 — северозападният дял на с. Дълбок извор.

Тръно дере (още: *Трънто дере*) 29 — Тат. (изт. на 2 км), сух дол. Имало е много тръне.

Трънууцъ 50 — Бод. (ю. до м. Каменивата илма), голяма равна местност, заета по-преди от гора, а днес от пасище.

Тудовата махла 87 — нова махла в северозападния край на с. Филево; заселена е преди 20 години. Има род Тудовите.

Тузлата 74 — И. (ю. изт. на 4 км), ниска местност и височина; заета е от гора. Има чешма.

Тузлудере 36 — И. (изт. на 1.5 км), дол, който се влива в р. Каялийка. Има течеша вода, която пресъхва често.

Тумрукъ 57 — И., гориста местност. *Тумрук* е 'голямо дърво, отсечено за трупи'.

Турлүците 59 — Др. (изт. до м. Чаталъ), висока местност, заета от гора.

Турската махла 87 — Първ., още: *Долната махла* (вж. там).

Турски дворища 61 — Скоб., равнище, заето от ниви.

Турски юртища 61 = *Турски дворища* (вж. там).

Турски ясаи 70 — Скоб., равнище, заето от ниви.

Турските герене 68 — Скоб. (зап.), равнище, заето от ниви. Почвата е *герен* ('червеникава, трудно се оре, когато стане суха').

Турските гробища 63 — Скоб. (зап.), равнище, заето от ниви. Някога тук е имало турски гробища.

Турско герене = *Турските герене*.

Турско гробе 63 — Тат. (с. изт. на 1 км), висока местност, заета от пасище. Днес тук няма гробища.

Турското гробе 63 — 1) Бр. (с. зап.), височина, заета от ниви. Имало е турски гробища. 2) Др. (изт.), полегата местност, заета от ниви. Няма следи от гробища. 3) Кр. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. Имало е турски гробища. 4) Люб., още: *Качаковата воденица* (вж. там).

5) Първ., равнище в м. Горния чифлик. Има турски гробища. 6) Пил. (с. зап. на 0.5 км), наклонена на юг местност. Имало е турски гробища, от които няма следи. 7) Стал.,

равнище, заето от ниви. Няма следи от гробища.

Турското гробе 63 — Кар. (изт.), равнище, заето от ниви.

Тутъвата копаня 68 — Деб. (ю. на 2 км), котловидна местност, заета от ниви. Има род Тутъва. Копаня е 'широк и плитък съд, издълбан от дърво'.

тушубак: Кугеловия~.

Тушубакъ (още: *Тушубаклъкъ*) 50 — Кар. (сев., покрай р. Марица), равнище, заето от ниви. Тук има голям *тушубак* ('осен, оксан').

Тъпанжакър 78 — между БР (зап. от м. Биндики) и Кар. (зап.), равнище и височина, заети от ниви.

Тъпанжата = *Тъпанжакър*.

Търбухмахла 89 — Др., още: *Керезтарла* (вж. там).

търла: Лакна~, Чумша~.

Търте чешме 60 — Бр. (ю. на 5 км), хълм, в който има три чешми. — Изопачено, вместо *Трите чешме*.

Тюрбето 64 — 1) Д. изв. (ю.), височина с кладенец. Имало е турско параклисче. 2) Лен. (сев. на 4 км), ниска местност, заградена от брегове.

Тюркменъ 72 — Вин. (ю. на 4 км), полегата местност, заета от лозя и ниви. Според предание тук станало сбиване на турци — пазачи на турска поща ('изтребени се един друг').

Тюркмен-юртъ 79 — Ез. (зап. на 4 км, по левия бряг на р. Каялийка), полегата местност с бедна почва. Не са намирани остатъци от селище.

Тютюнта 77 — Др. (ю. зап. на 0.5 км), равнище, заето от лозя и малко тютюн.

Тянков кайракъ 68 — Стал. (зап. до м. Чаллъкъ), камениста местност. Има род Тянковци.

Тянкова шума (*Тянкува ш.*) 69 — Пил. (ю. на 5 км), висока гориста местност. Лично име *Тянко* се среща.

Тянкото бунарче 33 — Стал., кладенец.

Увализки(я) път 62 — 1) Бр. (зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. По този път вървели *увализки* 'хора от полето'. 2) Прав. (изт. до м. Гьоля-път), равнище, заето от ниви. Тук минава път, който води за с. Бяла река. Срв. в изрза: „По *увата* пътя на ниско се слиза, като се иде от Драгойново“.

Увалъкъ 73 — Прав., още: *Увалицкия път*.

уденца: Боевата~, До Качаковата~, Долната~, Ганчоска, Кожооловата~, Свиаровата~.

Удѐнчина кория 60 — Др., още: *Пауновската кория* (вж. там). *Удѐнчина* е производно от *удѐнца* 'воденица'.

Узундере 36 — Пил., река, извира южно от дял на Източни Родопи, тече в северна посока до Чулфанската рязка и после завива на изток към с. Воден. По-надолу приема название *Клокотница* северозападно от гр. Хасково и се влива в р. Марица като десен приток.

Узунджа (още: *Узунжа*) 73 — Гр. (ю. на 3 км, покрай р. Марица), равнище, заето от ниви на песклива почва. Местността някога е имала продълговата форма, понеже е била заградена от р. Марица и гора, която е била изтребена.

Узунов герен 68 — Др. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Тук минава дол с течеща вода. *Герен* е 'пепелива почва, която бързо се спича, но не е слаба'. Има род Узунорци.

Узунова махла 87 — стара махла в южния край на с. Сталево. Има род Узуните.

Узуновото калѐ 70 — Д. дол, по-ново име на Костакото калѐ. По родово име Узунорци от с. Сусам, Хасковско.

Урбуба 81 — Бод. (с. зап. на 3 км), равнище със слаб наклон на север и юг; заето е ниви.

урган: Гвиндикицки ургане, Дълги ургане, Хасарските ургане, Циганските ургане, Чуплашките ургане.

Ургането 58 — Стал. (зап.), равнище, заето от ниви. Отначало е било височина, която била разкопана. Според местно обяснение *урган* означава 'рязани парцели'.

Урганъето 58 — Кар. (зап.), равнище, заето от тесни и дълги ниви.

Ургански нов бунар 31 — Кар. (зап. на 100 м), равнище, заето от ниви. Намира се в по-голямата м. Урганъето.

Урумьасак 81 — Кар. (зап. на 4 км), равнище с височина; заето е от ниви.

Усипъ 45 — Бод. (зап., на левия бряг на Рязката), стръмна местност.

усойка: Шарлановата~.

Усойките 55 — Пил. (изт. на 3 км), наклонена на север местност, заета от гора и ниви.

Учужийския кайнак 34 — И., извор в м. Сусамтарла. Има род Учужиеви.

Ушите 46 — Пил. (зап. от м. Дъбуу корито), две връхчета, заети от гора.

Ушуия пожар 70 — И., гориста местност. Наречена по име на лице *Ушо*, който запалил гората.

Фасульовската махла 87 — най-старата част на с. Брягово, която се намира около черквата. Има род Фасульовци.

Фезиада 80 — Гр. (ю.), местност покрай р. Марица. Била е владение на турчин.

Фендѐците 46 — Кар. (ю. изт. на 2 км), равнище, заето от ниви. По-рано е имало *хендеци* ('трапища').

Фиданлъкъ 58 — Люб. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. Помни се, че някога е имало фиданки, които са били изкопани.

Фиданмахла 89 — стара махла на с. Филево. Има род Фиданъовци.

Фиданъовска махла 87 = *Фиданмахла*.

Филиповото кладенче 34 — Гр., кладенче в северния край на м. Каваль.

Фильбиолу 79 — Бод. (зап.), висока равна и малко наклонена на изток местност, заета от ниви, покрай шосето за с. Езерово. Според местно обяснение названието значи 'път за Филибе (Пловдив)'.

Фильовия буаз 68 — Бр., гориста местност.

Хавата 55 — Деб., северният дял на Коздере.

Хадъюрт 79 — Ез. (с. зап. на 2 км, до м. Харачикър), равна местност, заета от ниви.

Хаджиясанва кория 69 — Прав. (с. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Наречено е по име на турчин.

Хаджиева кория 69 = *Хаджиясанва кория*.

Хаджидураловата кория 69 — Прав. (зап. на 2 км), равна местност, заета от ниви. Наречена е по име на турчин *Хаджи Дуралъ*, който я владее.

Хаджи Елѐс (още: *Хаджи Елес*, *Хаджилес*) 87 — старото име на гр. Първомай.

Хаджийвия бунар 33 — Прав. (сев. до Халиловия кайнак), висока местност, заета от ниви. Има кладенец. Местността е била собственост на турчин-хаджия преди Освобождението.

Хаджилар 81 — Прав. (ю. до Йорданова кория), неравна местност и хълм, заети от ниви.

Хаджимавровия бунар 33 — Прав., вж. *Бунарето*.

Хаджиахмудовото бунарче 33 — Д. изв., кладенец в м. Гюпчулѐра.

Хаджиминчвия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Конушкото.

Хажиянгеловска махла 87 —

махла в западния край на с. Православен. Има род Хажиянгеловци, преселници от с. Катунца, Асеновградско.

Хаживия бунар 33 — Деб., кладенец в м. Шаропол.

Хажиевата махла 87 — средният дял на с. Сталево.

Хажиевия пясък 68 — Кар. (сев.), равнище покрай р. Марица, заето от ниви и ливади.

Хажиевия чеир 69 — Кар., местност в общинската гора Корията. Има род Хажиеви.

Хажиевия ясак (още: *Хажиевите ясац*) 70 — Стал., равнище, заето от ниви.

Хажиевото бунарче 33 — Пил., още: *Маринката* (вж. там).

Хажилардереси 38 — Прав., дол в м. Хаджилар.

Хажиларъ 81 — БР (сев. от м. Дренакъ), височина, заета по-преди от лозя, а днес от ниви.

Хажимабаровска махла 87 — махла в западния край на с. Православен.

Хажимахла 89 — стара махла в северозападния край на с. Филево. Наречена е по прякор на лице *Хаджията* (набеден хаджия).

Хажимитьовската чешма (*Хажимитьовската ч.*) 34 — И., чешма в м. Мандрата.

Хажимустакчеир 81 — Д. дол (ю. изт. на 200 м), равнище, заето от ливади.

Хажираевата чешма 34 — Кр. (изт. на 4 км), равнище, заето от ниви. Има чешма, наречена по име на лице от с. Любеново.

Хажираевия бунар 33 — Люб. (изт. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Хажирайовата чешма (*Хажирайовата ч.*) 34 — Д. дол, чешма в м. Горния герен. Наречена е по име на лице *Хаджи Раю* от с. Любеново.

Хажирова могила 68 — Скоб. (ю. на 2.5 км), могила.

Хажистанкайръ 80 — Стал. (изт. от м. Хасаръ), наклонена местност, заета от ниви и мера.

Хайрловия бунар 33 — Деб. (ю. изт. към землището на с. Бяла река), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Хайбюлюк 76, 78 — 1) Кар. (ю. изт. на 4 км), бърдо, заето от горичка. 2) Фил. (с. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви и горичка.

Хайванско дере 29 — Др., още: *Ванско дере* (вж. там).

Хайванското дере 29 — Ез. (ю. зап. на 5 км), дол, който идва откъм землището на с. Пилашево. Има постоянно течеща вода, която се използва за поене на добитък. Същият дол у Драгойново се нарича *Ванско дере*.

Хайдуцката пътека 62 — Др., гориста местност между Голями връх и Малки връх в Драгойна.

Хайкаръбюлюк 78 — Люб. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Много ниви на едно място образуват *бюлюк*. Според местно обяснение *Хайкаръ* значело 'разположен накриво'.

Хакбозалък 75 — И. (ю. изт. на 5 км), не много голяма височина, заета от гора и пасище.

Халалица 65 — И. (ю. изт. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Халйловия кайнак 34 — 1) Деб., изворче в м. Каважикъ. 2) Прав. (с. зап. на 1 км), висока местност, заета от ниви. Има кладенец, наречен по име на турчин *Халил*, който владее околните ниви.

Халтъво (още: *Халтъкой*) 88 — старото име на с. Крушево.

Хамамдере 37 — Д. дол, още: *Ана-дере* (вж. там).

Хамбартарла 77 — И. (изт. на 2 км), неравна местност, заета от ниви. Почвата е слаба. Названието е дадено на подбив, понеже нивите не са плодородни и не пълнят хамбара.

Хараките 66 — Д. дол (с. изт. на 200 м), равнище, заето от ниви. Има могила.

Харачикър 76 — Ез. (сев. на 4 км), равнище, заето от ниви. Почвата е слаба.

Харбакъ — Люб. (сев. от м. Старото село), равнище, заето от пасище (*мерия*). Според местно обяснение името се свързва (погрешно) с *взрбак*. — Неясно.

Хардопеля (*Хардопелъ*) 25 — Тат. (зап.), дял от дола Каваците, който минава през селото.

Харловия бунар (още: *Хърловия б.*) 33 — Прав. (сев. на 3 км), падина, заета от ниви. Има кладенец, за който се предполага, че е правен от турчин.

харман: Беглички~, Стойчовия~.

Хармането 58 — Лен. (зап.), равнище, заето от ниви. Някога тук са вършели.

Харманите 58 — Д. дол (с. изт.), крива местност, заета от ниви. Преди Освобождението тук е имало харман.

харманлък: Голямия~, Малкия~.

Харманските ниви 58 = *Харманите*.

Харманчетата 58 — Пил. (сев. от

Кечикая), височина по билото на Родопите. Има поляна, която прилича на място за харман.

Харманчето 58 — 1) Др. (изт.), равнище, заето от ниви. Тук се кръстосват няколко пътища като харман. Някога е имало постройка. 2) И. (ю. изт. на 3.5 км), полянка сред висока планинска местност. На тази поляна товарят колата с дърва, от което е получила названието си (подобно на харман).

Хасанница 65 — 1) Бод. (ю. зап. до м. Златището), височина, заета от пасище. 2) Бр. (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви. Според предание тези ниви били откупени от турчин.

Хасанковица 65 — Тат. (с. изт. на 2 км), висока местност, заета от лозя и ниви.

Хасановия дъб 69 — Кар. (изт. на 100 м), равнище, заето от ниви.

Хасановото язмо 34 — Деб. (ю. на 5—6 км), равнище, заето от ниви. Тук е имало извор. *Язмо* е 'извор, който са смятали за свещен'.

Хасантарла 81 — Др. (ю. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви и лозя. хасар: Големия~, Каменивия~, Малкия~, Под средния~; Юренхасаръ.

Хасарска махла 85 — нова махла на с. Сталево, разположена в посока на м. Хасаръ.

Хасарските ургани 56, 58 — Стал., равнище до м. Хасаръ. *Ургани* са 'тесни и дълги ниви'.

Хасарското дере 30 — Стал., дол до м. Хасаръ.

хасарче: Малкото~.

Хасарчето 61 — И., още: *Каменивия хасар* (вж. там).

Хасаръ 61 — 1) Др. (ю. на 1 км), висока терасовидна местност, която има изглед на старата крепост. 2) И. (с. зап. на 2 км), три височини. По тях има остатъци от строежи, от керемиди, тухли, съдове (кюпове и др.). Между двете височини Голямия хасар и Дъбовата сръна се намира стара запустяла черква Св. Неделя. 3) Лен. (изт. на 2 км, в съседство с м. Карабунар), неравна местност, брегове. Намерени са старинни медни монети, каменно корито и мраморна плоча. 4) Стал. (изт.), височина с остатъци от стара крепост.

Хасковското пътче 62 — Стал. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. Тук минава черен път за гр. Хасково.

Хатипови ливади 69 — Кар. (изт. на 2 км), равнище, заето от ливади. Би-

ли са владение на турчин Хатип (живял преди стотина години).

Хатипови чеире 69 — Кар., по-старо име на *Хатипови ливади*.

Хаушкия бунар 33 — Кар. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. Има кладенец, наречен по име на туркия (була *Хаушка*).

Хашимвата кория 69 — Бр. (с. изт. на 1.5 км), равна местност, заета от ниви. Била е откупена някога от турчин Хашим.

Хашйруу 83 — Пил. (ю. зап. на 3 км), наклонена местност, заета от ниви.

Хашламите 58 — И. (ю.), равнище, заето от ниви.

Хендците 46 = *Фендците* (вж. там).

Ходжовия бунар 34 — Д. изв., кладенец а м. Доруккър.

Ходжовия гьол (*Ходжувийъ г.*) 33 — Гр., блато на запад от Марчовия гьол.

Ходжа кория 69 — Др. (с. зап. на 3 км), равнище, в което е останала около 2 дк гора. Останалата част е изкопана и превърната в обработваема площ.

Хожовия гроб (*Хожувийъ г.*) 63 — Пил. (с. изт. от Харманчетата), дол. Според предание тук бил убит някакъв ходжа.

Хожовките (*Ходжувките*) 66 — БР, още: *Хажиларъ* (вж. там).

Хойната 49 — Ез. (ю. на 3 км), наклонена местност на изток; заета е от ниви.

Хочйолу (още: *Хочюлу*) 79 — Ез. (сев. на 5 км), равна местност, заета от ниви. Според местно обяснение названието означава 'кацин (кацарски) път' (тур. *хочй* значело 'каца'). По този път преди години вървели кervани, които носели каци за продан от Родопите (откъм Хасковско).

Хубчойолу-бунар 33 — Кар. (ю. зап. до Ряката), равнище, заето от ниви. Има кладенец, наречен по име на лице, което го е правило.

Хубчоловия бунар 33 = *Хубчойолу-бунар*.

Хумата 48 — 1) Бод. (ю. зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Почвата е глина и отчасти хума. 2) Бр., равнище, заето от ниви. Тук копаят хума за миене на глави. 3) Др. (ю., покрай р. Каялийка), местност, от която вадят хума. 4) Тат. (изт.), равнище, заето от ниви.

Хуменото дере 28 — Ез., още: *Изорско дере* (вж. там).

Хуменско дере 28, 30 — 1) Бод., дол, който минава през м. Хумата. 2) Др.

(сев. на 1 км), сух дол, от който вадят хума.

Хумката 48 — Кар. (ю. на 2 км), височина. Пръстта е червена. Днес тук няма хума.

Хумникъ 48 — Кар. (ю.), местност, от която вадят хума.

Хъдър(и)ца 65 — Ез. (с. зап. на 5 км), стръмна местност с долове. Има ниви. Почвата е бедна.

Хъдърчкия бунар 31 — Ез., кладенец в м. Хъдърца.

Хъдърчко дере 30 — Ез., дол в м. Хъдърца.

Хървия гьолъ 34 — Др. (ю. от м. Чалията), низина, в която при дъжд се образува локва.

Хърловия бунар = *Хаирловия бунар*.

Хърловото дере 34 — Прав., малък дол до Хърловия бунар.

Хърмалалън (още: *Хърмалън*) 77 — И. (сев.), полегата местност, заета от ниви. Почвата е *еловица* 'жилава пръст'.

Хюлбёолу (още: *Хюльбёолу*) 79 — Ез. (между м. Гробицето и Чукурето), наклонена местност, заета от ниви.

Хюльбиолу 79 = *Фильбиолу* (вж. там).

Цвятковската махла 87 — махла в западния край на с. Драгойново. Има род Цвятковци.

Цвятковската чешма 34 — Др., чешма на ю. изт. от Нацуу сянке.

Церя (*Церъ*) 49 — 1) Ез. (между м. Зимница и Кьорвица), малко равнище, заето от ниви. 2) Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. През турско време е имало гора. Днес няма никакво церово дърво.

Циганката 72 — Бод. (зап. от м. Деливанца), малка местност, наклонена на запад. Заета е от ниви. Според предание тук била умряла някаква циганка. В селото има 5—6 къщи цигани.

Циганската махла 87 — 1) Др., още: *Дорукмахлеси*. Има две цигански семейства. 2) Западният дял на с. Крушево. 3) Махла в западния край на с. Скобелево.

Циганската пътека 62 — Фил. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. Има пътека, по която вървели само циганите от с. Бодрово за Филево и обратно.

Циганската чешмица 35 — И. (изт. на 0.5 км), чешма. Наречена е тъй, понеже се намира до горния край на селото, в който живеят цигански семейства.

Циганската чука 68 — Др. (ю. на 0.5 км), могила, под която се намират цигански колиби.

Цигански бозалък 69 — Бр. (сев.), ниска местност, заета от ниви.

Цигански чеир 69 — Вин. (сев.), равнище, заето от ниви. Намира се близо до махлата на циганите.

Циганските колиби 61 — Бр., равнище, заето от ниви и пасище (мера). Преди години там са живели цигани.

Циганските ургани 70 — Стал., равнище, заето от ниви.

Циганския гроб 64 — Лен., малко равнище в м. Текията. Тук е имало гробища някога, когато е съществувало с. Карабунар. Намират се остатъци от основи по нивите, когато ги орат.

Циганско гробище 63 — Др. (зап.), местност, в която има малки гробища.

Цървенаковото (*Цървенăкувоту*) 66 — Бр., равнище, заето от ниви. Наречено е по прякор на лице *Цървенакъ*, който имал тук ниви.

Цървенакъ 48 — 1) Деб. (сев. и зап., на 3 км), равнище, заето от ниви. 2) Стал., равнище, заето от ниви. 3) Тат. (изт.), неравна местност, заета от ниви. 4) Фил. (зап. от м. Церя), равна местност, заета от ниви. Почвата е червеникава във всички тези местности.

Цървената пръс(т) 48 — Пил. (ю. изт. на 0.5 км), седловина, заета от ниви и пасище. Почвата е червеникава.

Цървенците (още: *Цървенăкъ*) 48 — Бр. (с. зап.), равна местност, заета от ниви. Почвата е червеникава.

Цървените пътеки 62 — Др., висока поляна северно от вр. Малък Костадин; заета е от гора и пасище. Почвата е червена.

Цървения бряг 48 — Бод. (изт. до м. Вълчоския кайряк), висока местност, заета от ниви. Почвата е червеникава (*цървенакъ*).

църква: Старата~, Чолева~.

Църквицата 63 — И. (изт. на 1.5 км), гол чукар с ниска местност на около, заета от ниви. Няма параклис, нито извори, нито чешми.

Църквицето 63 — 1) Бр., ниска каменната местност между вр. Малък Костадин и Голям Костадин. Няма никаква църква. 2) Деб. (ю. на 1 км), равнище, заето от ниви. 3) Др. (сев. от Голата чука), гориста местност. Според предание някога тук имало църква.

Църнелева махла 87 — североизточният дял на с. Татарево. Има род Църнелеви.

Църнелевия бунар 33 — Тат., кладенец в м. Каратопрак.

Църните габъри 50 — И. (ю. изт. на 4.5 км), височина. Има габъри.

Църните камъни 48 — И. (изт. на 4 км), височина, заета от пасище. Има черни камъни.

Църниците 49 — Първ., равнище в м. Малките чеирчета. Има черничевни градини.

Църния камен 48 — 1) Вод., още: *Каракая* (вж. там). 2) Пил. (изт. от Ряката), височина, заета от гора и ниви. 3) Пил., голяма черна канара до Илюва чешма.

Чавдаровия бунар (*Чавдар'увиъ б.*) 33 — Фил. (с. зап. на 2 км), равнище, заето от ниви. Има запустял кладенец. Среща се родово име *Чавдаровите*.

чайр: Голямия~, Калайжиевия~, Кара~, Кум~.

Чаирите 59 — Кр. (изт. на 4 км), равнище, заето от оризови ниви. По-преди тук е имало ливади.

Чакалката 66 — Лен. (изт. на 2 км), виска и хълмиста местност.

Чакалките 66 — И. (с. зап., към м. Хасаръ), хълмиста местност, заета от ниви.

Чакалъкъ 48 — И., гориста местност.

Чакалмахле 89 — Прав., още: *Беглишкия арман*.

Чаковската махла 87 — махла на с. Брягово, която е разположена на левия бряг на р. Каялийка.

Чакърджий 89 — старо име на с. Градина.

Чалийва поляна 51 — Пил. (сев. от Алмалъкдере), поляна.

Чалийското дере 30 — Др., дол, който минава през м. Чалията; зает е от пасище.

Чалийовото (*Чалийовото*) 29 — Фил. (изт. на 1 км), безводен дол. Има търнаци.

Чалията 51 — Др. (с. зап. на 4—5 км), неравна местност, заета от ниви. Сега няма търнаци.

Чаллък: Горни~, Долни~.

Чаллъкъ 51 — 1) Кар. (сев.), равнище, което е било заето от гора, а днес от ниви. 2) Кр. (изт. на 3 км), равнище, заето от ниви. Било е „мерия“. Още: *Чаллъците*. 3) Прав. (до Пожардере), равна местност, заета от ниви. Има *челии* (търнаци). Местността се чели на *Горни Чаллък* и *Долни Чаллък*. 4) Първ. (зап.), равнище, което е било заето от мера, а днес от ниви. 5) Стал. (зап.), равнище, заето от пасище и търнаци (*чалии*). Има път (скеля) за добитък.

Чаллъците 51 — Д. дол (зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви.

Чаллъбаши 75 — Вод. (изт.), каменната местност, наклонена на юг.

Чаллъмахла 89 — стара махла в южния край на с. Искра. Наречена по родово име Чалъковци.

Чамурлий 74 — И. (изт. на 4 км), неравна местност, заета от ниви.

Чамурлийската могила 56 — Бр., могила до дола Чамурлията.

Чамурлийското дере 30 — И., дол, който минава през м. Чамурли и се влива в р. Каялийка. Има течеща вода.

Чамурлията 77 — Бр. (ю., към землището на с. Искра), дол. Тук е съществувало българско село Чамурли, което се изселило в Хасковска околия (днес с. Динево) преди повече от 200 години. В местността се намират остатъци от селище — керемиди и тухли.

Чамурлукъ 48 — 1) Кар. (ю. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви. 2) Скоб. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви. Почвата е лепкава глина. 3) Фил. (сев. на 2 км), равна местност и дол, който минава през нея; заета е от ниви. Почвата е чернозем.

Чамурлукчи бунар 31 — Кар., кладенец в м. Чамурлукъ.

Чамурлукчо дере 30 — Кар. (ю. зап. на 5 км), дол в м. Чамурлукъ.

Чанардере 37 — Лен., още: *Тополовска рѣка* (вж. там).

Чанковата чешма 34 — Лен., чешма в селото.

Чардакъ 60 — Лен. (ю. на 0.5 км), равнище с наклон; заето е от пасище. Тук е имало чардаци на овчари и лозари.

Чарлаците 60 — Кар. (зап. на 2 км), равнище, заето от пасище (целина).

Чаршийките 64 — Фил., местност в землището на с. Сталево, където я наричат *Кабата*.

Чаршията 86 — средният дял на с. Драгойново.

чатаал: Големия~, Малкия~.

Чаталдере 36 — 1) Бр., дол с вода, която пресъхва лятно време. Южно от селото е разклонен. Влива се в р. Марица. 2) Деб. (зап. на 3—4 км), суходол с разклонена форма; на около има ниви. 3) Кр., разклонен дол до Гола могила. 4) Пил. (сев.), два дола, които образуват форма на чатаал.

Чаталето 29 — Ез. (ю. на 1.5 км), дълбок, разклонен като чатаал дол.

Чаталкайря 73 — Стал. (ю. зап.), висока местност с разклонени долове; заета е от пасища.

Чаталчето 29 — Др., малки долове, които се събират до Чаталъ.

Чаталъ 29 — Др., два дола, които се сливат като чатаал, западно от м. Апталоеу на 3 км от селото. Заети са от дъбова гора.

Чаталъето 46 — 1) Бод. (ю. изт. на 1 км), голям хълм между два дола. Горната му част е заета от ниви, а „сърните“ (склоновете) не се орат. 2) Бр. (ю. зап. на 3 км), височина с два върха. Има изглед на чатаал.

Чауговича 83 — Фил. (ю. на 1 км), равнище с малка височина; заето е от ниви и отчасти мера. Почвата е чернозем. Чауговичка бозалъчка 56, 59 — Фил., поляна в м. Чауговица.

Чауновска махла 87 — североизточният дял на с. Бодрово. Има род Чауновци.

чеир: Ангелов~, Беливановия~, Бачоиевия~, Боежиевия~, Голямия~, Гюндюс~, Дечов~, Дрянков~, Емиров~, Иванов~, Кильсе~, Клисе~, Кючюк~, Михалов~, Мустак~, Радъов~, Сархов~, Славчовски~, Хажиевия~, Хажимустак~, Цигански~, Янчовия~. — чеире: Алимоллийте~, Горните~, Грозкооловите~, Гьолцките~, Даражиевите~, Долните~, Куршильовите~, Сархожовите~, Стойеви~, Танасчоолови~, Хатилови~.

Чеирето 59 — 1) И., още: *Дряновчица* (вж. там). 2) Скоб., равнище, заето от ниви и ливади.

Чеирките 59 — И. (ю. на 2 км), равнище, заето от ливади и лозя.

Чейрмахла 88 — северният дял на с. Винаца.

Чейрски дерета 30 — Ез., два дола, които ограждат м. Чеиря.

Чейртарла 77 — Стал. (ю. изт. на 1 км), тревиста равна местност, заета от ниви.

чейрче: Малките чеирчета.

Чеирчетата 59 — Първ., равнище, в по-голямата м. Муранли. След Освобождението е било мера, а днес е заето от оризови ниви.

Чеиръ 59 — 1) Др. (зап., покрай р. Каялийка), равнище, заето от пасище. 2) Вин. (сев. на 200 м), равнище, заето от ниви. Днес няма ливади. Названието се изговаря още *Чийря*.

Чейрия (и: *Чийря*) 59 — Ез., още: *Клисечеир* (вж. там).

Чейрия-пътя 62 — Прав., още: *Ангелов чеир* (вж. там).

Чекърбеке 83 — Д. изв. (ю. зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви и

овощни градини. Имало е много тръне. — Неясно.

Челапките 83 — Кар. (ю. зап. на 4 км), равнище, заето от ниви.

Челобиевия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Равнак.

челйя: Куквите челйи.

челйя: Аран~; Честите челйи.

Ченгенёконак 77 — Прав. (ю. край м. Язлата), равна местност, която доскоро е била пасище, а днес е заета от ниви. Тук е имало няколко цигански къщи.

Червените пътеки = *Цървените пътеки* (вж. там).

Червения бряг 48 — 1) И., гориста местност. Има открито място с червена пръст. 2) Кар. (ю.), височина, заета от ниви. Почвата е *цървенка*.

Черёшовата махла 85 = *Керез-тарла* (вж. там).

Черкезовия бунар 33 — Бр., равнище, заето от ниви. Има кладенец, наречен по прякор на лице *Черкеза*.

Честите дъбйци 50 — Бод. (изт. на 1 км), наклонена на юг местност, заета от ниви. Има стари дъбови дървета.

Честите челйи 51 — Бр., равнище, заето от пасище. Има много тръне. чешма: Боньовската~, Ваневата~, Вьняковска~, Гержиковата~, Данева~, Дельоква~, Димоска~, Енчовската~, Кавазвата~, Караивановата~, Каленската~, Курденската~, Кьорстойковата~, Мухтарева~, Нихтаровата~, Плухърска~, Поповата~, Пръшленската~, Сливоската~, Соужичката~, Соук~, Тропчовата~, Хажирайовата~, Цветковската~, Чанковата~, Шоповата~, Язланската~; Двете чешми. — чешма: Бурмалията~, Гочовата~, Гьол~, Делимерва~, Димовата~, Дойчооловата~, Ильовата~, Кавак~, Калажийовата~, Кечежийската~, Кирква~, Кожабашовата~, Меминвата~, Меминвата~, Мильовичинта~, Мильчоската~, Палазовата~, Поповата~, Трандафиловата~, Хажимитьоската~, Шоповата~, Търте чешме. — чешма: Новата~, Петровата~, Старата~, Хажираевата~.

Чешмата 28 — И., чешма в м. Юртищата, сега е пресъхнала.

чешме: Батак~, Соук~; Кулечеш-меси.

Чешмежйовия бунар 33 — Бр., равнище, заето от ниви. Има кладенец.

чешмица: Развалената~, Циганската~.

чешмица: Гажаловата~, Сарколювата~.

Чешматарла 78 — Кр., още: *Петровата чешма* (вж. там).

Чикурето 46 — Люб. (изт. на 3 км), ниска мочурлива местност, заета от ниви.

Чилеклялан 75 — Вод. (зап. на 2 км), полегата местност, заета от ниви.

Чиликдерё 37 — Д. изв. (сев.), сух дол, който е свързан с м. Илишиците.

Чиликчйалан 80 — Стал., равнище, заето от ниви.

Чилингирен кайнак 34 — Гр. (с. изт. на 3.5 км), местност, в която има хубав извор с вода за пиене. Наречен е по прякор на лице *Чилингир*.

Чилингирмахле 89 — Деб. (ю. изт. на 4-5 км), изчезнало турско село преди Освобождението. Наречено по прякор на турчин *Чилингир*.

Чилингировите келемй 70 — Пил. (сев. на 2 км), наклонена на юг местност, заета от ниви. Има род Чилингировци.

Чилингирското 56 — между Деб. (ю. изт. на 4-5 км) и БР (зап.), равнище, заето от ниви. — По име на изчезнало турско село *Чилингирмахле*.

Чиллълън 76 — между Др. (с. изт. на 5 км) и Ез. (зап. на 1 км), равнище, заето от ниви. Преди десетина години е било пасище. Почвата е чернозем. Вода няма.

Чилтик: Горни~, Долни~.

Чилтйк 58 — Деб. (ю.), равнище, заето от мера. По-рано са сеяли ориз.

Чилтйците 58 — Д. изв. (сев. на 3 км), равнище, заето от ниви. Преди Освобождението е било заето от оризище.

Чильовата ада 68 — Люб. (изт. на 3 км), ниска местност край р. Марица. Заета е от пасище и върбащи. *Ада* (тур.) значи 'малка горичка'.

Чинар-ряка 29 = *Чанардере* (вж. там).

Чингървия бунар 33 — Д. изв., кладенец в м. Лъпата. Има семейно име *Чингърови*.

Чинтйдере 36 — И., дол западно от м. Шахпалйца.

чийр: Саливия~.

Чиракбунар 38 — БР (зап. на 1 км), равнище и малка височина, заети от ниви. Някога е имало кладенец, а днес е останал малък извор. Местността е била владение на Чирак (Чираците) — род, който е живял в изчезналото с. Чилингирмахле.

Чираково дере 34 — Др., дол северно от м. Дермалалън. Има течеща вода.

Чирпанската могила 56 — Гр. (изт. на 6 км), висока могила, която спада към землището на гр. Чирпан.

Чирпански път 62 — Кр., още: *Кушуолу* (вж. там).

Чирпанското дере 30 — Д. дол, малък дол, който се съединява с Чомлек-дере.

Читак (ъ) 87 — старото име на с. Бяла река.

Читачката махла 87 — махла на с. Искра, в която са живели турци преди Освобождението.

чифлик: Гергьовия~, Горния~, Долния~.

Чифликери 79 — Първ. (изт.), равнище, заето от ниви. Дели се на *Горния чифлик* и *Долния чифлик*. Не се помни да е имало тук чифлик.

Чифликъ 85 — старото име на с. Добри дол.

Чифликя (*Чифликъ*) 60 — 1) Лен. (зап. на 2 км), равна местност, заета от ниви и оризища. По-преди е имало и гора. В местността е имало турски чифлик. 2) Първ., още: *Чифликери* (вж. там).

чйчка: Русовската~; Долните чйчки.

Чйчките 45 — Др. 1) сев. на 3 км, две могили; 2) изт. на 1 км, местност, която включва равнище с малка стръмнина и две *чучки* (малки могили); заета е от гора и ниви. Названието се изговаря още *Чучките*.

Чобанада 80 — Кар. (с. зап., край р. Марица), равнище, заето от гора и пасище.

Чобанкая 80 — Вод. (ю. до м. Къдържикъ), голяма каяра.

Чобаноската круша 69 — Фил. (зап.), равнище, заето от ниви. Някога тук е имало голяма круша. Среща се род Чобановите.

Чожуктепе 80 — И. (ю. изт. на 6 км), височина, заета от гора.

Чолакбаир 80 — 1) между БР (с. зап. на 2 км), Деб. (изт. на 3 км), Кар. (зап. на 5 км) и Първ. (ю. изт. на 2 км), голяма местност, която е отчасти хълмиста, висока, отчасти равна. Заета е от ниви и лозя. Почвата е слаба. Наречена е по родово име Чолаците от с. Дебър.

2) Ез. (ю. на 5 км), планински склон.

Чолаковата чешма 34 — Стал., чешма в дола Дерето. Има род Чолаковци.

Чолаковия остров 68 — Кар., остров на р. Марица. Има род Чолакови.

Чолъева църква 63 — Др., поляна в Драгойна, северно от м. Бойчо-

ското. Няма църква. Има камъни, наречени подобно на легло.

Чолъева чука 68 — Бр. (сев. на 2 км), могила. Лично име *Чолъ* не се среща.

Чомлекдере 37 — Кр. (с. изт. на 3 км), сух дол, който идва откъм гр. Чирпан, минава през с. Добридол и се влива в р. Марица. Почвата е чернозем. Тук са правели паници от пръст.

Чопова корийка (*Ч. курийка*) 69 — Кар. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. В миналото е било целина, притежавана от Чопо.

чука: Айкьнската~, Голата~, Гьоргова~, Димитракова~, Драганова~, Кайрачката~, Копаната~, Петелова(та)~, Синурската~, Циганската~, Чолъева~, Шабанова~, Янина~, Голите чуки.

чукара: Куршанова~.

Чукарката 45 — Бр., висока камениста местност, заета от мера.

Чукарките 45 — Др., височина в Драгойна (между м. Боевата уденца и дола Ранчели).

Чуката 45 — 1) Бр. (зап. на 1.5 км), голяма могила, която се обработва. Наоколо е *пазлак* ('слабо място'). 2) Бр., още: *Кайрачката чука* (вж. там). 3) Др., още: *Синурската чука* (вж. там). 4) Тат. (изт. на 1 км), висока местност, заета от ниви.

чукур: Бей~, Дълбокия~, Сърьковия~, Шандарчукур.

Чукурдере 36 — Др., дълбок дол, който идва откъм землището на с. Пилашево, минава покрай Драгойново и се влива в р. Каялийка. Няма течеща вода. Зае е от пасища и ниви.

Чукурето 46 — Ез., още: *Илиши-кя* (вж. там).

Чукурките 46 — БР, малки низини източно от м. Чукуртарла.

Чукурско дере 30 — 1) Др., още: *Чукурдере* (вж. там). 2) Ез., дол, който минава през м. Чукурето.

Чукуртарла 77 — 1) БР, низина в по-голямата местност Дългите юргане. 2) Кр. (сев. на 1 км), ниска местност; наоколо има ниви и гора.

Чукуръ 46 — 1) Деб., равнище в м. Горен Кумсал; заето е от ниви.

2) Прав. (ю. на 1 км), ниска местност, заета от ниви и мера. Още: *Чукурето*.

3) Стал. (ю. на 0.5 км), ниска местност, заета от ниви.

Чукяния път 62 — Бр. (зап.), път, който започва от селото и минава покрай Чуката.

Чулфанската рѣка 30 — Пил., още: *Ряката* (вж. там). Вж. *Чулфата*.

Чулфанско гробче 63 — Пил., дял от м. Чулфата (вж. там).

Чулфата (още: *Чулфѣтъ*, *Чулхѣтъ*) 77 — между Пил. (зап. на 4—5 км) и И. (изт. на 5 км), неравна местност и височинки; заета е от ниви. Някога тук е имало с. Чулфакъой.

Чумурлѹците (още: *Чумурлукъ*) 48 — БР (изт. на 4 км), равна местност, из която има и височинки; заета е от ниви.

Чуплакъ (още: *Чиплакъ* според емляния регистър) 73 — Стал. (ю. на 200 м), голяма височина, заета от пасище.

Чуплакчовото бунарче 31 — Стал., кладенец на хълма Чуплакъ.

Чуплакските ургане 56, 58 — Стал. (ю.), равнище с наклон на север; заето е от отделни парцели ниви.

Чурешата 49 — Пил. (изт. от м. Градишето), стръмна местност, заета от храсталаци и пасище. По-рано е имало черешови дървета.

Чурешката рѣка 24, 29 — И., горното течение на р. Кайлийка.

Чурчулювата сая 51, 59 — Бр., неравна местност, заета от пасище, мера. *Чурчуль* е 'чучулига'.

Чѹчките 45 — 1) Бр., равнище, сред което има две мгли. 2) Др., още: *Чичките* (вж. там.) 3) Пил. (ю. на 2 км), било между два дола; заето е от ниви.

Чѹчур: Голямия~, Малкия~.

Чѹчуръ 31 — 1) Бод. (с. зап.), две чешми, наричани поотделно *Голямия чѹчур* и *Малкия чѹчур*. 2) Др., чешма в м. Лозините.

Чѹшма: Батак~.

Чѹшмичка: Касовата~, Пачимановата~.

Чѹшмя: Бежанската~, Бялата~, Горната~, Долната~, Пейовата~, Чолаковата~, Шопоата~; Поповите чѹшми.

Чѹшмядере 35 — Стал. (зап.), дол, в който има чешма. Съединява се с дола Саядере.

Чѹшмясъртъ 78 — Кар. (изт. на 1.5 км), височина, заета от ниви.

Чѹшмятърлъ 78 — Кар. (зап.), равнище, заето от ниви. Наблизо е Долната чѹшмя.

Чѹшнатите камъри (*Чушнѹтите к.*) 59 — Бод. (ю. изт. на 3.5 км), височина и дол, заети от пасище. Има камъни.

Чърниците = *Църниците* (вж. там). Шабанова чука 68 — Др., малка

могила в Драгойна, между м. Лозините и Харманчето.

Шабановия гроб 64 — И., гориста местност. Тук бил убит турчин на име *Шабан*.

Шандъръчукурѹ 77 — Гр. (с. изт.), ниска местност между два дола; заета е от ниви.

Шарапол 79 — 1) Деб. (зап. на 1—3 км), голяма равна местност, заета от ниви. Тук минава черен път за Хасково и Асеновград. 2) Др. (сев. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Според местно обяснение названието означавало 'винарски път' (*Шарап-йолу*). 3) Тат. (ю. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви (простира се и в землището на с. Дебър). Названието се изговаря още: *Шараполу*.

Шарапъната 58 — И. (сев.), равна местност и малки брегове. Почвата е камениста. Има ниви и малко гора.

Шарапънската кория 56 — И., малка местност в по-голямата м. Шарапъната.

Шарлановата лѹчка 68 — И. (зап. на 7 км), низина и полегатост, заета от пасище. *Лѹчка* е 'виско място между две височини'. Има род Шарлановци.

Шарлановата усойка 68 — И., гориста местност, слабо огрявана, от слънцето. Вж. предходното название.

Шафранъ 49 — 1) Бод. (с. изт. на 200 м), продълговата местност, наклонена на изток. Заета е от гора и ниви. Почвата е червеникава. 2) Пил. (изт. на 0.5 км), неравна местност (върхчета и долове), заета от ниви.

Шахановска махла 87 — стара махла в югозападния край на с. Искра. Има род Шахановци.

Шахпалийца 65 — И. (ю. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви.

Шевйковото бунарче 33 — Д. изв. (изт.), кладенец към землището на с. Поройна. Има семейно име *Шевйците*.

Шелменва кория 51 — Др. (с. изт. на 1 км), равнище и височина. Има гора. *Шелмен* значи 'охлюв'.

Шелмен: Кирвите шелменя.

Шенкуто ливаде 69 — Лен. (с. зап. на 0.5 км), равна местност, заета от ливади.

Шйлнест камъни 47 — Бр. (изт. на 0.5 км), висока камениста местност заета от 'мерия'. Има изшилени (остри) камъни.

Шйлнестия камен 47 — Пил. (зап. от м. Градишето), местност, в която има остър голям камък.

Шйлнестия камен 47 — Др., голяма островърха (*изшилена*) канара в Драгойна, северно от м. Възлхнат камен.

Шипката 49 — 1) Бр., гориста местност. 2) Др., дол в Драгойна, източно от м. Студенстойчовия ясак.

Шишковия бунар 33 — Стал. (ю. изт. до м. Чеиртарла), равнище, заето от ниви. Има кладенец. Среца се родово име Шишковици.

Шишкоската лѹчка 68 — Бр., ниска местност, заета от пасище.

Шишкоските ниви 70 — Бр., местност, заета от пасище, мера.

Шолъвия карѹгач 69 — Бр., местност, заета от ниви. Има голям бряст.

Шопвата махла 87 — нова махла на с. Сталево в южния му край. Има род Шопето (Шоповци).

Шопвата чѹшмя 34 — Стал., чешма северно от м. Ортагерен.

Шопова корийка (*Ш. курийка*) 69 — Кар. (ю. изт.), малка местност, заета от дъбова гора.

Шоповата воденица 71 — Д. изв. (ю. зап. на 1 км), равна местност покрай Тополовска рѣка. Има воденица.

Шоповата чѹшма 34 — 1) Д. изв., чешма в м. Капаклията. 2) Пил. (с. зап. до м. Съръковия камен), чешма. Има род Шоповци.

Шоповия дъб 69 — Кар., местност, заета от гора.

Шопово кишѹ 68 — Гр. (ю. на 3 км), местност. Нивите в нея са били заградени от гора като ъгли. Днес няма гора. Някога е имало род Шопоолу.

Шоповото бунарче 33 — Д. изв., кладенец в м. Гереня.

Шопоолукъоше 80 = *Шопово кишѹ* (вж. там).

шосе: Банското~.

шума: Тянкова~.

Шумахъ 51 — 1) Тат. (сев. на 0.5 км), равнище, което е било заето от гора, а сега е мера. 2) Фил. (изт. на 4 км), голяма местност, заета от лозя. Имало е гора преди Освобождението.

Шумата 51 — 1) Бр. (сев.), равнище, което някога е било заето от гора, а днес — от ниви. Според предание тук бягали от 'чумата'. 2) Др. (ю. от Хървия гьол), низина, заета от пасище. Няма храсталаци. 3) Д. изв. (ю. изт. на 1 км), равнище, заето от ниви и лозя. Тук е имало стара гора. 4) Пил. (сев. на 1 км), наклонена на юг местност. Днес няма гора.

Шумбуловата могила 68 — Гр. (с. зап. край Дермендере), могила.

Шѹменско дере 30 — Др., дол, който минава през м. Шумата. Няма вода.

Шѹмковца 51 — Ез. (ю. на 2 км, ю. от м. Малък Кунжели), хълм (*бърчина*), зает от горичка.

Шѹмтвия бунар 33 — Деб., още: *Чукурѹ*. Днес няма родово или семейно име *Шумтови*.

Шушѹлка 49 — Пил. (ю. изт. на 2 км), наклонена на югозапад местност, заета от ниви.

Щъркълвия бунар 29 — Д. изв., кладенец в м. Текията.

Юклѹр 73 — Вол., още: *Могилките* (вж. там), което представя превод на турското название.

Юлѹжа — Ез. (ю. на 3 км, ю. от м. Лѹката), височина, заета от лѹжа. Почвата е чернозем и камъни. — Неясно.

Юлѹжанско дере 30 — Ез., дол покрай м. Юлѹжа и Кърквиза.

Юмѹрбаир (още: *Имѹрабаир*) 80 — Кр. (сев. на 2 км), височина, заета от ниви. По-преди е имало гора. По турско лично име *Юмер*.

юрган: Дългите юргане, Кѹсите юргане, Старите юрганя.

Юргането 58 — 1) БР (изт. и сев.), равна местност, заета от ниви. 2) Скоб., равнище, заето от ниви.

юреник: Горния~, Средния~.

Юрѹнска махла 85 — западният дял на с. Градина, който граничи с м. Юреня.

Юрѹнхасаръ 79 — И., височина до м. Юреня.

Юрѹня 79 — 1) Гр. (зап.), високо равнище, заето от ниви и лѹжа. Според предание тук имало 'римско' сѹдище. 2) И. (изт. на 1 км), не много равна местност, заета от ниви. Почвата е чернозем.

Юрѹята 59 — Тат. (зап. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. Дели се на *Горната юрия* и *Долната юрия*. *Юрия* е 'местност, определена за паша на овце, добитѹк'.

юрт: Голямия~, Горния~, Дели~, Долния~, Дору~, Кара~, Малкия~, Стария~, Тюркменя~, Хада~; Бинди-клицките юртве, Гьопчулерски юртвя, Дерекѹвските юртвя; Турски юртица; Старите юртве; Кѹчукюртъ; Султанюрду, Юрукюрду.

Юртѹтепе 76 — И. (ю. на 2 км), височина, заета от ниви и пасище.

Юртвето 61 — 1) Бод. (ю.), равнище, заето от ниви. 2) БР, още: *Бинди-клицките юртве* (вж. там). 3) Прав.,

равнище до м. Язлата; заето е от ниви.
4) Първ., равнище в по-голямата м. Муранли; заето е от ниви. 5) Фил. (с. зап.), равнище, заето от ниви.

Юртищата 61, 86 — 1) Най-старата махла на с. Бодрово в югозападния му край. Още: *Тонковска махла*. 2) И. (изт. на 1 км), равна местност и *срънка* ('бръг'). Има ниви. Не се намират остатъци от селище. 3) Лен. (сев.), равна местност, заета от мера и ниви. Тук е имало старо селище.

Юртилукъ 61 — 1) Прав. (ю. на 2 км), равна местност, заета от ниви. Намира се близо до изчезналото турско с. Язлата. 2) Кар. (ю. изт., до м. Ясаците), равнище, заето от ниви. *Юрт* е 'дворно място'. Названието гласи още: *Юртилуките*.

Юртовото бунарче (*Юртувото б.*) 31 — Д. изв., още: *Шевикувото бунарче* (вж. там).

Юртичи 89 — старото име на с. Любеново.

Юртийска рѝка-30 — Кар., малка река, която започва откъм землището на с. Любеново (по-преди: *Юртичи*) и се влива в р. Марица.

Юртицкото 56 — Кар. (с. зап.), равнище, което влиза в междата на землището на с. Любеново (по-преди: *Юртичи*). Заето е от ниви.

Юртъ 61 — Гр. (с. изт. на 0.5 км), равна ниска местност, заета от ниви и отчасти от гора. Намират се остатъци от старо селище, стари зидове, тухли, керемиди и пр.

Юртя (*Юртъ*) 51 — 1) БР (изт.), малка равна местност, заета от ниви. 2) Ез. (зап.); равнище, заето от ниви. 3) Пил. (изт. на 1 км), равна местност, заета от ниви.

Юрѝкелма 80 — Лен. (изт. на 3 км), хълм, зает от гора и ниви. Почвата е 'кумсал' и беловина. Под *кумсал* тук разбират 'смес от пясък и чакъл (каменлива почва)'.
Юрѝкюлу 79 — Скоб., равнище, заето от ниви. Има път за р. Марица.

Юрѝкюрду 79 — 1) Вод. (ю. до м. Кулечешмеси), полегата и отчасти равна местност, заета от пасище и ниви. 2) Ез. (ю. на 4 км), неравна местност, заета от ниви и мера.

Юрѝмельди-поляната 83 — И. (ю. изт. на 5 км), висока планинска местност, заета от гора и пасище.

Юрѝчката могила 68 — Скоб. (ю. зап. на 4 км), могила на границата

между землищата на селата Скобелево, Каражалово и Филево.

Юрѝчки път 62 = *Юрѝкюлу* (вж. там).

Юрѝчките егрѝци 71 — Бод. (сев. от м. Коцѝрица), равнище, заето от ниви. Някога тук е имало егрѝци.

Юрѝчетата 61 — Първ., равнище в по-голямата местност Бюке; заето е от ниви. При копаене от водния синдикат са намерени керемиди.

Юрѝчка кипрѝя 56, 60 — Кар. (с. зап. към землището на с. Любеново, преди: *Юртичи*), равнище, заето от ниви. Има малко мостче (*кипрѝя*) над дол.

Юсѝнови кавѝци 69 — Д. изв. (изт. на 3 км), равни ниви. Тополи (*кавѝци*) е имало преди 50—60 години. *Юсѝнови* е от турско лично име *Хюсеин*.

Юсѝвия бунар 33 — Вод. (ю., близо до Ряката), кладенец, наречен по име на лице Юсуф.

Юсузлер = *Исизлер* (вж. там).

Юсузлерски път 62 = *Преславски път* (вж. там). *Юсузлер* е старото име на с. Сталево.

Юсѝзова корѝя 69 — Прав. (изт. на 2 км), височина, заета от гора.

Ючбунар 88 — старото название на местността, в която е разположено днес с. Пилашево. Имало е три кладенци: *Дедебунар*, *Кожабунар* и *Дудбунар*. Със същото название *Ючбунар* турците са наричали и самото село, назовавано от българите *Буково* още преди Освобождението.

Ючкѝтук 78 — И. (зап. на 2 км), равнище, което преди десетина години е било заето от гора, а днес от ниви.

Янѝташ (още: *Янташ*) 76 — Вод. (сев.), наклонена на юг каменеста местност. Според местно обяснение първата част на името означавала 'сръна' (наклон). Българите наричат местността *Митковите камѝни*.

Ябѝлковски път 62 — Фил., още: *Алмалицки път* (по-старо име; вж. там). По име на с. Ябѝлково, Хасковско.

Ягодна поляна 51 — Тат. (ю. на 0.5 км), равнище, заето от ниви. В турско време тук са сеяли много ягоди.

Ягѝлето 58 — БР, още: *Бозалѝкѝ* (вж. там). *Ягѝл* е 'лятна кошара за овце'.

Ягѝльчетата 58 — И., гориста местност, в която има малки поляни, подобни на заградени ливади. — Вж. предходното название.

Язѝйолу 79 — Ез., път, който минава през м. Сяканата корѝя, Копана мо-

гила и Драчовица. Водел е за изчезналото турско с. Язлата.

Язѝлкорѝя (*Язѝлкуриѝя*) 79 — Кар. (ю. на 2 км), равнище, заето от ниви, ливади и храсти. В миналото е имало гора.

Язѝланската чешма 31 — Др., чешма източно от билото Язлата.

Язѝланското 56 — Деб. (ю. на 2.5 км), равнище, заето от ниви. — По името на изчезналото турско с. *Язѝлкѝой*.

Язѝланското дере 30 — 1) БР, още: *Суото дере* (вж. там). 2) Др., дол покрай м. Средния бурун и Язлата. Има течаща вода.

язѝл: Новата~.

Язѝл(та) 77 — Прав. (ю. зап. на 2 км), равна местност, заета от ниви. Тук е имало турско село Язлата или Язѝлкѝой, което се изселило през 1886 год.

Язѝлата 61 — Др. 1) Местност в северното подножие на Драгойна. 2) Равнище на север към землището на с. Православен. 3) Низинка западно от Килицкото дере в Драгойна.

Язѝлта 61 — И. (ю. на 3 км), равнище, заето от ниви и малко ливади.

Язмѝкѝ 28 — Стал., още: *Синия зѝол* (вж. там).

язмо: Хасановото~; Геренето до язмото.

Язмѝйолу 79 — Кар., равнище, заето от ниви, покрай път за м. Язмото.

Язмото 32 — 1) БР, още: *Свети Илия* (вж. там). 2) Гр., още: *Манастиря* (вж. там). Названието гласи още: *Язмата*. 3) Кар. (ю. зап. на 5 км), равнище, заето от ниви. Има язмо на Св. Илия. 4) Люб. (сев.), равнище, заето от ниви. Има извор с нов параклис Св. Възнесение Господне. 5) Прав., още: *Света Троица* (вж. там). 6) Тат., още: *Блатицето* (вж. там). 7) Скоб., още: *Бюлюкя* (вж. там).

Якѝкѝ 49 — 1) Д. изв. (сев. от м. Капаклията), равнище, заето от ливади. Почвата е *карагерен* ('чернозем'). 2) Лен., местност, в която е имал ниви Георги Петров Паунов (според емляния регѝстръ). 3) Стал., пасище в по-голямата м. Бюкя. Местността по-преди е била благиста.

Якѝците 49 — Люб. (изт. на 2 км), равнище и малка височина; има ниви.

Ялакѝкѝ 78 — Прав. (сев.), низина, заета от ниви. Според местно обяснение *ялак* значело 'корито'.

Яланѝкѝ 75 — Бр., още: *Иланѝкѝ* (вж. там).

Яланѝтѝте (по-рядко: *Еланѝтѝте*)

80 — Кар. (с. изт. покрай р. Марица), равнище заето от ниви.

ялмѝ: Ирик~.

Ялѝнѝкѝ 37 — Деб. (ю. на 2—3 км), голям дол с течаща вода. Почвата е каменеста. Няма особена растителност.

Ялѝжѝкѝ (още: *Ялѝджѝкѝ*) 78 — Вин. (зап. на 3.5 км), равнище, заето от ниви. Почвата е слаба — 'червенак'.

яма: Вѝлча~.

Ямата 45 — 1) Кар. (изт. на 4 км), ниска местност, заета от ниви. Има блато. 2) Кр., ниска местност до Араптарла. ямѝч: Балѝк~, Картал~, Клисе~, Кобуровия~, Ташѝл~, Точковския~; Балталѝчките ямѝче.

Ямѝчалѝтѝ 76 — Първ., местност (по ръкописа на Райчо Божанов).

Ямѝчбаши 73 — Пор. (ю.), равно хѝлмѝче (хребет), заето от ниви.

Ямѝчгѝол 36 — Скоб., наклонена местност, заета от ливади. Има блато.

Ямѝчѝ 46 — 1) Кар. (ю.), височина, заета от ниви. 2) Прав., полегата местност в по-голямата м. Геренето; заета е от ниви и пасище.

Ямѝте (*Йѝмѝте*) 45 — 1) Др. (в Драгойна до м. Ослушни камѝк), падини, в които се събира вода при дѝжд. 2) Прав. (зап. на 2 км), висока стрѝмна местност, обрасла с хубава трева. Има малка чешма.

ян: Дедеянѝ.

Янаклѝкѝ 78 — Лен., югозападният дял на м. Требежето, равнище, заето от ниви.

Янѝвия бунар (*Енѝвѝй б.*) 33 — Бр. (зап. на 1.5 км), равнище, заето от ниви. Кладенец е имало преди повече от 30 години, но е бил зарит. Лично име *Енѝо* се среща.

Янина чука 68 — Др., сплесната могила в източния край на селото. Лични имена *Яна*, *Янко* се срещат.

Янкова могила 68 — Скоб. (ю. на 3.5 км), малка могила сред 'нивите на братя Янкови'.

Янковия бунар 33 — БР, кладенец.

Янооловата кипрѝя 71 — Кар. (ю. зап. на 5 км), равнище, заето от ниви. Тук сега няма *кипрѝя* ('мост'), а само проход на път.

Янѝчѝв бунар 33 — Др., дол, който минава през селото. Има кладенец, който е бил запушен и възобновен след това.

Янѝчѝвата воденица 71 — Гр. (изт. на 0.5 км), равнище. Имало е воденица наблизо до Омуровската река.

Янчовия чеир 69 — Гр. (до м. Дойчин-билю), равнище, заето от ливади. Има род Янчовци.

Янъолу 72 — И. (зап. до м. Армудата), дол и височина, заета от гора. Лично име Янъо се среща.

Япарца 83 — Пил. (ю. зап. на 1 км), наклонена на север местност, заета от ниви.

я р: Саръ~.

Ярежебунар 36 — Кар. (ю. зап. на 3 км), равнище, заето от ниви. Има кладенец.

Яръмбуба 81 — Скоб. (изт.), равнище, заето от ниви. Почвата е чернозем.

я с а к: Масли~, Найдъоски~, Рейоски~, Студенстойчовия~, Урум~, Хажиевия~; Мехмедъовите, ясац, Турски ясац.

Ясакъ 60 — 1) Бр., местност, заета от градини и ниви (памук, тютюн и пр.). 2) БР (сев.), равна местност, заета от ниви и зеленчукови градини. Сее се и памук. 3) И., равнище до източния край на селото; заето е от ниви. 4) Пил. (с. изт.), полегата на юг местност, заета от ниви. 5) Кр. (ю.), равнище, заето от ниви. Още: Ясаците. 6) Прав. (ю.), равна местност, заета от ниви. Още: Ясаците.

Ясаките 60 — 1) Гр. (изт.), равнище, заето от ниви. 2) Кар. (ю. изт.), равнище, заето от ниви. Ясак е градина до село. 3) Пор. (изт.), равнище, заето от зеленчукови градини и ниви. Почвата е бяла и стегната. Още: Ясакъ.

— Carassura, Καράσουρα 84
Cellae, Κάλλα 84.

СЪКРАЩЕНИЯ

Бод. — Бодрово
Бр. — Брягово
БР — Бяла река
Вин. — Виница
Вод. — Воден
Деб. — Дебър
Д. дол. — Добри дол
Др. — Драгойново
Д. изв. — Дълбок извор
Ез. — Езерово
И. — Искра
Кар. — Каражалово
Кр. — Крушево
Лен. — Леново
Люб. — Любеново

м. — местност
МН — местно (или местностно) название
НВ — название на вода
Пил. — Пилашево
Пор. — Поройна
Прав. — Православен
Първ. — Първомай
с. — село
Скоб. — Скобелево
СН — название на селище или на част от селище
Стал. — Сталево
Тат. — Татарско
Фил. — Филево

СПИСЪК

на лицата — информатори

- За с. Бодрово: Жеко Желев Гочов, 76 год., овчар, неграмотен; Георги Сребров, 80 год., земеделец (по летописната книга на училището от 1938 год.).
- За с. Брягово: Ангел Петров Ковачев, 57 год., овчар, грамотен-самоук; Гено Ангелов Маразов, 67 год., дългогодишен овчар и земеделец, III отделение; Петър Янков Транчев, 66 год., овчар и земеделец, IV отделение; Спас Делчев Шкотров, 55 год., земеделец, III клас; Христо Благов Кастев, 50 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Бяла река: Атанас Маринов Атанасов, 51 год., земеделец, II отделение; Георги Ангелов, 70 год., земеделец, II отделение.
- За с. Виница: Генчо Карагитлиев, 50 год., учител; Елена Димитрова Трифонова, 86 год., земеделка.
- За с. Воден: Али Мюселюмов Алиев, 32 год., земеделец, III клас; Нико Делчев Милков, 90 год., овчар и земеделец, неграмотен; Халил Шабанов Мустафов, 75 год., земеделец, неграмотен.
- За с. Градина: Апостол Георгиев Михов, 68 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Дебър: Демир Делчев Демиров, 40 год., учител; Слав Георгиев Караславов, 72 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Добри дол: Васил Пенчев Иванов, 73 год., земеделец, III клас; Сребро Делчев Иванов, 44 год., земеделец, IV отделение; Стойчо Колев Гочев, 38 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Драгойново: Георги Делчев Павлов, 43 год., овчар и пъдар, IV отделение; Димитър Делчев Тодев (Митко Кунин), 80 год., дългогодишен общински чиновник, III клас; Павел Канев Дяков, 67 год., земеделец, III клас; Русьо Калинов Русев, 46 год., земеделец, III клас.
- За с. Дълбок извор: Георги Илиев Червенаков, 72 год., земеделец; Георги Христов Джангозов, 63 год., земеделец; Христо Петков Паликопов, 69 год., земеделец.
- За с. Езерово: Иван Динев Бузуков, 82 год., земеделец, IV отделение; Христо Атанасов Карагяуров, 82 год., земеделец, I клас; Иван Гълъбов, Георги Мерджанов, Иван Динев и Мерджан Бояджиев (от последните четирима са събирани данните в летописната книга на училището от 1938 год.).
- За с. Искра: Петър Тенчев Ранцин, 53 год., козар и земеделец, II отделение; Теньо Ангелов Спиртов, 47 год., земеделец и пъдар, II отделение; Христо Петков Митевски, 42 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Каражалово: Георги Хаджиколев, 90 год., земеделец, II клас; Ирина Тонева Гоганова, 92 год., земеделка, неграмотна.
- За с. Крушево: Димитър Тошев Илиев, 60 год., земеделец, IV отделение; Запрян Грозев Манаков, 86 год., земеделец, III клас; Йордан Димитров Иванов, 82 год., земеделец, II отделение.
- За с. Леново: Ангел Пасков Здравчев, 48 год., дългогодишен пъдар и овчар; Желязко Георгиев Желязков, 27 год., воловар и земеделец; Руси Петров Ненчев, 49 год., земеделец.
- За с. Любеново: Георги Ангелов Велков, 72 год., земеделец, IV отделение; Грозю Атанасов Янчев, 81 год., земеделец, IV отделение; Петър Славов, 92 год., земеделец, неграмотен.

- За с. Пилашево: Батинко Илиев Рупчев, 75 год., земеделец, IV отделение; Вакрил Ташев Димитров, 62 год., горски пазач (18 години), IV отделение; Йордан Димитров Делгъзов, 68 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Поройна: Аргир Иванов Кръстанов, 56 год., земеделец.
- За с. Православен: Йордан Тянков Костадинов, 74 год., земеделец, IV отделение.
- За гр. Първомай: Киро Ангелов Карадинев, 47 год., земеделец.
- За с. Скобелево: Васил Христозов Костов, 63 год., земеделец, I клас; Коста Хубенов Костов, 90 год., земеделец, III клас; Хубен Петров Овчаров, 84 год., земеделец, IV отделение.
- За с. Сталево: Димитър Христов Димитров, 70 год., земеделец, IV отделение; Костадин Ванчев Генов, 73 год., земеделец, II отделение; Харалампи Димитров Чолаков, 76 год., земеделец, III клас.
- За с. Татарево: Йордан Киров Апостолов, 80 год., земеделец.
- За с. Филево: Пеню Христозов Чилингиров, 56 год., земеделец, IV отделение; Петър Иванов Касов, 46 год., земеделец, II клас; Тодор Запрянов Ников, 58 год., земеделец, IV отделение.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Андрианов, Б. А. — Михальчи, Д. Е., Румынско-русский словарь, изд. второе, Москва, 1954.
- Аянов, Г. п., Особени думи и изрази в Странджанския говор, сп. Родна реч, г. XV, 1941—1942, стр. 134—140.
- Бешевлиев, В., Латинските местни имена в Мизия и Тракия, Сб. Гаврил Кацаров, ч. II, София, 1955, стр. 279—303.
- Бълг. тълк. реч. — Андрейчин, Л. — Георгиев, Л. — Илчев, Ст. — Костов, Н. — Лекъв, Ив. — Стойков, Ст. — Тодоров, Цв., Български тълковен речник, София, 1955.
- Вакарелски, Хр., Народните земеделски термини у българите и тяхното историческо значение, сп. Бълг. език, г. VI, 1956, кн. I, стр. 36 — 46.
- Велев, В., Възникване и развитие на селищата в Първомайска околия (в ръкопис).
- Велков, Ив., Драгойново — един тракийски селищен център, Сб. Гаврил Кацаров, ч. II, София, 1955, стр. 85—94.
- Венедиков, Ив., Разкопките при с. Каснаково (Хасковско) през 1945—1946 г., Известия на Археол. институт, кн. XVII, София, 1950, стр. 105—115.
- Георгиев, Вл., За произхода на древното население от североизточната част на Балканския полуостров, Сб. Гаврил Кацаров, ч. II, София, 1955, стр. 305—325.
- Гер. Реч. — Геров, Н., Речник на българския език, ч. I — V, Пловдив, 1895—1904.
- Гринченко, Б. Д., Словарь украинского языка, Киев, 1907.
- Гълъбов, Г., Турска граматика, София, 1949.
- Делирадев, П., Принос към историческата география на Тракия, т. II, София, 1953.
- Дечев, Д., Характеристика на тракийския език, София, 1952.
- Дрончилов, Кр., Бурел. Антропогеографски изучавания, Год. Соф. ун., ист.-филол. фак., кн. XIX, 2, София, 1923.
- Дуриданов, Ив., Местните названия от Ломско, София, 1952.
- Дуриданов, Ив., Програма за топонимично проучване на околия, София, 1956.
- Захариев, Й., Кюстендилско краище, Сб. за нар. ум., кн. XXXII, София, 1918.
- Илиев, Ат. Т., Българските предания за исполини, наречени елини, жидове и латини, Сб. за нар. ум., кн. II, София, 1890, стр. 179 — 205.
- Илиев, Ат. Т., Турски изговор на български местни имена, Сп. на Бълг. академия на науките, кл. ист.-филол. и филос.-общ., кн. XIV, 1917, стр. 103—128.
- Иречек, К., История на българите, бълг. превод под ред. на проф. В. Н. Златарски, София.
- Иречек, К., Пътувания по България, Пловдив, 1899.
- Йорданов, Ив., *Стого Марка*, сп. Бълг. преглед, ур. Ст. Романски, г. I, кн. 3, 1929, стр. 431.
- Китанов, Б., Народни имена на растения от Източна Македония, Сп. на Бълг. академия на науките, кл. прир.-матем., кн. LXVIII, София, 1943, стр. 81—107.
- Мат. бот. реч. — Материали за български ботаничен речник, събрани от Б. Давидов и А. Явашев, допълнени и редактирани от Б. Ахтаров, София, 1939.
- Миков, В., Стари пътешествия през българските земи, преведени на български език, сп. Архив за поселищни проучвания, г. I, 1938, кн. 1, стр. 107—120.
- Миков, В., Произход и значение на имената на нашите градове, села, реки, планини и места, София, 1943.
- Младенов, К., Местни наименования в землищата на две села в Македония, сп. Македонски преглед, г. X, кн. 3—4, София, 1936, стр. 158—160.
- Младенов, Ст., Студии по славянско и сравнително езикознание, Год. Соф. ун., ист.-филол. фак., XIII—XIV, 1917—1918.

- Младенов, Ст., *Геран и геранило*, Известия на Нар. етногр. музей, г. V, 1925, кн. I—IV, стр. 89—94.
- Младенов, Ст., *Етимологически и правописен речник на българския книжовен език*, София, 1941.
- Младенов, Ст. — Василев, Ст. п., *Граматика на българския език*, София, 1939.
- Мутафчиев, П., *Към църковно-историческата география на Пловдивско*, Сб. в чест на Пловд. митроп. Максим, София, 1931, стр. 87—113.
- Панч. Доп. — Панчев, Т., *Допълнение на българския речник на Н. Геров*, Пловдив, 1908.
- Скорчев, П. Д., *Боклуджа дере и Шумен*, сп. Бълг. език, г. V, 1955, кн. 3, стр. 253.
- Списък на населените места в царство България от Освобождението (1879) до 1910 година (сравнителен и историко-етнографски преглед), изд. на Гл. дирекция на статистиката, София, 1921.
- Странски, Ив., *Българските народни названия на почвата според цвета и овлажняването ѝ*, Известия на Почвения институт при БАН, кн. II, София, 1954, стр. 281—361.
- Стойков, Ст., *Отчет за опитните диалектоложки проучвания в Първомайско*, Известия на Института за бълг. език, кн. I, София, 1952, стр. 247—254.
- Стойков, Ст., *Българска диалектология*, литогр. изд., София, 1954.
- Трайков, В. Н., *Населените места в Тракия и Македония под гръцка власт*, София, 1946.
- Hrabec, St., *Nazwy geograficzne Huculszczyzny*, Kraków, 1950.
- Imenik naseljenih mesta u F. N. R. Jugoslaviji, Beograd, 1951.
- Jordan, I., *Nume de locuri românești în Republica Populară Română*, vol. I, București, 1952.
- Jireček, K., *Die Heerstrasse von Belgrad nach Constantinopel und die Balkanpässe*, Prag, 1877.
- Karaś, M., *Nazwy miejscowe typu Podgóra, Żalas w języku polskim i w innych językach słowiańskich*, Wrocław, 1955.
- Macrea, D., *Despre dialectele limbii române*, Limba română, V, 1956, 1, стр. 5—24.
- Mikl. Lex. — Miklosich, Fr., *Lexicon palaeoslovenico-graecolatinum*, Vindobonae, 1862—1865.
- SDD — *Türkiyede Halk Ağzından Söz derleme dergisi*, cilt I—IV, İstanbul, 1939—1951.
- Svoboda, J., *K ruské toponymii*, Slavia, XXI, 2—3, стр. 449—463.
- Taszycki, W., *Słowiańskie nazwy miejscowe*, Kraków, 1946.
- M. Vasmer, *Die griechischen Lehnwörter im Serbokroatischen*, Berlin, 1944.
- Weigand, G., *Rumänen und Aromunen in Bulgarien*, Leipzig, 1907.
- Zwoliński, P., *Słowiańskie nazwy miejscowe Bułgarii (Ujęcie syntetyczne)*, Sprawozdania Polskiej Akademii Umiejętności, t. LI, 1950, Nr 8, стр. 495—498.

DIE ORTSNAMEN DES KREISES PÄRWOMAI

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorliegende Arbeit betrachtet die Orts- und Flurnamen des Kreises Pärwomai — früher Borissowgrad, der östlich von Plovdiv in Nachbarschaft von folgenden Kreisen liegt: im Norden — Čirpan, im Westen — Assenowgrad, im Osten — Haskowo und im Süden — Kärđzali. In diesen Grenzen umfasst der Kreis Pärwomai 24 Ortschaften mit 51732 Einwohnern.

Im ersten Kapitel meiner Abhandlung werfe ich einen kurzen Überblick über die Geschichte der Ortschaften im Kreis Pärwomai. Das ganze toponomastische Material, das ich im Laufe von drei Sommerferien 1951—1953 gesammelt habe, wird in den folgenden vier Kapiteln betrachtet. Der Ursprung und die Bedeutung der Fluss- und Gewässernamen werden im zweiten Kapitel erläutert. Als verhältnismässig älteren Ursprungs, entstanden wahrscheinlich vor dem türkischen Einbruch in Trazien (Ende des 14. Jhds), könnten folgende Namen betrachtet werden:

a) *Welička rjaka* — *Welička* ist wahrscheinlich eine Ableitung von einem verschwundenen Ortschaftsnamen *Welika* oder *Weliko*; *Mèčka-rjaka* 'der Bärenfluss'; *Märtwitzka* — von *mörtwitzka* 'stehendes Wasser, Sumpf'; *Matkata* — von *matka* 'Quelle, eine tiefe Stelle im Flussbett, wo das Wasser überhaupt nicht austrocknet'; *Radownitza* — eine Ableitung von einem verschwundenen Ortschafts- oder Ortsnamen *Radowo*, oder eine Bildung von der Zusammensetzung *Radowa reka* 'der Radowa-Fluss';

b) *Hardòpelja* — aus dem rumänischen *hirtop* 'Schlucht' und dem Verkleinerungssuffix *-el*;

c) *Wriščetata* — aus dem neugriechischen βρύση 'Brunnen'.

Unter den Ortsnamen, die im dritten Kapitel betrachtet werden, sind bemerkenswert:

a) *Bòna-kasabà*. Das erste Glied ist vom thrakischen **bon-*, albanisch *bunë* 'Hütte' <idg. *bheu-*: *bhu-* 'gewöhnlich bin ich irgendwo', oder vom lateinischen Ursprung (vgl. auch *Bona Mansio*). Das zweite Glied ist türkisch — *kasaba* 'Städchen'.

b) Alte bulgarisch-slavisches Namen sind wahrscheinlich: *Bjalowo* — von *bjal*, altbulgarisch бѣлъ 'weiss' (im Zusammenhang mit der Farbe des Bodens); *Dràčowitza* — von *drač* 'Pflanzenname — *Carthamus lanatus*'; *Kùtlowitza* von *kùtel* 'Mehlschaufel' (im Zusammenhang mit der Oberfläche der Gegend); *Òwče pole* 'das Schaffeld'; *Pärženàkà* — von *pràžina* 'die Stange' (<altbulgarisch пръръ); *Swetòg-Pètra* 'des heiligen Peter'; *Swetog Ilja* 'des heiligen Elias'; *Swetòg Tanàs* 'des heiligen Athanasius'.

(nach den Namen der Kapellen); *Židowitza* — von *žid*, abulg. жидъ 'der Jude', was bei dem Volk die Bedeutung — von 'Riese' erhalten hat; *Stáro selo* 'das alte Dorf'; *Dragòina* (Bergname) — von dem Eigennamen *Dragoi*; *Kùmanowo* — von dem Volksnamen der Kumanen.

c) *Aitrapeza* — vom griech. ἅγια τράπεζα 'das heilige Abendmahl'; *Lakàni* — vom ngr. λεκάνη 'das Becken' (bildlich im Zusammenhang wahrscheinlich mit Kesseltal); *Kapcidata* — von dem Stamm der Mehrzahl καψίδες von *καψίς, vgl. neugriechisch καψιά 'etwas Verbranntes'. Der Name ist im Zusammenhang mit der Art des Bodens entstanden. *Wün-kaja*, ein Hybridename aus dem ngr. βουνό 'Bergspitze' und dem türkischen *kaya* 'der Felsen';

d) *Waràdi* wird mit dem rumänischen Ortsnamen *Văradia* identifiziert, was aus dem magyarischen *var* 'die Stadt, die Festung' und dem Suffix *-(a)d* entstanden ist; *Lăjčeritza* — vom rumänischen *lăicer* 'der wollene Teppich'.

Die Ortschaftsnamen werden im vierten Kapitel betrachtet. Unter diesen können auf Grund der ortschaftlichen Materialien *Bukowo* — von *buk* 'die Buche' und *Popowo* 'das Pfaffendorf' für sehr alt angenommen werden.

Der verschwundene thrakische Ortschaftsname *Καρασοῦρα* ist mit dem idg. *kor 'dunkel, unrein, grau', gr. καρυόν· μέλαν Hes. und *-sura*, der Nullstufe des idg. *ser-* 'strömen, sich schnell und stürmisch bewegen' zu erklären.

Der älteste verschwundene Name des Dorfes Ezerowo — *Palichoro* aus dem gr. παλαιό χωριό 'das alte Dorf' ist auch nennenswert. Unklaren Ursprungs sind folgende Namen: *Kòtzara* (Fluss) und *Kòtzaritzza* (Ort), *Araslàniki*, *Raslàniki*, *Dòikima*, *Zikèša*, *Maikažəkə*, *Mifpolen*, *Sərbjarsko*, *Hərbakə*, *Čekərbekene*, *Jūljuža* (Ortsnamen). Die vermutlich altbulgarischen Ortsnamen, die von der Zeit vor dem türkischen Joch (14 Jhd.) herkommen, sind sehr wenig. Daraus und aus der Tatsache, dass die Namen, welche türkische Lehnwörter enthalten oder eine spezifisch türkische Struktur haben, eine vorwiegende Menge sind, kann man schliessen, dass die Entwicklung der bulgarischen mittelalterlichen Ortschaften in dem Kreis Pärwomai, durch welchen der alte Weg Belgrad — Konstantinopel führte, am Anfang des türkischen Einbruchs oder in den ersten 2 Jahrhunderten unterbrochen ist. So sind viele von den alten Ortschaften verschwunden und später, als hier eine kompakte türkische Bevölkerung ihren Wohnsitz fand, ist eine neue Periode der Ortschaftsverhältnisse eingetreten. In dem Zeitraum vom XVII bis XIX Jhd. sind hier neue bulgarische Ortschaften entstanden, die die nötige Arbeitskraft der türkischen Landsgüter bildeten. Wegen dieser historischen Ortschaftsveränderungen kann die mangelhafte Zahl der aufbewahrten griechischen und rumänischen Ortsnamen keine genaue Vorstellung von dem Umfang des griechischen und rumänischen Bevölkerungsbestands im Kreis Pärwomai in der Epoche vor dem XIV Jhd. geben. Diese zwei ethnischen Elemente sind früher in Zahl bedeutend gewesen, besonders in dem südlichen Teil des Kreises, wo sie auch Spuren in den Ortsnamen hinterlassen haben. Der Einbruch von türkischen Elementen in den Wortschatz der örtlichen bulgarischen Mundarten und von da auch ihre Auswirkung in den Ortsnamen steht sichtbar in

Zusammenhang mit dem Kontakt der bulgarischen Bevölkerung mit den Türken.

Im fünften Kapitel werden die phonetischen und grammatischen Merkmale und Besonderheiten der Ortsnamen betrachtet. Die bulgarischen sowie die auf bulgarischem Boden entstandenen Namen werden zu folgenden lebendigen Bildungstypen gerechnet: a) Bildungen von den vorhandenen Appellativa, meistens mit dem Artikel; b) von den vorhandenen Adjektiva, gewöhnlich mit dem Artikel sächlichen Geschlechts; c) von freien Zusammensetzungen Adjektiv + Appellativ; d) mit toponymischen Suffixen — *itza* (*-ow-itza*, *-ew-itza*), *-owo* (*-ewo*) und *-ka*; e) von Personennamen und Ethnika ohne zusätzliche morphologische Veränderung.

Die türkischen Ortsnamen unterscheiden sich von den bulgarischen im Bezug auf die Wortbildung, dass unter diesen die izafeten Wortzusammensetzungen (Appellativ + Appellativ) vorwiegend sind und Wortbildungen mit toponymischen Suffixen fehlen.

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОДНИ БЕЛЕЖКИ	3

ГЛАВА ПЪРВА

КРАТЪК ОЧЕРК ВЪРХУ ПОСЕЛИЩНАТА ИСТОРИЯ НА ПЪРВОМАЙСКО	5
1. Бодрово	8
2. Брягово	9
3. Бяла река	10
4. Виница	10
5. Воден	11
6. Градина	12
7. Дебър	12
8. Добри дол	13
9. Драгойново	14
10. Дълбок извор	15
11. Езерово	15
12. Искра	16
13. Каражалово	17
14. Крушево	17
15. Леново	17
16. Любеново	18
17. Пилашево	19
18. Поройна	19
19. Православен	20
20. Първомай	20
21. Скобелево	21
22. Сталево	21
23. Татарево	22
24. Филево	22

ГЛАВА ВТОРА

НАЗВАНИЯ НА ВОДИ И РЕКИ	23
I. Български и възникнали на българска почва названия на води	27
А. <i>Земеписни названия на води</i>	27
1. Названия, определящи вида на обекта	27
2. Названия във връзка с пространствени белези и различни свойства на водата	28
3. Названия от особености на почвата и на окръжаващата местност	28
4. Названия във връзка с растителността	29
5. Названия във връзка с животни и обиталищата им	29
6. Названия с оглед на отношението към други обекти	30
Б. <i>Названия на води от други местни названия</i>	31
В. <i>Културноисторически названия на води</i>	32
Г. <i>Посесивни названия на води</i>	35
II. Турски названия на води	35
А. <i>Земеписни названия на води</i>	35
1. Названия от географски термини	35
2. Названия във връзка с пространствени белези и различни свойства на водата	35

3. Названия във връзка с особености на почвата и на окръжаващата местност	36
4. Названия във връзка с растителността	36
5. Названия във връзка с животни	37
Б. <i>Културноисторически названия на води</i>	37
В. <i>Посесивни названия на води</i>	38
Г. <i>Други названия на води</i>	38

ГЛАВА ТРЕТА

МЕСТНОСТНИ НАЗВАНИЯ	38
I. Български и възникнали на българска почва местностни названия	44
А. <i>Земеписни местностни названия</i>	44
1. Названия от географски термини	44
2. Названия, означаващи форма, вид или изглед на местността	46
3. Названия във връзка с пространствени свойства на обекта	47
4. Названия във връзка с вида и свойствата на почва и вода	47
5. Названия във връзка с растителността	49
6. Названия във връзка с животни и обиталищата им	51
7. Названия с оглед на отношението към други обекти	52
8. Названия във връзка с положението на местността към слънцето или общо	55
Б. <i>Местностни названия от други названия</i>	55
В. <i>Културноисторически местностни названия</i>	56
1. Названия във връзка с различни видове стопанска дейност и с мястото на нейното вършене	57
2. Названия във връзка с предмети на веществената култура	59
3. Названия във връзка с поземните отношения в миналото	60
4. Названия във връзка с промени в поселищните отношения	61
5. Названия във връзка с пътищата	61
6. Названия във връзка с легенди, религиозни представи и гробища	63
7. Други местностни названия	64
Г. <i>Посесивни местностни названия</i>	64
1. Названия с топонимични наставки	65
2. Названия от прилагателни	66
3. Названия от словосъчетания с определяемо — физиогеографски термин	66
4. Названия от словосъчетания с определяемо — ботанично (рядко зоологично) име	68
5. Названия от словосъчетания с определяемо, означаващо културноисторическо понятие	70
Д. <i>Местностни названия, които са по начало лични имена</i>	71
II. Турски местностни названия	72
А. <i>Земеписни местностни названия</i>	73
1. Названия от географски термини	73
2. Названия във връзка с пространствени свойства и изглед на обекта	73
3. Названия във връзка с вида и свойствата на почва и вода	74
4. Названия във връзка с растителността	74
5. Названия във връзка с животни и обиталищата им	75
6. Названия във връзка с положението на местността	76
Б. <i>Местностни названия от други названия</i>	76
В. <i>Културноисторически местностни названия</i>	77
1. Названия във връзка с различни видове стопанска дейност и с мястото на нейното вършене	77
2. Названия във връзка с предмети на веществената култура	78
3. Названия във връзка с поземните отношения в миналото	78
4. Названия във връзка с промени в поселищните отношения	79
5. Названия във връзка с пътищата	79
6. Названия във връзка с религиозни представи и гробища	79
7. Други културноисторически названия	80

Г. Посесивни местностни названия	80
Д. Местностни названия, които са по начало лични имена	81
Е. Други местностни названия	82
III. Българско-турски местностни названия	82
IV. Неясни местностни названия	83

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

СЕЛИЩНИ НАЗВАНИЯ	83
I. Български и възникнали на българска почва селищни названия	84
А. Земеписни селищни названия	84
Б. Селищни названия от други местни названия	85
В. Културноисторически селищни названия	85
Г. Посесивни селищни названия	86
Д. Селищни названия, които са по начало лични имена	87
II. Турски селищни названия	87
А. Земеписни селищни названия	87
Б. Селищни названия от други названия	88
В. Културноисторически селищни названия	88
Г. Посесивни селищни названия	88
Д. Селищни названия, които са по начало лични имена	89

ГЛАВА ПЕТА

ОБЩА ЛИНГВИСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ	89
I. Български и възникнали на българска почва местни названия	90
1. Фонетични особености на местните названия	90
2. Граматически особености на местните названия	94
3. Словообразуване на местните названия	97
II. Турски местни названия	106
1. Фонетични и граматически особености на местните названия	106
2. Словообразуване на местните названия	108
III. Двойни местни названия	110
ИЗВОДИ	111
РЕЧНИК-ПОКАЗАЛЕЦ НА МЕСТНИТЕ НАЗВАНИЯ ОТ ПЪРВОМАЙСКО	115
СЪКРАЩЕНИЯ	190
СПИСЪК НА ЛИЦАТА-ИНФОРМАТОРИ	191
БИБЛИОГРАФИЯ	193
ZUSAMMENFASSUNG	195